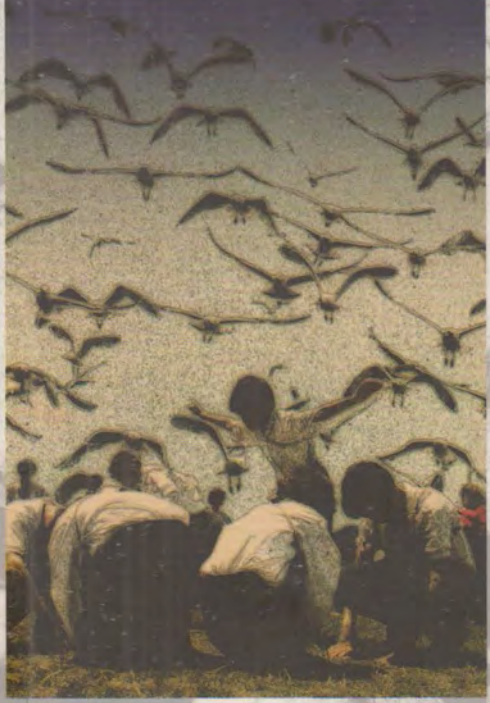
Haziran'da Bir Fidan

Berkin için...

Derleyen: Levent Turhan Gümüş

AYRINTI

Türkçe Edebiyat Dizisi

Haziranda Bir Fidan
Berkin için...

Der. Levent Turhan Gümüş

Ayrıntı: 796
Türkçe Edebiyat Dizisi: *30*

Haziranda Bir Fidan
Berkin için...
Der: Levent Turhan Gümüş

Kitap Editörü
Ebru Akkaş Kuseyri

Son Okuma
Yeliz Eke

© Levent Turhan Gümüş, 2014

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Kapak Fotoğrafı
Enis Rıza

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: *İstanbul, 2014*
Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-975-539-890-7
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım Tic. San. ve Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Haziranda Bir Fidan

Berkin için...

Der. Levent Turhan Gümüş

Katkıda Bulunanlar (Çizerler)

Firuz Kutal 6
Sadık Varer 28
Sedat Girgin 49
Zeynep Eratalay 75
Levent Yılmaz 95
Vaqar Aqhaei 111
Zeycan Alkış 130
Mustafa Delioğlu 157
Mahmutcan Papiroğlu 168
Erdal Ünal 191
Faruk Tıranç 223

Katkıda Bulunanlar (Yazarlar)

Önsöz 7
Kitabı Hazırlarken 10
Gençlik Parkı'nda Yepyeni Bir Dünya Bulmuştu / *Yaşar Kemal* 15
Bir Çocuğu Öldürmek / *Stig Dagerman* 21
Çocuk, Ekmek ve Misketler / *Erol Büyükmeriç* 25
Misket Sabahı / *Enis Rıza* 29
Şimdi Öldün Sen / *Cemil Kavukçu* 34
Bir Eziğin Gündüz Düşleri / *Pakize Özcan* 40
Taş Mektepten Mezun Çocuklar / *Şeyhmus Diken* 50
Bir Çocuk Öldü ve Her Şey / *Åsa Lind* 57
Yaşlı Tutsaklar ile Yeorgios Masalı / *Emirhan Oğuz* 61
Bulutlar ve Dualar / *Esra Kahraman* 76
Mavi Ülke / *Handan Durgut* 85
Büyülü Zamanlar Durağı / *Mustafa Şahin* 89
Tek Kollu Karanfil / *Serdar Aysev* 96
Yuvasını Bulmak / *Filiz Özdem* 103
Mayısın İkinci Pazarı / *Mürselin Kurt* 107
Hırsız-Polis Oynamayalım Artık / *Melek Özlem Sezer & Semih Erelvanlı* 112
Gördünüz mü? / *Şeref Bilsel* 116
Berkin İçin Kelimeler / *Bülent Kale* 121
Düşümde Yoktu Tavşan Kuyruğu / *Füsun Demirtaş* 131
Martı Tüyü / *Betül Dünder* 151
Dayan Rüsva Etme Beni / *Zeki Özkorkmaz* 158
Berkin'den Sonra / *Şafak Pavey* 161
Kulbe-i Ahzan / *Faris Kuseyri* 165
Son Hamlenin Kıyısında / *Ilgaz Gümüştaş* 169
Bir Tek Bu / *Firuze Engin* 177
Küçük Adam / *Can Mesut* 192
Gündönümü Fırtınası / *Mahir Ergun* 196
Dönüş Yolu / *Nilay Fırat* 219
269 Gün Sonra Seni Gördüm Berkin / *Deniz Ekin* 224
İktidarın Hedef Tahtasındaki Hayat / *Tanya Varer* 227

Firuz Kutal

Önsöz

Çocukluğumuz, insanlığımızın ana yurdu uzun zamandır büyük bir saldırı altında.

Kendi geleceklerini çocuklukla ilgili tüm alanların tanzim edilerek zapturapt altına alınmasında, kendi anlayışlarına uygun bireyler yetiştirilmesinde gören siyaset odakları, en başta da muktedirler, tüm toplumu daha parmak kadarken ayrıştırıp bölüyorlar.

Çocukların "küçük yetişkinler" olmadığını idrak edemeyen otoriter zihniyet sahipleri, çocukların da kendileri gibi düşünmesini, okul ve oyun arkadaşlarını birer hasım, geçilmesi, yenilmesi gereken rakipler olarak görmesini istiyorlar. İktidarlar değişiyor fakat çocukların iktidar karşısındaki konumları değişmiyor, olan *çocukluğa* oluyor.

Çok değil bundan beş yıl önce, bir kız çocuğu, 13 yaşındaki Ceylan Önkol, Diyarbakır'ın Lice kırsalında, hayvanlarını otlatırken karnına isabet eden bir havan mermisi sonucu hayatını kaybetmişti. Ondan önce, 2004 yılında, Uğur Kaymaz adlı bir çocuk, evlerinin önünde babasıyla birlikte, tam on üç kurşunla öldürüldüğünde henüz 12 yaşındaydı. Her ikisinin de failleri meçhul kaldı.

Ötekileştirme, kendi gibi düşünmeyeni, kendi gibi olmayanı düşman görmekten besleniyor. Bütün kötü niyetlerini, rant çeteleriyle olan ilişkilerini din perdesi ardına gizleyenler, toplumsal ayrışmadan da güç alan bir siyasal projeyi hayata geçiriyorlar. Dindar nesil yetiştirmek hedefi yetmiyor, kindar nesil yetiştirmek istiyorlar. Yeni muktedirlerin rahle-i tedrisinden geçerek eli silah tutacak kadar büyümüş olan çocuklar, hele ki "devlet" olduklarında, karşı mahallenin çocuklarını hiç acımadan, hedef gözeterek vurabiliyorlar.

Berkin Elvan, böyle bir iklim zehirlenmesi içinde, adam öldürme kastıyla, hedef gözetilerek vuruldu. Vuran polise sosyal medya üzerinden "eline sağlık" mesajları gönderenler oldu. Ülkenin Başbakanı 14 yaşındaki bir çocuğu "teröristlik"le yaftalayarak mezarına karanfil ve misket bırakan acılı anneyi miting meydanındaki "dindar ve kindar" taraftarlarına yuhalattı. Yuhalayanlar arasında çok sayıda anne ve baba da vardı!

Bir kez daha gördük ki, insanlığımızı kaybettiğimiz yer, çocukluğumuzu kaybettiğimiz yerdir.

Kara vicdanlı, baktığı her yerde hasım gören bir muktedir, yeni açılmış mezara usulca bırakılan misketlerin, oyun oynamaya doyamamış kara kaşlı bir çocuk için olduğunu anlayamaz. Camdan misketleri sapana yerleştirilmeye hazır demir bilyeler olarak görür. Sorunun çetrefilleşerek kırılganlaştığı yer ise ayrımcılığa maruz kalan, kendini saldırı altında hisseden çocukların da bir süre sonra misketi demir bilye olarak görmeye zorlanmasıdır.

Çocukluğumuz saldırı altında!

Bir çocuk, tek bir çocuk bile varlıksal bütünlüğünü kaybettiğinde bir toplum eksikli hale gelir, saflığını yitirir.

Eksiğiz. Hem de çok!

Berkin, ölümünden sonra hazırlanan bir klipte gülümseyerek bize bakıyor.

Koyu siyah zemin üzerinde aydınlık bir bahar sabahı gibi duruyor.

Neden öyle göründüğünü, gülüşünün neden aydınlık bir bahar sabahını çağrıştırdığını görüntü flulaşarak kaybolduğunda daha iyi anlıyoruz.

Karanlıktayız!

Aklımda mahsus mahal günlerimizden kalma birkaç dize:

*Karanlıkta gülümsedi bir adam**

Düzeltiyorum;

Karanlıkta gülümsedi bir *çocuk*
Belki çünkü karanlığı görmüştü
Belki çünkü karanlıkta görmüştü

Levent Turhan Gümüş

* Yannis Ritsos: *"Karanlıkta gülümsedi bir adam / belki çünkü karanlığı görmüştü / belki çünkü karanlıkta görmüştü"*, Çev. Ö. İnce.

Kitabı Hazırlarken

On beşinden gün alan bir çocuk başından gaz kapsülü ile vurulup yaralandı. İçimizde dinlenen sözcükler, o çocukla aramızda duran zaman yaralandı. Aylardan hazirandı. Çocuğun adı Berkin. Eve dönerken ekmeğin köşesini koparıp yiyecekti belki. Kim bilir belki de sokakta koşmanın güzelliğinden söz açacaktı ama olmadı. Aylarca serumla beslendi. Aylarca uyudu. Uyanmalıydı uykusundan. Yaşına yaraşan da bu olurdu zaten. Belki yarasının nişanını taşırdı. Ama o da olmadı. Ve böylece sokağın uykusu kaçtı.

Herkes uyanmasını bekledi kara kaşlı güzel çocuğun. Geceler, gündüzler geçti.

Kederli ama umut dolu bekleyişimizi sürdürürken bizler de beklemenin ötesinde, Berkin için kendi uğraş alanlarımızdan beslenecek bir şey yapmanın yollarını arıyorduk. Aradığımız şey, çocukla, çocuklukla aramızda duran yaralı zamanı bir ölçüde iyileştirmenin yoluydu. Böylece çıkacağımız yol belirmiş oldu.

Levent Turhan Gümüş, "Berkin uyurken başucundaki sevenlerinin ona okuyacağı masallar, kulağına fısıldayacağı öyküler yazmalı. Böylece uyandığında elinde okuyacağı bir kitabı olur, başucunda onun için yazılmış bir kitap bulur!" demişti... Bu fikrin ardına düştük.

Umut taşımalıydı yazılacak bu öyküler, onun için anlatılmalıydı. Sadece onun için mi? Tüm çocukların okuyacağı bir kitap olmalıydı. Böylece yola çıktık. Bizimle yola çıkmaya hazır olanlarla haberleştik. Öykü, masal, anlatı, deneme, resimle katkı getireceklerle iletişim kurmada belli mesafeler kattettiğimiz günlerde hastaneden haber geldi: "Berkin'in durumu ağırlaşıyor." Aylardan marttı.

Yerimize sığamadık ve kalkıp gittik yakınına, yakınlarına.

Sadece biz değildik koşup gelen. Hastane önünde bekleşirken Berkin'in annesinin yanına bir delikanlı ile bir kadın sokuldu. Berkin'in annesi teselli aramıyor, umutlu gözlerle, dirayetli duruşuyla çevresindekileri teselli ediyordu. Delikanlı, "Size çay getireyim" diyerek anneleri baş başa bıraktı. İster istemez kulak misafiri oldum konuştuklarına. O sırada öğrendim annelere çay getirmeye giden delikanlının daha önce aylarca yoğun bakımda kalmış olduğunu. "Benim oğlum da inşallah abisi gibi olur, iyileşir döner" dedi. Her şeye rağmen umut doluydu anne Gülsüm Elvan'ın sözleri.

Evet, Berkin için umut dolu öyküler yazılmalıydı, söylenmeliydi. Umudun giderek azaldığını içten içe bilip birbirimize bile dillendiremediğimiz halde...

"Hadi Uyan" adlı imzasız bir şiir yazılıp asılmıştı hastane kapısına.

Hadi Uyan
Günışığı çilemeye başladı başucunda
Denizler bir mavilik edindi günden
Seher yeline uyup kuşlar tüneğine uçtu
Bu türküyü dinlemeyecek misin[*]

İki yüz altmış dokuz gün sürdü onun uykusu, bizim umudumuz. Sonra Berkin'in kara haberi geldi. Kalakaldık.

Güzel çocuğu binler, on binler, milyonlar uğurladık.

Umut öyküleri gözümüzün önünde yitip gitti. Berkin'le birlikte toprağa verdik onları. Kitabı tamamlayıp tamamlamamakta kararsız kaldık. Sonra, baştan beri desteğini esirgemeyen bir şair abimiz şöyle dedi: "Bir çocuğun hayatı için ne yapılsa yine de hep yapılmamış bir şey kalır. Bir çocuğun ölümünden sonraysa yapılacak bir şey hep vardır, siz de o bir şeylerden birini yapın!"

Bu sözün izini sürdük, çalışmaya devam ettik.

Bu kez Berkin'in hem yarım kalan çocukluğunu unutmamak hem de adını yaşatmak için yeni bir izlek belirledik kendimize. Ayrıntı Yayınları'ndan İlbay Kahraman önerimize sahip çıktı, Berkin'in ailesinin onayını alarak çalışmamıza omuz verdi.

Ardından, Berkin'i uğurlamaya gelenlerden çalışmamıza destek olmalarını rica ettik.[**]

---

* Şiir, Metin Eloğlu'nun Uyan adlı şiiriydi. (y.h.n.)

** Çocukların çocuk olarak görülmedikleri, çocukluklarını yaşayamadıkları bir dünyayla ilgili farkındalık yaratmak; büyüklerin hayatlarında içkin ideolojik kutuplaşmanın iktidar sahipleri üzerinden çocuklara ayrımcılık, şiddet ve ötekileştirme olarak taşınmasına yönelik itiraz geliştirmek ve trajik ölümüyle bu projenin ilham kaynağı olan Berkin Elvan'ın adını yaşatmak için kolektif bir kitap çalışması yapmayı düşündük.

Kitapta yer alacak metnin/desenin Berkin Elvan'ı hikâye etmesi şart değildir. Onun tamamlanmamış çocukluğuna ve/veya dünya çocuklarının evrensel değerlerine dair tüm çalışmalar bu projeyle ilişkilendirilebilir.

Söz konusu ortak çalışmada, deseniniz, bir öykü ya da denemenizle yer almanızı arzu ediyoruz.

Çağrımıza el verenlerin desteğiyle elinizdeki kitap ortaya çıkmış oldu.

Berkin için ne yapılsa yine de eksik kalacağını ama herkesin yapacağı bir şey olduğunu bilerek bu kitabı, *Haziranda Bir Fidan*'ı hazırladık.

Yayın kurulunun kitaba almakta mutabık kaldığı öykü, anlatı ve denemeleri yazarların doğum tarihine göre sıraladık. Desenleri ise metne uygunluğuna göre yerleştirmeye gayret ettik. Üzerinde mutabakat sağlanamayan metin ve desenleri ise ne yazık ki değerlendiremedik.

Destek verenlere, umulmadık biçimde son dakikada yardımımıza koşan herkese tekrar teşekkür ediyoruz.

Haziranda Bir Fidan, onların ve onların katkılarında ifadesini bulan iyi, güzel, kardeşçe bir hayatın kitabı olmayı arzu ediyor, *Berkin için...*

Ebru Akkaş Kuseyri

Gençlik Parkı'nda Yepyeni Bir Dünya Bulmuştu...*

Yaşar Kemal

Bir gün yürüye yürüye Gençlik Parkı'nı da buldu. Geç kalmıştı Gençlik Parkı'nı bulmakta. Orada trenlere bindi çocuklarla birlikte, parası olmadığını biletsiz olduğunu anlayınca trenciler onu oyuncak trenden indirdiler. Kayıklara bindi gene indirdiler. O gene kaçak, trenlere bindi, gene kayıklara bindi. Gene bir yolunu buldu, dönmedolaplara atladı. Atlıkarıncaları seyretti. Bir daha da Gençlik Parkı'ndan ayrılmadı. Her sabah doğru Gençlik Parkı'na... Gün akşam oluncaya kadar. Bazı bazı Gençlik Parkı'nda gece yarılarına kadar da kalıyordu. Anası onu dövüyordu öldürüyordu ama o ne pahasına olursa olsun Gençlik Parkı'nı anasına söylemiyordu.

* *Neredesin Arkadaşım* (Seçme Röportajlar) YKY, İstanbul 2014.

Gençlik Parkı'nı bulduğunun ya ikinci ya üçüncü günüydü başka, başka büyülü bir şey gördü Oğuz. İşte bu Oğuz'un bütün yaşamını değiştirdi. Dünyasını altüst etti. Oyuncaklar gördü oyuncaklar! Hem de ne kadar çok oyuncuklar. Hepsini sergilemişlerdi, kocaman, çok... Deniz simitleri ki, kırmızı, mavi, sarı... Yeşili de vardı... Simitlerin bir kısmı kurbağaya benziyordu. Bazılarının üstlerinde kuğu kuşları, ördek, kaz, öteki, kimsenin hiç bilmediği, görmediği kuş başları... Kamyonlar, otobüsler, ateş eden, durmadan kuyruğundan ateş saçan tanklar, bum bum, buuum, sesler çıkaran... Helikopterler, uçaklar, toplar, cipler, ateş eden mitralyözler... Naylon torbalarda ağzına kadar dolu cam bilyeler, cam bilyeleri bir de bir yere, bir sandığın içine doldurmuşlar, tepeleme de yığmışlar. Denizde yüzen kocaman botlar. Hele bir palyaço vardı. Pembe pantolon, çizgili gömlek giydirmişlerdi, yuvarlak burnu kıpkırmızıydı. Gözleri mavi mavi çakıyordu, cam cam... Bilyeler, camlar, zürafalar, pembe pembe köpekler, tavşanlar ki zıplıyorlar, tıpkı tıpkı canlı gibi. Ceylanlar, ne güzel, burunlarını havaya kaldırmışlar. Oğuz bütün bunları öyle bir ansıyor ki, en küçük ayrıntısına kadar, noktalarına, çizgilerine kadar. Palyaço gülüyor, aslan uyuz olmuş ağlıyordu. Ceylan kaçacak yer arıyordu. Maymun durmuş öyle, herkese gülüyordu. Atlar koşuyorlardı. Hepsi de yeşil atlardı, mavi bir çayırda koşuyorlardı. Bir tren durmadan gidip geliyordu yerde, çuf çuf, çuuuuuuuf, çuf çuf çuf... Çuuuuuuf. Uzun düdüğünü de öttürüyordu. Belki yüz tane renk renk köpek, belki yüz tane kocaman at, çocukların üstüne bindiği. Daha neler neler. Filler ki, Oğuz hep sesini duyuyordu fillerin, filler onlara canlı geliyordu. İlk günler hiçbirisinin adını bilmiyordu ya, günler geçtikçe hepsinin teker teker adını belledi. Canlılarını, sahicilerini hiç görmemişti ki... Haaa, kedi, köpek görmüştü. Bir de at mı ne görmüştü. Sütçünün müydü? Ördek de görmüştü ama tavşan hiç görmemişti.

Oraya oturup kalmış, gözlerini hiç ayıramıyordu ilk gün. Akşam oldu otele döndü, hep gülüyor oynuyordu. Deli gibi olmuştu. O gün ya uyumadı hiç ya da hep oyuncakları gördü düşünde. Sabah erkenden, daha otelde kimsecikler uyanmadan, sokağa çıktı. Gençlik Parkı'na geldi ki daha park açılmamış, bekledi. Açılınca hemen içeriye süzülüverdi. Gene karşıya geçip gözlerini kırpmadan oyuncaklara dikti. O zürafayı var ya, o zürafayı okşamak istiyordu, istiyordu ama korkuyordu, ya döverlerse, gene dövüp de burnunu kanatırlarsa... O gün de yemek yemek hiç aklına gelmedi. Ertesi gün bir baktı ki, açlıktan ölüyor. Gençlik Parkı'nda sandviççi çok, hemen yanaştı, alışmış ya, yağdan kıl çeker gibi, aldı, bir karnını doyurdu, hemen oyuncakların karşısına... Gene gözleri büyülenmiş gibi... Gözlerini kırpmadan... Aaah, şu zürafayı bir okşayabilse... Korkuyor... Başka da bir şey düşünmüyor. Oyuncaklar, her biri bir yerden gözlerinin önünde başlıyorlar oynamaya.

Adamlar geliyorlar, geç farkına varıyor Oğuz geç, tüfekleri alıyorlar, nişanlıyorlar, basıyorlar tetiğe. Bir ejderha var, öteki karşı duvarda. Ejderhanın bütün sırtında, boynunda, ağzında, yalım çıkan yerde boyalı, renk renk yuvarlaklar. İnsanlar o yuvarlaklara atıyorlar, vurunca onlara, oyuncaklar veriyor oyuncakçı. Parayla satmıyor oyuncakları o, yuvarlakları vurana veriyor.

Oğuz'u bir adam gördü. Oğuz'a baktı baktı, Oğuz ona bakmadı, hep zürafaya bakıyordu. Onu okşamak istiyordu. Adam geldi Oğuz'a sordu: "Hangi oyuncağı istiyorsun küçük?" Oğuz korktu, irkildi, korkusundan kaçmak istedi, kaçamadı. Baktı ki adam gülüyor, iyi bir adam, saçlarını da okşuyor, şimdiye kadar hiç kimse onun saçlarını okşamamıştı, hoşuna gitti. Oğuz da güldü, ağzı kulaklarına vararak, bir güldü, bir güldü, adam Oğuz'u deli sandı. Oğuz gülerken parmağıyla hep zürafayı gösteriyordu. "İşte onu, onu istiyoruuuuuum." Çok da utanıyordu.

Adam gitti bir tüfek istedi, nişan aldı, bastı tetiğe, yuvarlak düştü. Adama bir tavşan uzattı o tüfeği dolduran, ağzı boydan boya boyalı kız... Saçları da çok uzundu kızın. Gülüyordu durmadan. Adam o tüfeği doldururken kızın elini okşuyordu, öteki de gülüyordu da adama bir şey demiyordu. Oğuz bir ara onun, yani adamın, kızın memesine değdiğini de gördü. Kız bu sefer iyice güldü. Gülerek de bir şeyler söyledi, Oğuz tabii bir şey anlamadı bu sözlerden. Adam tavşanı gülerek Oğuz'a fırlattı, Oğuz havada yakaladı pembe tavşanı. Tüyleri yumuşacıktı, ne güzel. Oğuz'un elleri sıcacık, tüylerin içine gömüldü, ooooh!

Adam bir daha nişan aldı, Oğuz'un az daha yüreği duruyordu, soluk alamıyordu. Gözlerini de zürafadan hiç ayıramıyordu. Gene çınlayarak düştü yuvarlak. Kırmızı bir yuvarlaktı bu. Küçücük bir otomobil verdi kız adama, adam da kız da gülüyorlardı hep...

Sonra daha bir sürü sıktı adam, bazen hiçbir şey vermiyordu kız adama. Adam durmadan kıza para veriyordu. Adamın bıyıkları vardı, sivri. Sigara da içiyordu. Yakası açıktı.

Nişan alır, sıkarken hep "zürafa, zürafa, zürafa" diyordu. Oğuz, işte o zaman o okşamak istediği tuhaf yaratığın zürafa olduğunu anladı.

Adam baktı ki zürafayı alamadı çocuğa, yoruldu: "Yeter artık" dedi. "Bu kadar oyuncak da sana yeter. Yarın sana o uzun boyunluyu da vururum."

AMA OĞUZ, ZÜRAFAYI İSTİYORDU

Oğuz'un kucağı, yanı yönü oyuncaklarla dolmuştu. Sevinç içindeydi ama o zürafayı okşamak istiyordu. Öyle iyi bir kızdı ki boyalı kız, söylese o uzun boyunluyu ona okşatırdı. Ama korkuyordu Oğuz, bir kere gözü korkmuştu, ne yapsın. O uzun boyunludan gözü korkmuştu. Oyuncakları birbirine bağlayıp otele döndü akşam olunca. Annesi sordu, dövdü, Oğuz, bu

oyuncakları ona adamların sokakta verdiklerini söyledi. Başka hiçbir şey söylemedi. Gençlik Parkı'nı bir söyleseydi anasına, bir daha oraya gidebilir miydi? Bütün gece sabaha kadar oyuncaklarıyla oynadı. Uyanınca bir baktı ki, yatakta değil, yerde oyuncakların arasında... Hemen koştu Gençlik Parkı'na. Gözünü zürafaya takıp beklemeye başladı. Adamlar nişan alıyorlar, çıngırtıyla, yeşil, ak, sarı, kırmızı demir yuvarlaklar düşüyorlardı. O bıyıklı adam bir türlü gelmiyordu. Sonunda geldi, gene çalıştı çalıştı vuramadı zürafayı. Öteki adamlar da o bıyıklı adam gibi yapıp oyuncakları Oğuz'a veriyorlardı. Oğuz yüreği ağzında zürafayı bekliyordu. Gene kimse zürafayı vuramadı. Bir zürafa bir de pırıl pırıl bilyeleri kimse vuramıyordu. Naylon torbalar içindeydi bilyeler, bilyeler ki kocaman, mavi, sarı kırmızı, yeşil. Gün altında öyle bir pırıltı, öyle bir pırıltı, pırıltıları kuş gibi ötüyordu.

Gün akşam olunca gene oyuncakları...

Odası oyuncakla dolmuştu.

O bıyıklı adam her gün geliyor, nişan alıyor, sıkıyor, her şeyi vuruyor zürafayı vuramıyordu. Öteki adamlar da öyle... İllet olmuştu Oğuz, hastalanmıştı.

Bir gün geldi ki oraya, o boyalı kız yok. Yerinde başka, kara saçlı, boynu uzun başka bir kız. Gözleri de bir büyük, bir büyük ki balık gözleri gibi. Balık gözlü bu kız hiç gülmüyor.

Oğuz bekledi, bekledi, işi çoktan çakmıştı zaten, o bıyıklı da gelmedi. Çok canı sıkıldı Oğuz'un. O balık gözlü kız başka bir bıyıklıya diyordu ki, bir adama kaçtı Emine, bir adama. Buraya her gün gelen bir adam varmış...

Aradan ne kadar geçti Oğuz hiç ansıyamıyor, geçmiş gün, artık ona oyuncak veren azalmıştı da... Belki oyuncakçının işleri azalmıştı. Sahi, doğrusu adamlar daha ilgilenmiyorlardı tüfeklerle, oyuncaklarla... Ama gene de her gün beş altı oyuncak düşüyordu Oğuz'a. Kocaman kocaman adamlar, eğer çocukları yoksa ne yapacaklar oyuncağı. Hazır orada bir de çocuk bekliyor, verivermiyorlardı oyuncağı çocuğa. O balık

gözlü kız var ya, kurnaz bir gün Oğuz'dan oyuncakları satın almaya kalktı, Oğuz da ona oyuncaklarını vermedi, verir mi hiç ona oyuncaklarını, parayı ne yapacak Oğuz? Para ne işine yarar ki Oğuz'un. Oğuz bir yanar ki akıl edemediğine... İşte o zaman balık gözlü kıza beş tane, on tane oyuncak verse de alsaydı zürafayı, torba torba bilyeleri, olmaz mıydı? Belki de bütün bu işler başına gelmezdi. Akıl etmedi aaaaah, akılsız kafa aaaaah!

EN SONUNDA

Oğuz bir sabah erkenden parka damladı, bıkmış usanmıştı, kararlıydı Oğuz bugün. Artık balık gözlü kızı da iyi tanımıştı ne yapıyor, nasıl arkasını dönüyor, nerede bakıyor, onun her devinimini ezberlemişti. Nasıl, ne yapacağını da günlerdir tasarlamıştı. Oyuncakların içine daldığını, zürafayı boynundan yakalayıp aldığını, bir eliyle de bilye torbasını kaptığını biliyor. Bir de hayal meyal parkın kapısına koştuğunu anımsıyor. Sonra zorla, yerlerde yuvarlaya yuvarlaya, döverek, elinden zürafayı almaya çalıştıklarını, kenetlenmiş elinin bir türlü açılmadığını, zürafanın boynunun koptuğunu, bilyelerin yere tozların içine yuvarlandıklarını anımsıyor. Polislerin parlayan yıldızları, kızın açılmış, üç dört misli açılmış, korkmuş, öfkelenmiş gözleri olduğu gibi aklında.

Oğuz'u bir karakola mı ne götürüyorlar. Akşam anası geliyor, hep ağlıyor. Hem ona beddua ediyor hem de ağlıyor. Sonra da götürüp onu çocuk yurduna veriyor.

Oğuz çocuk yurdundan kaçıp kaçıp Gençlik Parkı'nın kapısına geliyor ama sonunda ödü kopup, yüreği çarp ha çarp edip kapıdan içeriye giremiyor.

Bir Çocuğu Öldürmek*

Stig Dagerman

Huzurlu bir gündü, ovanın üzerinde güneş parlıyordu. Günlerden pazardı, birazdan çanlar çalacaktı. İki genç çavdar tarlalarının arasında daha önce hiç yürümedikleri bir patika keşfetmişlerdi, ovadaki üç köyün pencereleri parlıyordu. Erkekler mutfak masasının üzerine yerleştirdikleri aynaların karşısında tıraş oluyor, kadınlar şarkılar mırıldanarak kahvaltı için ekmek dilimliyor, çocuklar yere oturmuş yeleklerini ilikliyorlardı. Uğursuz bir günün güzel bir sabahıydı; çünkü o gün mutlu bir adam, üçüncü köyde bir çocuk öldürecekti. O çocuk hâlâ yeleğini ilikliyor, tıraş olan adam ırmağa inip kayık gezin-

* Çev. Gökçe Alper

tisi yapacaklarını söylüyor ve kadın şarkı mırıldanarak dilimlediği ekmekleri mavi bir tabağa yerleştiriyordu.

Mutfağa hiç gölge düşmüyordu, çocuğu öldürecek adam henüz birinci köyde, kırmızı bir benzin pompasının yanında duruyordu. Mutlu bir adam fotoğraf makinesinin vizöründen bakıyor, küçük mavi bir araba ve arabanın yanında gülen genç bir kadın görüyordu. Kadın gülerken, adam güzel bir kare fotoğraf çekiyor, benzin pompacısı deponun kapağını kapatıyor ve güzel bir gün olacak diyordu. Kadın arabaya biniyor, bir çocuğu öldürecek adam cebinden cüzdanını çıkarırken denize gideceklerini söylüyordu pompacıya; bir kayık kiralayacaklar, uzaklara, çok uzaklara kürek çekeceklerdi.

Arabanın ön tarafında oturan kadın açık camdan, adamın dediklerini duydu. Gözlerini kapattı, denizi gördü ve kayıkta yanı başında duran adamı... Adam kötü biri değildi. Kaygısız ve neşeliydi. Arabaya binmeden önce, güneşte parlayan ızgaranın yanında durdu, birbirine karışmış benzin ve kuş kirazı çiçeklerinin kokusunu keyifle içine çekti. Ne arabanın üzerine gölge düşüyordu ne de parlak tamponunda göçük ve kan vardı.

Birinci köydeki adam arabasına bindi, kapısını kapatarak jikleyi çekerken, üçüncü köydeki kadın erzak dolabının kapağını açıp hiç şeker kalmadığını gördü. Çocuk, yeleğini iliklemiş, ayakkabılarını bağlamıştı, kanepede dizlerinin üzerine doğrulmuş kızılağaç ve siyah meşelerin arasından kıvrılarak akan ırmağa bakıyordu. Çocuğunu kaybedecek olan adam tıraşını bitirmiş, portatif aynasını kapatıyordu. Masada kahve fincanları, tarçınlı ekmek, krema ve sinekler vardı. Sadece şeker eksikti. Ve anne, bir koşu Larssonlara gidip biraz şeker almasını söyledi oğluna. Çocuk kapıyı açarken, acele et diye bağırdı adam arkasından, ırmağın kenarındaki kayık onları bekliyordu, daha önce hiç gitmedikleri kadar uzaklara kürek çekeceklerdi. Bahçelerin arasından ırmağı, kayığı ve suda zıplayan balıkları düşünerek koşan çocuğun kulağına, hayatta yalnızca sekiz dakikası kaldığını fısıldamadı hiç kimse, kayığın

bütün bir gün ırmağın kenarında kalacağını, günlerce kalacağını, hep orada kalacağını.

Larssonların evi çok uzakta değildi. Yolun hemen karşısındaydı. Çocuk koşarak yolu geçerken küçük mavi araba ikinci köye giriyordu. Küçük kırmızı evlerin olduğu mütevazı bir köydü burası. Sakinleri, mahmur bir vaziyette mutfaklarında oturmuş kahvelerini içerken, çitlerin kenarındaki yoldan bir arabanın arkasında bir toz bulutu bırakarak hızla geçtiğini gördü. Araba hızla ilerliyor, elma ve yeni katranlanmış telefon direkleri birer gölge gibi akıyordu direksiyonun arkasındaki adamın önünden... Açık camdan usul bir "yaz" esiyordu. Köyü hızla geçtiler, yolun ortasında güvenli, rahat... ama yine de. Yolda yalnız başına kayarmış gibi gitmek güzeldi, yol genişti, ovaya açıldıklarında daha da güzelleşti. Adam güçlü ve mutluydu, sağ dirseğinde kadının vücudunu hissediyordu. O kötü biri değildi. Sadece denize varmak için acele ediyordu. Karınca bile incitemezdi ama yine de birazdan bir çocuğu öldürecekti. Hızla üçüncü köye yaklaşırlarken, kadın yine gözlerini kapadı, deniz görününceye kadar açmamaya karar verdi, kendini arabanın hafif sarsıntısına bırakarak denizi düşledi; parıltılı, sakin.

Hayat o kadar merhametsiz tasarlanmıştı ki, mutlu bir adam bir çocuğu öldürmeden bir dakika önce hâlâ mutlu olabiliyor, bir kadın dehşet dolu bir çığlık atmadan bir dakika önce gözlerini kapatıp denizi düşleyebiliyor ve çocuğun hayatının son dakikasında anne babası bir mutfakta oturup şeker beklerken çocuklarının beyaz dişleri ve kayık gezisi üzerine konuşabiliyordu. Ve çocuk bir bahçenin kapısını kapatıp, sağ elinde tuttuğu beyaz bir kâğıda sarılı birkaç şeker tanesiyle, yolun karşısına yürüyebiliyor ve o son bir dakikada kocaman balıkların olduğu berrak bir ırmak ve sessiz kürekleriyle bekleyen geniş bir kayıktan başka bir şey görmüyordu.

Sonrasında her şey için çok geçti artık. Sonrasında yolda çapraz duran mavi bir araba ve kanayan ellerini ağzına bastı-

ran çığlık çığlığa bir kadın vardı. Sonrasında bir adam bir arabanın kapısını açtı ve içindeki dehşet dolu boşluğa rağmen ayaklarının üzerinde durmaya çalıştı. Sonrasında manasız bir şekilde yere saçılmış, kana ve toza bulanmış birkaç beyaz şeker parçası vardı ve bir çocuk yüzüstü hareketsiz yatıyordu, yüzü yere yapışmıştı. Sonrasında henüz kahvelerini içmemiş soluk yüzlü iki adam, bir bahçenin kapısından yola fırlıyor ve hayatları boyunca unutamayacakları bir görüntüyle karşılaşıyorlardı. Çünkü zamanın bütün yaraların ilacı olduğu büyük bir yalan. Zaman öldürülmüş bir çocuğun yaralarını iyileştiremez, şeker almayı unuttuğu için çocuğunu komşusundan ödünç almaya gönderen annenin yarasını saramaz ve bir çocuğu öldüren, bir zamanlar mutlu olan bir adamın kederini dindiremez.

Çünkü bir çocuk öldüren adam denize gidemez. Bir çocuk öldüren adam, yanında elleri sarılı dilsiz bir kadınla, ağır ağır ve sessizce evine döner. İçlerinden geçtikleri köylerde tek bir neşeli insan göremezler. Bütün gölgeler kararır, kadınla sessizce ayrılırlar. Çocuğu öldüren adam bu sessizliğin düşmanı olduğunu bilir ve bu düşmanı yenebilmek için, benim hatam değildi diye yıllarca bağıracağını. Ama bunun bir yalan olduğunu da bilir ve düşlerinde hep hayatındaki o bir dakikayı değiştirebilmek için, geriye almayı arzular.

Ama hayat, bir çocuğu öldüren birine karşı o kadar merhametsiz ki artık her şey için çok geçtir.

Çocuk, Ekmek ve Misketler

Erol Büyükmeriç

Kahvaltı hazırdı. Ne ki, ekmek yoktu sofrada.

Anne, "Ekmek kalmamış, alıp geleyim" dedi.

Annesinin elinden beşliği kapıp, "Aney, ben alırım" dedi çocuk. Usunda; annesinin aksayan bacağı, fırından yeni çıkmış ekmeğin kokusu, ekmeğin çıtır kıyısı ve bir arkadaşını alıp kahvaltıyı paylaşma isteği geziniyordu. Ama daha çok, dışarıda olagelenleri izleme isteği. "Aney, kahvaltıya bir arkadaşımı getirebilir miyim?" diye sordu.

Anne, "evet" anlamında başını salladı.

"Ama çabuk dön!"

Çocuk, güleç oyalı yüzünün ışıltısını kapıda bırakırken, "Meraklanmayın, şimdi gelirim aney" dedi.

Dışarısı toz dumandı. İleriden patırtı, bağırtı, siren sesleri geliyordu.

Merakı yeğince seslere kaydı çocuğun. Cebindeki misketleri şıkırdatan adımlarla seslerin geldiği sokağa doğru yürüdü. Bir binanın köşesinden başını uzattı. Birden genzinden acı bir şey aktı.

Soluğu kesilir gibi oldu. Mendilini çıkarıp bir maske gibi bağladı yüzüne.

Sokak sisli ve pusluydu. Gencecik ağabeyler, ablalar, sokağın orasında burasında koşturuyorlardı.

Birtakım robokop tipli adamlar da duman kusan ve aralıksız gümleyen delikli demirleriyle onları kovalıyordu.

Gördükleri karşısında yüreği kabardı çocuğun, ağabey ve ablaların arasına katışmak isteğiyle çalkalandı. Sofrada beklenen ekmek bir anda çıkmıştı usundan; kokusu, çıtır kıyısı...

"Berkin!" diye bir ses gezindi o sıra binaların arasında.

"Berkin!"

Yavru bir ceylana benzeyen başını kaldırıp sesi aradı çocuk.

Keman kaşları, uzun kirpikli iri siyah gözleri seçildi çocuğun.

Birkaç adım ötesinde kara gölgeli bir robokop, yere paralel tuttuğu delikli demirini çocuğa doğrulttu; göz, giz, arpacığın tam hizasına getirdi çocuğun ışıldayan alnını.

Yüksekten bir gümleme yankılandı sokakta.

Evrenin tüm sesleri kesildi o an. Sonra göğü bir konfeti renkliliği sardı. Ardından, maytaplar, havai fişekler patladı. Bir şenliğin içinde olduğunu düşündü çocuk, ağabeylerle, ablalarla geziye karıştığını...

İrileşmiş gözleriyle şaşkıyla göğe baktı. İnanamıyordu. Gökten dolu gibi misket yağıyordu. Kemik, cam, demir, renk renk misketler...

"Aaaa!" diye bir çığlık attı çocuk. "Gökten cicoz yağıyor." Bakışları sokağın karşısındaki fırına takıldı bu kez. Fırından yeni çıkmış ekmeklerin kokusu burnuna kadar gelmiş, eve ekmek götüreceğini anımsamıştı.

Birden sökün edercesine mahallenin çocukları ortaya çıktı. Kapış kapış misketleri toplamaya başladılar.

Fırından koptu çocuk. "Ekmeği sonra da alabilirim" diye mırıldandı. Çocukların arasına katıldı. O da misket toplamaya başladı. Bütün ceplerini misketle doldurmuştu; koynunu, çoraplarının içlerini...

Oyuna durdu çocuklar sonra. Küçük çukurlar açtılar. Üçgenler çizdiler. Oyun sırası için misket atıştılar.

"Son, son, son!"

"Sondan bir, sondan bir!"

"Sondan iki, sondan iki!"

Tüm oyunlarda kazandı çocuk. "Kaptan"da, "mors"ta, "çukur"da, "karış"ta... "Ne çok cicozum oldu" diye sevindi. Yanına bir torba almadığına da çok yazıklandı. Misketlerini bir çukura gömdü çabucak. Sonra yeniden katıştı oyunlara.

Bitimsiz, gece gündüz sürdü oyunlar. Yaz boyu, güz boyu, kış boyu...

Oyundan kopamıyordu çocuk.

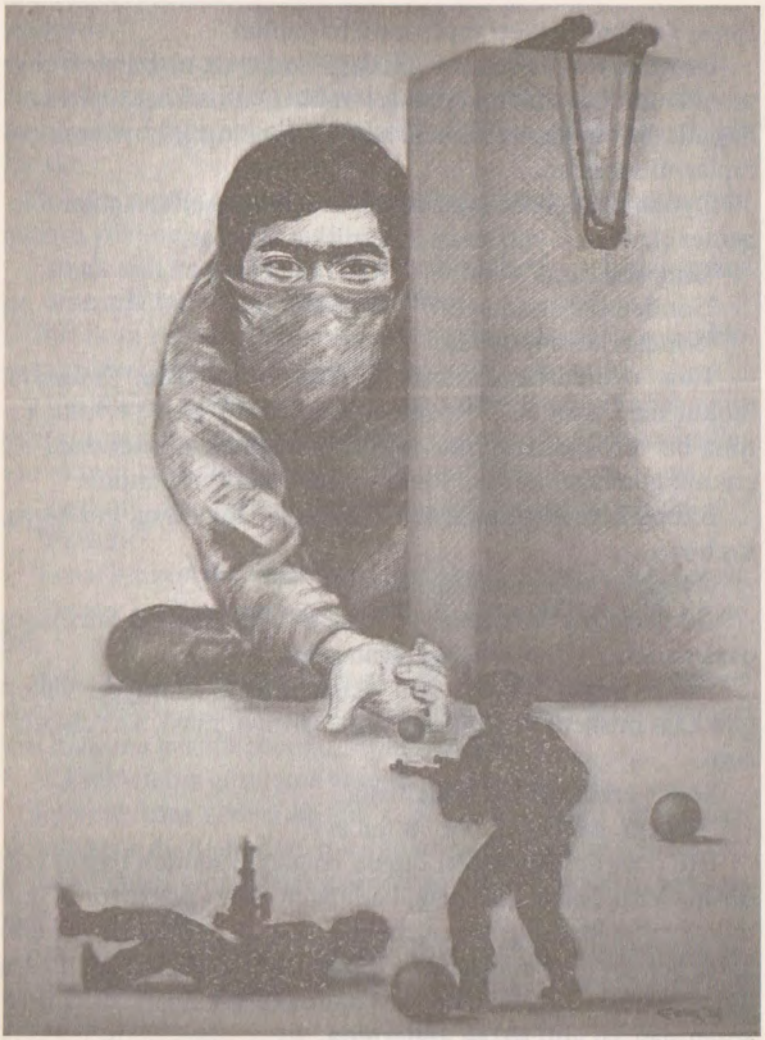
Günler boyu "Berkin dön!" diye sürekli seslenip durmuştu oysa annesi, babası, ablaları, ağabeyleri.

Dönse miydi? Onca güzel cicozları bıraksa mıydı? Cillop gibi kafa misketlerini; göbeği yeşil, kırmızı, mavi, sarı cicozlarını...

Sesler uzaklaşmaya başlamıştı:

"Berkin, hadi artık dön lütfen eve!"

İşte o an nasılsa sesleri duydu çocuk. Oyundan başını kaldırdı. Gözbebeklerinde erik, badem çiçekleri uçuşuyordu; çatalkuyruklu kırlangıçlar, kelebekler... Sonra yavaş yavaş dondu kaldı her şey gözbebeklerinde. Boynu, gözkapakları, eli usulca düştü. Elindeki, cebindeki, koynundaki, çoraplarındaki misketler dağıldı gitti sokak aralarında.

Sadık Varer

Misket Sabahı

Enis Rıza

Bir zamanlar...

Kar yağardı yeni yıla girerken. Ve Camköy'ün çocukları başuçlarında renk cümbüşü kâğıtlara sarılmış armağanlara uyanırlardı. Yıl boyu biriktirilmiş tel, metal parçalarından ince kaynak olmadık oyuncaklar, yeni örülmüş kazaklar, ipe dizilmiş boncuklardan kolyeler, ince nakış çiçek bahçesi etekler, kibrit çöplerinden tokalar, balık oltaları, marangozhane artıklarından ışıklı kulübeler, pullu-dantelli bebekler...

Ve ev ahalisinin telaşı... Armağanlar kadar belki, mahalleyi saran bu telaş mutlu ederdi çocukları... Çünkü onlar gizli 1 Mayıs kutlamalarının telaşını da ayırt ederlerdi, direniş günlerinin telaşını da.

Hangi çocuklar, hangi sabahlara uyanır.

Bir zamanlar Camköy vardı.

Güneş Camköy'ün sırtından ev yapımı reçel kavanozlarına, taze ekmek kokusuna, kahvaltı sofralarına, sislere, komşu seslenişlerine, teneffüs çığlıklarına, vapur düdüklerine, mahmur yüzlere, bakışmalara sokularak usul usul yükseliyor.

Kadınlar ve buhar ve sigara dumanlarını savurarak erkekler büyük gölgeleriyle sonsuz karaltılar halinde birbirlerini çoğaltarak ağır aksak denize, fabrikaların homurtusuna doğru akıyorlar.

Camköy'ün çocukları, vardiyalar arasında sevincin ve direncin öykülerini dinlemektedirler hep. Ve hayat onlara uçsuz bucaksız aşkları, hayalleri fısıldamaktadır. İlkokulu bitirdikten sonra kendilerinin de vardiya karaltılarına katılacaklarını çoktan öğrenmişlerdir. Tıpkı anneleri, babaları, dedeleri, nineleri gibi.

Ama yılın son günü, yarın yeni bir yıla uyanacaklar. Yalın, gülümser sevgi kelimelerine...

Akşam.

Kar yağıyor. Beş çocuk, tepedeki evlerden birinin kuytusunda, fısıltılarla tartışmaktalar. Ellerini nefesleriyle ısıtmaya çalışırken daha da sokuluyorlar birbirlerine. Sesleri, biraz ilerideki sokak lambasının hüzmelerinde uçuşan kar taneleri gibi dalgalanıyor. Sanki Camköy'ün kaderini değiştirecek bir eyleme kalkışmak üzereler. Biri gelince susuyorlar acemice, ne yapacaklarını bilemez oluyorlar. Eve çağırmaları duymazdan geliyorlar, sorulara kem küm ediyorlar. Oysa gözlerindeki pırıltılar, yerinde duramaz halleri, durup dönüp yeniden konuşmaya başlamaları hep bir ağızdan ele veriyor onları.

"Başka bir hal var bunlarda. Yine bir işler karıştırıyorlar ya... hadi hayırlısı."

O gece...

Vardiyalar azaltılmıştır. Evlerde toplanılacak; sofralar, yemekler farklı olacak; tombala, sohbet, radyoda özel program, şarkılar söylenecek; evden eve gidilecek belki, belki bir vakitte kahvede toplanır erkekler. Sokaklara taşar neşe.

Sonra, yeni bir yıla başlamanın tek ve en keyifli hali... Vardiyaya uyanma kaygısı taşımadan uykulara teslim olunuyor sarmaş dolaş. Camköy'ün en işveli, horultulu, öksürüklü gecesi bu. Çocuklar "o sabah"a yatıyorlar...

Birileri uyumuyorlar ama... beş küçük devrim. Onların soyunmadan yatağa girdiklerini kimse fark etmiyor. Bir vakitte evlerinden süzülüp buluştuklarını da. Köpek ulumaları, bekçi düdükleri, rüzgârın uğultusu birbirine karışırken gölgelerde kayboluyorlar. Bir yolcu gemisi geçiyor ışıl ışıl denizden.

Camköy rüyalarına çekilmiş, sessizlik ürpertiyor onları... Fabrika bile, uykuya yatmış bir canavar gibi, derin derin soluk alıyor.

O gecenin sabahı.

Camköy'de, mahallenin çocukları... başuçlarında, kapı önlerinde, pencerelerinde avuçlar dolusu miskete uyandılar, bir misket şenliğine... Babalarının ürettiği misketler... Renk renk, boy boy. Bu kadar çok misketi olmamıştı hiçbirinin. Babalarının da onların babalarının da.

Camköy'de hiç bu kadar misket sesi, sevinç çığlığı duyulmamıştı. Hiç bu kadar neşe sarmamıştı Camköy'ün sokaklarını.

Çoğu çocuk, o yılbaşı gecesi, beyaz uzun sakallı yaşlı bir adamın, sırtında torbasıyla dolaştığını yemin billah anlatıyorlar birbirlerine. Misket takımları kuruluyor. Üleşmek de ütmek de ütülmek de hovarda bir edaya bürünüyor. Çocukların kahkahaları, babaların endişeli bakışlarına çarpıyor.

Ama ne gam...

Şıngırtıları ve nidalarıyla gitgide artan bir çocuk ordusu ele geçirmiştir çoktan Camköy'ü...

Çok geçmiyor. Öyküler çığ gibi büyüyerek yokuş aşağı iniyor. Depo sorumlusunun karşısına dikiliyor. Panik, teslimat fişleri, zabıtlar, sayım raporları... çuval çuval misketin, tepelere doğru kanatlanıp uçtuğu "anlaşılıyor".

Sorgular, disiplin kurulları, tel örgülerin sağlamlaştırılması, duvarların yükseltilmesi, kilitlerin değiştirilmesi, bekçilere gözdağı... Başlangıçta, çocuklar o "sırtında torbasıyla yaşlı adam"dan ısrarla söz ettilerse de fark ediyorlar ki kendilerinden birileri, hatta kendileriydi bunu yapan... Bilen-bilmeyen, kimse en küçük bir ipucu bile vermiyor olan bitene dair.

Yine bir akşam.

Yakıcı bir rüzgâr uğultularla dolaşıyor sokaklarında Camköy'ün. Kalabalık bir çocuk topluluğu titreyerek ve ceplerindeki misketleri şıkırdatarak tartışıyor. Kaşları çatık, sözleri kararlı, elleri birbirlerinin omuzlarında... Sorana "Bizim aramızda" diyorlar, kestirip atıyorlar.

Ağızlarından çıkan buhar, gülüşmeye başladıkları anlarda çoğalıyor.

Yine başka bir hal var bunlarda, yine bir işler karıştırıyorlar ya. hadi hayırlısı!..

Sabah.

Bir çocuk topluluğu, gitgide kalabalıklaşarak, tepelerden aşağı kadın ve erkek işçilerin gölgelerini bölerek ve onların şaşkın bakışlarını cevapsız bırakarak yürüyorlar.

Fabrika sanki soluğunu tutmuş... bekliyor onları. Duruyorlar giriş kapısının önünde, bir yetkiliyle görüşmek istediklerini söylüyorlar...

Ve beş hayal avcısının yaz tatili boyunca misket atölyesinde çalışmaları koşuluyla bu olayın "unutulması" konusunda anlaşmaya varıyorlar.

Yaz geldi.

Onlar kova kova misketi, yüzlerinde mahçup gülümsemelerle depoya taşıyıp durdular tatil boyu...

Misket makinesi basit, uzun bir makinedir. Bir ucundan cam eriğiyi gelip, öbür ucundan misketler dökülür pürüssüz, şeffaf.

Zaman geçti.

Cam işçisi oldular. Analar, babalar, emekliydiler artık... Evlendiler, çoluk çocuğa karıştılar. Ama Camköy'ün çocuklarına bir masal zamana dair hep bu öykü anlatılır oldu.

Birbirlerinden hiç ayrılmadılar. Hâlâ bir yerlerde, olmadık zamanlarda tartışıyorlar. "Yine ne karıştırıyorsunuz" diyenlere "bir misket sabahı" karşılığını veriyorlar.

* * *

Umutlu, heyecanlı, güzel her tahayyülün adı "misket sabahı".

Misket Sabahlarının acı da getireceğini öğrendiler. Ama ne olursa olsun insanın kendini özgür hissettiği andı o.

Misket Sabahı.

Her şeyin değişebilirliğine dair uçsuz bucaksız hayallere uyanılan, hayattan koparılan ne varsa ona inat, her insanın başucuna bir avuç misket bırakmak...

Belki de Camköy, kadim yılların soluğuna, anılarına ve bütün bedellerine uyandığı sabahları, bir avuç misket gibi bırakıyor eşiklere.

Camköy'ün, o sabah "kendi"leri için bir dünyaya uyanan çocukları da hep aramızda bir yerdeler...

Belki de ekmek almaya yollamıştır anneleri.

Hangi çocuklar, hangi sabahlara uyanır...

Şimdi Öldün Sen*

Cemil Kavukçu

Bir duvarın önündeyim. Dökülmüş sıvalarına, yorgun görünüşlü kerpiçlerine bakıyorum. Bir zamanlar, özellikle bayram önceleri, arife günlerinde özenle kireç sürülüp sıvasının badanalandığı yüzü şimdi darmaduman. Zaman içinde olup bitenler pençelerini atarak geçip gitmişler. Bir kadının incecik sesini duyar gibiyim, "Ellerin yine sokak kokuyor, iyice sabunla."

Bir zamanların Tommiksli, Teksaslı günleri; mayıs ortalarında birden bastıran yağmurlarla toprak, çimen ve kireç kokusu birbirine karışıyor. Kışı anımsatan ne varsa badana ile

* *Selo'nun Kuşları*, Cemil Kavukçu, Can Çocuk Yayınları, 2004.

silinip süpürülüyor. İlkyaz temizliği. Gökyüzünde şekilden şekle giren bulutlar birbirini kovalıyor.

Bitkin yüzüne bakıyorum duvarın, görünmeyen gözlerine. Yıllarca tanıklığını yaptığı yaşamların gizlerini fısıldasın istiyorum. Ama o, sarsılmaz bir güvenle sürdürdüğü görevini anımsatıyor; ben, diyor, özel yaşamlardan çok, avludaki kasımpatıların, yıldız çiçeklerinin, aslanağızlarının, sarmaşıkların yetiştiği, her yıl makaslanan şimşirlerle çevrili bir çiçekliğin güzelliği ile arka bahçedeki dağınıklığı birbirinden ayırdım.

Şimdi böyle bir ayırıma gerek yoktu. Avlu, kendi kendine bitmiş otların baskınına uğramıştı. Şimşir kalıntıları da olmasa buranın bir zamanlar çiçeklik olduğu söylenemezdi. Denetimsiz bitkiler başıboş yaşıyorlardı; ne soğanları donmasın diye kışın onları çullara sarıp merdiven altlarına saklayanlar vardı ne bir boy olsun diye şimşirleri makaslayanlar.

Güzdü. Sinsi bir yağmur günlerce aynı tekdüzelikte yağmıştı. Su damlacıkları otların üzerinde inci taneleri gibi dizilmişti. Avlunun taşları kışa soyunan ayva ağacının sarı yapraklarıyla kaplıydı. Duvarın üzerinde sarı tüylü bir kedi umursamaz adımlarla yürüyordu. Evet, her şey eskisi gibiydi. Bu kedi bu duvarın üzerinden kim bilir kaçıncı kez geçiyordu ve kim bilir kaç kez böyle ansızın durup kuyruğunu yalıyordu ve yine kim bilir kaç sarı, alaca, kara, külrengi kedi aynı işi yapmış, kiremitlere işeye işeye geçip gitmiş, uzanıp güneşlenmiş, sinip incir ağacındaki serçeyi kıpırtısızca kollamıştı!

Pantolon paçalarım ıslanmıştı. Her adımda, terk edilmiş yerlere özgü "yalnızlık bitkileri" eğilip bükülürken, üzerlerinde tutunan yağmur damlacıkları da dallarından kopuyor, paçalarıma yapışıyordu.

Kapı...

İşte o kapıydı. Mandalı yoktu yine. Hiçbir zaman da olmamıştı. Paslı bir çividen sarkan, kararmış ve çürümüş bir iple duvardaki bir başka çiviye bağlanmıştı. Bu düğümü en son kim atmıştı? Kaç yıl oluyordu?

Kimliği belirsiz kurtlarca kemirilip delik deşik edilmişti kapı. Ellerim hâlâ yağmurluğumun ceplerinde. O ipi çözüp de kapıyı açacak gücü bir türlü bulamıyorum kendimde.

Kapı hemen açılmadı. Oysa ben ipi çözer çözmez, yıllardır bu tutsaklıktan kurtulmak istiyormuş gibi sonuna dek açılacağını ve sınırsız bir cenneti bana sunacağını sanıyordum. Yağmurdan şişmiş olacaktı. Önce ayağımın ucuyla dokundum, sonra da elimle iteledim. İsteksizce açıldı ve kararsız bir devinimden sonra yaptığını beğenmeyerek gerisin geri geldi. Ayağım, önüne geçilmez bir set gibi dikildi bu kez. İstenmeyen biri gelmiş de kapı yüzüne kapanıyor gibiydi.

Kendiliğinden boy atmış bir bitki karmaşası ile karşılaştım önce. Büyüteçle bakılan bir ormanda gibiydim. Meyve vermeyen kısır ağaçlar, insan boyuna ulaşmış arsız otlar, dikenler... Bir köşeye atılmış, kaplaması çürüyüp yırtıldığından samanları ortaya çıkmış ot minder, gerekir düşüncesiyle bir kenara yığılmış; ama bir işe yaramadan çürüyüp gitmiş tahta parçaları, sandıklar, kalaslar... Bir zamanlar bahçe tarımı yapıldığının ipuçları fasulye sırıkları, sırıklara dolanmış sarmaşıklar...

Duvarsız, çitsiz, sınırsız bir yerdi. Burada, bu cennette, şimdi nerede olduklarını, ne yaptıklarını, ne düşündüklerini bilmediği insanlar bir zamanlar yaşamlarının en mutlu anlarını yaşamışlardı. Şimdi belki de daha büyük; ama kalın duvarlarla çevrilmiş bahçelerde yaşıyorlardı. Kim bilir ne acılar çekiyorlardı.

Oyunlarda ben hep Kızılderili olurdum; başımda eğri büğrü, dalgalanan bir karga ya da tavuk tüyü, alnımda ve yanaklarımda mavi, kırmızı krepon bantlar. Söğüt dalından, iki ucu iple bağlanmış bir yay olurdu elimde ya da ince uzun sopadan bir mızrak. Çığlıklar atarak dört dönerdim bahçede. Kötü amaçlı beyazlarla ve yabani hayvanlarla dövüşürdüm. Kendi kurallarıyla sürüp giden bu oyun alanında başka çocuklar da olurdu. Ama bunlar, iyi aile terbiyesi almış, benimle oynayabilmek için kimi kurallara uymak zorundaydılar. Örneğin,

sövmek kesinlikle yasaktı. Belki ömrümüzü bu bahçede oyunlarla yaşayarak geçirseydik sövmesini, sigarayı, içkiyi, kavgayı ve yarım yamalak da olsa "hakkını arama" kötü alışkanlıklarını edinmeden, aynı ulu terbiye sınırları içinde sürdürecektik. Ama ne yazık ki büyüdük ve okula gitmemiz gerekti. Yani, bahçenin dışına çıktık. Bizden büyük arkadaşlarımız, hiç duymadığımız sövgüleriyle şaşırttılar bizi. Bir başkaları da "muhallebi çocuğu" deyip horlayarak korku saldılar yüreklerimize. Açık saçık resimler sakladık kitaplarımızın arasına. Düzen böyle kurulmuştu ya onlara benzer, çevrelerine girerdik ya da silinir giderdik. Bahçemizin duvarlarının çatır çatır yıkıldığı günlerdi...

Bahçede sövülmeyeceği yasağını kim koymuştu, bilmiyorum. Annemin, benimle oynamaya gelen her çocuğa bunu teker teker söylediğini sanmıyorum.

Ama hepsi biliyordu ve bahçemize ilk kez gelmiş olan bir çocuk bu kuralı bilmeden çiğnemişse bana gerek kalmadan öbür çocuklar uyarıyordu hemen. Annem arada gizlice gelip bahçe kapısının aralığından ya da avludaki helanın arka bahçeye açılan küçük penceresinden bizi gözetlediğini söylerdi. Bazen de o küçük pencerede onunla göz göze gelirdim.

O zaman gülümser ve hemen geri çekilirdi. O anda ben de oynadığımız oyunun kurallara uygun olup olmadığını hızla gözden geçirir, bazen de kurallara uygun olduğunu bilmeme karşın o oyunu bırakmamız gerektiğini söylerdim.

Bir kez her şeyi göze alarak ateş yakmıştık. Dumanlar yükselir yükselmez annem bahçe kapısında belirmiş, bizi azarlayarak bir kova suyu ateşe boşaltmıştı.

Sokak sakıncalıydı. Belirsiz kişilerle arkadaşlık kurup terbiyemi bozabilirdim. Bu nedenle de durmadan kapının çalınmasından, gelen çocukların o çok sevdiği yıldız çiçeklerini kırmalarından, şimşirleri ezmelerinden yakınmazdı. Her ne kadar avluda oynamamız yasaksa da arka bahçeye çiçeklikten geçmek gerekiyordu. Bir kez de avludaki leylak ağacının dalla-

rından birini, sapan çatalı için uygun bulan ve onu kırmaya kalkan bir çocuğun bahçeye alınması yasaklanmıştı. Belki leylak dalını kırdığından, belki de sapan yapmak amacında olduğundan. Kuş vurmak da yasaktı çünkü, ağaçlara tırmanmak da...

Birden armut ağacının kalın gövdesinin arkasından bir çocuk çıktı ortaya. Alnını çevreleyen bir bantla kafasına bir tavuk tüyü tutturmuştu. Elinde söğüt dalından yapılmış bir yay ve ince bir dal parçasından ok vardı.

"Dur!" dedi. "Kimsin? Apaçi arazisinde ne arıyorsun?"

Durdum.

Kim miydim? Burası gerçekten Kızılderili bölgesi miydi?

Yok, hayır, her sorunun kaba güçle çözüldüğü ve güçlü olanın kazandığı bir kovboy kasabası burası.

Kapısının üstünde "Saloon" yazan tahta bir tabela rüzgârda gıcırdayarak sallanıyor. Toz hortumlarının yükseldiği sokak bomboş. İşte, az önceki Kızılderili şimdi kovboy olmuş, değnekten atıyla kasabaya giriyor. Atı huysuz, başını indirip indirip kaldırıyor. Ayaklarıyla da toprağı eşeliyor. Bir çırpıda iniyor üzerinden. Tabancasını yokluyor. Purosunu dişleyerek barın kapısını itiyor. İçerisi kötü adamlarla dolu.

Onun girmesiyle bütün sesler kesiliyor. Barın tezgâhına dirsekleriyle yaslanıp Tommiks gibi süt istiyor.

Viskisini yudumlayan sakallı biri, süt sözünü duyunca kahkahalarla gülüyor, bir başkası da içkisini ağzından burnundan püskürtüyor. Ama kovboyun aldırdığı yok, önüne sürülen sütü yudumluyor. Canı eğlence isteyen kabadayı boş durur mu? Bir dirsek vuruyor. Kovboyun sütü üstüne dökülüyor. Kabadayı kasıklarını tutarak kahkahalarla gülüyor. Kovboy yine aldırmıyor, mendilini çıkarıp üzerine dökülen sütü siliyor. Eğlencesini sürdürmek isteyen kabadayı, bu kez de silahını çekip kovboyun süt bardağını tek kurşunla paramparça ediyor. Bu kadarı da çok oldu artık, diyen kovboy hızla geri dönerek silahını çekiyor ki...

Göz göze geliyoruz.

Bir serseriye ders vermeye hazırlanan kovboy ile uzun süre bakışıyoruz.

"Neden susuyorsun?" dedi.

Karşımdaki yine Kızılderili'ydi. Okunu bana doğru çevirmişti.

"Düşmansın sen! Buraya nasıl girdin, konuşsana.."

Hiçbir şey söylemedim. Yayı iyice gerişini, gözünün birini kapayıp nişan alışını, sonra da oku üzerime atışını bir film gibi izledim. İnce söğüt dalı yağmurluğumun eteğine değip yere düştü.

"Şimdi öldün sen!"

Ölmüştüm. Ok atmıştı; çünkü küçük Kızılderili ve oyun gereği ölmem gerekiyordu, yere düşer gibi yapmam, "Ahh" diye bir çığlık atarak oyundan çıkmam. Az önce iki bahçeyi ayıran duvarın üzerinde yürüyen kedi, bir zamanlar tavuk kümesi olan yıkıntının kiremitliğine atladı.

Başımı çevirince bahçe kapısında dikilen kadını gördüm. Renksiz yüzünde uçuk bir gülümseme vardı.

Helanın arka bahçeye bakan küçük penceresinde görünen ve göz göze gelinince yitiveren kadındı bu.

Adımla çağırdı beni.

"Hadi yemek yiyoruz" dedi, "ellerini iyice sabunla."

Ellerime baktım. Sokak mı kokuyorlardı?

Küçük Kızılderili elindeki yayı atarak koştu.

"Tamam, geliyorum anne."

Yanımdan geçerken hafifçe yağmurluğuma dokundu. İkisinin de ardından baktım. Oyun gereği de olsa ölmüştüm. Onlarla gidemezdim.

Bir Eziğin Gündüz Düşleri

Pakize Özcan

Düşlerini gerçekleştirme şansı tanınmayan çocuklara...

Aile içindeki adı, "Uyuşuk"tu. Duymazdan gelmeler, kırgın bakmalarla tepki gösterse de sonunda sessizce kabullenmişti bu adı. Kimi yakın akrabalarının, "Uyuşuk mu? Ha ha ha!" diyen alaylı; kimilerinin, "Zavallı kızcağız!" anlamındaki acıyan bakışlarıydı onu asıl inciten, öfkelendiren. Cesaretini toplayabilse neler söyleyecekti onlara neler... "Ağzı var dili yok" denilecek kadar sessiz görünümünün, donuk bakışlarının ardında; sığınağı olan düşler dünyasını altüst eden, sorularıyla kendisini ürküten bir başkası vardı sanki. Son günlerde, ona söz geçiremez olmuş, neredeyse tamamen onun hükmü altına girmişti. Fısıldadığı soruyla varlığını gösterdi yine: "Neler söylerdin?"

Sıkıntısını artıran bu soruyla gerildi. Esinlendirici hiçbir nesnenin bulunmadığı beyaz badanalı duvarlarda, kapıda, pencerede dolaştırdı donuk bakışlarını. Sonunda, gözlerini pikenin kenarına dikip düşüncelere daldı. Aklına bir şey gelmiş de söyleyiverecekmiş gibi dudakları kıpırdadı bir an; ama yalnızca "hiçbir şey" diyebildi.

Ne kadar çabalarsa çabalasın, iki çift lafı bir araya getirip duygularını, düşüncelerini anlatabileceği anlamlı bir cümleye dönüştüremiyordu bir türlü. İşte böyle anlarda öfkesi doruğa çıkıyordu. Sıkıntılı yüzünü, güneşin kızıllaştırdığı perdeye döndürdü. Perdeden yansıyan kızıllık yüzünü de kırmızıya boyadı. Pencere pervazından havalanan bir karasinek, kızıllaşmış yüzünün çevresinde dans etmeye başladı. Hop burnuna, hop yanağına konuyor deli ediyordu Esin'i (gerçek adı buydu). Üzerindeki pikeyi öfkeyle tepti. Karasineğin canına okumaktı niyeti. Kalkmaya yeltendi; ama görünmez bir güç omuzlarına çöküvermiş gibi, başı yastığa düştü kaldı. Aynı anda gözyaşlarına boğuldu.

Böyle ağlamaklı hallerdeyken Almira'nın hayali çıkıverirdi karşısına. İşte yine, kulaklarında yankılanan sesiyle birlikte; çilli yüzü, gurur ve kibir akan ışıltılı gözleriyle karşısındaydı. Haftanın son gününde, buluşmak üzere sözleştikleri kameriyenin altına; yürürken çevresinde yarattığı görürünmez ama hissedilebilir esintiler arasından, sert adımlarla geçerek gelmişti. Herkesi tepeden bakışlarla süzerek ilgiyi kendi üzerine topladıktan sonra, bir elini formasına kemerine sokup diğer elini dalgalı saçlarında gezdirerek: "Hey! Var mısınız millet: Yarın, Yorum AVM'ye gidelim, altını üstüne getirelim oranın!" deyişiyle karşısındaydı yine.

Burnu havada gezen kızlardandı o. Kendisiyle gurur duyuyordu. Gösteriş yapmayı seviyordu. Kız başıyla, kimseye aldırdığı, kimseden utandığı filan yoktu. Oysa kendisi, onu bunu bırak, kendinden bile utanırdı. Bir yerlerden duymuştu: Ezik insanlar, kendilerine güvenleri olmadığı için hareket etmeye,

düşüncelerini söylemeye kolay kolay cesaret edemezlermiş. Bu yüzden, gün geçtikçe pısırıklaşıp –belki de uyuşuklaşıp– giderlermiş. Bu "ezik insan" açıklamasının tam da kendisini tanımladığını düşünüyordu, Esin.

Almira bambaşkaydı ama! O, yalnız rahatlık konusunda değil, giyim konusunda da bir numaraydı Esin'e göre. Bronz bacaklarının üstüne giydiği, bir çiçeğin taçyapraklarıymış gibi duran mini, plili etekler; göbeğini ve ince belini açıkta bırakan bluzlar çok yakışıyordu ona! Mormenekşe, papatya, kelebek, uğurböceği şeklindeki o rengârenk tokaları ile kızıl saçları arasında, baharı taşıyordu sanki.

Bakışlarından mı, yüzündeki kendini beğenmişlik anlamından mı; yoksa kimi zaman gösterdiği çılgınca davranışların yarattığı durumlar nedeniyle mi, bilemiyordu; Almira'dan çok etkileniyor, onun çok güzel olduğunu düşünüyordu. Gerçi, Esin'in kendine özgü garip bir güzellik anlayışı vardı. Herkesin hayran kaldığı değil, çoğunun, "çirkinin teki" diyebileceği tipler arasından çıkıyordu onun hoşlandıkları.

Amcasının oğlu Hasan'ı da yakışıklı buluyordu doğrusu; eğlendiriciliğiydi onu yakışıklı yapan. Onunlayken, suskunluğu geçiyor, donuk bakışları pırıltılar saçan yıldızlara benziyor, neşeli bir kıza dönüşüyordu. Evdekiler, dayısıgil istedikleri kadar Kirpi Kafa desinler Hasan'a. Zaten, onların işi gücü ona buna ad takmak, diğer insanları alaya alarak küçümsemek, fesat bakışlarla süzerek kişilerin kötü yanlarını aramak, dedikodularını etmek değil miydi! İnsanların ağızlarından laf almada da çok marifetliydiler; işte bu nedenlerle sinir oluyordu onlara. Deseler ki "Allah bir", "iki" demek geçiyordu kendi içinden hep. Yine de, inat olsun diye değil, gerçekten beğeniyordu Hasan'ı.

Almira'nın da güzel olmadığı, kendini beğenmişin teki olduğu söyleniyordu hep. Güzel olmadığı değil de, kendini beğenmişin biri olduğu Esin'e göre de doğruydu. Ama, kim ne derse desin; Almira'yı çok beğeniyor, ona özeniyor, onun gibi ani çılgınlıklar yapabilmek; onun gibi kısa etekler, belini göbeğini açıkta bırakan bluzlar giyebilmek istiyordu.

Hıçkırığı andıran derin bir iç çekiş çıktı dudaklarının arasından. Bakışlarına yansıyan hüzün duygusuyla tavana dikti gözlerini. Gerçekleştirmek için can attığı o küçücük özlemleri, neden yıldızlar kadar uzağındaydı! Neden, gönlünden geçenleri yapmaya kalktığında, kalın duvarlar örülüyordu önüne? "Bir daha oğlanlarla konuştuğunu görür, öyle at gibi kişnediğini duyarsam, ağzını yırtarım senin!" Babası, en son böyle tehdit etmişti. O gün, Hasan'la otururlarken, aralarında geçen saçma sapan konuşmaların zirvalığı üzerine kahkahayı koyverdiği bir sırada, babası kapıda belirivermiş, bakışlarıyla korkuya boğmuştu Esin'i.

On üç yaşına bastığı günlerden birinde yaşamıştı bu olayı. İşte o zaman fark etti: Yaşı büyüdükçe, çevrisine örülen duvarlar kalınlaşıyordu. O günden sonra amcasıgil ziyaretlerine geldiğinde, "Hasan bir şey söyler de yanıt vermek zorunda kalırım" düşüncesinin yarattığı korkuyla çay-kahve yapma bahanesiyle mutfaktan hiç çıkmadı Esin. Annesi, kızının mutfak işlerine soyunduğunu gördükçe mutlu oluyordu. Bir gün, hoşnut bakışlarla Esin'i süzerek, "Büyüyorsun gayrı Uyuşuğum, elin işe yatkınlaştı" demişti. Yüzüne yapıştırdığı sırıtkan bir ifadeyle yanına yaklaşmış, sırtını sıvazlamaya yeltenmişti. Esin, kendini hızla kenara çektiği için kadının uzanan eli havada kalakalmıştı. Bir kızın, yaşananlara kör gözlerle bakan bir annesinin olması ne kötüydü!

Başının çevresinde dolanıp duran karasineğin varlığını unuttu Esin. Bir titreme geldi birden. Pikeye sarındı yeniden. O gün, kendisinde olmayan konuşma yeteneğine birdenbire kavuşuvermişçesine, "büyümek, büyümek, büyümek..." diye başlayan isyankâr cümleler, peş peşe akın etmişti dilinin ucuna. Annesinin gözlerinin içine bakarak, "Büyümek, mutfağa saklanıp kalmaksa; büyümek, istediğim kişilerle konuşamamaksa; büyümek, kahkahalarla gülememek demekse, büyümek filan istemiyorum!" diyecekken vazgeçmişti.

İyi de yapmıştı böyle yapmakla; nasıl olsa kendisini anlamazdı annesi, iyi biliyordu bunu. Ona, kırık dökük cümlelerle de olsa, herhangi bir şeyi anlatabilme, söylediklerini dinletebilme umudunu kesmişti artık. Annesi, karşısında öylece durur, "Neler yumurtlayacaksın bakalım yine sen?" diyen bakışlarını takınır, başlamadan bitiriverirdi konuşmayı.

Almira; varlığını, çevresindekilere hissettiren yürüyüş biçimiyle, düşüncelerinin arasına sızdı yeniden. Yalnız giysilerine değil, her şeyine hayranlık duyuyordu Esin onun. Son günlerde, onu çirkinleştirdiği söylenen yürüyüşüne bile öykünür olmuştu. Almira gibi hissedilebilir esintiler yaratamasa da, zınk zınk zınk diye sesler çıkaran sert adımlarla yürüyordu artık. Annesi, niye öyle bağdan boşanmış gibi, memelerini sallaya sallaya paldır küldür yürüdüğünü sorunca, çok öfkelenmişti. İçinde, "meme" sözcüğü geçtiği için, sorudaki suçlayıcı, ayıplayıcı anlamı; sorunun içinde barındırdığı kötü niyeti hemen sezmiş, "memelerim yok ki sallayayım" diye bağırmıştı annesine. Bağırmıştı annesine ama yine de içine bir ayıplanma, hatta bir suçlanma korkusu yerleşmiş, o günden sonra nasıl yürüyeceğini şaşırır olmuştu.

Almira'yı, her istediğini yapacak kadar çok seviyordu; ama Almira, belki sessiz pısırık duruşundan, belki de gözlerini ayırmadan kendisini izleyişinden hoşlanmadığı için, en çok da kendini beğenmişliğinden, yüzüne soğuk bir anlam yükleyerek baktığı Esin'i sevmiyordu. Esin, cesaretini toplayıp bir şey söyleyecek olsa, Almira, söylediklerini duymazdan geliyordu. Hep Esra ile konuşuyor, Esra ile fısıldaşıyor; yalnızca, Esra bir şey söylediğinde kulak kesiliyordu. Hoş, Almira kendisine bir şey söylese heyecanından yanıt bile veremezdi ya! Yatağında yarı doğruldu. Karşısındaki duvara yansıttığı hayali görüntüsüne yöneltti bakışlarını. Dağınık saçlarını elleriyle düzelterek baktı düşsel görüntüsüne; uzun etekli rüküş giysisi, yaz kış ayağından çıkarmadığı çorapları, çöp gibi incecik bedeni, ezik duruşuyla sümsüklerin en sümsüğü bir kız duruyordu karşısında. Hoşlanılacak neyi vardı ki?

Vızıltısı kesilmiş, karasinek çoktan kayıplara karışmıştı. Pikenin yüzeyinde oluşan geniş bir dalgalanma ile birlikte, yaldızlı ojeli iki ayak uzandı yatağın dışına. Anında kızıla boyanıveren ayaklarına hayran hayran baktı. Bir gün önce gizli gizli sürdüğü o pembe oje ne hoş duruyordu tırnaklarında! Kollarını pikenin altından çıkardı. Bakışlarını ayaklarından ayırmadan, tatlı talı gerindi. Yastığa yayılmış, siyah, ince telli saçından bir tutamını yüzüne yaklaştırarak dikkatle inceledi. I ıhh, kötü, çok kötüydü; cansız ve hacimsiz!.. Televizyonlardan duyuyordu: "Hacimli saçlar, kadınları mutlu eder." Anne babası, artık saçlarını kapatması gerektiğinden sık sık söz etmeye başlamışlardı son günlerde; kapandıktan sonra, saçın hacimli olmasının bir önemi yoktu ki! Ama yine de. Belki de.

Sırtüstü döndü. "Aman, neyse ne canım!" dedi. Hayalleri dağılsın, uçup gitsin istemiyordu. Saçlarını avuçladı yeniden. Hem gür hem canlı görünmesi için bir tutamı mor, bir tutamı yeşil olacak şekilde saçına kaynak yaptırsa; renkli tokalar, pırıltılı bandanalar taksa; kendi de Almira gibi bahar saçlı bir kıza dönüşebilirdi.

İçinde başlayıp yüzüne yayılan heyecan duygusu, solgun yanaklarını pembeleştirdi. Gözleri de parıltılı bir görünüme bürünüverince yüzüne bir güzellik geldi. Yatağının üstünde doğruldu. Acelesi varmış gibi ivecen hareketlerle pamuklu geceliğinin sol kolunu omzuna dek sıyırdı. Dövme yerini belirleyecekti. İnce, beyaz koluyla omzunun birleşttiği bir noktaya parmağının ucunu bastırdı sıkıca. Tam o noktada küçük, yuvarlak bir iz oluştu. Başını yana eğerek yuvarlağın oluştuğu noktaya baktı. Bakışlarını hızla geri çekti: "Aptal kafa, sana kolsuz giysi yasak, bilmiyor musun?" Kimsenin görmeyeceği bir dövmenin ne anlamı olabilirdi ki?

İki elini birden sallayarak çabucak kovdu bu konuyu zihninden. Gözlerinin önünden tatlı, hoş hayaller akmaya başladı. Karanlığın içinden aniden doğan parlak bir yıldız gibi bambaşka bir Esin beliriverdi bulanıklaşan görüntülerin ortasında.

Üzerinde bordo renkli, göbeğiyle belini açıkta bırakan askılı bluz, altında saf ipekten bahar dalı çiçekli mini etek! Rengârenk tokaları, ışıltılı bandanasıyla renkli saçları baharı taşıyor başının çevresinde. Ayağında kırmızı sandaletleri, bileğinde halhalı; hayranlık dolu bakışlarını kendine yöneltmiş yığınların aktığı caddede, mankenler gibi yürüyor. Mutlu! Dudağının ucuna, gülümseme yerleştiriyor; minicik bir goncagül gibi.

Görüntüler karşısında büyülenmiş! Artık, kendini, gerçek bir prenses olarak görüyor. Ama büyü bozulacak! Bu yeni kimliği, yeni görüntüsü gözlerini kamaştırdığı için şimdilik olacakların farkında değil. Bir narsis gibi dikkati yalnız kendine yöneldiğinden, olayları yorumlama, düşünebilme özgürlüğünü yitirmiş. Bilmiyor ki içinde bir yerlerde gizlenen, Esin'i neredeyse tutsak almış olan şey, büyüyü bozmak üzere harekete geçecek. Bitmeyen soruları, kapanmak bilmeyen çenesiyle, onun aklını başından alacak. İşte, top atışlarına başladı bile:

"Hey, Uyuşuk! Başkaları sana hayranlık duyuyor diye, gururlanacak kadar aptal mısın! Hısım akrabaların kötü bakışlarından nasıl kurtulacaksın? İnsanların sözleriyle değil, gözleriyle anlattıkları yüzünden yeterince acı çekmedin mi! Ruhunda karakış hüküm sürerken, saçlarında taşıdığın yalancı bahara mı seviniyorsun? Hasan sana, "Günaydın" dese, sen de ona "Günaydın" diyebilecek misin? Babanın tehditlerinden, annenin ilgisizliklerinden kurtulabilecak mi....sin....klfesjıoprslşiğpyy....."

Kulakları, söylenenleri duymaz; beyni, duyduklarını algılayamaz oldu. Gözlerinin önünden akıp duran tatlı, hoş hayaller yeniden bulanıklaşan görüntülerin arasından çığ gibi yuvarlanıp gelen koyu bir gölgenin saldırısına uğradı. Bütün gücüyle göğsüne abanan gölgenin ağırlığı altında ezileceğini sandı. Soluk alamıyordu. Çaresiz bakışlarla, uzanıp tutabileceği bir el aradı. Kimsecikler yoktu! Biraz önce, hayran bakışlarla kendini izleyenler, korkudan kaçışmış, ortalığı toz dumana boğarak çoktan yok olmuşlardı. Toz yığınına dönüşen bu ürkütücü ses-

sizliğin ortasında çırpınıp duran ellerine bir bez parçası dolandı. Tam da bez parçasının altına gizlenmişti ki bir sesle irkildi:

"Hanımların dikkatine: Overlok makinası ayağınıza geldi! Halı kenarları, kilim kenarları, battaniye kenarları, paspas kenarları..."

Bu sesi tanıdı Esin. Başını yavaşça pikenin altından çıkardı. Ses, neredeyse her gün aynı saatlerde evlerinin önünden geçen overlokçudan geliyordu. Kalp atışları yavaşladı. Titremesi geçti. Yavaş yavaş kendine geldi. Bütün bu yaşadıklarına anlam vermeye çalışıyordu ki biraz önce gördüğü o kara gölge, koca bir kafaya dönüşmüş olarak, hoplayarak çıktı perdenin arkasından. Ağzını kocaman açıp kazma dişleriyle halıların püsküllerini, kilimlerin püsküllerini, örtülerin püsküllerini, püskül niyetine Esin'in saçlarını, nerede ne kadar püskül varsa, hepsini teker teker "kıtırt, kıtırt, kıtırt" diye kesti. Ardından, dev bir iğneye dönüştürdüğü uzun parmaklarının ucunu batıra çıkara, "pıt pıt, pıt pıt, pıt pıt" sesleri eşliğinde, delik deşik etti; her yeri, her şeyi...

Esin, korkudan ne yapacağını şaşırdığından, saklanacakken, yatağının üstünde dimdik doğruldu. Gözleri kocaman açılmış, yüzü bir heykelin yüzüne benzemişti. Pıt pıt sesleri gittikçe yükseliyor, bu seslere karışan yeni tuhaf seslerle birlikte kulaklarında çınlıyordu:

"Hey Uyuşuk, neler yumurt vah vah zavallı ha ha ha haaa at gibi kişneme örtünme zaman yırtarım ağz çay kahve mi dur suuuus pusss yap yapma..." Beyaz badanalı duvarlarda, tenis topları gibi zıplayan bu karman çorman cümle bozuntularının her bir sözcüğü birbirine karışıp, birer sözcük salatasına dönüşerek uçlarından kan damlayan ünlem işaretlerini keskin birer kılıç gibi kuşanmış, ürkütücü birer marşa dönüşen "höt höt" sesleri eşliğinde, güçlü bir ordu gibi, üstüne üstüne yürümeye başlamışlardı.

Zıplayarak atladı yere, karyolanın altına attı kendini. Loş boşlukta, el yordamıyla bir şeyler aradı çabuk çabuk. Bir süre

sonra, elinde tuttuğu bir metal kutuyla birlikte, sürünerek çıktı yatağın altından. Doğruldu çabucak. Kutuyu yatağın üstüne koydu. Titremesine engel olamadığı elleriyle, güçlükle açtı kapağını. İçindeki bir sürü ıvır zıvırın üstüne; hayallerini, düşlerini, kendisine yıldızlar kadar uzakta olan özlemlerini, yarattığı yeni Esin'i, Hasan'ı, Almira'yı, Almira ile ilgili özentilerini, tutam tutam kırpılmış renkli saçlarını, ojelerini, göz kalemlerini, hızmasını, halhalını, dudağının ucunda minicik bir goncagül gibi duran gülümsemesini ve kırmızı sandaletleriyle birlikte daha başka şeyleri üst üste tıkıştırarak, kutunun içine yerleştirdi çabucak. Dışarı taşanları; sanki zıplıyormuşçasına, kutunun dışına atlayanları yeniden kutuya yerleştirip iki eliyle birden, üzerine bastırdı sıkı sıkı.

Eli, geçen Kurban Bayramı'nda Hasan'ın hediye ettiği ve tam kalbinin üstünde taşıdığı kolyesine uzandı. Kolyenin gizli bölmesinden çıkardığı minik bir anahtarla kapağını kapatarak kutuyu kilitledi. Gözü, avcunda tuttuğu anahtarda, yavaş adımlarla pencereye yürüdü. İki kanadını birden sonuna dek açtığı pencerden yarı beline dek dışarı uzanıp anahtarı fırlatabileceği en uzak noktaya fırlattı. Baktı arkasından: Anahtar, suda yüzer gibi havada yüzdü bir süre. Sonra yavaş yavaş beyaz bir kuştüyüne dönüşerek gökyüzüne doğru yükselmeye başladı. Yükseldi, yükseldi, yükseldi... Ve yumuşacık beyaz bulutların arasına karışarak gözden yitti gitti.

Sırtını döndü pencereye. Hiçbir duygu izi barındırmayan yüzünde bomboş bakan gözleri, usulca kapanıp iki damla yaş akıttı yanaklarına. Yaşlar yanaklarından süzülürken, süzülürcesine attığı adımlarla bir kapıya, bir pencereye yürüdü. Yürümüyormuş da uçuyormuş sanıyordu kendini. Tüy kadar hafiflemişti; ama bu hafiflik, içinde gizlediği değerli mücevherler çalınmış, boş bir mücevher kutusunun hafifliğini andırıyordu.

Sedat Girgin

Taş Mektepten Mezun Çocuklar

Şeyhmus Diken

Ebedi ve edebi kelama sahici hakikatin olanca çıplaklığıyla gönderme yapan söz ustaları der ki:

"Taşlardır beka, taşlardır ebediyet.

Taştan başka geriye ne bırakır medeniyet."

Yüzümü dönüyorum binlerce yıldan bu yana insan evladının bütün zalimliği ve acımasızlığına rağmen kendini koruyarak modern zamanların yeni binyılına dimdik ayaktalığıyla merhaba diyen kadim Amida şehrinin bazalt taştan sur bedenlerine...

O surlar ki nice sergüzeştler görmüştür!

Nice kavimler gelip geçmiş şeceresinden!

Her gelen kendinden bir şeyler katmış, izler bırakmış, göçüp gitmişler sıra neferleri gibi.

Çok azı, adıyla, namıyla şahsiyet anlamında ad bırakmış geriye.

Nerdeyse tümü sadece kavminin adını, esirgeyip bağışlayıp bazalt taşa nakşederek çok katmanlı şehrin sırlarına haşrolup tarihe kayıt düşmüş. Taşa nakış düşerken sadece sur bedenlerini, burçlarını, kapılarını yapan/yaptıran egemenin adını anmamış. Yapan emektar ustanın adını da hak teslimiyeti manasında sur taşına nakşetmiş.

Bu sebeple bilir ve derler ki: Şehrin şeceresine kayıtlı hemşerileri, dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar kutsal bir mabede dönüp ibadetlerini yapan inanç erbapları gibi, yüzlerini şehre dönüp taşı da nakşı da yaşatır eyyamı zaman demişler/diyorlar.

Siyaha yakın koyu gri bazalt taş ile mimari kimliği şekillenen şehirlerin mutlaka yakınındaki volkanik bir dağla nikâhları kesilidir.

Bu sebeple tarihi Amid şehri, yanı başındaki Karacadağ'la yarendir. Dağ, aktif bir volkan iken kinini dünyaya lav olarak püskürmüş ve o püskürdüğü lav dağın çeperinde taşlaşmış. Sonra rivayet edilir ki, olur olmaz zamanlarda öfkelenen ve püskürtüsünü ateş deresi şeklinde çevresine yayan, ovayı ve bayırı ateşiyle silip süpüren dağın öfkesini dizginlemek için şehir halkı ejderhayı bir daha öfkesini kusmamak üzere dağın dibine hapsetmiş.* Ve halk, dağın kusmukları olan bazalt taşı işleyerek, dağa nispet olsun diye şehri yeniden abat etmiş. İşte tarihi kadimden zeyl; Amid, Omid, Amida, Dikranagerd, Dîyarbekir, Amed ve Diyarbakır böyle bir şehirdir.

Ol sebepten ötürü tarihin kelamını tersine bükmenin kerahet vaktidir.

Hani hep anlatılır ya! Bir Arap kabilesi şehrin yönetimine hükmedince o kabilenin büyüğü Bekr Bin Vail adına izafeten

* *Amida Ana*, Şeyhmus Diken, Can Çocuk Yayınları, Nisan 2014.

şehrin adı Diyarbekir olarak anılmış. Değil tabii ki! Eski Kürt metinlerinde bikir taş demektir. Kevir kelimesinin kaynağı da budur. O sebeple Dîyar-i bikr taş yurdu demektir. En eski tarihlerden bu yana...

Derler ki, böylesine eski ve kadim şehrin sur bedenleri ile yine kendisi kadar eski Harput şehrinin kalesi iki kardeş tarafından yapılmış. Diyarbekir surlarının derz harcı yumurta akı, Harput'unki süt ile karılmış. İşleri bitince kardeşler ebedi uykularına yatmışlar. Yüz yılda bir uyanırmış kardeşler, sorarlarmış dillerinden anlayan gelen geçene, "Harput Kalesi yerinde mi? Dîyarbekir Surları ne durumda" diye. Dünya durdukça yaşasın isterlermiş taşın olanca maharetinin kimlik kattığı şehirler ve yapılar...

Bin yüz sene önce Van Gölü'nün ortasındaki adaya Kral Gagik tarafından dünyalar güzeli kızı için yaptırılmış AxTamar Kilisesi'ne yıllar evvel ziyaret yapmıştım. Adanın bekçisi benim nereli olduğumu sormadan demişti ki: "Bu taşlar Diyarbakır taşıdır bilginiz olsun."

Yine hayli geçmiş zaman evvel yolum Siirt ilinin beldesi Tillo'ya düşmüştü. Bir dostun bilgilendirmesi üzerine, 1700'lü yıllarda yaşamış (1703-1780) Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin anılarını, yaptıklarını ve yazdıklarını yâd etmek, zatı daha iyi tanımak adına merhaba demiştim o topraklara.

Dokuz yaşında Erzurum'dan Tillo'ya göçüp yerleşen ve aralarda Hac ve sarayın daveti üzerine İstanbul ziyaretlerini saymazsak ölünceye kadar bir daha o diyardan hiç ayrılmayıp başka bir şehre adım atmayan İbrahim Hakkı'yı ahfatlarından dinlemiş ve Marifetname ile Kıyafetname kitaplarını okumuştum.

Hazreti İsmail Fakirullah'ın öğrenciliğini yapmış sonra kızıyla evlenip damadı olmuş İbrahim Hakkı. Sadece mütevazı bir âlim değil, aynı zamanda çağının bilim şahsiyeti olarak da ün salmış biri. Kurduğu rasat istasyonu ile kendi yaptığı aletleriyle gökyüzünü, ayı, güneşi, yıldızları ve dünyanın hareketini gözlemlemiş. Piri Reis ile aynı çağın insanı olmasına rağmen

birbirlerinden habersiz çok az sapmayla benzer dünya haritalarını aynı çağda İstanbul ve Tillo'da yapmışlar.

Ustası Hazreti Fakirullah'ın vefatından sonra Tillo'da ustası için yaptırdığı türbeye bir kule inşa etmiş. Türbeye dört kilometre uzaklıktaki Botan Çayı'na nazır bir tepenin üzerine de taştan bir duvar ördürmüş. Duvarın orta yerine bir pencere açmış. Her yıl gece ile gündüzün eşit olduğu 21 Mart Newroz günü, eğer hava açık ve güneşli ise günün belli bir saatinde o taş duvarın ortasındaki pencereden giren güneş ışınları dört kilometre ötedeki Hazreti Fakirullah'ın naaşının gömülü olduğu türbenin baş kısmındaki kulenin pencere camına çarpıp kırılarak ustasının baş kısmını aydınlatmış. "Eğer Newroz günü yeni yılın ilk ışıkları, hocamın naşının bulunduğu mekânda hocamın baş kısmını aydınlatmayacaksa ne yapayım o güneşi!" demiş. Uzun yıllar bu ustalık simgesi düzen ve statik harikası kaftan kafa ses vermiş. 1960'lı yıllarda bölgede yaşanan deprem ve sonrasında türbedeki düzenlemeler duvarın statiğini bozmuş bir daha da güneş ışınlarının yansımasını sağlayan ayar, modern zamanların bilge kişileri tarafından tutturulamamış.

Eski ve bazalt kadim şehir Dîyarbekir'in sur içindeki zarif ve heybetli yapısı Mar Toma Katedrali'nden miras Camii Kebir'in yanı başındaki Mesudiye Medresesi'ne girdiğinizde bazalt ve kare planlı, revaklı, boydan boya avluyu çepeçevre birinci katla ikinci katı birleştiren bölümü sarmalayan kitabelerle süslü yapı sizi eski ve gizemli dünyaya yolculuğa çağırır. Bir an insan tekini taşın kendi ekseni etrafında dönüşünün sihirli sesi kendine getirir. Avluya bakan orta yerdeki duvara ustaca gömülmüş mihrabın iki yanında silindirik ve işlemeli iki taştır sizi modern dünyayla eski ve gizem dolu dünyanın arasında gidip gelmeye zorlayan. Usta bir el hareketiyle iki taş kendi ekseninin etrafında üç yüz altmış derece döner. Sekiz yüz yıldır dönebilen taştır belki size yeniden ben buradayım diyen.

Ve değil mi ki gelen gelmiş, giden gitmiştir. Geriye kalan taşın hükmüdür.

Şimdi kadim zamanlardan kalma bir eski zaman bazalt taş avlulu evde yaz sıcağının, günü akşama evrilttiği saatlerde avlunun gözenekli taşlarının sulanma vaktidir. Taşın sulandığı tek medeniyettir kadim Dîyarbekir. Dişi taşın gözeneklerine su nüfuz edende akşamın tatlı serinliği size el edecek ve *taşın kıymetini bil* diyecektir.

Medeniyet dediğiniz nedir ki Mezopotamya'da, taşın hükmünden maada...

Bu denli taş ile haşır neşir olmaktan kaynaklı "taşmektep" ifadesine takılanların aklına hemen yüz küsur sene evvel Sultan Abdülhamit Han'ın Osmanlı Mülkü'nün değişik şehirlerinde yaptırdığı taş mektepler gelmesin.

Bizim "taşmektep çocukları" hayatı mahpushane kapılarında öğrenenlerdir.

Bizim "taşmektep çocukları" hayatı demokratik çözüm çadırlarında öğrenenlerdir.

Bizim "taşmektep çocukları" büyüklerinin düzenlediği siyasal mitinglerde ve dahi çatışmalı ortamlarda hayatı öğrenenlerdir.

Bizim "taşmektep çocukları" yaşlarının küçüklüğüne rağmen mahpus damlarında hayatı öğrenen sonra da kendilerinden büyüklere öğreten çocuklardır; "taşmektep çocukları"...

Değil mi ki, *"taş kafalı"* ya da *"taş yürekli"* olmakla mümkün ancak, taşın kıymetini bilmemekle ilintili hali pür melal...

Ol sebepten taşın kıymetini en çok Amed'li çocuklar bilir.

Hep paylaşılır ya! Edward Said'in mazlumun beri yakasında durup, öte yakaya simgesel de olsa taş atışı. Enternasyonalizm adına anlaşılır bir haldir Said'in tavrı!

O halde sormanın vakti saatidir: Ya Kürt çocuklarının taş atışı!

Hiç yadırgamadım attıkları taşları bilir misiniz?

Bir gün ihtiyaç duyarlarsa eğer, benim kafamı yarmaya kalksa da taşları...

Can Yücelvari bir edayla hep, "Aşk olsun size çocuklar" dedim, içten duygularla onları anlayarak.

Tekçi cumhuriyetin, daha ergenlik çağındayken ailelerinden başlayarak tanışık oldukları zulmüne inattı(r) tek savunmaları, taşları...

En berrak ve temiz su, taş suyolundan akıp mecrasını bulan sudur, bilirim. Su, süzülür de akar gelir. Taş oluktan avuç içine akan su, insan tekini ferahlatır.

Ol sebepten neden taş attığınızı biliyorum çocuklar.

Halil Cibran der ki:

Sizin diye bildiğiniz evlatlarınız gerçekte sizlerin değil,
Onlar kendini özleyen hayatın oğulları ve kızlarıdır.
Sizler aracılığıyla dünyaya gelmişler ama sizden değiller,
Sizlerin yanında ama sizlerin malı değiller...

Demişimdir her daim: "Ne zaman ki sadece kendi çocuğunuzu değil, başkalarının çocuğunu da sever, başlarını okşar, hatta hiç tanımadığınız/tanışmadığınız çocukların çektiği acılara da yüreğiniz yanarsa işte o zaman insan yanınız sizi ele verir. Sizi vicdanınızla yüzleştirir."

Bir Kürt çocuğu Mazlum'un annesiyle bildiği dilde, Kürtçe sohbet ederken, "Okuyamıyorum. Sadece harfleri zorlanarak bir araya getirmeye çalışıyorum. Onu da pek beceremiyorum. Haberleri televizyonda seyrederken altyazı veriyorlar. Ben harfleri kovalıyorum, harfler hızla kaçıyor, harflere yetişemiyorum, sonra da vazgeçiyorum" diyor.

Bir başka Kürt çocuğu Hebun'un babası Arif'le konuşuyorum. Bedeni konuştuğumuz dünyada ama aklı yüreği oğlunun yanında; "Ne yapar ne ederler belki açtırlar şimdi. Çocuk bunlar, çocuklara bunca eziyet niye" diye soruyor...

Bir Kürt kız çocuğu Özlem'i Roboski'de tanıdım. Felaketi yaşadıkları gün, çalınan bir davulun gerilmiş derisi gibi titremişti Roboski! "Eniştemle ablam nişanlıydılar, evlilik hazırlığı

yapıyorlardı. Enişteme sınırda uçaktan atılan bombalarla parçalayıp öldürdüler. Cesedini kaçağa gittiği katırın sırtında taşıyıp köye getirdi köylülerimiz. Ablamın çeyizi sandıkta kaldı. Bize bomba yağdıranlara karşı elimizde sıktığımız taşlardır işte silahımız ve öfkemiz."

Hepsi de Berkin'in yaşıtlarıydılar. Yani egemenin tabiriyle tam da hapsedilecek, hükmedilecek, infazları kesilecek, hatta öldürülecek yaştaydılar. On bir, on üç, on dört, on beş, on yedi ve diğer yaşlarda...

Gurur ve kibriya ile "hukuka güvenin" diyor birileri. İyi de! Biz hukuka güvenelim de. Peki, hukuku uygulayanlar, haktan hukuktan söz edenler insana güveniyorlar mı? İşte bu sorunun yanıtı yok? Orta yerde muallakta duruyor.

Hazreti Ali der ki: "Hakikatin hatırı, dostun hatırından üstündür..."

İlk taşı atan, edebiyatının da dibacesini yazsın diye yazdım bu satırları size; taşmektep mezunu çocuklara, taşmektep'in öğrenen ve öğreten çocuklarına, Berkin Elvan'a ve bilcümle öte yakaya göçmüş kardeşlerine...

Bir Çocuk Öldü ve Her Şey...*

Åsa Lind

Ölüm her şeyi değiştirir, öyle değil mi?
Acı bırakır geride, öfke bırakır, isyan bırakır... ve özlem... en çok da özlem...

İlk başta en çok evdedir özlem, çocuğun varlığının en çok olduğu yerde. Askıda kalan cekette, ayakkabılarda, ayakkabıların çözülmeyen bağcıklarında, dağınık bağcıklarında... Masada duran yarısı yenilmiş elmada, bir şeyler aranmış dolapta, bir şeyler bulunmuş, bulunmamış dolapta, bir defterin açık sayfalarında, ucu sivriltilmiş bir kalemde, kulağınızda yarım

* Çev. Ali Arda.

kalan bir cümlenin tekrarında... Tam şurada, o gün, sevincine kapıyı açmadan önce, telaşını sokağa dökmeden önce, herkes duymadan önce, biraz annenin gönlünde dinlensin, biraz olgunlaşıp şekillensin, geride bıraktığı dağınık bir oda gibi toplansın diye başlayıp bitirilmeyen, hep tüten, hep tütecek olan o yarım cümlede...

Yeşil perdeli odada.
Uyuduğu yatakta.
Düş kokulu çarşafta.
Yastıkta: başından kalan çukurda.

Yanağına hâlâ dokunulur mu? Sıcaklığı hissedilebilir mi? Yatağının çarşafı nasıl toplanır? Nasıl taşınır kucakta? Nasıl koklanır? Yıkanabilir mi? Onun uyuduğu o en son gece, onun o çarşafta, onun... O ceket ne kadar kalır askıda? O elma? O yarım elma ne yapılır? Hep orada duramaz ki... Ama masadan kim alabilir, kim...

Elma. Yastık. Ayakkabılar.
Sivriltilmiş kalem...

İz bıraktığı hiçbir şeye dokunulamaz. Teninizi yakar, kollarınızda sızı olur her nesne. Hiç kapanmayacak bir yarayı deşer vahşi pençeleriyle. Aslında o yara hiç kapanmasın istersiniz, hep yarım kalmak, kopan yarınızla vedalaşmamak, hep yakınınızda ama hep uzakta olan yarınızla.

Zaman
belki özlem hafifler.
Bir yorgunluk çöker eve.

Hayata yer açılır, gözyaşları iç çekmelere bırakır yerini, başınızı bir yere dayamadan taşıyabilirsiniz artık. Ama aynı zamanda artar özlem, artar, sonsuzlaşır. Azalmaz özlem. Genişler. Evden dışarı çıkar, zamanda ilerler. Sınırları aşar ve her şeye dokunur.

İşte, şu ağaca
tırmanabilirdi. En yüksek dallarına. En tepesine! Aşağı inerken sol dizini şu budağa çarpıp kanatırdı. Zamanla iyileşirdi yarası, geride beyaz bir iz kalırdı.

Şu kumsala
gelebilirdi. Bir şey olur gelirdi işte. Belki bir okul gezisinde. Ve birdenbire o belirsiz hasretin cevabını bulurdu. Deniz! Yüzerdi denizde. Dalardı. Küçük balıkların yanıp sönen sırtlarını görürdü, adlarını merak ederdi.

Şu minik kediye
bakardı. Kaldırıma çıkmak için gösterdiği çabaya, bir kahkaha atardı. Sıçraya sıçraya duvarları tırmanırdı kahkahası, açık bir pencereden girerdi, yaşlı bir kadın gülümser, mutlu olurdu...

Bir akşam, bir kahvede oturacak yaşa gelirdi. Görülmeyi ve keşfedilmeyi beklerdi, birinin gözünde yansımayı, belki bir gün dizindeki yara izine dokunulmasını beklerdi, bir ağaç uğuldardı başında.

Ama o öldü
bütün yaşam ihtimallerini bıraktı geride, işte bu nedenle sınırsız bir özlem de bıraktı. Ağaçlar dallarına dokunmadan kaybolan elleri özleyecek, kumlar iz bırakmadan kaybolan ayakları, yaşlı bir kadın kendine ulaşmadan sönen bir kahkahayı, dizinde o yara izi olmayacak, bir öyküyü gösterir gibi göstermeyecek kimseye, bir dudak usulca öpemeyecek o yara izini, şefkatle gözlerine bakıp, sessizce öyküsünü istemeyecek.

Bir anne... yok, hiç kimse bir çocuktan kalan boşluğa yuvarlanan anneyi bilemez, hiçbir sözcük böyle bir anneyi tercüme edemez.

Bir kardeş...
Bir baba...

Bir çocuk öldürül... Yok, hayır çocuklar öldürülmez, bunu herkes bilir, çocuklar öldürülmez, çocuklar öldürülmez, çocuklar öl...

Yarım kalan cümlen neydi çocuk?

Yaşlı Tutsaklar ile Yeorgios Masalı*

Emirhan Oğuz

Aradan karanlık sularının üzerine uzun tipilerin yağdığı dokuz ırmak zamanı geçti. Suların dokuz kez köpürdeyip dokuz kez durulduğunu gördük. Duvarları geniş tuğla bacalardan tüten isle kararmış şehirlerin sokaklarında rüzgâr uzun geceler uğuldadı. Dağın kendi derin gölgesine çekildiğini gördük.

Anımsıyorum, çok zaman önceydi, çocuklar için şiirler yazmıştık.

* *Yaşlı Tutsaklar ile Yeorgios Masalı*, yazarın şiirmasal olarak adlandırılabilecek kendine özgü biçemiyle 1990 yılında kaleme aldığı çalışmasıdır. (y.h.n.)

Ay çıkınca gölgeler büyür.
Bunu hiçbir söylence yazıcısına anlatmadık.

Demir örgünün hızarı ayın ilk ışıklarını ince başak gölgeleri halinde bölüp elimizdeki sararmış kâğıtlara düşürdüğünde yazmaya başlıyorduk. Biz biri diğerine benzemeyen kırk bin yaşlı tutsaktık. Çocukların çağla zamanını ararken siyah bereli devriyeler yolumuzu kesmiş ve dört yanımızı uzun duvarlarla çevirmişlerdi. Biri diğerine benzemeyen kırk bin yaşlı tutsaktık. Oysa günler ikiz buğday taneleri gibi birbirine benziyorlardı, ağır ve uzundular. Geceleri ay çıkıncaya dek geceler de uzun oluyordu. Ay çıkınca gölgeler büyüyordu. Biz tam dokuz yüz doksan gecedir ayın ve duvarın içindeydik. Duvarlar her gün biraz daha aya doğru uzuyordu.

Çocuklar için şiirler yazmıştık. Ucu tiftiklenmiş küçük bir kurşun kalemle yazmıştık. Kalemi gölgelerden ördüğümüz fanus bir zula içinde saklıyorduk. Şiir bitince kalem de bitiyor; ama sonraki gece başka bir renge bürünmüş olarak yeniden fanusun içinden çıkıyordu. Çok sonraları bunun kalemin gökkuşağıyla tutuştuğu bir oyun olduğunu anlayacaktık. Gökkuşağının renkleri arasına gizlenmiş yağmur tanelerince şiir yazmıştık.

Ay bir çocuğun gözkapaklarına inerek yiter.
Bunu hiçbir söylence yazıcısına anlatmadık.

O zamanlar ırmak boylarına ve dağın gölgesine karakollar kurulmuş, şehrin isli sokaklarındaki evlerden birçoğunun kapısına kırmızı çarpı işaretleri konulmuştu. Ve kapısı işaretlenmiş her evde, bakır renkli saçlarının çalılıklarına kuş yuvaları konan bir çocuk uyurdu.

O çocuğu hepimiz tanıyorduk.

Yaşlı tutsakların büyülü feneri ay, uzaktaki uzun duvarlardan gelip gözkapaklarında yiter yitmez uyanıyor, kısa pantolonunu ayağına geçiriyor, lastik pabuçlarını çamurlu su birikintileriyle yarıştırarak isli sokakları geçiyor, yedi metrisinde yetmiş iki zindan kurulu yedi şehri birbirine bağlayan mor asfalt yolu izleyerek uzun duvarların dibine geliyordu.

Siyah berelerinin altında uzun tüfekler gezdiren nöbetçiler ve her hücre penceresinin tepesine dizilmiş demir kuleler onu fark etmiyorlardı. Geldiği yol çok uzundu. Yorgun soluğunu tutarak geceye kadar bekleyecek, yanında getirdiği sarmaşık iple hücre pencerelerine tırmanacak ve sırayla yaşlı tutsakları kurtaracaktı.

Bir türlü olmuyordu. Her defasında da büyük demir kapı önünde sıra sıra dizilmiş beyaz başörtülü kalabalığı görünce şaşırıyor, başörtülerin kıyısında saklambaç oynayan çocukların arasına karışıyordu. Bunu kimseye hissettirmeden yapıyor, çocukları gizli bir rüzgârın akıntısına katıp büyük demir kapıya götürüyordu. O zaman nöbetçiler bütün kapıları kilitliyor, içeriden koşup oyuna katılmak isteyen yaşlı tutsakların çığlığı duyuluyordu: *Ziyaret hakkımız engellenemez*!

Ziyaret günleri büyük demir kapıya dokunup kaçan bir masal gibiydi.

O çocuğu hepimiz tanıyorduk.

Adı *yeorgios*'tu! Hep çok uzaklardan geliyordu. Ona şiirin erik hali diyorduk.

Yağmur bahçelerinden küçük canerikleri çalıyor, tel örgülerin arasındaki bir çalılığa gizlenerek sapanıyla uzun duvarların ötesine fırlatıyordu. Erik çekirdeklerinde kargacık burgacık mektupçuklar gizlenmişti. Geceleri nöbetçiler uyuyup ay çıkınca yaşlı tutsaklar bu mektupçukları sessizce okuyor, parmakları ve avuç içleriyle duvarlarda gölge oyunu oynayarak *yeorgios*'un neler yazdığını birbirlerine anlatıyorlardı. Ona şiirin küçük kanadı diyorduk. Kuyruğuna jilet takılmış haylaz bir uçurtma gibiydi. Tutsakların içinden havalanmış uçurtmaların ipini bir kuyruk darbesiyle koparıp kaçıyor, sonra da küsmüş gibi inatlaşarak uzun süre ortada görünmüyordu.

Ay çıkınca ölüm susar.
Bunu hiçbir söylence yazıcısına anlatmadık.

Bizim dokuz yüz doksan gecedir ayın ve duvarın içinde olduğumuz günlerin üstünden bir kırlangıç dönümü zaman geçmişti.

Uzun duvarların tutsak zamanı sararmış ve sessizleşmiş, büyük demir kapı önündeki beyaz başörtülü kalabalık siyah berelerinin altında uzun tüfekler gezdiren nöbetçiler tarafından yolun ötesindeki tel örgünün dibine sürülmüşlerdi.

Ay da görünmüyordu. Uzun yıllar başka ülkelerde dolanmış, *yeorgios*'un gözkapakları yerine kendini yitirecek başka dağ başı gölleri bulmuş olmalıydı. Besbelli ki sapanları da götürmüştü, hiçbir tutsak hücre pencerelerinde tıpırdayan erik yağmurlarıyla uyanmıyordu. Bu tıpırtıların yerini koridorlarda marşlar söyleyerek dolaşan nöbetçilerin postal yankıları almıştı.

Bu zaman süresince yaşlı tutsaklar *yeorgios*'un gelmediğine inanmışlar, uzun tüfekli nöbetçilerin kulelerden inerek duvarları çevreleyen bütün yolları tuttuğunu, yol boyunca uzanan çayırdaki her kıpırtıyı ve her sesi toplayıp zorla uzaklaştırdıklarını iddia etmişlerdi.

Aradan günler günler geçti. Şehrin isli sokaklarında, tutsakların birçok kereler uzun tüfekli nöbetçiler tarafından dövüldükleri, uzun süreler yemek yemedikleri ve bu sürede içlerinden bazılarının artık geceleri ay çıksa da erik mektupçuklarını okuyamayacakları uzak ve karanlık bir ülkeye gittikleri anlatıldı.

Tutsakların hiçbiri *yeorgios*'un uzun geceler boyu onların büyülü fenerini beklediğini ve alnını pencereye dayayıp ağladığını bilmediler. Bunu uzak ve karanlık ülkeye gidenler için türküler söyledikleri gecenin sabahında kapılar açılınca beyaz başörtülü bir yaşlı kadından öğrendiler.

Ay çıkınca şarkılar büyür.
Bunu hiçbir söylence yazıcısına anlatmadık.

Beyaz başörtülü kadınlar ölümlerin araladığı duvarlardan içeri girip yaşlı tutsaklarla buluştuklarında lacivert kırlangıçların dönmüş ve iki duvar bloğunu birbirine bağlayan demir örgünün eteklerine yuvalanmış olduklarını gördüler.

Eski vakitlerden, mangal ve sacayağı satan bir çingene kızından, ötüşüyle güneşi huylandıran bir sakadan, uzak mezarlıklarda kaburga kemikleri arasında faili meçhul bir kurşunla yatan ölümün bereketinden, şehrin varoşlarına gece inince sorgu odalarında azgın bir kırbaç gibi dolanan cereyanın hükümranlığından, direnmekten, bir başına ayakta kalabilmenin güzelliğinden, tel örgülerin ötesindeki yaşamın zorluklarından söz edildi.

Yaşlı tutsaklar konuşmaların arasına kaynağı belirsiz bir ışığın girdiğini fark ettiklerinde gün ateşböceklerinin öncesine varmıştı. O zaman hepimiz uzak kıyılarda bir kum taneciğinin üstünde güneşi bize yansıtan şeytanminaresini gördük.

Tutsakların meraklı sorusu tam o anda soruldu: *yeorgios*!

Beyaz başörtülü kadınların en yaşlısı suskunluğu bozduğunda ince bir ıslığın o an demir örgünün çok yukarılarında uçan bir buluttan aşağıya süzüldüğü duyuldu.

yeorgios'un saçlarına yuvalanmış bakır tenli bir şarkıdan söz etti yaşlı kadın. Yaşlı tutsaklar da bu şarkının bir zamanlar *dokuztaş* oyunundaki dokuz taşın en tepesinde duran mavi çakıla postalamış oldukları şiirlerden biri olduğunu hemen anladılar.

Amca olsam dayı olsam
hırkanızda düğme olsam
masallara salsam sizi
düşünüzde bir renk olsam!

Günün şeytanminaresi pırıltısı ve *yeorgios*'un o ilk ziyarete niçin gelmediği böylece anlaşıldı.

yeorgios, ayın çıkmadığı uzun gecelerden birinde bir düş görmüş ve o düş'ün ardı sıra düş'teki rengi aramaya gitmişti.

Kadınlar *yeorgios*'un şeytanminaresinin dehlizlerinde yosun kokulu denizaltı rüzgârlarının derinlerden gelip yine derinlere dönen burgaçları boyunca gizlenen ve bin bir alazla parıldayan o rengi ararken büyüdüğünü, ırmağın zamanını ve dağın gölgesini kavramaya yaklaştığını, anlamın sürekli ve süreksiz biçimleriyle tanıştığını anlattılar. *yeorgios* büyümüş, *kocaman adam* olmuştu!

Sürüp gitmenin büyüsü başlar ay çıkınca.
Bunu hiçbir söylence yazıcısına anlatmadık.

Aradan bir nice zaman geçmiş, yaşlı tutsakların büyülü feneri bir görünüp bir yitmiş, beyaz başörtülü kadınların büyük demir kapıdan içeri girmeleri birçok defalar engellenmiş, uzak ve karanlık ülkeye giden çok sayıda yaşlı tutsak için gecede türküler söylenmişti.

Yaşlı tutsaklar ve beyaz başörtülü kadınların yaşadıkları hiçbir şeyi unutmadıklarını, unutmayacaklarını hepimiz biliyorduk.

Yıllar sonra bir ziyaret günüydü.

Siyah berelerinin altında uzun tüfekler gezdiren nöbetçiler her zamanki yerlerinde duruyorlardı. Yaşlı tutsaklar nöbetçilerin süngülerinin pırıltısını her dem keskin tutmakla yükümlü hafif kır saçlı kişiye karanfilli albay adını takmışlardı. Tabancasının kılıfında her zaman sarı bir karanfil taşıyordu.

O gün ranzaların üstüne serilen şiltenin içinden çıkarılmış keçelere eskimiş hâki renkli bir çorabın giydirilmesiyle yapılmış bir bebek elden ele dolaştı. Beyaz başörtülü kadınlardan biri bebeğin beline sarı bir karanfil iliştirdi. Gitar çalan bir tutsak deli taklidi yaparak tepine tepine bağırıyor, karanfilli albay için eski bir blues'u kırpıp kırpıp yıldız yapıyor, ortaya sarı metal yıldızlar dökülüyor, diğer tutsaklar da bunları alıp bezden albayın omuzlarına batırıyorlardı.

İkinci kattaki koridor aralığından ziyaret yerini izleyen albay bu törensel oyunun ne anlama geldiğini çok iyi anlamıştı. Yine de oyundaki şiddeti şaka kabul ederek yüzünde muzip bir gülümseyişle ortadan kayboldu.

İşte o zaman hepimiz sol elindeki bez bebeği gülünç bir orkestrayı yönetiyormuşçasına albayın peşinden sallayaduran, diğer eliniyse küçük bir hazine sandığı gibi arkasında gizleyen kızıl saçlı çocuğu fark ettik.

Yaşlı tutsakların artık çokça eskimiş zamanlarının belirsizlik içinde donakaldığı bir andı.

Kızıl saçlı çocuğun bez albayı demir örgüye doğru fırlatıp arkasında gizlediği elini bir kuşu azat eder gibi açtığını gördük.

Bu bir şeytanminaresiydi.

Tek tek elimize alarak şaşkın bir merakla kulaklarımıza götürdük.

Denizaltı rüzgârlarının uğultusunu duyuyorduk.

Hepimiz aynı anda *adın ne senin*, diye sorduk.

Kızıl saçlı çocuk gözlerini kısarak bir bize bir de demir örgünün çok yukarılarında parıldayan güneşe baktı:

yeorgios dedi,
benim adım yeorgios!..

Anımsıyorum.

Aradan karanlık sularının üzerine uzun tipilerin yağdığı dokuz ırmak zamanı geçti, çocuklar için şiirler yazmıştık.

Şiirler yazmıştık. Dokuz taşın tepesindeki mavi cam çakılına postalanacak, çakıl imgelemine uzun yakut tüylü melez kuşlar alıp tepeden yamaçlara doğru uçacak, dokuz taş dokuz yüz doksan zümrüt inci halinde çayırlara dağılınca uzun yağmurlar başlayacak, çocuklar sadece şiirde anlatılan ve daha önce hiçbir iklimde duyulmamış yağmur oyunları oynamaya koşacaklardı.

Çocukların çağla zamanına koşacaklardı.

Çocuklar için şiirler yazmıştık. Çok uzaklardaydılar. Uzun duvarların ötesinde bir masaldılar. Biz biri diğerine benzemeyen kırk bin yaşlı tutsaktık. Uzun duvarlar içre bir masaldık.

Aradan dokuz ırmak zamanı geçti.

Bir çağla sabahı ayın uzun duvarların ötesinden gelip *yeorgios*'un gözkapaklarında yittiği eve benzeyen bir evde eski defterlerden şiirleri topladık.

Sararmış kâğıtlara kurşun kalemle yazılmışlardı. Kızıl saçlı küçük kardeşimiz yazmıştı. El yazısıyla yazmıştı. Bütün çocukların el yazısına benziyordu. Safran rengi otlar arasındaki ince yollarda koşuştururken ekmek kırıntılarını hep düşürüyorlardı. Karınca yürüyüşü gibiydiler. Dönüp yeniden alıyorlardı.

Anımsıyorum.

Şimdi biz onları okurken...

... *geceleri ay çıkardı* ...

Sararmış kâğıtlardan silindiler.

Çok zaman önceydi.

Geriye bu masal kaldı.

Zeynep Eratalay

Bulutlar ve Dualar...

Esra Kahraman

Kibar, dört kızın üzerine bir oğul doğurduğunda sevincinden çok rahatlama hissetti. Analar cinsiyet ayrımı yapmaz, çocuklarıyla emeklerini, sevgilerini cömertçe, adil ve olabildiğince özveriyle paylaşırlar. Kaynanasının iğnelemeleri, elâlem içinde "bir erkek doğuramadın, çorak gelin!" diye aşağılamaları Kibar'ın canına tak etmişti. Hiç olmazsa "kocakarı" bir müddet zehirli dilini yutardı! Yaşadıkları coğrafya bebelerin boy atıp filizlenmesine fırsat tanımazdı. Çocuklar, suçiçeği, kızamık, boğmaca ya da grip benzeri şehirliler için sıradan olan hastalıklara yenik düşerlerdi. Kollarının arasından koparılıp kara toprağa verilenlerin ardından "topraktan geldi, top-

rağa gitti" yinelemeleri anaların yüreğindeki devasa yarayı derinleştirmekten başka bir işe yaramazdı. Özellikle, kış ayları dert aylarıydı; metrelerce yükselen kar kederle eşdeğerdi, beyaz kefen bezleri kimin sandığından çıkacak diye beklenirdi. Dermansız dertlerin genel adı "ince hastalıktı" ve köyün imamı bu hastalığın pençesine düşen şanssız insanların başucunda oturur, dualarının etkisiyle hastanın ölümü hızlanırdı. Yaşlılar kurşun döker, nazar ve hastalıktan korunma duaları ederlerdi. Böylece "evlerden ırak olasıca" dertlerden kurtulacaklarına inanırlardı. Velhasıl, çaresiz insanların yegâne sığınağı dualarıydı.

Hal böyle olunca, ailenin büyükleri yeni doğan bebeğe, Kaya gibi dirençli ve uzun ömürlü olsun diye dualar eşliğinde "Yaşar Kaya" adını verdiler. Yaşar Kaya adına yakışır bir şekilde hayatta kalmayı başardı, altısını sürerken, ilk kez köylerine beyaz önlüklü üç kadın "aşılama" için geldiler. Muhtarın kapısının önü mahşer gününe dönmüştü, erkekler bakışlarını kadınların üzerine kenetlemiş, "asortik karılar" hakkında muzır şakalar yapıyorlardı. Çocuklar ağlaşırken, anneleri doktorların; ki gelenlerin hepsi hemşireydi, ağrılarına, sızılarına derman olacağını umuyorlardı. Birkaç kutu aspirin dışında pek faydaları dokunmadı. O tarihten sonra da gelen giden olmadı köylerine...

Yaşar Kaya sabah namazı okunurken zincirlerinden boşanmış, zıpkın gibi sokağa fırlar, bağda, bahçede, dağ yamaçlarında koşuştururdu. Anası onu nerelerde bulacağını iyi bilirdi; "Yaşarım gel ki yemek yiyesin!" diye çağırana dek tozlu topraklı köy yollarında Hasan ve diğer arkadaşlarıyla çember çevirir, gazoz kapağı oynar, toprağa çizdikleri daireyi hedefleyip çakı fırlatır ya da yüce dağın yamacına çıkıp Hüso'nun koyunlarını, kuzularını severlerdi. Ele avuca sığmayan iki kafadar kışın kasvetine de aldırmazlardı; koltuklarının altına sıkıştırdıkları tahta kızaklarıyla karlı tepelerden aşağı parmak uçları ve burunları morarana dek kayarlardı.

Çoluk çocuk "Fışkılı Hüso, tezek gokisen!" diye alay ederek, peşi sıra koştuğu zamanlar hariç, çoban Hüso'dan mutlusu yoktu; davarlarını otlatırken onlarla dertleşir, yanık türkülerinin dağlarda yankılanmasını dinlerdi. Hüso'nun dağlar ve hayvanları dışında sohbet ettiği üç kişi vardı; Yaşar Kaya, Hasan ve Hıdır. Hüso köye indiğinde, Yaşar Kaya onunla alay edenlere kafa tutar, bu naif adamı gücü yettiğince korur ve ona kulübesine dek eşlik ederdi. Ancak bu defa çocuklar Hüso'ya taşla sopayla saldırdılar, Yaşar ile Hasan bir yandan Hüso'yu sipere çekip, diğer yandan da ellerine geçirdikleri taşları atarak karşılık veriyorlardı. Hıdır dakikalar içinde "Hızır gibi" imdatlarına yetişti ve kabadayı kılıklı birkaç ergeni geri püskürttü. Yenilgiyi hazmedemeyen çocukların, Yaşar'ı gördükleri yerde "Fışkı gokusu hoşan mı gidi Yaşar? Sıçam da gokla!" gibi sözlerine gülüp geçti. Amcası Hıdır onu karşısına alıp, Hüso'yu kahramanca savunduğu için tebrik etti, "İnsanın yüreğine iyilik böyle ekilir Yaşarım! Öbürleri de er geç doğruyu bulacaktır.." dedi. Sonrasında da ev ahalisine Yaşar Kaya'nın yaptıklarını ballandıra, ballandıra anlattı. Yaşar Kaya'nın gururu okşanmış, göğsü kabarmıştı. Hıdır Amcası Yaşar'a babasından daha yakındı. Hıdır'ın mutlaka verecek bir cevabı olduğunu bildiğinden aklına geleni amcasına sormaktan çekinmezdi. Açmazda kaldığında da yine ona danışırdı. Hıdır, Yaşar Kaya'yı asla başından savmazdı, onu can kulağı ile dinler, öğretilerin yanı sıra kadim öğütler de verirdi.

Borcuna sadık olmayan "devlet baba" alacağına sıra geldiğinde asla affetmezdi. Yaşar Kaya, dağdan güle oynaya köye indiği bir gün, bağlarının önündeki askeri aracı gördü. Koşarak postallı inzibatlarla dolu evlerinden içeri girdi; başlarındaki adam "asker kaçağı" olduğu için Hıdır'a hakaretler ediyordu. Göz açıp kapanana dek, amcasını götürdüler. Yaşar Kaya lastik ayakkabısını ayağının ucuna takıp, onların ardından fırladı dışarıya. Amcası kollarından tutan iki askerin arasından başını geriye çevirdi ve sevgiyle gülümsedi yeğenine.

Yaşar Kaya nemli gözleriyle onu götüren aracın peşi sıra nefesi kesilene dek koştu. Araç tozu dumana katarak uzaklaştığında, "Allahım, Hıdır Emmim tez zamanda, sağ salim dönsün!" diye dua etti. Lakin daha bir yıl dolmadan, amcası kırmızı bayrağa sarılı bir tabutun içinde döndü köyüne, "çatışmada ölmüştü!"

Ağıtlar yeri göğü delerken, Yaşar Kaya "Emmimi çıkarın o sandıktan.." diye feryat ediyordu. Babaannesinin ağlamaktan gözleri kör oldu. Babası başını iki elinin arasına alıp, cigarasının dumanını kederle çekip, doldurdu ciğerlerine. Er adam ağlamazdı ya, Kibar, yazmasının ucuyla kan çanağı gözlerini sildi, içinin yangınını közleyip, "Oğul oğul ağlamak ayıptır, günahtır. Emmin bu halını görse küserdi! Hıdır aklan düştüğünde, yüzünü göğe çevir, bulutların arasında onun gül cemalini görürsün mutlak." O günden sonra, Yaşar Kaya bulutlardan gözünü ayırmadı.

Bahar çiçekleri dağlardan süzülürken, Hasan ile yamaca tırmanıp, binbir çiçekle çevrelenmiş çimenlerin üzerine sırtüstü uzandılar. Yaşar eliyle bulutları işaret etti, "Haso bah bah, ahan da Hıdır Emmim, görimisen?" Hasan oynaşan bulutların arasından Hıdır'a benzer bir suret göremedi. Ama arkadaşına "He ula, ahan da orada bize baki" dedi. Dağdan gürül gürül akan suyun şırıltısını dinlemeye koyuldular...

Yaşar Kaya, "Ula ne diyem bilimisen?" diyerek sessizliği bozdu.

"Ne diyisen?"

Yaşar Kaya uzandığı yerden doğrulup, bağdaş kurdu. Yüzünü gökyüzüne çevirerek, "Ne bilem, diyiler ki deniz ahan da bu gökyüzün kibi maviymiş, bulutlar kibin de dalgaları varmış..."

Hasan, kafasını kaşıdı "Yoh ula yoh, yalan diyiler. Heç deniz durgun olur? Dalgaları öyle yüceymiş ki, ahan bu dağın arustağını aşarmış!"

Yaşar Kaya, "Cahal olma ula! Seni gandırmışlar."

"Sankim gördün de bilisin!"

Yaşar Kaya, "Öyle bir şey olaydı, Hıdır Emmim derdi!" Yaşlar sağnak misali gözpınarlarına hücum etti. Ayağa kalktı, kavakların gölgesinde bağdaş kurup, içinin ağusunu akıttı. Ağladığı bilinsin istemiyordu... Hasan onu bir müddet yalnız bıraktıktan sonra dayanamayıp yanına gitti, küçük kolunu arkadaşının boynuna dolayıp, "Hıdır Emmi'nin yeri rahattır heç meraklanma. Aklına düşünce ruhuna dua oku, seni mutlak duyar!"

O yıl okula başlamışlardı, beş sınıf ahırdan bozma bir derslikte eğitim görüyordu ve doğru dürüst ders işleyemiyorlardı. Yaşar Kaya, hüznünü dağıtmak için konuyu tekrar dalgalara getirdi, "Öğretmenlerde mi dalgaların gocaman olduğunu bilmeyi?"

Hasan, yalandan bir kahkaha atıp, "Ula Yaşar, pes etmiyisen! Demeye vakitleri mi oldu ki diyeler! Kimisi bir ayda gaçtı, öbürü de bir bohtan anlamayan tezek suratlı herifin tekiydi! Duydum ki çok şükür o da gitmiş... Ali ile Ayşe'nin topları, ipleri dışında ne ögrendik? Heç!"

"Doğru deyisen... Neyse denizide gider görürük elbet!" Tekrar çimenlere uzandılar, suyun şarıltısı, kuşların cıvıltısı eşliğinde denize dair hayaller kurdular. Yaşar Kaya, Hıdır Emmi'si denizi göremeden öldü diye kahırlandı...

Aniden büyük bir gürültüyle sarsıldılar, hayalleri paramparça oldu... Bulutlar önce kızardı sonra katran karasına döndü. "Ula gıyamet mi gopi!" diye bağırdı Hasan. İki çocuk arkalarındaki dağın zirvesinin cayır cayır yanışını izlerken yüreklerine ağır bir acı saplanmıştı. İlkinden daha şiddetli bir gürültü daha koptu, yer yerinden oynadı, ikisinin de kulakları duymuyordu. İyiden iyiye korktular ve koşar adımlarla köye indiler. Ahali köy meydanında toplanmıştı, etraflarında da "emmisini ölüme götüren" inzibatlar vardı. Asırlık çınar ağacının kalın gövdesini bedenlerine siper edip, olup biteni izlediler, kulakları hâlâ duymuyordu ve beyinleri soru dalgalarına boğulmuştu... Hava kararırken, askerler yanlarına üç beş deli-

kanlıyla birlikte Yaşar Kaya'nın babasını da alarak köyden ayrıldılar. Yaşar Kaya araç gözden kaybolana dek peşinden koştu...

Ne zaman asker köye gelse, götürdükleri geri gelmiyordu. Yaşar Kaya bahçedeki servi ağacının ardında gözlerden uzak hıçkırarak ağlarken, bildiği tüm duaları okuyordu. Hasan yanına gelip, onu teselli etti. Birlikte ağıtlar yükselen evlerine girdiler. Anası başını tülbentiyle sıkıca bağlamış, "Gitti erim..." diye hıçkırarak ağlıyor, babaannesi dizlerini dövüyordu. Asırlar gibi geçen on beş günün ardından babası perperişan bir halde döndü. Yaşar Kaya "duaları kabul olduğu için Allah'a şükretti." Adam ağrılarına aldırmadan, kollarını kartal kanadı gibi açıp çocuklarını kucakladı. Sonrasında güleç yüzlü babası üzgün ve suskun bir adama dönüştü. Böyle zamanlarda yaptığı gibi başını iki elinin arasına alıp bakışlarını yere dikti ve peşpeşe tütün sardı...

Akşam namazından döndüğü bir gün ev ahalisini "oturun hele" diyerek etrafına topladı. Cigarasından derin bir nefes çekip, "Buraları bize mezar edecekler, kendi canımdan geçtim ama sizlerin kılına zarar gelse yaşayamam... Köyden ayrılmaktan gayri çare yoktur!" İstanbul'a büyük dayının yanına gideceklerdi. Yaşar Kaya, köyünden, ağaçlarından, çiçeklerinden, gürül gürül akan derelerinden ille de sevdiklerinden ayrılmak istemiyordu. Ama ne çare ki isyanını dile getirmenin faydası yoktu. O gece, arkadaşı Hasan ile damda yatıp, yıldızların altında dertleştiler. Yaşar Kaya, kayan yıldızı görünce hemen dilek tuttu "Allahım tez vakitte köyümüze dönek!" Gözünden süzülen damlalarla ıslandı yastığı! Hasan, onu dürterek "Ula Yaşar, niye üzülisen denizi görecahsın! Hem büyüdüğüm vakit ben de gelecem oralara!" Yaşar Kaya'nın sıkıntısı aralandı. Sabah babasının yanına koşarak, "Denizi görecez hemi!" diye sordu. Adam oğlunun başını okşayarak "He oğul he!" dedi. "Oralarda yüce dağlar da vardır ele mi?" "He oğul he!"

Köylerinden göçmeden bir gün önce son bir kez tepeye çıktılar. Söğüt ağacının altında Hüso ve hayvanlarıyla vedalaştı. Gözlerini elinin tersiyle silip, "Yemin olsun ki tez zamanda dönecağım buraya. O vakte kadar köyde fazla görünme!" dedi ve koşarak indi aşağıya... Eşyalarını denk edip yollara düştüler. Babaları hariç, hepsi ilk kez biniyorlardı otobüse. Yaşar Kaya yol boyunca bulutları izledi, "Hıdır Emmi'si de onlarla beraber İstanbul'a geliyor muydu?" Kavisli yollarda, tekerlekler savrulurken uyku tutmadı. Yıldızları seyretti ve evlerinin damında kayan yıldıza bakıp niyet tuttukları geceler geldi aklına, boğazı düğümlendi...

Boğaz Köprüsü'nden geçerken gözleri fal taşı gibi açıldı; köprünün altındaki maviliği büyülenerek seyretti, "Ula Hasan, gocaman dalgalar olaydı, köprü altında galırdı!" diye düşünerek gülümsedi... Gardaki kalabalık köylerindeki insanların yüz misliydi. Büyük dayı kalabalığı yararak yanlarına gelip, babaannesinin elini öptükten sonra, kendi elini öpsünler diye diğerlerine uzattı. Adam oğlu Derviş'in kullandığı küçük bir kamyonet ile gelmişti. Babaanne ve kardeşi şoför mahalline geçti, diğerleri de eşyaların yanına sıkıştılar. Efil efil esen rüzgâr sıkıntılarını dağıtmadı, bilakis yüreğinin yangısını körükledi...

Caddeler boyunca gördüğü kalabalıklar, sesler yalnızlığını büyüttü. Araba sarsılarak asfaltı çatlamış, çukur yollara girdi, şehirde de unutulmuşluk hükmünü sürüyordu. Deniz hayli uzaklaşmıştı... Saatler sonra, tahtaların birbirine çakılması ile iptidai bir şekilde yapılmış mavi boyalı kapının önünde durdu araçları. Damı saç ile kaplanmış, briketlerini kirecin örtemediği, yıkık, dökük evi daha çok bahçedeki söğüt ağacını sevdi. Büyük dayı ve altı oğlu pazarcılık yapıyorlardı. Babası da şimdilik onlara yardım edecek sonrasında kendi tezgâhını kuracaktı. Kendilerini kurtarana dek üç gözlü gecekonduda ağırlandılar. "Ev ev üstüne olmaz" dedi babası ancak başta dayı ve yenge olmak üzere hepsi karşı çıktılar. Kimse aç, açık değil-

di, gerisinden onlara neydi! Yaşar Kaya mahallenin hayli uzağındaki okula başladı, binadan içeriye girince gözlerine inanamadı. Burayla köydeki okul arasında dağlar kadar fark vardı.

Yaşar Kaya sabah erkenden büyükleriyle sebze haline gidip onlara taşıma işlerinde yardım ediyordu. Sebze ve meyve kasaları arabaya yüklendikten sona mahallenin başında bırakılana dek boşta kalan dar alana ilişiyordu. Diğerleri pazarın yolunu tutarken, Yaşar Kaya evdekilerle kahvaltısını yapıyordu. Oturdukları mahallenin köyleriyle benzeşen tek özelliği burada da sürekli çatışmaların olmasıydı. Anası onu dikkatli olması için tembihliyor, dualar eşliğinde uğurluyordu. Okula her gün artan bir heyecanla gidiyordu. Öğretenin ve öğrenenin nasıl olması gerektiğinin ayırdına varmıştı. Sıfır bilgi ile girdiği sınıfı birincilikle geçti.

Yaz tatilinde köye gideceklerini umuyordu, olmadı; masrafları çoktu, ayrıca o günlerde kendi evlerine taşınacaklardı. Kulübeden hallice bir göçmen evini kiraladılar. Küçücük evin, bakımsız da olsa kocaman bir bahçesi vardı. Yaşar bahçedeki kurumuş kökleri, otları, taşları temizledi, ağaçları budadı. Babası sebze kasalarından bir masa yaptı, annesi oyalı patiska örtü ile kapladı döşemesini. Akraba ve komşuların getirdikleri sandalyeleri onarıp, yağlı boya ile boyadılar. Annesi çeyizindeki kanaviçe işli patiskalardan perde dikti, artan kumaşlardan da sandalyelere minderler yaptı. Bahçenin rüzgâr almayan kuytu bir köşesine dört tarafı taşlarla örülmüş ocak da kondurulunca bahçe şenlendi. Yerleşme işleri hallolduğunda, Yaşar Kaya, döşeğini bahçeye sermesi için annesine dil döküp, yalvardı. Kibar oğluna kıyamadı, kocasını Yaşar Kaya'nın bir gecelik dışarıda uyuması için ikna etti. Yatağa uzandığında, bulutların ardına saklanan amcası belki yıldızların arasından görünür diye, gözünü gökyüzüne dikti. Şehrin yıldızları sönüktü, parıltılı şekillerden eser yoktu, kayan bir yıldıza rastlamadı. Amcası ona bu koca şehirde sahip çıkmıyordu.

Yaşar Kaya, otobüsün camından seyrettiği masmavi denizi yakından görmek için can atıyordu. Ancak okul tatil olunca, pazarcılık başlamıştı. Pazartesi günleri dışında tezgâhta duruyordu. Babası çeşitli defalar söz verdiği halde, dinlenebildiği tek gününü evde geçiriyordu. Ayrıca adam dile getirmese de bu devasa şehirde kaybolmaktan korkuyordu. Nihayet bir pazartesi günü Derviş ağabeyi bütün çocukları pikabının arka kasasına yerleştirip Eminönü'ne götürdü. Oturdukları bankta, Yaşar Kaya kalabalık, karmaşa, gürültü ne varsa soyutlanmıştı, bakışları denizle gökyüzü arasında gidip geldi, "Ah be Hasan yanımda olaydın keşke!" diye geçirdi içinden...

Denizi son görüşü olduğunu bilemedi Yaşar Kaya! Birkaç güne varmadan mahallede "şivan koptu" polis araçları bütün çıkışları kesmişti. Çatışma sesleri bu denli yakınlarına ulaşmamıştı! Yaşar Kaya neler oluyor diye meraklandı, annesinin "dur" demesine kulak asmadan çıktı, annesi de yalınayak peşinden gitti. Yaşar Kaya, bahçeden dışarıya adımını attığı anda beynine korkunç bir ağrı saplandı. Hareketsiz bedeni sırtüstü düştü, başı eşiğe çarptı, alnından akan kırmızı ılık sıvı toprağa akıyordu. Anasının çığlıklarıydı en son duyduğu, kulakları köylerindeki patlamadaki gibi sağır oldu. Son nefesini verirken, bir kez daha göğe baktı, Emmisi bulutların arasından ona gülümsüyordu...

Mavi Ülke

Handan Durgut

Evvel zaman içinde, masmavi bir ülke vardı yeryüzünde. Göğü mavi, suyu mavi, yemişleri, böcekleri mavi, taşı toprağı maviydi.

Kar bile mavi mavi dökülürdü; çocukların yaptığı kardan adamlar mavi, kar topları maviydi. Rüzgârı mavi mavi eser, mavi yaprakları uçuşturup mavi saçların arasında dolaşır, mavi çamaşırları kuruturdu.

Adını, mavi arıların vızıldadığı mavi çiçekler ve masmavi kuşların kona uça cıvıldadığı masmavi ağaçlardan alan mavi tepenin zirvesinde, mavi üniformalı askerlerin nöbet tuttuğu mavi duvarlı kralın sarayı ülkenin her yerinden görülürdü. Ka-

pısında, "Mavi, renklerin en güzelidir ve ne mutlu ki biz maviyiz" yazılıydı.

Mavi kaftanlı kralın buyruğuyla, şemsiyesiz sokağa çıkmak yasaklanmıştı. Gece serbestti; ama gündüz, yani günün güneşli zamanlarında kafanızı kaldırıp da gökyüzüne bakamazdınız. Mavi ülkenin insanları güneşten mahrum bırakılmıştı. Güneş, seyredilemezdi. Çünkü o basbayağı sarıydı işte. Hoş, gizli gizli izleyenler vardı güneşi; ama gizli gizli. Ressam mısınız ve ille de güneş mi çizmek istiyorsunuz? Tabii, çizebilirdiniz; ama rengi mavi olmalı! Hikâyenizde güneşi mi anlatacaksınız? Elbette; ama mavi renkli bir güneşin altında geçmeliydi hikâyeniz... Siyah ve beyaz etkisiz renklerdendi; ama sarı, mavi ülkenin yasak rengiydi.

İşte bu masmavi ülkede kara kaşlı bir çocuk yaşardı kendi halinde. Çocuk aklıyla çocuk gibi düşünür; çocuk kalbiyle çocuk gibi hissederdi. Çocuk gözüyle bakardı. Dedik ya, çocuktu işte. Çocuk nasıl olursa öyleydi; meraklı, maceraperest, gözü kara, oyun düşkünü, dost canlısı, ana kuzusu, baba hayranı, nasihate kulağı kapalı, biraz vurdumduymaz, çokça haşarı...

"Niye gündüz, yağmur da yağmıyorken şemsiye açıp sokağa çıkmam gerekiyor ki, deli miyim ben?" derdi. Hayır, güneş altında şemsiyesiz dolaşma yasağına karşı çıkmak istediğinden değil, hâşa! O, iki eli de serbest olsun isterdi sadece. Bir elinde şemsiye varken ağaca tek elle tırmanılır mı hiç? Ya da bir elinde fırından aldığı ekmek varken, öbür elinde de malum şemsiye, nasıl misket oynanır, sorarım size?

Hem... "Kaşlarım kara" derdi çocuk. Güneş sarıydı. Kan kırmızı. Süt beyaz. Mavi bunların neresinde? Tamam, mavi güzel de... Ama sarı da güzel, mor da, pembe de, hele kırmızı... Siyah da bazen amma güzel olurdu ha!

Açık şemsiyesini hafifçe indirdi çocuk, güneşe hızla bir baktı, gözleri kamaştı. Sarı dedikleri; hani şu yasaklanan, düş-

man ilan edilen, bakılması kötü, yanlış, ayıp, günah denen sarı renk; hani şu her gün pek çok kez, az önce de bir an için baktığı güneşin rengi olan sarı renk; parlak, sıcak ve göz kamaştıracak kadar aydınlık bir renkti. Mavi kadar da güzeldi.

Ne olmuştu? İşte yasak güneşe bakmış, bildiğini bir kez daha görmüştü, bir şeycik de olmamıştı. Bugün bir yasağı daha delse... Mesela suyun karşısındaki düşman sarı ülkeyle aralarındaki yasak adaya gitse, adadan suya girse, suda balıklarla yüzse...

Mavi bir kayıkta usul şapırtılarla çekti kürekleri kara kaşlı çocuk. Adaya vardığında güneş tepedeydi. Kayığı kumsala çekti. Mavi ayakkabılarını, bağcıklarını çözmeden alelacele çıkardı ayağından. Çıplak ayaklarıyla sıcacık kumun üstünde zıpladı heyecanla. Sonra mavi gömleğini, mavi pantolonunu, mavi donunu çıkardı; hepsinin üstüne gri bir taş koydu ve cumburlop suya daldı. Derken derken birden biri dokunmuş da onu çağrıyormuş gibi hissetti aniden. Suyun üstüne çıkıp bakındı etrafına ve kendini gördü, orada, tam karşısında.

"Merhaba" dedi gördüğü kendisi.

"Sen, ben misin?" diye şapşal bir soru cümlesi çıktı ağzından. Şaşkındı, sanki kendiyle yabancıydı.

O gün, güneş batana kadar suyun içindeydi iki çocuk. Birlikte oyun oynadılar, keşif yapıp maceralara atıldılar. Kaptan, tayfa, balık, gemi, korsan, kuş oldular... Acıktılar. Üşüdüler. Böylece sudan çıktılar. Çıkar çıkmaz çıplak tenlerinde diken diken olan tüylerine bakıp dişleri takırdayarak gülmeyi sürdürdüler. Sonra giyindiler ve karşılıklı birbirlerini süzdüler. Suda çıplakken birbirlerinin tıpkısıydılar. Şimdi biri masmavi, biri sapsarıydı. Birbirlerine sarılıp gene buluşmak üzere sözleştiler.

Adanın doğusundan ve batısından iki küçük kayık kıyıya doğru uzaklaştı. İkisinde de ağzı kulaklarında, karnı zil çalan iki çocuk vardı. Biri masmavi, biri sapsarı...

* * *

"Bir dakika!" diye kükredi kral. "Yasak adaya mı gitmiş?"

İki çocuğun mutlu günü, mutsuz etti mavi ve sarı ülkenin krallarını. Açtı ağzını yumdu gözünü ikisi de.

Suyun iki yanında, tepenin zirvesindeki iki sarayda benzer homurdanmalar, ahkâm kesmeler, ayak patırtıları ve gürültüler duyuldu.

Aynı suyun iki yanında gene ve bu kez tepenin eteklerinde, ovada ve sahilde de şu işe bakın ki benzer şeyler yaşanıyordu: Hayranlık ve şaşkınlık nidaları, "şunu bir daha baştan anlatsana"lar, alkışlar, ıslıklar, zılgıtlar, kahkahalar, şarkılar, türküler arasında dans edenler, şölen sofraları başında buluşmalar, kucaklaşmalar...

Sonra suyun iki yanında da gökyüzü bir an görünmez oldu. Bir an sustu herkes, kuşlar dahil. Karardı ortalık. Sanki, fırtına kopacak.

Sessizliğin içinde tepenin zirvesinden kralın kükremesi duyuldu tekrar:

"Bir dakika!"

Kral, bu, davetli olmadığı şöleni bir çocuğun başlattığına inanamıyordu. Tam konuşmasına devam edecekken bir masalı hatırlayıverdi birden. Kapadı açık ağzını, gülümsemelerden bir gülümseme seçti ezberden, gerisin geri sarayına girdi. Çocuklardan korkulurdu. Ne de olsa "Kral çıplak" diyen de bir çocuktu.

Havaya fırlatılan şemsiyeler, yerçekimiyle süzülerek düştüler birer birer. Kimi uçtu gitti, suya düştü kimi... Gökyüzü o sahiden de en güzel maviliğiyle açılıverdi her şeyin üstüne. Güneş göz kamaştırıcıydı.

"Bir dakika" diye bağırdı kral.

Ne ki, aldırış eden olmadı. Mavilerle sarılar karıştı birbirine, önce yeşeriverdi ortalık. Sonra renklerin cümbüşü başladı.

Gökten üç elma düştü.

Büyülü Zamanlar Durağı

Mustafa Şahin

Birçok tanıdığımdan biliyorum, yaşını almış olanlardan, yaşlanmış demek içimden gelmiyor; annemden biliyorum. Elinin sıcaklığını hep aradığım annemden. Yaşının epeyce ilerlediği zamanlarda, akşam yediği yemeği anımsayamazken, çocukluğunda yaşadığı bir olayı, anı, durumu en ince ayrıntısına kadar anımsayıp anlatabiliyordu. Hayretler içinde kalıyordum. İnsan beynin bilinmezliği çocukluk anılarını nasıl da saklıyordu!

Çocukluk, hayatımızdaki büyülü zamanlar durağı...

Neler dinledim annemden neler... Sözgelimi, karnına düştüğümü anladığı an nasıl davrandığını: İstememiş önce. Ağa-

beyim ve ablalarımdan sonra yeni bir bebeği dünyaya getirmeye çekinmiş. At binmiş günlerce düşük yapmak için. Ben direnmişim. Çaresiz kabullenmiş. Sonra, babamın görevde olduğu bir gece, evde tek başına dünyaya getirmiş beni. Kızdığı zaman hep söylenirdi bana. "Doğduğun gece çektiğimi bir ben, bir Allah bilir!" der dururdu; ama her anlatışında da beni kırdığını sanarak gönlümü almak için başımı okşar, öper, severdi. Aslında kırılmazdım ona. Sanki anlattıkları kendi hikâyemin bir bölümü değil de, başkasının hikâyesiymiş gibi ilgiyle dinlerdim onu.

Seviyordum annemi. Güveniyordum da... Babam şu an benim olduğum yaşta öldüğünde, benden dört yaş küçük kardeşimle benim için nelere katlanmadı, neler yapmadı ki... Güvenimi hiç boşa çıkarmadı. Cesurdu.

12 Eylül sonrası jandarmalar evimizi bastığında annem evde değil, ırmak kıyısındaki bahçedeydi. Benim karakola götürülüşümü, orada ön ifademin alınışını, sonrasında bileklerime zincir vurulup kasaba meydanındaki kahvelerin önünden jandarmaların arasında yürütülerek –insanlara gözdağı olsun diye– Gâvur Celal'in taksisine bindirilip ilçeye gönderilişimi kendi gözleriyle görmemişti. İyi ki de görmemişti. O an dayanamazdı buna. Kalp yetmezliği de vardı. Eve gelip olanları komşulardan duyduğunda, sırtından indirdiği küfeden kaptığı kazmayla Uzatmalı Çavuş'un evinin önünde almış soluğu. Kapıya dayanıp söyleyeceğini söylemiş:

"Oğlum üniversiteye gidecekti, sınav kazandı, öğretmen olacaktı. Başına bir şey gelsin, bir okula gidemesin, bak neler ediyorum sana, göreceksin!"

Kara günlerdi o günler, kapkara... Hiç bitmedi! Bileklerime zincir vurulup götürüldüğümde Berkin ELVAN'dan olsa olsa dört-beş yaş daha büyüktüm...

O kara günlerde annem hiç yılgınlık göstermemişti. "Oğlumun arkadaşları benim de oğlumdur!" diyerek evimizin kapısını benim olmadığım zamanlarda da devrimcilere açmış,

onları barındırmıştı gizli gizli. Adının "Komünist Anası"na çıkmasıyla da hep gururlanmıştı. 12 Eylül'den önce kasabanın ve civar köylerin yararlandığı karadiken ormanını kesmeye korkanlar, darbeden sonra askerlerin desteği ile ormanı kesmeye kalkıştıklarında, direnen köylülerle o da ön saflarda yerini almış. Ağaçlar kesilmesin diye zincirle kendini ağaçlara bağlayanlardanmış. Orman İşletme Müdürü, "Sen bizim teşkilattansın. İnsan ekmeğini yediği yere ihanet eder mi?" dediğinde; annem, "Ben halktanım, halkın çıkarı neredeyse benimki de orada! Onlarla birlikte olmalıyım!" diye cevap verdiğini gururla anlatırdı.

Namazını kılar ama bilgiye, bilime değer verirdi. Hurafeye inanmazdı. Bizleri okutabilmek için, okuma yazma bilmese de, kardeşimle kurduğumuz kitapçı dükkânını yokluğumuzda işletirdi. Emekten yanaydı. Bir gün sohbete dükkâna gelen bir cemaat imamı ile yaşadığı anısını paylaşmıştı bizimle. Dükkâna gelen imama:

"Siz nasıl bu kadar rahat geçiniyorsunuz?" diye sorduğunda imam, "Allah bize ihtiyaçlarımızı gönderiyor!" diye cevap verince annem şöyle sürdürmüş sözlerini:

"Benim bildiğim Allah, çalışana, emek harcayana verir. Ben hep çalışıyorum, kıt kanaat anca geçiniyorum, Allah, size gönderdiği gibi bana neden göndermiyor?" Bunları duyan imam bir daha dükkâna uğramaz.

Ölünceye kadar hep direndi annem ve yaşadıkça "O" ben hep çocuk kaldım!

Jostein Gaarder, *Aynadaki Muamma* adlı romanının bir yerinde kahramanlarına, çocukluğu-yetişkinliği sorgulatıyor:

"Cecilie yattığı yerden tavana bakıyordu.

"Öğretmenim diyor ki çocukluk sadece yetişkin olma yolunda bir safhadır. Bunun için tüm ödevlerimizi yapıp kendimizi yetişkin hayatına hazırlamalıyız. Ne kadar saçma değil mi?"

Ariel onayladı.

"Aslında tam tersi."

"Nasıl yani?"

"Yetişkinlik, yeni çocukların dünyaya gelebilmesi yolunda bir safhadır" (s. 21).

Coğrafya dersine girdiğim öğrencilerimden biri olan Mustafa Yılmaz, bir gün derste sıralar arasında dolaşırken kulağıma söyle söylemişti:

"Öğretmenin ne kadar güzel, içinizdeki çocuğu hiç öldürmemişsiniz!"

Mustafa, şimdi tıp doktoru. Sözlerini hiç unutmadım. Unutamam. Onun da içindeki çocuğu öldürmeyeceğine eminim.

Ezgi Okur, okulu hiç sevmeyen bir çocuktu. Şimdi otuz yaşında. Yaş almaktan biraz hayıflanıyordu geçenlerde. Ona şöyle yazdım:

"Ezgi sen benim için hep aynı yaştasın!"

Gelen cevap şöyleydi:

"Hocam ister abartılıyor denilsin ister başka bir şey, okuldan nefret eden biri olarak tek ama tek özlediğim şey sadece sizin coğrafya dersleriniz, o sebeple 17 yaş bana da uyar."

Ezgi, takı tasarımcısı şimdi. Hayatı ve insanı güzelleştirmeye devam ediyor.

Resul Top, başka bir öğrencim. Ders sırasında dikkatimi çekti. Önünde, sıranın üstünde bir ilaç şişesi, kendi dünyasına gömülmüş. Ben ne zaman ona baksam şişeyi saklıyor. İçime bir korku düştü hemen. Kürsüden kalkıp, onunla ilgilenmiyormuş gibi yaparak sıraların arasında usul usul gezinmeye başladım. Acaba uyuşturucu gibi bir şey miydi elindeki? Fark ettirmeden yaklaştım. Şişeyi vermesini söyledim. Utana sıkıla uzatıp, peşinden bakışlarını yere indirdi. Antibiyotikti. Şişeyi açıp çıkarttığım kapsülü evirip çevirirken, kapsül birden ortadan ikiye ayrıldı. İçinden düşen küçücük bir kâğıt parçasıydı. Üstünde, "Bugün çok mutluyum" yazıyordu. Şaşırmıştım. Başka bir kapsül açtım, "Öğretmenlerim beni seviyor" yazısı çıktı bu kez içinden. İçim burkuldu. Diğer kapsülleri açama-

dım. Öğrencim kendini mutlu etmenin yolunu kendince bulmuştu. Ona önyargı ile yaklaştığım için kendimden utandım.

Resul, sosyal bilgiler öğretmeni. Öğrencilerinin çok şanslı olduklarını bilemelerini isterim.

Zaman zaman çocukluğu, çocukluğumu düşünüyorum. Yaşadıklarımı ve yaşayamadıklarımı... Tüm mesele çocuk olmak ya da içimizdeki çocuğu öldürmemekte sanırım. Dünyayı yönetenler, içindeki çocuğu yaşatmayı başarabilenler arasından seçilebilseydi, sanırım yaşam çok daha güzel olurdu.

Berkin de yaşamdan koparılmasaydı içindeki çocuğu öldürmeyenlerden olurdu, eminim! Dünya daha da güzelleşirdi!

Çocuk güven duymak ve değerli olduğunu hissetmek ister. Kendimden biliyorum. Babam, sert bir insandı. Onu hem sever, hem de kendisinden çekinirdim. Berkin'in yaşında idim. Misafirleri vardı. Onları ağırlamak için Çakraz'a götürürken, sen de gel bizimle dedi, makaslı ve vitesi direksiyondan olan Opel'e binerken. Dünyalar benim olmuştu. Deniz kıyısında salaş bir balıkçı meyhanesine oturuldu. Babamı herkes tanıyordu. Ormancıydı çünkü. Bana da ayrı masada servis açıldı. Kendilerine rakı, benim içinse balığın yanında daha hafif bir içecek söyledi. Ne büyük onurdu benim için. Ciddiye alınıyordum, değerliydim. Babam ve misafirlerinin sohbetlerini dinlemek, bulutların üstünde uçmak gibi geldi o gün bana. Büyümek böyle bir şey olmalıydı. Düşünüyorum da, babam ve arkadaşlarının sohbetleri olmasaydı ve ben onların bu sohbetlerini dinlememiş olsaydım, yazı yazma serüvenime bu kadar cesurca atılabilir miydim acaba?

Annem hayatı seven, çalışkan bir kadındı. O melun hastalığa yakalanmasaydı daha uzun yıllar yaşardı. Son yıllarında ölüm korkusu yaşadığını hissederdim. Rüyalarında, yıllar önce vefat eden babamın kendisini hep yanına çağırdığını görürdü. Babamı ne kadar severse sevsin yaşam tatlıydı. Gitmemek için hep direndi.

Annem ölmeseydi ben hâlâ çocuktum!

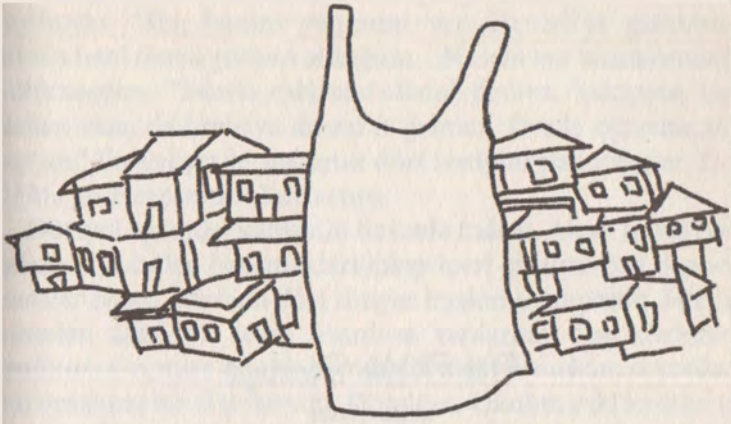
Berkin, o kara günde bedenleri büyümüş ama ruhları kötü bir çocuk olarak kalmış polislerin, mahalle arasında şımarıkça savaşçılık oynarken, biber gazı tüfeklerinden fırlayan kapsülle vurulmasaydı, hayattan kopmamış, aramızda yaşıyordu şimdi. Her sabah mutlulukla fırına koşup ekmek alacak, sabah kahvaltılarını neşelendirecek, belki de gelecekle ilgili hayallerini paylaşacaktı anne babasıyla. Ama mahallenin kötü ruhlu çocukları buna izin vermediler. Büyüyemedi Berkin. Tıp doktoru, tasarımcı, öğretmen olamadı. Belki de o "Gezi Günleri"ni ileride roman olarak yazabilmek için o kadar çok şey görmüş, hikâyeler biriktirmişti. Yazamadı öykülerini! Dalından düştüğü gün büyük bir fırtına koptu İstanbul'da. Uğultusu hep yüreklerde kalacak olan...

12 Mart sonrası günler; annem ve ben yanımızda yeni öğretmen olan ağabeyim, Bartın'da "Galla Pazarı"na gidiyoruz. Kalabalık. Annemi kaybetmekten korkuyor, eline sıkı sıkı yapışıyorum. Pazarın girişinde jandarmalar, elleri tüfekli. Ağabeyimi durduruyorlar. Pazara giremezmiş. Komünistlere, anarşistlere yataklık yapmadığı, haber taşımadığı nereden malummuş. Erkekleri pazar içine sokmuyorlar. İliklerime kadar işliyor korku. Soğuk gibi. Aklımdan hiç çıkmıyor o an. Ne zaman "Galla Pazarı"na gitsem ellerim, annemin ellerini arıyor hâlâ.

Annem öldü ben büyüdüm!

Geçen sabah erkenden uyandığımda gördüğüm rüyayı anımsadım birden: Annemin eline yapışmış bir çocuk pazara doğru yürüyor kalabalığın arasında. Arkalarından görüyorum. Çocuk ben olmalıyım. Annemi ne kadar da özlemişim! Sonra çocuk birden geriye dönüyor, şaşırıyorum. Çocukluğumun sureti yavaş yavaş silinip, yerini Berkin Elvan'ınkine bırakıyor!

İçimde bir sevinç duydum. Annem oralarda da boş durmuyordu demek. Çocuklarına her zamanki gibi sahip çıkıyordu!

Levent Yılmaz

Tek Kollu Karanfil

Serdar Aysev

Şakirpaşa Havalimanı'nın dış kapısından çıkar çıkmaz sıranın başındaki taksiye attım kendimi. Temmuzdu. Dışarıda oyalanmak akıl kârı değildi.

Bundan önceki birkaç gelişimde şoföre terminale gideceğimi söylemiştim. Anamın mezarı Niğde'de. Onu ziyaret etmek için her yıl İstanbul'dan uçakla Adana'ya geliyordum, sonra beklemeden Niğde... Bu sefer havadayken Adana'da akşamüstüne kadar kalmaya, öğretmenliğe başladığım okulu on yedi yıl sonra görmeye karar verdim. Şansım yaver giderse eski öğrencilerimden, esnaftan, öğretmen arkadaşlarımdan bazılarına da rastlardım. Şoför alışkanlık yüklü bir ses tonuyla "Nereye

abi?" dedi. "Denizli Mahallesi'ne gidiyoruz." Arabayı sertçe durdurdu. "Abi, benim yeminim var. Denizli'ye girmem... sokma beni oraya gurban olduğum... Ne işin var senin orada?" Gülümsedim. "Benim eski mahallem" dedim, "çekinme, ben varken sana da arabaya da zarar gelmez. Orada öğretmenlik yaptım." Bir gelişinde arabanın dört lastiğini patlatmışlar. Dediğine göre canını zor kurtarmış.

Dörtyol ağzında, kahvenin önünde indim. Alçak duvarı ortadan ikiye bölen basamakları çıkıp içeri girdim. Biri dışında masalar boştu. Masada dört ihtiyar hoşkin oynuyordu. Hiç laf etmeden sandalye çekip oturdum yanlarına. Çay söyledim kendime. Geçmişe dönük merak dürtüsüyle mekânı seyrederken omzuma bir el dokundu. Döndüm. Okulun eski kantincisi Veysel... "Hoş geldin." Kalkıp sarıldım. "Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur hocam." Kahrımı az çekmemişti... Laflarken biri daha oturdu yanımıza. Adını unutmuştum ama Bossa'da işçi olduğunu hafızam saklamış. Çocukları öğrencimdi. "Mahalleyi özlemişim" dedim. Veysel sigara paketini uzattı. Çay söyledi. "Kaldı mı benim talebelerden burada?" "Herkes geçim derdine düştü. Eee, büyüdüler be hocam. Evlendiler... çoluk çocuğa karıştılar... kimisi yüüsek okul okudu, talihi gülen fabrikada iş duttu. Gurbete giden oldu... N'aapsın bu zilletin içinde? Üstte yok, başta yok, biliyon işte... Kalanlar ya yövmiyeli amelelik yapıyo ya babasının tablasının guyruğunda..." Damdan düşer gibi "Bu kahveyi bombalamışlar" dedim. Elimle kahvenin karşısındaki binayı göstererek "Şurada, Terzi Ali'nin evinde birlikte kaldığım öğretmen arkadaşım geçen yaz söyledi, masanın altına patlayıcı koymuşlar." "Gel, çıkalım." Yanımızda oturana seslendi: "Salih, hocayı gezdirelim biraz."

Çıktık kahveden. Alnımızda ter damlaları... Çantamı omzuma asarken Salih, emekli olduğundan, aldığı emekli maaşından, buraya çakılıp kaldığından filan söz etti. Onu okul bahçesinde düzenlediğimiz piyango çekilişinde görmüştüm

ilk kez. Okulun kitaplığı yoktu. Çekiliş, okula nicelik açısından mütevazı fakat nitelikçe dişe dokunur bir kitaplık oluşturmak içindi. Beyaz kartlar hazırlamıştım bilet niyetine. Numaratörle kartların üstüne numaralar basmıştım. Büyük ikramiye, ucuz, eski model, Rus malı fotoğraf makinesiydi. Mikrofondan bu en değerli hediyeyi kazanan kişinin numarasını söylediğimde yüzlerce kişi arasında sevinçten zıplamaya başlamıştı Salih. "O iş karanlık kaldı" dedi Veysel, "kim yaptı, niye yaptı bilen yok. Olan ölenlere oldu... kaaveci çırağına oldu."

Cadde boyunca yürüyorduk. Mahalle, bıraktığımdan daha yoksul, daha perişan, daha çaresizdi. Evler yarı yıkık, duvarlar delik deşik... Kaldırımdan yola taşmış domates kasalarına rastladık. İri bir domatesi aldım, kibarlık gösterisine meyletmeden ellerimle sildim. Para vermek için cüzdanı çıkarmaya niyetlendim. Veysel, yüzünde "boş ver" anlamına gelen bir mimikle koluma girdi. "Yabancı değil, o da buranın çocuğu."

Mermerli Kahve'nin önünden geçerken durdum. İçeriye göz attım. "Mustafa okuldan çıkınca buraya çalışmaya gelirdi." "Çıkaramadım" dedi Veysel. "Mustafa... sağ kolu yoktu, hatırlarsın. Tren altında kalınca kol omuzdan kopmuş."

"Hee, bildim, bildim... Teneffüste arkadaşlarıyla maç ederdi." "Evet... Ben geldiğimde 8. sınıftaydı. Sağ kolunu kaybedince azmedip solla yazmaya başlamış... güzeldi de yazısı..." Hatırladıklarıma şaşırdı. "Yav hocam, hiç unutmamışın valla." "Törenlerde tek eliyle flüt çalanı unutmak mümkün mü? Yıllar sonra mektup yazdı bana... Ankara'da hukuk okuduğunu öğrendim."

Karşıdan gelen delikanlı, elindeki lokanta tepsisine tepeleme yığılmış dürümler ve şalgamlarla yanımızdan geçti. "Turgay'dan haberin var mı?" "Onu da unutmamışın... Turgay aynı Turgay... açtı, yine aç. Babası... On sene oldu... ha Salih?" "Olmuştur" dedi Salih, on sene önceye dair Veysel'in ne söyleyeceğini duymak için merakla ince boynunu uzatarak. "Fıkaralıktan kafayı yedi... gonugomşu iki kap yemek veriyoduk

Allah rızası için... dayanamadı, bastı gitti... imi timi bellisiz... Anasıyla kaldı seninki. Götürü iş yapıyo sağa sola, iş bulursa. Duvar örüyo... bazı bazı tablada zebzesatıyoyövmiyeynen."

Gerisingeri yürüyüp okulun önüne geldik. Turgay'ı nasıl bulacağımı sordum. "Arama" dedi Veysel, "insan içine çıkmıyo pek." "Aynı evde mi oturuyor?" "He.."

Evleri okul duvarıyla bitişikti. O zamanlar damında güvercinler vardı. Oğlanın hayalleri, umutları, sevgileri, kırgınlıkları, kavgaları dönüp dolaşır, güvercinlere bağlanırdı. Güvercin çalar, güvercin satardı. Bazen derse yetişmek için okulun duvarından atlardım. Sabahın köründe Turgay'ın güvercinlerle sesli sesli konuştuğunu duyardım. "Anam avradım olsun, dinime imanıma seni götürür, satarım paçalı! Bi daha kaybolma. Gözünü seviym kaybolma... Beni koşturma peşinden o ibnelerin mahallesine." Damda türkü söylediğini de duydum. Burnunu çeke çeke, hırıltılarla karışık... Ağlıyor muydu, anlayamamıştım.

1989 yılının nisan ayıydı. Stajyer Türkçe öğretmeni olarak okuldaki ilk bahçe nöbetime çıkmıştım. Hava ılıktı, ipil ipildi; belki de insanın son nefesine kadar damağında yer edecek tadı –ânı, günü, hatta ömrü yaşama tadını– herkese vermeye hazırdı... Bahçede sonsuz cıvıltılarla koşuşan, düşen, zıplayan, topa vuran, simit yiyip şalgam içen öğrenciler...

Okulun çift kanatlı, büyük kapısından kafasını tutarak içeri kaçan öğrencileri fark ettiğimde işlerin ters gittiğini anladım. Koştum. Okul kapısı taşlanıyordu. Nöbetçi öğrencinin beti benzi atmıştı. Onu ve bahçedeki bütün çocukları okulun içine yolladım. Diğer iki nöbetçi öğretmeni aradı gözlerim. İkisi de toz olmuştu. Koca bahçede tek kalmıştım.

Sokağa çıktım. Yolun ortasında on üç-on dört yaşlarında bir oğlan... Önünde taş yığını... iki elinde taş... Kollarını yana açmış... Ayakları çıplak... Üstünde kirden rengi atmış bir tişört... Yer ve gök arasında, korku ve kahramanlığın birbirine değdiği çizgide, bronz heykellerin kusursuz hareketsizliğiyle

dimdik duruyordu. "Gel lan buraya!" dedim. İstifini bozmadı. "Sen gel lan!" dedi. İki adımda yanına gittim. Bir tokat attım, düştü. Kaldırdım, bir tokat daha... Öfkeden kendimi kaybetmiştim. "Oğlum, okulu taşlıyorsun." "Okulu taşlamıyom." "Yahu, çocukların kafasını kırdın! Sen atmadın mı o taşları!" "Onlar benim arkadaşım. Ben niye zarar veriym ki çocuklara?" Onca hırpalamama rağmen "Sen gel lan!" derkenki sert bakışları yumuşamamış, sesindeki "kim takar seni öğretmenim" ruhu gücünü yitirmemişti.

"Adın ne senin?"

"..."

"Adını sordum."

"..."

"Peki, niye attın taşları?"

"Açım..."

Boş bulundum: "Eee?"

Ağzımın payını veren cevap gecikmedi: "E'si ne? Açım dedim ya! O simitçi pezevengine okulun önünde simit satma dedim... dinlemiyo beni... Her gün geliyo şerefsiz! Bu taşlar simitçi Gıyas'a Turgay'ın hediyesi... yarın gelsin kovalayacam iti... Bütün simitleri senin öğrencilere verecem, bak gör bak! Lokma yersem anam avradım olsun!"

Denizli'de kaldığım on dört ay boyunca Turgay benden hep uzak durdu. Gece gündüz mahalledeydim ama benimle karşılaşmak bile istemedi.

Haziranda yaz tatiline girdik. Yeni öğretim yılı eylülde başladı. İki üç ay geçti. Teneffüste öğretmenler odasında otururken resim öğretmeni oflaya puflaya içeri girdi. Doğuştan ala batmış yanakları biraz daha allanmıştı. Saçlarını sarıya değil de başka renge boyatmış olsa dudaklarının kırmızısı bile görünmeyecekti. "Ben bunlarla ne yapacağım!" diye inledi. Müdür Yardımcısı İhsan Bey seslendi: "Yine ne yaptılar hocaanım?" "Allah aşkına bakın İhsan Bey! Şu yazılı sorusuna adam gibi cevap veren sadece iki kişi var. Elli sekiz kişilik sı-

nıfta iki öğrenci... Onlar da tam olmamış ya..." "Soru neydi?" dedim. "Resim nedir, diye sordum. Cevaba bakar mısınız? *Resim olan şeye resim denir.*" Kahkaha attı. Ardından sinire, küçümsemeye ve alaya teslim oldu, sarsıla sarsıla güldü. Çocuğun kim olduğunu merak ettiler. Kadir'miş... Müdür yardımcısı "Ya hocaanım" dedi, "geç bunu! Üzme canını... Kadir 6. sınıfa geldi, okuma yazmayı bilmiyor daha. Bas sıfırı, seneye yine gelsin." Giriş zili çaldı. Kalktık. Yanına gittim. "Hocam" dedim, "Kadir'i merak ettim. Derse girmeden gösterebilir misiniz bana? Ben dersine girmiyorum." "Tabii, gelin göstereyim... Bizim Kadir... Şaşkaloz!" "Seviyorsunuz Kadir'i." "Seviyorum. Ama ondan ne köy olur ne kasaba. Yazık, üzülüyorum aslında... Üstü başı dökülüyo, ailesi zerre kadar ilgilenmiyo çocukla. Babası da altı yıldır hapiste." Koridora çıktık. Sözlerimin, onu incitmeyeceğine yönelik güven telkin etmesine özen göstererek: "Yerinizde olsam Kadir'e tam puan verirdim" dedim. Kahkahası koridorda yankılandı. "Âlemsiniz hocam." "Şaka yapmıyorum. Adam, sanat felsefesinin en çetrefilli konusuna parmak basmış. Sözünü de bilgece söylemiş. Bu cümleyi farklı sözcüklerle Picasso da söylemişti... Kadir'in başını okşayın ve onu kutlayın." Bu sefer gülümsemekle yetindi. Kahkahaları kadar içtendi gülümsemesi. Kadir'e seslendi. Kalın camlı gözlükleri, yampiri yürüyüşüyle yanımıza geldi çocuk. Eğilip öptüm yanaklarından. Başını okşadım. Anlam veremedi bu ilgiye. Kızardı, ellerini ovuşturdu, burnunu kaşıdı, sonra koşarak uzaklaştı.

Aradan ne kadar geçti, hatırlamıyorum. O günkü derslerim bitmişti. Yorgundum. Çift kanatlı kapıdan çıkar çıkmaz sigara yaktım. Ellerimi arkamda bağladım. Dişlerimin arasındaki sigaradan peş peşe birkaç derin nefes çektim. Gedikli seyyar satıcıların tezgâh açtığı yerde kara bir sokak köpeği yatıyordu. Simitçi Gıyas'ında şalgamcının, şekercinin de ayağı kesilmişti ne zamandır. Zira İçişleri Bakanlığı'nın genelgesiyle okul önlerinde yiyecek içecek satmak yasaklanmıştı.

Dalgın yürüyordum. Biri parmağıyla sırtıma vurdu. Baktım, Kadir... Elindeki karanfili uzattı. "Sağ ol adamım" dedim. Yanağını hafifçe sıktım. "Turgay abi... o gönderdi... söyleme dedi... ama... bilmesin dedi ama... ondan... Ben... ben de başka zaman... sonra... alacam size... param olunca öğretmenim." Ağlamanın, erkek adamın şanına gölge düşüren zayıflık emaresi olduğuna inandırılmışlığın zoruyla kendimi tuttum. Dudaklarımı ısırdım.

Eğildim. Bir dizimi yere dayadım. Gözlüklerinin arkasındaki iri, kahverengi gözlerine baktım. Adana varoşunun kadri bilinmemiş Picasso'su, ben doğrulmadan okulun duvarından atlayıp gözden kayboldu.

Veysel'le Salih kahvede bekleyeceklerdi. Okula gelmek istemediler. On yedi yıl sonra girdim ilk göz ağrımın kapısından. Müdürün odasını sordum. İsimler, sınıflar, odalar, kitaplık, kantin değişmişti elbette. Şaşırmadım. Müdür suratsızın biri çıktı. Çaylarımızı içerken okulu dolaşma bahanesiyle izin istedim. Müstahdemlerle sohbet ettim. Eski arkadaşlarımın hiçbirinin artık orada çalışmadığını öğrendim.

Nedenini anlayamadığım bir burukluk çöktü üstüme. Kendimi kahvede buldum... Veysel, "Hocam, sen bilirsin ama kal bu gece" dedi. "Köroğlu'ya söylerim, bizim Antep yemeklerinden yapar sana, severdin, hâlâ seversin hemi?" "Sevmez miyim Veysel? Fakat gitmem lazım." "O zaman hocayı yolculayak Salih."

Mersin yolundaki Tekel fabrikasına kadar geldiler benimle. Yol boyunca bir iki kırık söz dışında tek söz etmedik. Fabrikanın arkasındaki dar sokağın başında ayrıldık.

Yuvasını Bulmak

Filiz Özdem

Çok uzun zamandır yürüyordum. Gözlerimin feri sönmüştü, sırtımda kemiklerim sayılıyordu ama ben ne açlıktan ne susuzluktan mustariptim... Sadece yalnızlıktan bunalmıştım... Güvensizlikten yorulmuştum. Buraya yıldızları saya saya geldim. Karda, güneşte, ayazda, yelde yürüdüm. Çok yerde konakladım ama hiçbir yerde konuk da olamadım, korunak da bulamadım. İçimi sık sık yoklayan ve sonunda mesken tutan küskünlüğün ve karanlığın eşi benzeri yoktu.

Onu ilk kez deniz kıyısında gördüm. Suyu en çok yalnızların sevdiğini, çok uzun zamanda, kendi memleketimin çok uzaklarında öğrendim. Gidip onun yanına oturdum. Gözleri-

mi gözlerine diktim. Derin derin baktım. Karanlıkla, karanlıkta terbiye olduğumu hemen anladı sanırım. Elini öyle bir uzatışı vardı ki... Gözlerim doldu. O an, orada ona bütün kalbimle bağlandım. Sonra hiç ayrılmadık.

Bir gün, yuvamıza kucağında bir yavru kediyle geldi. Merhametin ne olduğunu, onun pırıl pırıl şefkat tozlarının kaynadığı avuçlarından öğrendi kedi. Çok suskundu, ürkekti, yaralıydı. Kısa zamanda iyileşti, eve alıştı, semirdi, rahatladı. Bu gevşeme ve yayılmanın, bu aidiyetin ve güvenin ne olduğunu, neye tekabül ettiğini, yuvasını bulmanın ne anlama geldiğini benden daha iyi kim anlayabilirdi? Ben ki adını unuttuğum zamanlar boyunca rutubet, karanlık ve bekleyişle sınanmıştım. Uykunun koynunda rüyalara yatanlara, zamanın dışına atlayanlara yoldaş olmuştum.

Şimdi, aslında evini değil, gönlünü açan onun endişesini seyrediyordum. Saçını yüzüne döküşünde sızlayan korku ve kederi. Çünkü kedide bir tuhaflık vardı. Bizim yanımıza gelişinin üzerinden bir ay geçmişti. Kediyi sürekli veterinere götürüp getiriyor ama hayvanın derdini kimse anlamıyordu. O sabah kediyi odasının önünde yerde yatarken buldu. Hayvan onu görünce hemen kuyruğunu kaldırdı, arkasında reçine gibi bir sıvı belirmişti. Onu öyle görünce ne yapacağını şaşırdı. Kedi sepetine koyduğu gibi hızla evden çıktı, bir sokak ötedeki veterinere götürdü. Ama gitmesiyle gelmesi bir oldu. Eve gelince sepetin üstünü açtı. Kedinin hiç sesi çıkmıyordu. O ise gözyaşları içinde söylenip duruyordu. "Tamam kızım, tamam hiç merak etme! Ah benim kedi kılığındaki meleğim! Ben yanındayım senin!"

Sepette yatan kedinin yanında minik bir leke, o da ne, bir yavru. Doğum akşama kadar sürdü. "Hani yavruydu bu! Hani hamile olamazdı!" diye diye kedinin kâh patisinden tutarak, kâh karnını sıvazlayarak ona ebelik etti. Akşam beş sularında beşinci yavru da doğdu.

Bütün günü kedinin başında geçirdi. Mucizeye tanıklık edermiş gibi, gözyaşları ve gülücükler eşliğinde. "Biliyor

musun" dedi bana, "dün polislerin attığı, eve dolan gazdan etkilendiğini, öleceğini sandım! Meğer doğum yapacakmış!" Bana sarıldı. Sıkı sıkı.

"Bak!" dedi. "Tam sekiz nüfus olduk artık evde... Burası bizim mağaramız. Bu kedinin adı, bugünden sonra Kıtmir olsun!" Bu ismi duyan kedi, eve geldiğinden beri ilk kez miyavladı. Ben ise, duvara yanlış çakılmış bir çivi gibi, olduğum yerde kalakaldım.

Bana Bal diyen yoldaşım, benim gerçek adımı onda bulmuştu!

İlk şaşkınlığımı atlattıktan sonra, heyecanla kuyruğumu salladım. Yüzlerce yıllık adımı, bir kediye hediye etmiştim! Ama ne önemi vardı? Onun kırçıllı sesinden adımı duymak, bir anda bütün başımdan geçenleri unutturdu. İlk kez zamanı hissettim. Kaybolduğum zaman ve eziyet atlasında sığındığım bu limanda, bu yuvada artık ölebilirdim. Yüzyıllarca süren çocukluğum, adımın söylendiği gün bitti sanki birden ihtiyarladım. Ama bu tuhaf bir duyguydu. Mutsuz değildim. Bütün gözeneklerim zerrelere ayrılıyor gibiydi.

Kedi Kıtmir'i ve yavrularını kokladım. Sonra da onun saçlarını. Benim farkımda değildi. Yanlarından ayrıldım. Evin bir kuytusuna çekilip kıvrıldım usulca. Gözlerimi kapattım. Artık sonsuza kadar uyuyabilirdim. Yüzyılların uykusuzluğunu ve ruhumun acısını dindirebilirdim. Uzun karanlıklardan sonra, uzun zamanda ışığa alışan gözlerim daha yeni sızlamaya başladı. Işıktan kaçmam, kendi eksenimde döne döne kendi içime düşmem gerekiyordu sanki. Büyük mücadelelerden sonra görevini tamamına erdirenlerin rahatlığı çökmüştü üstüme. Vakti gelmişti.

Bozkırın içinde ağır ağır süzülen bir trende gördüm kendimi. Vagonun zemininde camlı bir bölüm varmış. Oradan şaşkınlıkla altımızda akan yemyeşil ırmağa bakıyorum. Tren, rayların değil, bir ırmağın üstünden gidiyormuş. Birden, ırmağın içinde dalmış, yüzerek bir kedi geçiyor. Beyaz bir kedi.

Onun beyazlığında kilitlenen gözlerim, yavaş yavaş tatlı bir karanlığa gömülüyor.

Çocukluğu ve gençliği çalınan biri olarak ölmeyeceğim. Adımı başkalarına teslim ettim. Adım, kendi kulaklarımda çınladı. Yoldaşlarımın varla yok arası nefeslerini duyar gibi oldum. Yanlarına sokuldum. Yeraltı sularının seslerine kulak verdim. Bir soğukluk yaladı bedenimi. Sonsuz sessizliğe bıraktım kendimi. Sonsuz çocukluğa. Büyük yankıya...

Mayısın İkinci Pazarı

Mürselin Kurt

Sena bu Pazar çok heyecanlı; çünkü gizli bir görevi var. Birazdan evden çıkacak, sağa dönüp köşe başındaki büfeyi, sonra çevresi sunta perdelerle kapatılmış inşaat alanını, bitişikteki camları kırık boş gecekonduyu geçecek, iki sokak ilerideki üstgeçitten karşı caddeye, oradan da sola, yine iki sokak ilerideki o eve gidecek. Ailesinin haberi yok, olsa o kadar uzağa gitmesine asla izin vermezler. Bir tek ablası biliyor. Ama o kimseye söylemez ki söz verdi. Söz sayılmaz gerçi, ikisinin sırrı bu, birlikte kararlaştırdılar. "Ben onların evini biliyorum ki!" dedi Sena. "Yan apartmana giderdik pazartesileri, şeyden sonraki pazartesi gitmedik, bir daha gitmedik. Çok oldu ama yolu

unutmadım, o evi biliyorum, eskiden o sokakta çok oynadım ben."

Sena sadece o evi değil civardaki bir sürü evi bilir, avcunun içi gibi. Hemen her gün annesiyle birlikte işe gelir, hava güzelse sokakta oynar, sonra okula gider. O şimdi ikinci sınıf, yazın üçe geçecek, birinci sınıftan beri kendi gider okula, tek başına. Sena'nın bir de erkek kardeşi var, adı Yusuf, o daha küçük. Annesi Yusuf'u hep yanında götürür, o yüzden hafta sonları ablasıyla Sena evde yalnız kalırlar. Okul varken ablası sabah çıkar, üniversitede öğrenci, o zaman Sena annesinin işi yakındaysa onunla gider değilse babasıyla birlikte Simit Sarayı'na. Öğleye kadar en arka masada ödevlerini yapar, oynar, vakit geçirir; ama en güzel yanı öğleyin onu okula babası bırakır, okulda kimsesizmiş gibi görünmez böylece. O günlerde herkesten erken çıkarlar evden, karanlıkta; ama sabahları çok güzel kokar Simit Sarayı, sadece Sena açken güzel kokar. Aslında babası onu götürmek istemiyor da mecbur işte, dediğine göre oradaki gençlerden yanlış şeyler görüyormuş, sabah sabah ayıp şekilde oturuyormuş ağabeylerle ablalar, yanlış şeyler yapıyorlarmış. Ama Sena onlar gibi yapmaz ki günah zaten, biliyor, terbiyeli bir kız o hem. Üst katlarındaki amca bile onu her gördüğünde yanağından makas alıp, "Terbiyeli kızım benim" diyerek okşuyor ya saçlarını... 23 Nisan'da para verdiydi hatta, git kendine istediğin bir şey al dediydi...

Keşke parasını hemen harcamasaydı, o parayla üstgeçidin ayağındaki teyzeden çiçek alabilirdi bugün hay Allah! Şimdi o boş gecekondunun bahçesinden toplayacak korka korka çünkü kırık camların ardından her an biri başını uzatabilir. Ama bütün arkadaşlarının Miniş koleksiyonu var, ne olmuş o da iki tane aldıysa, istediği bir şeydi işte, amca öyle demedi mi zaten, parayı o vermedi mi... Bahçede çok çiçek var, geçenlerde okul dönüşü yıkık duvara oturdu, epey baktı, inceledi. Karahindibalar açmış sapsarı, gelincikler de var, hem de siyah gelincikler gördü kırmızıların arasında, en çok onları sevdi. Korkacak bir

şey yok ki girer toplar çabucak, erguvan ağacından da birkaç dal koparabilirse boyunun yettiği yerlerden, harika bir demet hazırlayabilir, çiçekçi teyzeninkilerden daha büyük. Hem amca dün, "Sen ne zaman kapatacaksın bu saçlarını?" diye sordu, annesi, "Daha çok küçük amcası, okulunu bitirmeden olmaz" dedi amca o zaman daha çok para verecekmiş, 23 Nisan'dakinden de çok; Sena o zaman girmeyecek bu bahçeye, çiçekleri üstgeçidin ayağındaki çiçekçi teyzeden satın alacak, amcanın vereceği parayla.

Senalar bir keresinde o amcalara misafirliğe gitmişlerdi, hep birlikte, Sena, annesi, babası, Yusuf. Ablası gelmedi, sınava çalışacağını söyledi. Babası ablasını gizlice sokağa çıkmasın diye sıkı sıkı tembihledi, tembih nedir biliyor Sena, sakın yapma deyince öyle olur. Babası kapıyı kapatırken ablasına, "Aklından ne geçtiğini biliyorum, bak sakın sokağa çıkayım deme bacaklarını kırarım senin!" dedi. Sonra gittiler işte, amcaların izlediği televizyon kanalı cenaze için toplananları gösteriyordu o gün. Babası, "Nasıl kalabalık şuraya bak" dedi. Amca, "Çoğu Alevi bunların, olaya fesat karıştırıyorlar" dedi. Sena, neyle neyi karıştırıyorlar diye sorunca babası kızdı. "Kız kısmı öyle her lafa karışmaz sus bakayım!" diye azarladı onu. Terbiyesiz çocuklar gibi amcanın önünde paylanınca çok utandı, başını önüne eğdi hemen. Halbuki merak etmişti sadece. Karıştırmak günah değil ki hem. Yusuf parmak boyalarını hep birbirine karıştırır yepyeni renkler çıkarır ortaya, o da her seferinde merak eder hangilerini karıştırdığını göstermesini ister, annesi de Yusuf ıspanak yemeğini yemeyince robottan geçirir çorbayla karıştırır. Sena hiç yemek seçmez. Babası "Aferin kızıma" dedi diye Yusuf kıskançlıktan kendini yerlere atmıştı geçenlerde. Babası Sena'yı çok sever, başını okşar, kucaklar, öper aslında ama amcalardayken kızdı işte. Herhalde televizyondakilere kızmıştı, bilemedi Sena. Aklına takıldı, o gece eve dönünce annesine Aleviler kim diye sordu. Kadıncağızın gece gece bir sürü işi vardı, "Bilmiyorum babana sor"

dedi. Ama hemen ardından, "Baban yorgun, sabah onunla gideceksin zaten, bir ara sorarsın, yat şimdi" diye de ekledi. Sena sabah babasına sordu gerçekten, adam eline bir çöp poşeti almış alemcilerin geceden simit fırınının önünde bıraktıkları boş bira şişelerini topluyordu, "Kâfir bunlar!" dedi. Sonra içeri girdiler. Sena en arkadaki masaya oyuncaklarını döktü, oyuna daldı, her şeyi unuttu.

Çok gün sonra, bu sabah aklına geldi, ablasına kâfir ne demek diye sordu, ablası güldü, "Küfür eden demek" diye uyduruverdi geçiştirmek için. Sena şaşırdı. Çünkü babası da küfrederdi, en çok da sabah otobüse yetişmeye çalışırlarken. Okulun bahçesinde erkek çocuklar da küfrediyordu hep, kızlar hiç küfretmez ki kız arkadaşlarını, ablasını, annesini küfrederken hiç duymamıştı. Herhalde küfreden erkeklere Alevi deniyordu. Sena, "Berkin Abisi"nin polislere küfretmiş olabileceğini düşündü, ablasına sordu, yoksa onu bu yüzden mi vurmuşlardı acaba?

"Biliyor musun abla" dedi, "Ben onun annesini televizyonda gördüm, hemen tanıdım, eskiden onların evinin önünde çok oynadım ya ben, ondan. Ağlıyordu. Hani okullar tatilkenden beri hastanedeymiş ya Berkin Abi, hep öyle uyumuş hiç konuşamamış ya... Annesi onun sesini nasıl da özlemiştir, keşke uyansa da küfür etse demiştir, değil mi? Hem Berkin Abi uyansaydı küfür etmezdi ki... Hem o da bugün çiçek verirdi annesine."

Bahçedeki erguvan dallarını koparmaya çalışırken az daha gizli görevinin bir parçasını düşürüyordu Sena. Evden çıkarken son anda ablası elbisesinin cebine şu büyük demir bilyelerden koymuş ve "Teyzeye söyle de ziyarete gittiğinde bunu Berkin'in mezarına bıraksın" demişti. İnadına!

Vaqar Aqhaei

Hırsız-Polis Oynamayalım Artık

Melek Özlem Sezer & Semih Erelvanlı

Karakoldakiler bıkmış mıdır benden?
Bıkarlarsa bıksınlar...

Son zil çalıyor, sınıftan en önde ben fırlıyorum. Bahçeden çıkıp sağa dönüyorum, yirmi adımda mavi binadayım. Giriyorum içeri. "Selamun aleyküm abiler" diyorum. "Aleyküm selam" diyorlar, kafalarını eğiyorlar.

Hep beş kişiler, hep yapacak işleri var. Kapıya yaslanıyorum, yüzlerine bakıyorum. Konuşmuyorlar.

Eskiden böyle değildi. Su sızmazdı aramızdan. Kafayı bana takan bir öğretmen oldu muydu, onlara söylerdim. "Çekeriz kulağını merak etme" derlerdi. Yakaladıkları hırsızları anlatır-

lardı her akşam. Hiç bitmezdi. Hele içlerinde biri vardı ki bir gün apartmanın dördüncü katından atlardı, öteki gün altıncı. Bacağını, kolunu kırardı durmadan. Gülerdik hep.

Sonunda biri kalkıyor sandalyesinden, önümde dikiliyor.

"Gelme artık" diyor, "bak çalışıyoruz. Bir şey çıkarsa biz sana haber veririz."

"Çalışın çalışın da, sizden önce ben bir haber vereyim mi?" diyorum.

Susuyor.

"Geçen gün okuldan geldim, salonda uyuyakalmışım. Öyle acayip şeyler gördüm ki uykumda. Tam dokuz ay uyumuşum da uyandığımda bir tane bile rüyamı hatırlamıyormuşum. Uyumaya korkuyormuşum sonra. Uyursam, bir daha uyanamamaktan. Tekrar uyuyormuşum. Dünyanın dört bir yanında milyonlarca insan benden konuşuyormuş. Uyanıyormuşum, hiçbir şey hatırlamıyormuşum.."

"Ne anlatıyorsun sen ya?" diyor önümdeki. Elini omzuma koyuyor.

"Neyi anlattığımı biliyorsunuz" diyorum.

"Senin niyetin bozuk, niyetin" diyor.

"Kimseye karşı kötü bir niyetim yok benim. Sadece.."

"Seni kim gönderiyor buraya?" diyor kapıya en uzak oturan.

Bu kez de ben susuyorum. Ekmek çıkarıyorum çantamdan, bir lokma koparıyorum. Çiğniyorum, çiğniyorum, yutamıyorum. Elime tükürüyorum ıslak ekmeği. İşte buna deli oluyorlar.

O kadar kızıyor ki bir tanesi, masanın altına vuruyor diziyle.

"İnadına yapıyor vallah billah. Burada yeme de, git hangi cehennemde yiyeceksen ye şu zıkkımı!" diyor.

Ama ben sahiden ekmek yutamıyorum karakolda. Anlamıyorlar.

"Salim Amca yok mu?" diye soruyorum.

"Var ya da yok. N'apacaksın? Hadi, çık git buradan!"

Tuvaletin kapısı açılıyor. Salim Amca'nın yüzünde babamın bakışları. Belli, çok kızmış. Kolumdan tutuyor, bahçeye çıkarıyor.

"Evlat, buralara gelme artık" diyor. "Korkarım, bu işin sonu iyi olmayacak."

"Salim Amca" diyorum, "polisin görevi bizi hırsızlara karşı korumak değil mi?"

"Elbette" diyor, üniformasının tozunu silkeliyor. Gurur duyuyor işinden.

"E, dokuz ay önce bizim eve hırsız girmişti. Daha yakalanmadı."

"Bulunur merak etme" diyor.

"Merak etmiyorum ki" diyorum. "Ben polisin çok daha önemli işlerinin olduğunun farkındayım. Artık hırsızlara ayıracak vakitleri yok."

Salim Amca neden bahsettiğimi anlıyor. Sesi duvar gibi oluyor. Onu üzmeyi hiç istemezdim.

"Sen" diyor, "bizden hesap soracak yaşa gelmedin henüz. Boyundan büyük işlere karışma."

Gülmemek için zor tutuyorum kendimi. Salim Amca o kadar kısa ki, bana tokat atmaya kalksa kanguru gibi zıplaması gerekir.

"Hem böyle olmasını kimse istemezdi. Sonuçta biz de ekmek derdinde insanlarız" diyor.

Salim Amca'yı severim ben. Onun kötü bir insan olmasını hiç ama hiç istemem.

"Zaten benim derdim de ekmek Salim Amca" diyorum. "Biliyor musun, annem artık beni bakkala göndermiyor. Kendi gidiyor."

Gözlerinden bir yaş düşüyor, eliyle hemencecik siliyor. Parmaklarını beline götürüyor, silahını okşuyor.

"Seni bir daha buralarda görmeyeceğim, yoksa çok kötü olur, anladın mı?" diyor, merdivenleri tırmanmaya başlıyor.

"Salim Amca!" diye bağırıyorum arkasından. "Ben hâlâ polis olmak istiyorum. Ama sizin gibi değil."

Salim Amca çok fena yanılıyor. On altı yaşında biri o kadar da küçük değildir. On dörtten büyüktür örneğin. Hele on beşi-

ni göremeyen birinden çok daha fazla şey bilir. Hem o inanmasa da, gerçekten polis olmak istiyorum ben. Belki o zaman dinler söylediklerimi. Ne de olsa vicdan sahibi adamdır.

Çocuklar gibidir vicdan. Uyutabilirsin ama susturamazsın.

On dört yaşında bir arkadaşım var benim. Uyuduğu gün, bizim mahalledeki bütün evlere hırsız girmişti. Hâlâ bulunamadı.

Ben eskiden evler yapmak isterdim. Renkli renkli, kocaman evler. "Ya mühendis olacak benim oğlum ya da mimar" derdi annem. Şimdiyse tek istediğim, o evleri korumak. Hayat çalan hırsızlardan...

Gördünüz mü?

Şeref Bilsel

Bilgi, ateşi korur ve buğdaydan önce konuşur; ama ekmekten öncedir, buğdaya durmuş başakların rüzgârda salınışı. Ovaların yalnızlığını getirir şehrin ortasına yıkar, buğdaya durmuş başakların rüzgârda içlenişi. Geçip gidenlerin söylediği, sönmüş zannedilen sözler vardır; harf harf, hece hece ayağa kalkar yeniden ezilmişlerin cümlesi. Halkın etrafında döndüğü ateşler olur yükseklerde, ateşin içinde Prometheus'tan kalma bilgi, adalet vardır; ateş çalınmamıştır, alınmıştır; tıpkı bir kartalın ağzından ciğerini söküp alan insan gibi bilgi de zincirlerinden çıkarılmıştır çok zaman önce. Trakyalı Spartaküs bu ateşi köleliğe karşı yeniden yakmış, bu ateşte biçimlen-

dirilen altın ve gümüşü biriktirmeyi yasaklamıştır. Aynı ateşte demiri gürz olmak, çekiç olmak için eğitir Kawa, ocağındaki ateşi özgürlük meşalesi yapar; yürür zalim Dehak'ın üzerine; sesi toprağa düşer, ağaçlara yürür. Ve böylece ilkbaharın gelişini engelleyen zincirlerle bağlanmış taşlar kenara itilir. Ses ve ateş kendi hikâyesini yazmaya koyulur, yolda rastladığı ve kendine yakın bulduğu insanlara uğrar. Geçmişin insanı onaran, zulme karşı koyan sıcak bilgisi dağları aşar, sokaklara iner; üşüdüğü yerde ateşler yakar. Bedreddin'e ulaşır sonra. Şiire taşınır. Acı, söz olur, yeniden kâğıtlara, ağaçlara, insanın ilk günlerine yürür. Ateşin bunca yakıcı, yıkıcı olmasının tarihinde nice insanı soluksuz bırakan onlarca kızıl hikâye vardır. Ve bu hikâyeler bazen ninni olup çocukların kulağına damlatılır bazen tozlu yollardan eve dönen gençlerin yüzüne su diye çarpılır bir gece yarısı. Böyle büyür gider ateş, ki onun da her insan gibi bir çocukluğu vardır; ateşi dinç tutan çocukluğudur. Ya çocuğun ve çocukluğun kaybolması? Kaybolmayı

"gördünüz mü?"

Biraz da kaybettiklerimizle tamam oluyor üstümüz; kaybetmenin bilgisi bizi eksiltmiyor, bilakis çoğaltıyor ve dünyanın ve ateşin ilk günlerine çağırıyor. Bizi genç ve diri tutuyor: bir âmânın seslere tutunarak yürüyüşü gibi önümüzde doldurulacak boşluklar açıyor. Şairlere, yazarlara kumanya taşıyor kaybetmenin bilgisi: "Çocuğunu kaybeden bir anne için her gün ilk gündür; bu ıstırap ihtiyarlamaz" (V. Hugo). Acı ihtiyarlamaz; kelimeler ihtiyarlar belki ama anlam ihtiyarlar mı? Ya anlamı duyan kulak, seslendiren ağız, gören göz... Göz, insansız kalmadığı sürece ihtiyarlamaz; gözün insansız kaldığı yer, çorak bırakır etrafı; meyveleri sahipsiz, adımları sessiz; sokakları ıssız bırakır. Annenin yahut babanın gözü çocukta yaşar, çocukta gelişir, çocukta çalışır. Annenin gözü çocuğun üstündedir; çocuk bu gözden çoğu zaman kaçıp kurtulmaya yeltenir. Çünkü kuzu gibi yetiştirilirse koyun gibi güdüleceğini

hisseder çocuk. Çocuk eksilirse, çekilirse sokaktan, göz anneye taşınır; baba, bu taşınmanın uğultusunu duyar; uyanır gece yarıları, külü uyandıran köz gibi parıldar ve uzaklara bakar. Anneye taşınan göz büyür, genişler, insanları çağırır kırlardan, varoşlardan, kuşluk vakitlerinden. Kelimeleri çağırır ateşin gökyüzüne baktığı o ilk dağlardan, o ilk cesur insanlardan... Çağırır ve bir soru gibi damlayan tarihin büyük gözü altında toplar insandan yana olanları. Orada herkesin yüz yüze geldiği, kanayan bir lehçe gibi içinde yüzdüğü soru şudur:

"Gördünüz mü?"

Bazen insanlar uykuda tutulur, bir şehri savunmak birkaç ağaca düşer; ağaçların yemyeşil öfkeyle sustuğu zamanlar olur; gökyüzünü akılda tutan ağaçların çocuklardan alıp veremediği serinlikler olur. Eski bir fotoğrafta, siyah-beyaz duygular içinde anne ile babanın önünde, saçları vicdansızlığa karşı birden uzayacakmış gibi kabarmış; kaşları, "yerleşik yabancı" gibi yerini yadırgayan bir çocuk durur. Dursun. Fotoğrafa iyi bakanlar, vaktiyle fide olan, çocuğun gidişiyle büyümüş bir ağaç görür. Ağaç bir "çağ" gibi baş aşağı gömülmek istenmiştir bir vakitler, direnmiştir ve çocuğun içinde bulunduğu siyah-beyaz fotoğrafa kol kanat germiştir. Bir sınıfta oturur gibi, bir ekmeği bölüşür gibi, bir sesi omuzlar gibi, bir sokağı sımsıcak adımlarla diriltir, tenha bir yolu yürür gibi... çocukluk arkadaşlığımızla dolmuştur ağaç. Bize rastlamadığı zaman üzüntüden meyve verir. Ağaç, insandan önce görülmüştür. Zamanla kâğıda yürümüştür ağaç, mektupta dinlenmiş; kolculara mahpustan önce "görülmüştür." Baskıyla, zindanla beliren soru şudur:

"Gördünüz mü?"

İçimizde mahpus kalan sözcükler vardır. Onlar hiç söylenmemek üzere vücut bulmuştur, diye inanırım. İçimizin iç içe geçmemiş olmasına bu inandığımı senet olarak sunarım. Farkındayız, farklı olduğumuzun. Bizi kardeş kılan karnın başka mevsimlerden akarak geldiğini biliriz. İster sözle ister yazıyla

yapıp ettiğimiz belki de iç içe geçmediğimiz ama bizi kardeş kılan kar(ı)na birer mektuptur. "Hatırlıyorum" demektir belki. İçimizde mahpus kalan kimi sözcükler kederden, hüzünden, hasretten, acıdan beslenip büyür ve söylenmeyecek hale gelir. Bizi aynı olay, olgu, durum karşısında birbirimizden ayıran, iç yaşantımızı farklı manzaralar içinde görünmez kılan, söylediklerimizden çok, "söyleyemediklerimiz"dir. Çünkü söylememek için besleyip büyüttüğümüz sözcükler var ve şair/yazarlar on beş yaşında bir çocuğun on altı kiloya uğrayıp önümüzden serin adımlarla geçip gitmesini anlatamazlar. Çünkü şiir ve yazıya tutunanların anlatmak istedikleriyle anlattıkları arasındaki mesafe çocuklara değince birden büyür; bizi ateşi (ç)alanın eline dokundurur; çünkü çocuklar, ateşten öncedir. Ve ben derim ki şiir/yazı, "anlatamamanın" tazyikinden peydahlanmıştır. Tanık olandır anlatan, anlattığının bir parçası olmayı göze alandır. Soru şudur: Giden bir çocuğu çok güzel anlattığı için çocukla beraber gideni

"Gördünüz mü?"

Çocuklar kiraza, çileğe, elmaya, karpuza, eriğe vurulurdu eskiden... Şimdi Demirci Kawa'nın önündeki ateşi yanlış eğitenlerin elinden çıkan kurşunlarla, gaz kapsülleriyle vuruluyorlar. Görülüyor: İki mezar taşı. Taşlardan biri ayak ucunda, devletin ceberut cephesinden düşmüş; diğer taş başucunda çocuğun, Ali'nin evinden sökülmüş. Bazıları bunları burada, zamanın çocukları kayıt dışı bıraktığı bir gün ortasında, beşiğin bir dağdan bir sokağa yaslanışında duyar. Bazıları duyduğunu saklayamaz; çünkü oğlu yitik annelerin bakışlarıyla delik deşiktir üstü, saklayamaz... Bazıları ilk çağlardan beri ateşin huyunu bilir; ateşi bir kalem gibi tutar onlar. Harf harf, hece hece... Geçilen zaman, geleceğin içindedir çünkü; gün döner, ay batar, güneş başlar gözün içinde. Ama ay kendini inkâr etmez. Ay, keskindir, merttir; başladığı işi bitirir. Bir çocuğa değince gözden kaybolur; daha sonra gördüğümüz ay, önceki ay değildir.

"Görenler var!"

"Ucu tiftiklenmiş küçük bir kurşun kalemle" çocuklar için şiirler yazmış olanlar bilir: "Ay bir çocuğun gözkapaklarına inerek yiter."*

* Emirhan Oğuz.

Berkin İçin Kelimeler

Bülent Kale

Berkin Elvan yalnız değil(di). Hayır, arkasından düzenlenen o mahşeri cenaze törenini; onu uğurlamaya gelen on binleri, cenazeye katılamayıp uzaktan onun için gözyaşı döken milyonları kastetmiyorum. Devlet tarafından bir hiçmişçesine öldürülmüş ve katilleri aranıp bulunmamış diğer çocukları kastediyorum. Hayatın karşı kıyısında, adına ölüm denen o bilinmezlikte onu bekleyen yaşıtlarını: Uğur Kaymazları, Ceylan Önkolları ve diğerlerini...

Uğur Kaymaz'ı hatırlarsınız. Mardin Kızıltepe'de yaşıyordu. Kasım 2004'te yaşından çok (13) kurşunla katledildiğinde 12 yaşındaydı. Akşam vaktiydi, hava yeni kararmıştı. Babası yola

gidecekti, birlikte kamyona yorgan taşımışlardı. Annesi onu son kez kamyonun önünde diz çöktürülüp başı önde bekletilirken görmüştü. Polisler Uğur'u o haliyle teslim alıp bedeninde 13 kurşunla geri verdiler.

Ceylan Önkol'u unutmadınız mutlaka. Diyarbakır Lice ilçesi Şenlik Köyü Xambaz Mezrası'ndan küçücük bir kızdı. Eylül 2009'da bir askeri karakoldan atılan havan topuyla katledildiğinde 14 yaşındaydı. Vakit öğlene yaklaşıyordu. Evinin birkaç yüz metre ilerisinde keçileri otlatıyordu. Son fotoğrafı buydu: Bir sırttaki meşe çalılıkları içinde bir açıklığa dağılmış 150 kadar keçinin arasında bir kız çocuğu. Elinde bir de nacak vardı, bir yandan yakacak topluyordu.

Bir de "ve diğerleri" var. Ve diğerleri... Anonim olanlar. İsimleri, hikâyeleri hatırlanmayanlar: Yani Kürdistan'da devlet eliyle öldürülen çocukların küçücük bir haber bile olmadığı 90'lı yıllarda katledilen çocuklar. Öldürülen Kürt çocuklarının haber olabilmesi 2000'lerle başladı. Yine bu usulen verilen küçük haberlerin (Uğur ve Ceylan gibi sembolleşmeyen) küçük maktullerinin çoğu da "ve diğerleri"ne dahil.

Gezi Olayları'na kadar 2010'lu yıllarda da devlet tarafından katledilen çocuklar yine hep Kürt çocuklarıydılar. Dağlarda mayına bastılar, yerlerde buldukları patlayıcı cisimlerle oynarken öldüler. Gösterilerde gaz fişekleriyle ya da direkt mermilerle hedef alınarak öldürüldüler. Üzerlerinden panzerler, akrepler geçti. Roboski'de üzerlerine tonlarca bombalar yağdırılarak katledildiler. Çoğunun katil(ler)i aranmadı. Usulen soruşturma açılan pek az vakada da şüpheliler hep beraat etti, katiller hiç bulunmadı. Bu vakaların bir kısmı AİHM'e taşındı, bazılarında Türkiye para cezası ödemeye mahkûm edildi. Ama bu, insanların aradığı adalet değildi elbette. Bu, sistemin "öldürdüysek öldürdük, parası neyse veririz" adaletiydi.

Sonra Gezi Olayları'yla birlikte bu öldürülen çocuklar Alevi olmaya başladı. Arap-Alevi, Kürt-Alevi, Türk-Alevi. Ali İsmail, Mehmet, Abdullah, Ethem, Ahmet, Berkin... Vurulduğunda

14 öldüğünde 15 yaşında olan Berkin çocuktu ama 19 yaşındaki Ali İsmail, 20 yaşındaki Mehmet, 22 yaşındaki Abdullah, 22 yaşındaki Ahmet ve 27 yaşındaki Ethem ne kadar yetişkindiler? Onlar da, evet reşittiler ama, daha çocuktular. Hepsi Alevi'ydiler, emekçiydiler, yoksuldular, şehirlerde yaşıyorlardı, itirazları vardı.

Ve en önemlisi: Bu çocuklar ölmediler. Öldürüldüler. Ve yine en önemlisi: Bu çocukların katilleri aranmıyor. Ya da kerhen, usulen, öylesine aranıyor. Tıpkı Kürt çocuklarının katillerine yapıldığı gibi. Ve bir başka çok mühim nokta. Konjonktürel olarak Kürtlere saldırılarına ara veren devlet şimdi Alevileri hedef alıyor. Onlarla işi biterse sırada başka düşmanları var. Türkiye'de devletin düşmanları hiç bitmedi ve hiç bitmeyecek.

Çünkü bu devlet ülkedeki sayısız çeşitliliğe kendilerini içinde rahat hissedebilecekleri yeni ve adil ve güzel bir elbise biçmeyi hiç denemedi. Sürekli elindeki o muhafazakâr, şoven, kanlı elbiseyi dayatmaktan hiç vazgeçmedi. O meşum elbiseye sığdırmak için kendi insanlarını kesmeyi, kendi farklılıklarını biçmeyi, kendi çocuklarını yemeyi tercih etti.

* * *

Ve Berkin... Şimdi Berkin'i hiç unutmadık ki diyeceksiniz. Olsun, diyeceğim size, unutmayalım, bir kez daha unutmayalım, daha iyi unutmayalım. Başka başka yerlerinden tekrar tekrar unutmayalım. Vurulduğu yerden, Okmeydanı'ndan unutmayalım mesela. Vurulduğu tarihten, 16 Haziran 2013 Pazar gününden unutmayalım. Saatinden, bir Haziran sabahının saat yedisinden unutmayalım. Ekmek almaya gidişinden unutmayalım. (ya da protestolara katılışından unutmayalım, Adalet aramaya gidişinden...) O ekmeğe ne oldu? O adalet nerede kaldı? Bıraktığı sorulardan ve o soruların yanıtlarından unutmayalım...

Ben vurulduğu günleri, vurulduğu mahalleyi, vurulduğunda koşuyor olmasını da hatırlayarak Berkin'i hedef alan o gaz

fişeğinin bir çocuğa ama aynı zamanda şairin bahsettiği o *en uzun koşuya* da sıkılmış bir kurşun olduğunu düşünüyorum. Berkin bir yanıyla bu topraklarda ekmek ve adaletin izini süren o *en uzun koşunun* bir parçasıydı. Bu yüzden almaya gittiği ekmekten, talep ettiği adaletten ve içine katıldığı o *koşudan* da vuruldu.

Berkin'i düşününce, sonunda yolum hep Anadolu'nun en uzun, en verimli, en insansız vadilerinden birine çıkıyor. Vadinin bir yanında her yıl iki yana iki kol açarak (bir çocuk gibi, bir hayat gibi) büyüyen yemyeşil Lübnan sedirlerini hatırlıyorum. Ve diğer yanında; sarının, kızılın ve hüznün milyonlarca tonunda ışıldayıp duran, rüzgârda (bizim eski hikâyelerimizi anlatır gibi, bir destan, bir ağıt söyler gibi) inileye inileye eğilip bükülen, her an yıkılayazan ama asla yıkılmayan o titrek kavakları.

Bu titrek kavakların salındığı sırtların hemen ardındaki engebeli arazilerde Kızıldere köyü vardır. Mahir Çayan ve arkadaşlarının katledildiği köydür. Berkin'in babası da o köyde doğmuştur. Doğuda, vadinin başlangıç noktasının biraz aşağısında Munzur Dağları ve Dersim başlar. Berkin'in annesi o toprakların sürgünüdür. İşte ben ne zaman Berkin'i düşünsem bu civardan, Tokat'tan, Sivas'tan, Erzincan'dan, Dersim'den Okmeydanı'na bağlanan bir yol görüyorum.

Uzaklardan *tarih öncesi köpekler havlıyor*. Küçük bir çocuk o yolda koşmaya başlıyor. Zazaca bağırıyor: "Asker geliyor!" Sonra bir ıslık duyuluyor. Bir kurşun ıslığı. Çocuk vuruluyor, düşüyor. Düştüğü yerde bir kan lekesine dönüşüyor. Ama gölgesi koşmayı sürdürüyor. Çocuk gölgesinden yeniden türüyor. Sonra yeniden bir ıslık. Bir kurşun. Kan lekesi. Gölge koşuyor, kan akıyor. Çocuk gölgesinden türüyor. Koşu hiç kesintisiz sürüyor.

Vadideki şose yollar cemselerle dolu. Her yer asker kaynıyor. Motor sesleri, silah sesleri, kadınların ve çocukların çığlıkları. Köyler boşalmış. İnsanlar dağların kuytularına kaçmış.

Arada bir başlarını mağaralardan çıkaran kadınlar ve çocuklar var. Kan, barut ve gaz kokusunu alınca yeniden korkuyla geri saklanıyorlar. Dereler hep kanlı dere. Ağaçlar hep darağacı. Gündüzler yetmiyor, akşamları far ışıklarında asıyorlar insanları. Sakallı dedeler salınıyor ağaçlarda. Babalar ve oğullar salınıyor. Aşağıda kan kırmızı bir nehirde bata çıka sürüklenen sazlar, kitaplar ve cesetlerin yanı sıra bir çocuk koşuyor.

Gün ağarırken ihtiyar bir kadın yüzünü günün ilk ışıklarına dönüyor, dua ediyor: "*Bismilla. Halla halla. Varsın, birsin, sensin.*" Mırıldanıyor: "*yakamızı zalimlerin eline verme, muhanete muhtaç etme, esaret altında bırakma, Zalimin tabanını önümüze koy, önünü uçurum yap, sırtından zülfikarı eksik etme.*"*

Ve dağların sırtında hep bir beyaz at seçiliyor. Gölgesi ışıktan. Süvarisiz. Sonsuz. Sonra dağların yücesindeki o süvarisiz beyaz at kişniyor. Şaha kalkıyor. Hiç yaklaşmadan, hiç uzaklaşmadan dört nala yol alıyor. Aşağıda koşan çocuğu takip ediyor. Esirgiyor. Gölgesi, yani ışığı hep çocuğun üzerine düşüyor.

Aysız gecelerde oluyor ne oluyorsa. Köyün yukarısında, ormanın içindeki bir açıklıkta buluşuyor insanlar, cılız ışıklarda, sessizce semah dönüyorlar. Horozlar ötmeden, dalgın evlere dağılıyorlar. Gecenin karanlığını örtünmüş gerillalar bir köye yaklaşıyor vadide. Ve devlet karakollar kurarak, minareler dikerek, muhbirler yerleştirerek yaklaşıyor. Şarkıları susturarak, bağlamaları boğazlayarak ilerliyor. Şarkıların ağzından kan geliyor, bağlamalar kendi tellerinde boğuluyor. Bir köyü kuşatmış askerler. Bir keklik havalanıyor yuvadan. Bir evin önünde kanlar içinde on genç beden uzanıyor. Yavru keklikler hep dağılmış ovaya. Bir çocuk aşağıda koşuyor.

"*Bağlamayı gömeriz ama türküleri ne yapacağız?*" diye esef ediyor topraklarını terk etmenin arifesindeki bir köylü. "*Tür-*

* Kemal Kahraman'ın Dersim yöresinden yaptığı derlemelerinden alıntıdır. "Gulvangé Qomi" (Topluluk Gulbangı), Der. Kemal Kahraman, *Dersim Kültür ve Etnografya Dergisi*, İzmir, Yıl 5, Sayı 7, Aralık 2006, s. 42.

küler, deyişleri nasıl gömeriz, nere gömeriz?" Kara kara düşünüyor: Türkünü, deyişini, semahını gömemezsin ki; inancını, dilini gömemezsin. Bunları gömemezsin. Bunlar senin değildir zaten. Bunlar mirastır. Bunlar emanettir. Ve sen zaten bunlardan halk edilmişsindir. Senin özündürler. En fazla saklarsın, belki ölümüne saklarsın. Ama sonra bir bakarsın ki senin ölümüne sakladığını zannettiğin her şey evladında en ufak ayrıntısına kadar yeniden ortaya çıkmış.

İşte Anadolu'nun vadilerinden yüzlerce yıl önce koşmaya başlayan o çocuk, kanın, zulmün, kavganın arasından sıyrılıp gelen, bugüne varan o çocuk, yüzyıl önce çiftçiyken, koçer iken bugün bir emekçiye, işçiye dönüşen, bir zamanlar vadilerde, kırlarda, ormanlarda koşarken artık şehirlerde, meydanlarda, eylemlerde, işçi mahallelerinin sokaklarında koşan o çocuk yılların, yolların, coğrafyaların, hikâyelerin içinden de koşup geliyor. Farkında olsun ya da olmasın, dile getirsin ya da getirmesin artık atalarının dilini, inancını, türküsünü, şarkısını, tarihini, hikâyelerini de taşıyan bir tohumdur o. İçeriden bir ses sürekli ona bunları fısıldar.

Ve şehrin keşmekeşinde, hayat gailesinde, küçük hesaplarımız, bezginliklerimiz, artık o günlerin geçmişte kaldığı zannı ya da kapıldığımız gerçekdışı hayaller yüzünden bazen bu içsesleri duyamayız ya da duymamak işimize gelir. İşte böyle zamanlarda bazen bir çocuk vurulduğunda biz de vuruluruz. Çocuklar vurulduğunda bizim çocuklarımız da vurulur. Hikâyelerimiz birbirine karışır, benzeş yerlerinden birbirine bağlanırlar. Acı, yas, öfke en kolektif halini alır.

Hepimizin hissettiği bu darbeler, birlikte acıyan yerlerimiz, bize bu unuttuğumuz ya da saklamaya çabaladığımız özleri yeniden hatırlatırlar: *Nerden geldiğimizi, kim olduğumuzu.* İşçi olduğumuzu mesela, Kürt olduğumuzu, Alevi olduğumuzu. Biz unutsak bile bunu unutmayan bir devlet aklı olduğunu. Oğlumuzu hedef alan şiddetin tesadüfi olmadığını. Oğlumuzun evden bakkala koşmadığını. Yıllar evvel Anadolu'nun kal-

binde başlayan bir *en uzun koşunun* içinde koştuğunu. Hepimizin oğlu, kardeşi, yoldaşı, canı olduğunu...

Senin aynaya bakıp nezih bir beyaz Türk, yasalara saygılı bir vatandaş gördüğün yerde, muhatabın olan devlet aklı her zaman "bir kılıç artığı" görür. Ve tarih sonrası köpekler havlar. Seni asla kabul edemeyeceğin, duymaktan bile ar ettiğin bir rezilliğe ortak etmek isteyen sahibinin sesi tarih sonrası köpekler kulağının dibinde hiç kesintisiz havlar dururlar: *"Ekmek almaya gitmiyordu. Sapanı vardı."*

* * *

Bir de çocuk Berkin var. Daha okulunu bitirecek olan, çalışacak ve üretecek olan, kendisinin ve başkalarının hakkını arayacak olan, başka insanları sevecek olan, onlarla sevişecek olan, kavgalara girecek olan, kazanacak olan ve kaybedecek olan, yolculuklara çıkacak olan ve dönecek olan ve hiç dönmeyecek olan, alnının teriyle ilk parasını kazanacak olan, bir başka yoldaşının elini tutup bir daha bırakmayacak olan ve daha burada saymayı beceremeyeceğimiz milyonlarca ihtimali deneyebilecek, yaşayabilecek, anlatabilecek olan bir başka Berkin... Bir gaz fişeğiyle hedef alınarak katledilen ve önünde uzanan bütün bu farklı yolları/ihtimalleri gasp edilen bir çocuk Berkin var.

Çünkü bir insan ölünce yaptıkları ölmez, yapacakları ölür. Bir yakınımız öldüğünde onun hatırasını yanımızda taşırız ve birlikte yapabileceğimiz her şeyde onun yokluğuyla tekrar tekrar yüzleşiriz. Hayatın içinde ilerlerken, kaçınılmaz olarak, birlikte yapabileceğimiz her basit eylemde (yatmaya giderken, uyanınca, sinema bileti, maç bileti alırken, bir çay ya da soğuk bir bira söylerken, alışveriş listesi yaparken, sofraya tabakları koyarken) yeniden karşılaşırız onunla.

Ölümün ardından birlikte yapmamız olası her eyleme kaybımızın hatırası da –yalnızca bize görünecek şekilde– gelip yerleşir ve sonra yavaş yavaş yok olur. Gerçeklik onu, zamanın da yardımıyla, o eylemden siler. Bu elbette acı ve katlanılması

zor bir şeydir ama yine de zamanla acının yoğunluğu azalır, bu yokluğa intibak etmek mümkün olur.

Ancak Türkçe'de pek önemsenmese de (öldürülen insanlara öldü demek âdet oldu bu dilde) ölmek ve öldürülmek arasında gece ve gündüz kadar fark vardır. Ve ölümde katlanılması zor olan şey öldürülmede katlanılması imkânsız bir şeye dönüşür.

Ölümde gerçekliğin yavaş yavaş fotoğraftan sildiği hatıra, öldürülme eyleminde dayanılmaz bir acıyla tekrar tekrar yinelenilir. Eğer yakınımız öldürülmüşse, biz onun hatırasını yine yanımızda taşırız. Ve o hatıra bizim tüm eylemlerimize katılmak için yine ortaya çıkar ama bu sefer gerçeklik zarif hareketlerle silemez onun görüntüsünü, bu kez (her mekânda ve her zamanda) cinayet tekrar tekrar işlenir. Ancak bu defa maktulün hatırası ölümde olduğu biçimiyle (onu hayata katmak gibi) yapamayacağımız bir şeyle değil, (katillerinin peşini bırakmamak gibi) yapmazsak yaşayamayacağımız bir şeyle, bir adalet talebiyle gelir bize.

Böyle olduğu için bu yazının ya da okumanın bir yerinde, Kürt ilinin bir kenar mahallesinde bir boş arsada bir akşam olur ve 12 yaşında bir çocuk yediği kurşunlara hiç aldırmadan kurşun sesleri arasından tekrar tekrar doğrularak yaklaşıp bir yorgan bırakır bize;

ve Kürdistan'da bir mezrada bir tepenin sırtında bir öğle vakti olur ve 14 yaşında bir kız çocuğu sürekli üzerine düşen bir havan mermisine ve paramparça olmasına aldırmadan tekrar tekrar bir araya gelerek yaklaşıp elindeki yakacakları bırakır bize;

ve bir İstanbul'da bir işçi mahallesinde bir sabah olur ve 14 yaşında bir Berkin sürekli başına isabet eden bir gaz fişeğine hiç aldırmadan yoğun bir gaz bulutunun arasından tekrar tekrar belirerek yaklaşıp bir somun ekmek getirir bize...

Uyuduğumuzu, ısındığımızı ve doyduğumuzu hatırlayarak öldürülen çocuklarımızın hesabını sormadan yaşama katıla-

mayacağımızı fark ederiz. Çocukların öldürülmesine sessiz kalarak, adaletin izini sürmeden yaşamanın mümkün olmayacağını. Bu yüzden de bunu özel olarak Uğur için, Ceylan için, Berkin için ya da diğer katledilen çocuklar için değil kendimiz için, yaşamak için yaptığımızı.

Ama yine de Uğur İçin,

Ceylan için,

Berkin için...

Zeycan Alkış

Düşümde Yoktu Tavşan Kuyruğu

Füsun Demirtaş

Babaannesi, uyuyan Ayana'yı yatağa koymak için acele etti. O kadar yoldan sonra kollarında mecal kalmamıştı. Her adımda Ayana'nın kolları babaannesinin kollarından sıyrılıyordu. Balkız acele ile torununu yatağa yatırıp ince ince örülmüş saçlarının arasından sarkan kumaş parçalarını minik omzuna koydu. Arkasından yarı gözü kapalı Ayana'nın ağabeyi Çınar geldi. Yatağın diğer ucuna da o yerleşti. Balkız, yorgun küçük bedenlerin üzerini örtüp kamyonda kalan ufak tefek eşyaları almak için odadan çıktı. Gecenin kokusu başkadır deyip derin bir nefes aldı. Kafasını kaldırdı sonra da nefesini yavaşça geri verdi. "Yaz ayında yıldızsız gece kokar mı hiç?

Gökyüzü köz gibi serpilmiş yıldızlarla dolu. Şu koca taş binalar olmaz olsun!" deyip kafasını sağa sola çevirdi.

Balkız gelinceye kadar kamyon şoförü eşyaları yere indirmişti. Balkız şoföre; "Ellerin dert görmesin" dedi. Şoför bilirdi Balkız'ın ne analığı ne de teyzeliği sevmediğini. "Senin ellerin dert görmesin Balkız! Az mı ilaç yaptın bana çocukken hasta olduğumda" dedi. Balkız elini de öptürmezdi. Şoför "Kal sağlıcakla" deyip oradan ayrıldı. Oğlu kamyon parasını vermişti çoktan. Paradan hiç hazzetmezdi Balkız, anlamazdı paranın öyle alınıp verilmesini. İyi olmuştu böyle, para için hep "Eksik olsun" derdi.

İki taraftan örülmüş saçlarını arkasına atıp yüklendi eşyaları. Mutfak olarak kullandıkları küçük odaya doğru yöneldi. Dar koridordan sessizce odaya girdi. O kadar yol gelmişlerdi, uyanmasını istemiyordu torunlarının. Eşyaları mutfağa koyduktan sonra çocukların yattığı odaya girip diğer divana bedenini yavaşça koyuverdi.

Ayana düşünde, rüzgârda uçuşan upuzun saçlarını gördü. Saçları gerçeğinden çok daha uzundu ve onu yükseklere kadar çıkarıp istediği yöne götürebiliyordu. Obadaki çadırlarını, annesini, babasını, yeni doğmuş kuzusu Çiğdem'i mavi otların içinde görüyordu. Bu görüntü onu mutlu ediyor mutlu oldukça saçları daha da uzuyordu. Uzayan saçları çıplak ayağını sarıyordu. Ayağında ayakkabıları olsa bu gördüklerinin rüya olduğunu hemen anlayacaktı. Çünkü Ayana obada hiç ayakkabı giymezdi. Ama bu gerçek düş arası çıplak ayaklar uyumaya çalışan Çınar'ı çileden çıkardı.

"Yeter Ayana kıpırdanıp duruyorsun, uyuyamıyorum senin yüzünden" dedi. Ayana gözünü araladı ilk önce etrafına baktı. En son hatırladığı Balkız'ın kucağında kamyonun camından bakıyordu. Hatırladı, ağabeyi Çınar ve babaannesi Balkız ile birlikte İstanbul'a halasının yanına gelmek için kamyona binmişti. Hızlıca üzerindeki şilteyi ayaklarıyla itti etrafına bakındı, Balkız odada yoktu. Çınar şilteyi alıp üzerine örterken

Ayana ayağa fırlayıp kapıya koştu. Karşı odanın kapısı açıktı, oraya yöneldi. İlk defa gördüğü evi incelemeden Balkız'ın yanına geldi. Mutfak olarak kullanılan bu oda da Balkız küçük divana oturmuş elinde çay pencereden bakıyordu. Ayana:

"Balkız yine rüyamda uçuyordum" dedi. Daha sonra ellerini saçlarına götürerek "Upuzun saçlarım vardı" deyip babaannesinin yanına oturdu. Balkız torununun saçlarını düzeltip arasından geçen çaputu düğümledi. Bir başkaydı Ayana onun için. Anasının adıydı Ayana, kızından daha çok benziyordu anasına.

"Beni görmedin mi rüyanda?" dedi Balkız, gözlerinin içi gülerek. "Herhalde çadırdaydın seni göremedim" dedi Ayana, sonra pencereden bakmaya başladı. Balkız torununun rüyalarını dinlemeyi pek severdi. Ayana, gün boyu konuşmasa da öbür gün gelir konuşmadığı günün olaylarını rüyasında başka yaşar ve babaannesine anlatırdı. Yaşanan bir şey vardır ama Ayana bir başka görür bilirdi bu yaşananları. Şimdi de annesinden, babasından, kuzusundan ayrılmayı dert etmişti. Ama obadan ayrılsa da onların orada oluşu onu mutlu ediyordu. Ayana pencereden bakmaya devam ederek,

"Balkız baksana bahçe küçücük. Ağaç bile yok" dedi. Balkız:

"Halanlar burada oturmuyor. Ağaçlara bakacak kimse yok. Ben de yıllardır buraya gelmiyorum, diksek kurur zavallı" dedi.

"Halamlar nerede oturuyor şimdi? Bebeği ne zaman göreceğiz?" diğerek babaannesine baktı. Balkız evin nerede olduğunu bilmediğini halasının kocası Ahmet Abisi'nin öğlen onları almaya geleceğini söyledi. Tam o sırada Çınar içeriye girdi. Yüzünü yıkadıktan sonra yarım yamalak sildiği elleri hâlâ ıslaktı. Elini Ayana ya doğru salladı.

"Uyutmazsan her sabah seni böyle ıslatacağım" dedi. Ayana babaannesinin göğsüne kafasını sokup gülmeye başladı. Balkız torununu bağrına bastırarak su damlalarından korumak iste-

di. Ama Çınar bu korumaya karşılık ıslak ellerini Ayana'nın boynuna dokundurdu. Küçük kız babaannesinin kucağından hızlıca ayrılıp kapıdan dışarı çıktı. Çınar da Balkız da Ayana'nın arkasından bakarak güldüler.

Kahvaltılarını obadan getirdikleri peynir ve ekmekle yaptılar. Daha öğlen olmadan Ahmet onları almaya geldi. Balkız, kızı Dilay'a getirdiği eşyaları çantaya doldurdu. Ahmet küçük kızın elinden tuttu. Çınar da babaannesinin hazırladığı çantalardan küçük olanını alıp arkadan yürümeye başladı. Çocuklar ilk defa gördükleri sokaklara, duvarlara bakarak yürüyordu. Duvarlarda yazılar vardı. Ayana köyde sadece bakkal yazısını görmüştü. Başka yazı görse de zaten okuyamazdı. Daha altı yaşındaydı ve okula gitmiyordu. Abisi ise duvar yazılarını okumuştu ama yazılanlardan bir şey anlamamıştı. Çınar en fazla köyde okul olmadığı için en yakın kasabadaki okula minibüsle giderken, yol kenarındaki tabelalara yazılmış kız ve erkek isimlerini görüyordu. Biraz daha yürüdükten sonra Dilay beş katlı evin ikici katından onlara el salladı. Ayana, "Burada evler kocaman" dedi Balkız'a. Çınar apartmana girerken "Korkak, işbirlikçi medya" yazısını okuyunca, "Biri Medya'ya çok kızmış, ödlekliğini evinin duvarına yazıvermiş. Köyde Musa da Dursun'a kızıp badana boyasıyla evlerinin duvarına "Yedi ceddini..." diye yazdıydı. Dursun'nun babası da Musa'yı bulup bahçe duvarına sıkıştırdıydı. "Medya kız, erkek ne bileyim kimse artık işi zor, koca İstanbul'da kimin yazdığını nereden bilecek?" diye geçirdi içinden. Kapıda bekleyen Dilay yeğenlerine sarıldı daha sonra annesinin boynuna atlayıp öptü doyasıya. Ayana eve girer girmez bebeğin nerede olduğunu sordu halasına. Dilay misafirlerini bebeğin yanına götürdü. Ayana bebeğin başucuna oturdu öylece baktı. Saçlarını oynadı. Balkız bebeği kucağına aldı. Ayana da babaannesinin kucağına oturdu. Bebeğin küçük ellerini, pirinç kadar tırnaklarını, şeker büyüklüğündeki dudaklarını inceledi. Babaannesinin göğsüne kafasını koydu. Balkız kızına baktı, "Ben

bir kurşun dökeyim ikinize de, daha rahat edersiniz" dedi. Aslında Balkız da inanmazdı bu işlere ama "Topraktan çıkan bu şey insana zarar vermez. Varsa üstüne musallat olan kötü düşünce bir umutla dağılır gider. Yeter ki gideceğine inanalım. Ha dua ile gitmiş, ha kurşunla, ha dertleşmekle" diye düşünürdü. Kızı annesinin otacılığını bilir, her zaman akıllıca becerikliliğini takdir ederdi. Kafasını salladı "Tamam" der gibi... Sonra Dilay annesine doğumun nasıl olduğunu, bebeğin kaç kilogram doğduğunu, doymak bilmediğini, uykusuzluğunu, değişen yaşamını anlatı. Balkız kızına, kışın kirazı yazın buzu bulduracak kadar kendisini sevdiğini ve onun da kızını seveceğini söyledi.

"Sabinin doğmasına sen karar verdin, koyunun kuzusu, ağacın filizi kadar körpecik. Uyumayacaksın, belki de doymayacaksın onu doyuruncaya kadar. Dağın taşı olmuş keçinin oğlağı, sormamışlar kimseciklere ne yapacağım ben diye. Korucan kollucan, yidircen içircen, salcan çayıra."

Dilay annesine dert yanmak için söylememişti bunları. Balkız da öyle kimseye ders vermeyi sevmezdi. Hayattan ne bellediyse onu demeyi hak sayardı.

Çocuklar balkondan bakıyordu. Ahmet biraz durduktan sonra Gezi'ye gideceğini söyleyip evden çıktı. Sokağın başından geriye dönüp balkondaki küçük misafirlerine el salladı. Ayana el sallarken yolun ortasındaki yığıntılara baktı. Yol ikiye ayrılmış arabalardan eser yoktu. Yolun kapalı olmasına anlam veremedi. Dönüp ağabeyine:

"Çınar, yolun ortasında devrilmiş sandalye ile masa var. O kocaman taşlar arabanın geçmesini engeller. Neden onları oraya koymuşlar." Çınar da bu duruma anlam verememiş ama cevabını biliyormuşçasına:

"O taraf başka birine bu taraf başka birine ait. Ondan ayırmışlar, bizim köydeki bahçe duvarından Selami Amca'nın bahçesine geçemiyoruz ya işte öyle" dedi. Çınar kendi söylediğine de inanmamıştı ama başka ne olabilirdi ki?

Kapı çaldı, Ahmet'in ve Dilay'ın üniversiteden arkadaşları geldi. Dilay mezun olmuştu ama Ahmet hâlâ mezun olamamıştı. Dilay arkadaşlarını annesi ve yeğenleri ile tanıştırdı. Bahar ve Selim uzun zamandır Balkız'ı tanıyorlarmış gibi samimice sarıldılar. Sonra küçük misafirlere merhaba diyerek öptüler. Ayana ve Çınar misafirlere çok alışıktılar. Köyde ve obada tanımadıkları insanlar gelince Balkız onları misafir ederdi. Bahar Balkız'a:

"Sizin evde az kalmadık Balkız Teyze. Yazın bahçede kahvaltımızı yapar yemeğimizi yerdik" dedi. Balkız Bahar'ın "teyze" demesinden rahatsız olmamıştı ama demeden de edemedi.

"Ev dediğin nedir ki? Soğuktan korur yatar uyursun. Başka neye yarar? İyi etmişsiniz, barınacak yer buldun mu orası kardeşinindir. Sokacaksın başını. Bir de sen bana Balkız de. Teyze, ana, hala neyse gayrı ötesi bilgiçlik demek. Ben her şeyi bilmem, her bilenden bir şey öğrenirim. Ayana'dan bile çok şey öğreniyorum babaannelik ne ola ki?"

Bahar bu açıklamadan sonra Balkız'a daha ne sorabilirdi? Bahar Ayana'ya baktı. Saçları ince ince örülmüş aralarından renkli kumaş geçirilip uçlarına da bir şeyler bağlanmış kız çocuğunun, düşünen bakışı Bahar'ı meraklandırdı. Ayana'da Bahar'a bakıyordu.

"Saçların kısacık. İstesen de öremezsin" dedi. Bahar:

"Saçlarımı böyle seviyorum. Ama seninki kadar saçlarım güzel olmuş olsaydı uzatıp örerdim. Ucuna da bunları bağlardım" dedi Ayana'nın saçlarını tutarak. Sonra da "Bunlar ne? Neden bunları saçına bağladın?" diye sordu. Ayana Balkız'a baktı. Balkız:

"Şunlar kiraz dalları. Şunlar da üzerlik. Şu da tavşan kuyruğu. Kiraz dalları ateş düşürür. Üzerlik nazar için, bildiğin kem göze. Tavşan kuyruğu ise mutlu olsun diye" dedi. Ayana Bahar'ın elini tutup tavşan kuyruğuna dokundurdu. "Bak mutlu oldun mu? Yumuşacık, sabun gibi kayıyor" dedi gülerek. Balkız annesinden öğrendiğini yapıyordu. Tavşan tüyü

yanında taşıdığında mutluluk getirirmiş. Ama Ayana bu öğretileri bildiğinden değil yumuşak tavşan kuyruğuna dokunduğu için mutluydu. Dilay, arkadaşlarına:

"Hadi! Siz uykusuzsunuzdur. Biraz uyuyun. Hemen gidecek misiniz Gezi'ye?" diye sordu. Selim:

"Gideceğiz. Ama biraz dinlenip öyle gideceğiz uyumadık gece, polisler geliyor diye laf dolandı etrafta. Biz de uyumadık ne olur ne olmaz diye. Dinlenelim biraz sonra çıkarız" dedi. Balkız:

"Polis n'apsın ki evde uyuyana?" dedi. Dilay annesine bakıp:

"Haberiniz yok mu? Gerçi nasıl haberiniz olsun?" dedi. Bahar Balkız'a baktı, şaşkın görünüyordu. Ona kısaca olanları anlatmak istedi.

"Balkız biz evde uyumuyoruz. Taksim'de Gezi Parkı var. Çadır kurduk orada kalıyoruz. Televizyonda öyle her kanalda olan bitenleri göstermiyorlar. Haklısın nereden bileceksin? İstanbul'da olanları birileri anlatacak da öyle haberleri olacak insanların. Ağaçları kestirmeyeceğiz diye binlerce insan Gezi Parkı'na çadır kurduk. Nöbetteyiz anlayacağın. İstanbul ayağa kalktı. Sadece İstanbul değil, Ankara, Hatay, Eskişehir, İzmir! Orada da nöbet tutuluyor ama devlet bu durumdan hoşlanmıyor" dedi heyecanlı sesiyle.

"Bulaşmayacaksın devlete" dedi Balkız. "Obada ağaçlara gözümüz gibi bakıyoruz zarar veriyorsunuz diyorlar. Taa ötelere gönderiyorlar. Dağda kaç ağaç var bildikleri yok. Dağın yolunu bilmezler yolunuz orası değil şurası derler. Kurtlara koyunumuzu ve keçilerimizi kaptırırız. Yoksa kurtlar köylere inecekler onu bilmezler. Otları toplarız ilaç yaparız, doktor yüzü görmeyiz. Şimdi burada da ağaçları koruyanları korkutuyorlar öyle mi? Dağlarda dediğiyle şehirde söylediği bir değil" dedi öfkeyle. Saç örgüsünü omzunun arkasına attı. İki elini dizlerine koydu, "Kestirmeyin ağaçları kurdun kuşun yuvası insanın gölgesi. Can taşır ağaçlarda, kolay mı yetişiyor? Kestirmeyin! Öldürecek halleri yok ya!" dedi gençlere bakarak.

Dilay, Bahar ve Selim birbirlerine baktılar. Dilay:

"Ağaç kestirmeyeceğiz dedik onu da yaptılar." Balkız anlatılanlardan bir şey anlamamıştı. Çocuklar da olan biteni anlamaya çalışıyordu. Balkız:

"Ağaç kestirmeyeceğiz dendi, kestirmeyeceğiz diyenler öldürüldü öyle mi? Olacak şey mi bu? Ağaç kesilir mi insana hiç kıyılır mı" diyerek elini dizlerine vurdu.

Ayana, söylenenleri anlamamıştı. Ağaç keseceklermiş, sonra birileri öldürülmüş. Dinleyesi gelmemişti. En son obada gelincik tavukları öldürmüştü. Tavuğu Kiraz'ın da cansız yerde yattığını görünce koşup kuzusu Çiğdem'in yanına gitmişti. Kuzusuna bir şey olmadığını görünce saçındaki tavşan kuyruğuna dokunmuştu gözlerini kapatıp. Kimseye bir şey söylemedi ama rüyasını Balkız'a anlatınca anlaşılmıştı içindeki acısı. Kiraz rüyasında tüysüzdü. Yerler onun tüyleriyle kaplıydı. Ayana tüyleri toplayıp Kiraz'ın üzerine koymaya çalışıyor ama tüyler tekrar yere düşüyordu. Sonra birden rüzgâr esmeye başlıyor ortalıkta ne tüy kalıyor ne de Kiraz. Yok olup gitmişti her şey. Kısacası Kiraz artık yoktu.

Bahar ile Selim dinlenmek için odadan ayrıldılar. Balkız, dalıp gitti. İçine yerleşti acı, sis çöktü yüreğine, bir yumru göğüs kafesini zorladı. "Ağaç kesmek ne ola ki? Dili yok sana hesap soracak. Kestikçe yığılır kökünün dibine. Ses etmez celladına. Ya körpecik fidan boylular, dağların tepelerine kadar kes ağaçları, geri gelirler mi? Nasıl kıydınız yüreği sel, çiğdem kokulu nefeslere?" diye söylendi. Sonra çocuklara göz ucuyla baktı.

Çınar, balkondan aşağıda oynayan çocuklara bakıyordu. Kendisinden az büyük oğlanlar teneke kutu ve taşlarla yaptıkları kale ile futbol oynuyorlardı. Dilay, Çınar'ı çocuklara bakar görünce aşağı inip onlarla oynamasını söyledi. Çınar ilk önce bilemedi ama daha sonra "Sorarım ben de oynayabilir miyim diye. İstemezlerse oynamam. İsterlerse iki çakarım topa, hem Medya kimmiş sorar öğrenirim. Belki içlerinden biridir" diye

düşündü. Aşağı indi dediği gibi oldu, "Oynaaaa" dediler. Kendini göstermek için iki çalım attı, pas verdi, kolladı kendinden iricene oğlanı, topu kaptı bir şut! Tenekeyi vurdu. Gol sayılmadı "Ama sağlam vurdum, az daha yana kıvıraydım" diye geçirdi içinden. Attığı top yolu ikiye bölen kırık dökük eşyalardan, taşlardan, odundan yapılmış, boyu kadar olan duvardan öteye geçti. Şu iri yarı olan kenardan geçip topu getirdi. Sonra "Oğlum barikatın aralarında demirler var top bir saplanırsa patlar. Az öteye gidelim" dedi. "Burada derme çatma duvarların adı barikatmış demek. İyi de madem diğer taraf başkasının ne diye yol yapılmış. Buradan araba geçemeyecekse yol ne işe yarar" diye düşünüp iri oğlana sordu.

"Bu duvarı yolun ortasına niye yapmışlar?"

"Bu duvar değil ki barikat. Polis bu tarafa geçemesin diye yaptık. Zaten gelemezler daha ileride beş tane daha barikat var. Valla iyi oldu futbol oynayacak yer yoktu, yol kapandı bize futbol sahası oldu" dedi gülerek. Sonra topa vurdu. Çınar ne demek istediğini anlamadı ama soramadı da. Polis neden gelmesin? Gelse biraz önce halasının anlattığı gibi öldürür müydü? "İyi de polis iyilere bir şey yapmaz ki. Katilleri, hırsızları yakalar. Burası hırsız ya da katillerle mi dolu? Olamaz halam burada oturuyor, onlar ne katil ne de hırsız! Ama neden gelmesin polis?" diye düşündü. Duraksadı karşı duvarda "Yeter artık polis çağıracağım..." yazıyordu. Yanına da "İmdat polis! Neyse meşgulsün galiba" diye yazıvermişlerdi. Çınar duvardaki yazıları anlamaya çalışırken topu getiren çocuk nerden bulduğu belli olmayan püskürtmeli boyayla duvara yazı yazmaya koyuldu. "Yol biter barikat başlar" Sonra da Çınar'ın yanına gelip "İlham verdin bu yazıda payın büyük" deyip gülmeye başladı. Diğer çocuklar da onunla birlikte güldü. Çınar şimdi anlamıştı. Kim içinden ne geliyorsa duvara yazabiliyordu. Başından geçen olayları, yapmak istediklerini, gıcık olduğuna söyleyemediklerini... Sonra Çınar "Eee okuma yazma bilmeyenler ne yapacak? Onlar da her şeyi söyleyecek demek ki"

deyip. Oğlanların yanına gitti. Az daha durup eve geri döndü. Gittiğinde Balkız kız kardeşini dizine yatırmış sırtını okşuyordu. Tek başına koltuğa oturdu, koltukta ayakları yere değmiyordu. Birkaç kere ayaklarını salladı, Balkız'a:

"Sokaktaki çocuklar yolu kapatıp futbol oynuyorlar. Anlamadım ama polislerin gelmesini istemedikleri için yolu kapatmışlar. Duvarlara da akıllarına ne geliyorsa yazıyorlar. Birileri polisi istemiyor birileri de yeter artık polis çağıracağım diyor. Bu sokakta oturanların bazıları polisi seviyor bazıları sevmiyor herhalde" dedi. Halasının getirdiği kayısı suyunu içtikten sonra dudaklarını yaladı. Elini başına koydu ensesinde gezdirdi, gülümseyerek "Duvara yazılan yol biter barikat başlar yazısına da biraz yardım ettim. Benden şu kadar büyük çocuk yazdı yazıyı" deyip elini başının üstünde tuttu sonra devam etti. "Ben sorduydum duvarı yolun ortasına neden yapmışlar diye. O da cevap gibi yazıverdi" dedi övünerek biraz da şımararak. Kapıda uykusunu almış dinlenmiş bakışlarıyla Selim duruyordu. Çınar'ın anlattıklarına gülüyordu. Balkız endişeliydi, endişesi de kendisi için değildi. Bir şey demedi Çınar'ın anlattıklarına. Ama Selim çocuğa laf atmadan edemedi.

"Şu aralar İstanbul'da futbol sahaları dolu. Duvarlar da kitap defter gibi oldu, resimli dergiler mi ararsın karikatür mü ararsın? Her şey sokakta şimdi. Sen de bu yolda iyi futbol oynamışsındır" deyip güldü. Selim, Çınar'ın oturduğu koltuğun kenarına ilişerek sordu? "Seni bir parka götüreyim mi? Şöyle çadırların olduğu, müziklerin dinlendiği herkesin olduğu kocaman bir parka?" Çınar, Balkız'a baktı.

Ayana kafasını babaannesinin dizinden kaldırdı. Bir iki ay önce babası onu doktora götürmüştü otobüsle. Doktordan çıkınca çok ağlamıştı babası da onu parka götürmüştü. Pek eğlenmişti salıncakta, kaykayda. "Gidelim gidelim!" diyerek Balkız'ın göğsüne çenesini koyup yüzüne baktı. Çınar futbol varsa her yere giderdi. "Orada da barikat var mı? Eğer varsa futbol barikatında oynayacağım" dedi. Selim çok güldü bu fut-

bol barikatına. Balkız Çocukları yalnız bırakamayacağını kendisinin de geleceğini söyledi. Dilay annesinin bu kararına hiç şaşırmadı. Bir keresinde baharda köyden obaya göç başladığında jandarma önlerine geçmişti. Göç yolu artık orası değilmiş, dağın öbür tarafından gidilmesi gerekiyormuş. Balkız komutanın jandarma erlerine verdiği "Geçirilmeyecek" emrini dinlemeyip en önde yürüdüğünü biliyordu. Komutan direndi Balkız direndi. Balkız'ın ardındakiler de yürüyordu. Elli kişinin kararlı ilerleyişi jandarmayı caydırdıydı. Şimdi de Gezi Parkı'na gidecekti.

Bahar da uyanmıştı. Öğlen yemeğini yedikten sonra Gezi Parkı'na gitmek için evden çıktılar.

Barikatların yanlarından geçip Şark Kahvehanesi'nin karşısındaki üst geçite vardılar. Taksim'e giden otobüse bindikten sonra İstiklal'de indiler. Ayana İstiklal Caddesi'nde o kadar insanı görünce Balkız'ın bacağına sarıldı. Çınar olduğu yerde dondu kaldı. "Köydekiler hariç herkes İstanbul'da yaşıyor galiba" diye mırıldandı. Bahar Çınar'ın sessizce söylediğini duydu.

"Burası İstiklal Caddesi, İstanbul'un en kalabalık caddesidir. Bir de Gezi Parkı'nda pek çok insan çadırlarını kurup kaldığı için bir hayli sayı arttı" dedi. Gülmesini tutamayıp, "Sizin köyün insanları da buraya gelirse İstanbul çöker, o yüzden yoklar" dedi. Çınar hayretle Bahar'a baktı. Bahar'ı şaşkın bakışlar daha da güldürdü. "Şaka canım benim şaka" dedi.

Cadde boyunca yürümeye başladılar. Dükkânların çoğu kapalıydı. Balkız, bunca insanı görünce:

"Dağdaki tüm ağaçları toplasan bu kadar insan etmez. Mahşer gibi. Karınca yuvasında düğün alayı yolunu şaşırmış gibi bir o yana bir bu yana gidiyorlar" dedi arkasına önüne bakarak. Çınar, etrafında parıldayan rengârenk duvar yazılarını görünce parmağıyla gösterip "İşte yine yazmışlar, ne çok canı sıkılan varmış. Bak bak kesin şişko biri yazmış bunu, Tek yol çikolata. Bir de şuna bakın, Burada yaz günü gaz yağıyor... Allah Allah gaz yağar mı hiç?" dedi gülerek. Selim, Çınar'ın

duvar yazılarına yaptığı yorumlara çok gülüyordu. Ayana duvarlardaki resimlere bakıyor, Balkız'a gösteriyordu. Kırmızı renkli boyayla yapılmış resimde bir adamın yüzünde tencere kapağı gibi bir şey var. Kadına su fışkırtıyor, kadın da öylece çantasını tutmuş saçları uçuşuyordu. Sevdiği adını bilmediği fakat çizgi filmlerde gördüğü bir hayvan vardı duvarda. Hani şu kuşa benzeyen siyah beyaz tüyleri olan yürürken bir oyana bir buyana sallanan vardı ya! İşte o. Şuradaki de obada kocaman bir alıç ağacı var ya ona benziyor. Bir de şu pencerenin yanındaki siyah boya ile yapılmış resim. Bir kamyon su püskürtüyor yerler de de çiçekler var. Babaannesine anlatıyordu, sanki o görmüyormuşçasına.

Ayana ne görüp biliyorsa baktığı resimler de o kadardı. Balkız okuma yazma biliyordu ama o da Çınar gibi yazılanlardan pek bir şey anlamıyordu. "Üç gündür yıkanamıyoruz toma gönderin, Halk gündüz Clark Kent gece Süperman, Tacize son direnişe devam..." Bahar'a döndü.

"Bu yazılanlar lokanta, bakkal eczane yazılarına benzemiyor. Belli ki sizin gibiler yazmış bunları. Sizin çadır kurmanız öyle ağaç işi değil, hele şuna bak 'Ekmek yoksa biber gazı yesinler' sen dediydin otobüste ciğerimizi, yüzümüzü yakıyor biber gazı diye. Ekmeğin yerini tutar mı hiç insanı öldürmek için yapılmış o ilaç? '3-5 ağaç işi değil bu, ardı var' " dedi elini hava kaldırarak. Bahar bu sözü duyar duymaz herhangi bir duvara yazmak istedi. Çantasındaki rujunu çıkarıp, "Balkız bekle biraz, şu dediğini yazacağım" dedi. Çınar, duvara yazı yazılacağını duyunca Bahar'ın yanına geldi. Bahar kırmızı rujuyla "3-5 ağaç işi değil" cümlesini duvara yazdı. Balkız, Bahar'ı izledi. Bahar neden böyle bir şey yaptı, onu da anlamadı. Sonra gülmeye başladı. Ardından, "Biber gazını kutuyla fırlatıyorlarmış ya! Bak ne yazmış oğlanın biri, 'Ya o kapsül Pelin'ime gelseydi' seviyormuş oğlan kızı" dedi kahkaha atarak. Selim dayanamayıp, "Kapsülü, anladın mı Balkız?" diye sordu. Balkız da "Dilay siz uyurken televizyonda gösterdi polislerin size ne attıklarını.

O gazın kutusu değil mi?" dedi. Selim kafasını salladı. Birkaç adımdan sonra "Abdullah Cömert, Mehmet Ayvalıtaş, Ethem Sarısülük ölümsüzdür" yazsının önünden geçtiler. Bahar bu arkadaşlarının öldüğünü, öldürüldüğünü çocukların duymayacağı şekilde Balkız'a fısıldayarak anlattı. Balkız buz kesti. Ayana'nın elini daha sıkı tuttu, Çınar'ın yanına doğru yöneldi, adımı sıklaştı bilmeden. Çınar babaannesinin yanına geldiğini fark etmeyerek tam karşıdaki kocaman binanın üzerinde beze yazılmış yazılara bakıyordu. Çınar:

"Ayana bak! Kocaman apartmana yine yazılar yazmışlar. Bunlar başka, bezlere yazmışlar" diyerek kardeşine baktı, tek yazılarla ilgilenen oydu. Az sonra parkın merdivenlerine geldiler. Selim, "Parka geldik" dedi arkasına dönerek. Ayana salıncak ve kaykay hayaliyle babaannesinin elini bırakıp merdivenlerden hızlıca çıkmaya başladı. Çınar da kız kardeşini takip etti. Merdiveni ikişer ikişer çıktı bir solukta. Balkız merdivenleri çıktıktan sonra etrafına bakındı, tıklım tıklım insan doluydu. Yanmış hurdaya dönmüş araba ve otobüsü gördü ilk önce. İnsanlar yanmış araçların yanından sanki yokmuş gibi geçiyorlardı. Gerçi, yanmışlar ama gelin gibi süslenmiş üzerleri. Öyle kimse vahlayarak bakmıyordu hurdalara. Biraz yürüdükten sonra hınca hınç insan selinin içine girdiler. Yan tarafa geldiklerinde parkın iç kısmını gördü Balkız. Çadırlar ve ağaçlarla doluydu parkın içi. Nasıl bakacağını şaşırdı, nereye baksaydı ilk önce? Çadırlara mı ağaçlara mı insanlara mı? Selim çocuklara seslenerek düşüncesini böldü Balkız'ın.

"Ayana gel hadi! Burada salıncaklar. Kaykay da var, beraber sallanırız sonra kayarız" dedi. Ayana, Çınar ve Selim salıncakların olduğu yere doğru ilerlediler. Çocuklar salıncakta sallanırken Balkız, Bahar'ın anlattıklarını dinledi. Para yokmuş burada, acıkınca her yerde yiyecek içecek varmış gidip istediğin kadar alabilirmişsin. Sokakta yaşayan evi barkı olmayanlar burada mutluymuş. Nasıl evi barkı olmaz insanların? Kışın ne ederler? Doktorlar varmış para almazlarmış, kutulu gazdan

yaralananlara bakarlarmış. Her milletten insan varmış burada, el olarak görmezlermiş birbirlerini. Dinleri farklı farklıymış. Sevilmeyenler sevilir, bilinmeyenler görülür, güvenmeyenler güvenir olmuş. Hırsızlık asla olmazmış. Oralarına buralarına dokunmaya çalışan adamlar yokmuş, hele bir olsaymış bir daha adım atamazmış bu parka. Bahar'ın her söylediğini sessizce dinledi, dinlerken etrafına bakınıyordu. Yüzü gülmeyen tek kişi yoktu. Boş buldukları ağacın gölgesinde yere oturmuşlardı. Yanlarına koşarak Ayana arkasından Selim ve Çınar geldi. Salıncakta nasıl sallandıklarını anlattılar. Bahar, parkı dolaşabileceklerini söyledi. Çadırların arasından geçerken Ayana:

"Bizim çadırlarımız kocaman ama bunlar da rengârenk. Balkız, bana bu çadırlardan alsana Çiğdem ile beraber orada kalayım" dedi çadırın birine dokunarak. Çadırın yanında bulunan genç bir adam ona kurabiye uzattı gülümseyerek. Ayana aldı kurabiyeyi ardından sağ ol dedi. Genç adam "Nöbete mi geldin?" diye sordu örgülü saçlarını okşayarak. Ayana kurabiyeyi ısırmış, "Nöbet yoktu parkta salıncak bir de kaydırak vardı" dedi bilir ses tonuyla. Genç adam kahkaha attı. Çınar ise ileride, beze yazılmış yazıyı okudu. "Bir hayalet dolaşıyor" yazıyordu bezin üzerinde. Çınar heyecanla Balkız'a seslendi:

"Balkız, hani hayalet yoktu? Bak burada dolaşıyormuş. Gördüm demiştim ben sana da sen inanmadıydın. İşte gördün mü" diyerek kafasını sallayıp parmağıyla asılı pankartı gösterdi. Çocukların konuşmasına şahit olan kişilerin yüzünde bir gülümseme oluştu. Balkız hayaletin dolaştığına yine de inanmamıştı. İçinden, "Vardır bir nedeni" diye geçirdi.

Balkız, köyde çadırda olduğu kadar mutlu olmazdı. "Göçer olmak başka" derdi. "Havası başka, kurdun kuşun sesi başka, insan bir başka oluyor dağda" derdi. "Keçilerin, koyunların otlara yayılması insan coşkusu gibidir. Tok insan börtü böceğin yanında kendini ondan farklı hissetmez. Toprak hepimizin

anası, can suyumuz olamasa halimiz nice olur? Açsak beraber açız, olmaz ayrımı otun, ağacın, kadının, erkeğin" diye anlatırdı yanında yöresinde...

Selim ve Bahar'ın kaldığı çadıra doğru ilerlediler. Orada arkadaşları ile tanıştırdılar misafirlerini. Ahmet de oradaydı. Onları görünce şaşırdı, "Hoş geldiniz" dedi gülümseyerek. Oturdular çadırın önündeki ince bir şiltenin üzerine. Yeni demlenmiş çay vardı, doldurdular küçük misafirlerine ve Balkız'a. Çaylarını yudumlarken Selimlerin arkadaşı Fuat, "Olmaz öyle! Misafirlerimize bisküvi, börek falan getireyim" dedi hızlıca yerinden kalkarak. Ayana da Fuat ile birlikte gitti. Birazdan ellerinde bisküvi ve kekle dolu tabakla geldiler. Ayana, Balkız'ın kucağına oturarak:

"Balkız, bakkaldan istediğimizi aldık para vermedik. Bir tabak daha verecekti Fuat Abi almadı 'Yeterli' dedi. Köydeki bakkal Hüseyin Amca hiç böyle demiyor. Para veriyorum, 'Aldığına bu para yetmez şunu al' diyor bana" dedi hayretler içinde. Küçük kızın söyledikleri herkesi güldürdü. Balkız:

"Isırsan sanki karın doyuracak para. Çocukken anam peynir, yoğurt, kavurma verirdi, bize uraba alırdı. Buğday değiş tokuş ederdik keçi postuynan. Şehre doktora gittiğimizde teneke peynir götürürdük. On beş yaşına gelinceye kadar paranın ne olduğunu bilmedim. O da evleneceğiz diye şehre gittik öte bete almak için. Ne şehre inesim gelir ne paraya dokunasım. Doku basmanı urabanı dikin, kap kacak topraktan zaten. Yatak yorgan keçiden, koyundan. Çadır kıldan, hallı kilim tezgahından. İlaçlarımız da ottan çerden çöpten. Doktora gitmeden de olmuyor ama n'apcan gidemeyince? Bıraksalar inmem dağlardan. Gitmeyin sizde buralardan, ağaç kökü olan yerde aç kalınmaz" dedi bir çırpıda. Çevresindeki gençler susup kalmıştı. Bir dünya vardı söylediklerinde. Hiçbir "izm" den alıntı yoktu. Yalın, doğrudan varlıklara ait bir yaşam vardı ayrım yapmadan. Sessizce düşüncelerini sadeleştirmeye çalışanlar Çınar'ın sesiyle başlarını kaldırdı.

"İstanbul yazacaklarına 'isyanbul' yazmışlar şuradaki ağaca" dedi. O tarafa bakan Ayana ağacın yüksekçe dalına kurulmuş hamağı gördü. "Ne kadar yüksekte salıncak. Nasıl çıkılıyor? Çocuklar çıkamaz ki" dedi içini geçirerek. Fuat, Ayana'nın kollarından tuttuğu gibi boynuna aldı. Bir taburenin üstüne çıkarak çocuğu hamağın içine koyuverdi. Ayana sevincinden ne diyeceğini bilemedi, sadece, "Çınar sen de gel" dedi eliyle gel işareti yaparak. Ahmet de Çınar'ı omzuna alarak hamağa yerleştirdi. İki çocuğun mutlu bakışları parkı süzüyordu. Ayana kafasını yukarıya kaldırdı, güneş ışığı bitmek üzereydi. Gözlerini kapadı. Keçisi Çiğdem'in de yanında olmasını istedi. Mutluluğunu daha da artırmak için saçının ucundaki tavşan kuyruğuna dokundu. Parmakların arasından geçirdi yumuşacık tüyü, yüzüne sürdü gıdıklar gibi. Çınar tüm çadırları izliyordu, durmayan hareketlilik vardı her yerde. Birden ardı ardına gelen tüfek sesine benzer sesle irkildiler. Sesin geldiği yöne baktıklarında havaya duman yükseliyordu. İnsanların bulundukları yere doğru akın akın yürüdüklerini fark ettiler. Her şey çok hızlı olmuştu.

İnsanların arkasında kafalarında kocaman şapkaları olan yüzleri görünmeyen siyah giysili adamlar vardı. Ellerindeki tüfek gibi şeyle kötü kokulu, gözü yaşartan duman atıyorlardı. Simsiyahtılar, doluydular, koşuyorlar, yürüyorlar, kızgındılar. Yüzleri görünmese de belli oluyordu. Kızgın ve kötü olmasalar salıncağın, parasız dükkânların olduğu yere bu öksürten, ağlatan duman atıp kendisini salıncağa koyan Fuat Abisi'ne vurlar mıydı hiç? Dumanın içinden iki el onları hızlıca aşağı indirdi. Ellerinden tutarak koşturmaya başladı. Ayana ve Çınar yanlarında Balkız'ı görür gibi oldular hayal meyal. Öksürmekten ciğerleri çıkacak gibi oldu, gözlerinden yaşlar akıyordu ama ağlamaktan değil, bir şey sanırım şu kötü kokulu duman gözyaşı akıttırıyordu. Herkes öksürüyordu. "Balkız'mış aynımızdaki, o da öksürüyor. Hiç ağlarken görmedik onu, ağladığından değil kötü kokulu duman onu da ağlatıyor. Korktuk mu acaba?

O yüzden de mi ağlıyoruz? Ayana, korkmuştur belki, o daha küçük, ben...? Korktum, o da korktu ama Balkız korkmaz. Jandarmayı itiverdiydi silahını tutup" diye hızlıca düşünüyordu Çınar.

Çınar Balkız'a baktı kardeşini kucağına alıyordu. İki ağacın arasına asılmış pankartta, "Neşe direnişin kahkahasıdır" yazıyordu. Okuyuvermişti onca korku ve telaşın içinde. Ayana öksürüyor babaannesinin boynuna sarılıyordu. Ahmet, Çınar'ın elinden sıkı sıkı tutuyor biraz da acıtıyordu. Çocukları ve yaşlı kadını görenler o sıkışıklıkta yer açmaya çalışıyordu. Yoğun gazın içinden çıkmışlardı ama hâlâ etkisini sürdürüyordu. Ayana gözlerini hiç açmıyordu, açamıyordu. Fark etmedikleri kadar uzun yürümüşlerdi. Parktan çoktan çıkmışlardı. Bir duvarın dibine oturdular, daha iyi nefes almaya başlamışlardı. Ahmet onları göndermek için taksi aramaya gitti. Çocuklar babaannesinin kollarının altındaydı. Balkız olanları kafasından hızlıca geçiriyordu. Zaten her şey hızlı olmuştu. "Demek çocukların bahsettiği gaz buymuş. Ölüm gibiydi, genç fidanları bunlar öldürmüşler belli. Cellat gibiydiler, Azrail can alırmış, görmemiş can nasıl alınır diye". Bunları düşünürken Ahmet yanlarına gelerek taksinin buraya gelemediğini biraz yürümeleri gerektiğini söyledi. Toparlanıp kalabalığın arasından taksiye doğru yürüdüler. Ahmet kalacağını söyleyip taksiciye adresi ve parayı verip gitti. Eve vardıklarında Dilay kapıyı açtığında yüzü bembeyazdı. Onları aradığını ama ulaşamadığını söyledi. Ahmet'i sordu. İyi olduğunu duyunca rahatladı. Çocukları hemen yıkayıp yatırdılar. Ayana, Balkız'ın yanında kalmasını istedi. Söylemiyordu ama korkmuştu. Çınar korkusunu sindirmiş yatağında yatıyordu. Ayana uyuduktan sonra Balkız yanından ayrıldı. Parkta neler olduğunu kızıyla konuştuktan sonra o da yattı. Dalmıştı, ne kadar uyuduğunu bilemeden parktaki sese benzer gürültüyle uyandı. Doğruldu etrafına baktı. "Kulağımdan gitmemiş kör olası tüfek sesi" dedi içinden. Kapının altından ışık görünüyordu. Gece hayal meyal

zilin daha sonra da Ahmet'in sesini duymuştu. Ahmet daha uyumamış diye düşünüp kafasını yastığa koydu. "Işık olduğuna göre hâlâ karanlık demek ki" diye mırıldandı. Yine güm diye bir ses duydu. Rüyasında duymamıştı o sesi, evin yakınından geliyordu. Hemen yataktan fırladı. Işık salondan geliyordu. İçeri baktı. Selim, Ahmet, Bahar, Fuat pencereden bakıyordu. Yanlarına vardı. O da baktı pencereden. "Yine gaz atılıyordu bu sefer çoluğun çocuğun olduğu mahallere gelmişlerdi. Gerçi parkta da çocuklar vardı. Dinler mi hiç çoluk çocuk, kör olasıcalar?" diye düşündü. Gençler onu görünce kenara çekildiler pencereden bakması için. Balkız biraz baktıktan sonra koltuğa oturdu. Çınar da uyanmıştı seslerden. Ahmetler, onlar gittikten sonra parkın yakınlarında neler olduğunu anlattılar. Buraya zor geldiklerini her yerin polis ve gaz olduğunu, plastik mermiyle yaralananlar olduğunu söylediler. Çınar gözlerini ayırmadan onları dinliyordu. Balkız derin derin nefes aldı. Kaşlarını çattı, arkasına yaslandı. "İnsan öldüren ağacı da keser. İçleri fitne fücur dolu bunların. İçleri çürümüş ana baba olmamış bunlar. Aynı havayı soluyup aynı topraktan beslenmişiz. Olmaz olsun bu kardeşlik, yerin dibine girsin" dedi öfkelenerek. Çınar babaannesini bu kadar öfkeli görmemişti. Sabah olmuştu, dışarıda sesler kesilmemişti. Ayana sesleri duymamıştı ki hâlâ uyuyordu. Çınar pencereden bakmaya başladı. Köşedeki altı polisi görmesiyle ateş etmeleri bir oldu. Sokağın köşesindeki çocuk o anda yere düştü. Çocuk yerde kısa süre durduktan sonra ayağa kalktı. Başının arkasını tutarak, "Anneee" diye bağırıp geriye doğru koşmaya başladı. Çınar, "Çocuğu vurdular, çocuk yere düştü" dedi bağırarak. Evdekiler pencereye geldiler çocuk koşuyordu. Birden yere düştü. Yanına birkaç kişi geldi. Ahmet hemen sokağa fırladı. Geldiğinde, "Yan sokakta oturuyormuş çocuk" dedi. Çocuğun on dört, on beş yaşlarında olduğunu, esmer, gür kaşlı, siyah saçlı ve her çocuk kadar masum yüzlü olduğunu söyledi. Hastaneye götürmüşler, gelen kapsül kafasının arkasına saplan-

mış. Bunları söylerken çenesi titredi, gözyaşlarını tutamadı. Odadaki herkes yığılmış halde Ahmet'i dinliyordu. Ayana da uyanmıştı. Ahmet'in söylediklerini duymamıştı ama yüzündeki ifade her zamanki ifade değildi. Balkız'ın kucağına sığındı. Kolunun altında sessizce ağlamaya başladı. Balkız okşadı, sevdi, öptü, kokladı torununu. Bilmişti Balkız, Ayana'nın kötü rüyalar gördüğünü. Sordu torununa:

"Ne gördün rüyanda? Anneni mi gördün pamuğum" dedi yumuşak kokulu sesiyle. Ayana sessizce anlatmaya başladı. "Sokakta çocuklarla oynarken, yer böyle ayrıldı" dedi kollarını ve gözlerini kocaman açarak. Sonra devam etti. "Çocuklar öbür tarafta kaldı. Ben tek başıma kaldım. Elimi tanımadığım siyah giysili bir adam tutuyordu. Yüzü yoktu, korktum elini bırakmak istedim elimi bırakmıyordu. Senin yanına gelmek için elimi hızlıca çektim. Sen de bulutların içindeydin. Balkız, Balkız! diye bağırdım. Sen beni duymadın. Sonra her yerde yüzleri olmayan simsiyah adamlar vardı. Nefes alamıyordum, adamlar beni yakalamak için ellerini böyle uzatıyorlardı, diyerek kollarını uzattı. Sonra devam etti "Tavşan kuyruğunu saçımdan kopardılar" dedi. Hemen saçındaki tavşan kuyruğuna baktı yerinde duruyor mu diye. Okşadı biraz tavşan kuyruğunu, yüzüne gözüne sürdü. Doymadı avucunun içine aldı. Balkız alnından öptü Ayana'nın. "Ben seni hiç onlara verir miyim?" dedi sıkıca sarılarak. Ayana kendini güvende hissederek babaannesinin boynuna başını soktu.

Dünden beri yaşananlar herkesi çok üzmüştü. Gündüz de dışarıya çıkamamışlardı. Her taraf gaz bulutlarıyla doluydu. Televizyondan sokaklarında başından gaz kapsülü ile vurulan çocuğun haberini izlediler. Yoğun bakımdaymış. Durumu ağırmış. Çınar gördüklerini unutamıyordu. O gün fazla konuşmadı. Balkız, Çınar'ın acısını görüyordu. Evdekiler onu rahatlatmak için her şeyi yapıyordu.

Öbür gün Balkız ve çocuklar bir iki sokak ötedeki Dilay'ın öğrenci evine giderken artık barikatların yolları kesmediğini

gördüler. Sokakların öbür tarafı diye bir şey yoktu. Kalanlar sadece duvardaki yazılar bir de futbol oynayan çocuklardı.

Eve vardıklarında kimse eve girmek istemedi. Otların büründüğü küçük bahçenin köşesindeki odunların üzerine bir süre oturdular. Ayana gördüğü kertenkelenin peşinden gitti. Çınar da küçük odun parçasını ayağıyla bir o yana bir bu yana yuvarlıyordu. Güneşin yakıcı sıcaklığı ne çocukların oyununu ne de Balkız'ın odunların üzerinde oturmasını engelliyordu. Güneş birkaç gün önce olanları onarmak için vardı sanki. Yaşatan, yeniden doğan, kötünün ve iyinin üzerinde olan ışığı şimdi bedenlerde olan mutsuzluğu arındırıyordu.

Balkız ayağa kalktı, bahçenin orasını burasını toparladı, süpürgeyi alıp merdivenleri süpürdü. Evin pencerelerini ardına kadar açtı. Bahçenin kıyısına köşesine baktı, eksikti bahçe. Ağaç yoktu. Ertesi gün Ahmet'e ıhlamur bir de çınar ağacı fidanı aldırdı. Bahçe kapısı girişinin sağına ve soluna torunları ile birlikte fidanları dikti. Ayana ve Çınar fidanlara can suyunu verdiler. Bir başka olmuştu küçük bahçe, sanki büyümüştü bu iki fidanla.

Martı Tüyü

Betül Dünder

O çocuk sevincimle konteynirlerin üzerinden "*kollarımı açtım kızım bana doğru atlayacaksın hadi amaa*" dediğinde –ne cesaret– kendimi bırakıveriyordum. Şimdi bu yükseklik korkusu anlamsız. Harem ile Haydarpaşa arasında kalan Gümrük Müdürlüğü'nün –o zaman bana devasa bir masal kapısı gibi gelen– o kilitli cüsseli demir kapısının üzerinden aşıp, çeşitli akrobatik hareketlerle yere indiğimizde, ardından daha büyük engeller olduğunu bilmeme rağmen bir varış duygusuyla her defasında "başardık baba, başardık" sevincimi cılız ama tiz kız çocuğu sesimle oracıkta bırakıverir, rüzgârla bir ıslığa dönüşen o cümleyi ilk defa duymuşum duygusuyla karşılar-

dım. "Henüz değil". Oysa ağzının içine bakardım birinci etabı bitmiş bir yarışın devamı için yüreklendirici bir söz gibi babamın onu demesini bekleyerek... Bildiğin ama bir başka ağızdan seslenilmiş o cümleleri biriktire biriktire büyüyen nice çocuk arkadaşım işte bana o zamanlardan yadigâr. Yüreklendirdiğimiz birbirimizi...

O burun en uygun yerdi, akıntının şiddetini görürdünüz. Oraya kadar kimseciklerin olmadığını düşündüğünüz bir noktada babamın arkadaşlarının daha önceden yerlerini aldığını görünce şaşırmayı ihmal etmezdim. Okyanus gemilerinden – ben onları hep böyle bildim öyle andım yıllarca– indirilen sıra sıra renkli konteynirlerden atlamak artık çocuk oyuncağıydı benim için. Aşağıda beni bekleyen kollara doğru bırakıvermek kendini sonsuz bir güvenle. O boşluk duygusunun içine dolması sonra derin bir iç çekişle yeryüzüne savurmak onu... Yıllarla birlikte o güven duygusuyla kendini emanet eden bir diğerine... ne bildik duygu, ne güzel öğretilmiş, kollarını kendine sarıp duran o nidadan uzak: *Ahh!*

Babam her defasında sistematik hareketlerle davrandığı için ben de ezberlemiştim olan ve olacak arasındaki mesafeyi. Beni yere indirdikten sonra sırt çantasını, portatif tabureyi, ağzı kapalı büyük kovayı ve oltaları, bıraktığı yerden alır, limana doğru yürürdük. Saçlarım uzundu ve oraya gideceğim zaman tüm ısrarlara rağmen toplamazdım onları. Rüzgâr saçlarımı havalandırdıkça içim dolardı, olgunlaşırdım. Yıllarca ne vakit sokağa/alana indim hiç toplamadım saçlarımı. Oradaki rüzgârı hep o günlerden tanıdık bildim, beni büyüten ıslık. O gün de ıslık çalan babamın yanında ıslık çalmaya çalışarak limana doğru yürümüştüm. O gün de kimi ayakta kimi tabureye oturmuş balık tutan babamın arkadaşlarına "biz geldiiikk" diye seslenmiş, balık kovalarına hızlıca göz atmış, kovanın içinde yüzmekte olanları gördükçe küçük tiz çığlıklarla adamları yerlerinde hoplatmış, bu taşkın halimle taburenin yanına hizalanmış bira şişelerini fark edemeyeceğim düşüncesiyle on-

ları benden uzaklaştırmaya çalıştıklarını görüp muzipçe eğlenmiş hatta "*ya kardeşim bi defa da yalnız gel, getirme şu kızı, hayır tehlikeli çocuk için anlıyor musun, rahatsız olduğumuzdan değil yani yanlış anlama ama da hani diyorum düşse vallah billah gitti, hani...*" diye çekilen nutukları da her zamanki gibi gözlerim babamın üzerinde dinlemiştim. Babam o sırada çömelmiş, dizinin biri yere dayalı oltaya ayar çekmekle meşgul olurdu. "Kollarız Asaf, İrfan, Ethem, Kahraman, Coşkun, Rıdvan.."(Artık duruma göre hangisine cevaben diyorduysa...) Kollardı da. Yıllarca o bir avuç içi kadarcıktan çoğalan büyücek bir kalabalığa dönüşen o meydanlarda hep kollandığım/kollanacağım hissiyle yürüdüğüm ondandır.

Bir gözü denizde bir gözü bende, bir gözü misinanın varlığında ama görünmezliğinde bir gözü en derinime inmiş o sevinçte saatler geçerdi. O gün de geçti. Susadım deyince su, acıktım deyince ekmek arası... bu arada sabırla çekilen oltalar, birbirine laf atmalar, dolaşan oltalara küfür sallamalar... ben oradayım ama saatler götürür cici kızlığımı, bir miçoya dönerim, bunu da en başından bilirim. Arada liman görevlileri gelir, yürüyüşleri önce efelenmelik (tanır balıkçı tayfası onları, onlar bizimkileri) selamlaşmadan sonra esnaf muhabbetine çevirirler işi: "*Aman ha sen görmedin bizi, hımm kova da dolmuş bea, tamam hadi bi tavalık bi şey ayırırız, attıracanız siz bizi işten de haa, yassah diyoz da anlayana... tamam yeter oka, şu köşede bi teneke üstüne koyalım da ızgarayı, olur olur... kıza dikkat edin aman ha, nerden giriveyonuz onu da bi anlamadım ya tünel mi kazıyonuz da bura* çıkıyonuz." İdare ederiz her defasında. Yıllarca sen bu erkek işi esnaflanmayı hani nerdeyse kösteklenmeyi nerden biliyorsun da o ipin kopacağı ana doğru giderken, giderken... İşte o yeşil konteynirin dibinde kararmış tenekeye oturtulmuş ızgaranın üzerindeki balıkların kokusu gelir de burnuma... "Dikkat, saldıracaklar!"

Ne babamın ne benim tadımızı kaçırabilirler limanın sözümona kumandanları (birbirlerine böyle seslenirler), hele "kıza

dikkat edin" nasihatinde gözünün içine bakarım; balık vurmuş olsa, o oltaya asılmış olsa "heyy yavrum nesin sen bee!" diye feryadı da koymuş olsa gözlerimi bulur ve sol gözünü kırpar tebessümle. Ben o an'a hazırlamışım kendimi, aklımdan geçirdiğim sol gözümü kırpıp sağ gözümle her ayrıntıyı görmeye devam etmek olsa da ikisini birden kırpmış olurum ve o kirpiklerimin yüzüme indiği anda kaçanlardan/gidenlerden sanki az evvelki dünyadan ebediyen kopmuşum gibi üzüntü duyarım. Yıllardır bir şeyi ısrarla beceremesem, elime yakışmasa, dilime gelmese, sevemesem sevilemesem işte hep o sol gözümü kırpmaya niyet ikisini birden kapadığım o an'a hayıflanırım. O an kim geçti gitti dünya(m)dan?

O nasıl gelip beni bulmuştur. Beni yedi yaşında bir kız çocuğunu. Yıllar geçti bilmiyoruz. Muamma. Kumandanlar ızgara balıklarını yemişler, artıklarını kokuya toplanan ürkek kedilere fırlatmışlar ve denizden rızkını almış bir edayla –asla nezaketten değil– "rastgele" deyip gözden kaybolmuşlardı. Sırtımızda yükselen duvarların gölgesi iyiden iyiye çekilmeye başlamıştı. Bir tek Selimiye Kışlası'nın gölgesi baki kalırdı. Benim için hemen dibinde büyümüş bir çocuğun gözüyle Gargamel'in şatosuydu o. Ve Azman sadece bir kedi olamazdı. Ne yapıyordu Azman, arabalar dolusu getirip çekiştire çekiştire kışlaya soktukları o insanları çiğ çiğ yiyor muydu? Benim sevdiğim kedilerin hiçbiri çiğ balık bile yemiyordu oysa. Ama şu şirinler yok muydu? Üç beş kişi bir araya gelince niye hep o küçük mavi canlılara dönüşmüş hissiyle donanıyorduk. Yıllardır o duyguyu tesadüfen yan yana geldiğim kaç kişide yakalamışım, bir ağaç altında buluştuğum kaç şirinim olmuş, kaç şirini bir sokağın başında vurulmuş görmüşüm.

Selimiye Kışlası gördü o martının gelip beni nasıl bulduğunu. Limandaki kim bilir içinde nelerin olduğu –bana kalırsa Azman'ın mamaları vardı– koca koca konteynirler gördü. Balıkçı tayfası kafayı mı bulmuştu, şişeler hep boş; ama yok o rüzgâr ayık tutar adamı. Babam oltayı bana devretmiş, midye-

leri kabuklarından ayırıp yem yapmakla uğraşıyordu. Akıntı denizde bir görünüp bir kaybolan misinayı yan yan çekiştiriyordu. Oltanın ucu fokur fokur kaynayan denize iyice eğilmişti. Bizim kovanın içi de fena sayılmazdı o saate kadar bizim küçük masadaki üç tabağı doldurmaya yeterdi.

80'de Kışla Caddesi bi doldu bi boşaldı, bizim ev bi doldu bi boşaldı, her yer asker, kumandan bağır çağır, bizim cadde askeri cenaze geçit yeri, paşa ölür yürünür paşa bağırır kaçılır... Selimiye Kışlası bu görür. İki sene geçmişti darbenin üzerinden bir tabak daha koymuştuk sofraya... kırıldı tabak, güzeller güzeli bir Bengü tabağı. Yani, yeter kovanın içindekiler. Üst kattakilere de çıkarırım ben, konu komşuyu doyurmaz da tadımlık. Hep onu düşünürüz. Dünya bir sofra mı canım. Üsküdar'ı varsa, Maltepe'si de var; Armutlu'su varsa Okmeydanı da var. Daha demem ama bilirim kırılan tabağın sesini. O masada kalanı tanırım. O ses bizi götürürdü limana; o deniz bizi ondan öyle çağırırdı, *unutmaya çalışma avutmaya çalış kendini, yapacağın anca budur* demiş gibi babama, bana açtığı kollarına soğuk küçük bir gövdeyi bırakan hayat her defasında "hadi rastgele" diye seslenirdi. Burada durul, burada avun, burada öğret başka bir dünyanın mümkün oluğunu elinde kalana!

Yıllar geçti, nice şey öğrendik bildik de o martı beni, benim boyumu, kafamı nasıl buldu onu bilemedik. Oltanın ucunu kaybediyor görebilmek için eğiliyor "vuruyor baba, vurdu, vurdu" diye bağrınıp o coşkuyla bir adım daha bir adım daha uca doğru... bir hacıyatmaz gibi ayaklarım milim oynamadan önce arkaya sonra öne doğru... "*yani yanlış anlama ama da hani diyorum düşse vallah billah gitti, hani...*"

Babam. Tutmuş son anda kolumdan. Haftalarca derimden gitmedi parmak izleri. Martı düşmüş başıma. Herkes aklını yitirmiş gibi, mezardaki dedesi hortlamış da karşısına dikilmiş gibi yüzüme bakıyordu. Ya da ben onlara öyle bakıyordum. Çabuk çözüldük. Babam önce sıkı sıkı bastı göğsüne beni,

"özür diledi". "*herkes yanlışını öğrenir bir çocuktan*" gibi... özür. Başıma geleni kendi sorumluluğu içinde bildiğinden muhtemelen. Giden bütün çocukların ardından özür dileyen babalar gördüm, çok değildiler. Giden bütün çocukların ardından "keşke ben gitseydim" diyen anneler... kırılan tabağın sesiyle öylece sofrada kalanlar.

Martı. Oltada kullanırlar martı tüyünü. Gelmiş ölmek için beni bulmuş. Benim küçük gövdemi kendine duvar yapmış. Az öteme cansız düştü. Ben düşüyordum denize. Babam tuttu. Devam ettik yaşamaya.

Yıllarca hep o martının görünmez iziyle yaşadım. Olayı bilen birkaç arkadaşımın herhangi bir dalgınlığımı fırsat bilip "kafana martı düşmüş idare edicez artık seni" esprisine onlardan fazla güldüm. Hiç kızmadım martılara, başka başka güzel güzel anlamlar yükledim. Martılara değil, onun tüyünü oltasında kullanmak için yolan o balıkçı arkadaşlarına babamın... onlara gönül koydum. Hiç silinmedi aklımdan o tüyler... kanatları açık orada yatan o ölü martı. Esmer bir çocuğun yüzünde onu gördüğüm ana kadar zaman zaman unutup zaman zaman anımsadığım martı'm.

Yitip giden bir çocuğun, sofrada eksilen bir tabağın, kırılan o tabağın
bizi acının evinden çıkarıp sürüklediği o limanda
yedi yaşında bir kız çocuğu...nun

Yitip giden bir çocuğun, sofrada eksilen bir tabağın, kırılan o tabağın
bizi acının evinden çıkarıp sürüklediği o meydanda
yüzünde bir martı gölgesi olan o çocuğu uğurladığı gün
(12 Mart 2014 Okmeydanı-Feriköy...)
birileri oltasına taktığı denizi martılara fırlatıyordu.

Mustafa Delioğlu

Dayan Rüsva Etme Beni

Zeki Özkorkmaz

Nereden mi başlanmalı yazıya? Tarihsel yazgımızdan belki de. Dünden bugüne bildiklerimiz, duyduklarımız ve dahi umutlarımızdan.

Yıllar önce, delikanlılık yıllarımda daha ilk okumada etkilemişti beni Ahmet Arif'in dizeleri. "*Bunlar engerekler çıyanlardır/Bunlar aşımıza ekmeğimize göz koyanlardır/Tanı bunları/Tanı da büyü*" diyordu.

Benim "*Adiloş Bebe*" şiiriyle tanıştığım yaşları göremeden çocuklar öldü, öldürüldü bu ülkede. 12'inde, 13'ünde, 14'ünde.. Ceylanlar, Dilvinler, Berfinler... Hepsi daha oyun çağında çocuktu.

13 kurşun çıkardılar 12 yaşındaki Uğur/un bedeninden. "Teröristti" dediler. 17'inde halkın gözüne baka baka, göstere göstere astılar çocuğumuzu, Erdal'ımızı. Boynu ipte kalırken çığlıkları, sözleri ve söyleyecekleri bize yadigâr kaldı.

İşte bu vakitsiz ölümler, kıyımlar künyemize daha biz doğmadan yazılandı. Ocağa düşen kor ateşten daha fazla ne acıtabilir ki canımızı? Ali'dir ocağımıza düşen ateşin adı, Ethem'dir, Berkin'dir, Hasan'dır, Ahmet'tir, Mehmet'dir, Uğur'dur, Abdullah'tır, Medeni'dir. "Oğlumun kemiklerini bulmadan ölmeyeceğim" diyen Berfo Ana'dır. Oğlunun katilleriyle ilgili adalet arayışı sonrasında çektiği acılara daha fazla dayanamayıp aramızdan ayrılan Fadime Ayvalıtaş'tır.

Ocağımıza düşen ateş namusumuzdur. Biz bunları bilerek, aşımıza ekmeğimize göz koyanları tanıyarak büyüdük. Hiç beklemediğimiz bir anda, bu kadar da olmaz diyeceğimiz bir yerden vurdular bizi. Evimizin küçüğüydü Berkin. En körpe olanımızdı. Bir ince söğüt dalıydı. Kitap ile tırnak ile umut ile düş ile dayanacaktı şüphesiz. Sevecekti, âşık olacaktı, sevdiği kız kendisini terk edecekti belki.. yemyeşil bir dal kırılacaktı ta şurasında. En sevdiği arkadaşı "geçer be!" deyip koluna girecekti, efkar dağıtmaya gideceklerdi birlikte. İlk defa eve geç gidecekti, ayaklarının ucuna basarak girecekti kapıdan, annesi hâlâ kendisini bekliyor olacaktı. Kartal kanatlı kaşlarıyla kendinden küçüklere ağabeylik yapacaktı, şeytan uçurtması nasıl yapılır gösterecek, çalımın kralını attıktan sonra boştaki arkadaşının önüne yuvarlayacaktı topu. Yeni başlayanlara satranç öğretecekti, "mat her şey demek değil" diyerek başlayacaktı cümleye, "yenmek de var, yenilmek de"! Biriktirdiği harçlığıyla annesine hediye alacaktı, bir eşarp belki, bir hırka, olmadı sadece bir demet kır çiçeği...

Kır çiçeğimizdi Berkin, şiirlerden, masallardan yadigârdı.

Şimdi, geride kalanlara, yüreğine kor ateş düşüp de Berkin için ah etmiş olanlara, söylenmiş olanı yeniden söylemekten başka ne diyebilirim ki:

Dayan rüsva etme beni!

Berkin'den Sonra

Şafak Pavey

İktidar, Haziran 2013'te İstanbul'un kalbini, Gezi Parkı'nı şehirden söküp atmak istedi. Bir tür coğrafi ceza olarak; dayattığı hayat tarzına itiraz edenleri şehrin merkezinden uzaklaştırmak, etkilerini azaltmak için izledikleri yol buydu. Berkin'in ise olup bitenlerden haberi yoktu.

İstanbul'daki beton saldırılarına karşı vinçleri, kürekleri olmayan gençler, sokağa çıkmayı kendilerini temsil etmenin bir yöntemi olarak gördüler. Canları pahasına veya bedenlerindeki tahribata rağmen bu dayatmaya karşı koydular. Gezi, ağaçlarının tahribatına itiraz gençler açısından demokrasinin; iktidar açısındansa otoriterliğin temsiliydi... AKP düzeninin acımasız yüzü, gençlerimizi oldukça hırpaladı.

Polis şiddetinin bu kadar yaygınlaşıp uzun sürdüğü bir dönem hiç olmamıştı. Polis acımasızca biber gazıyla kalabalıkları dağıtırken, bir pusuda AKP'nin vahşi gaddarları Ali İsmail'i döverek öldürüyor, başka tarafta "keskin nişancılar" tek tek gençleri hedef alarak vuruyorlardı. Bu şiddet, Başbakan'ın tahrik emriyle katlanarak artmaya, yeni canlar almaya devam ediyordu. Berkin hâlâ habersizdi, Alevi olmaya duyulan zalim nefretten, muhalif olmaya duyulan arsız kinden habersiz olduğu gibi... Sadece bir çocuktu o. Bizse bu gözü dönmüş hükümet şiddetinin çocuklarımıza el uzatamayacağını sanıyorduk.

16 Haziran'da polisin gaz kapsülü ile Berkin'imiz başından vurulduğunda aslında ağır yanılgımız da yüzümüze çarptı. Onu başından vuran gaz kapsülü toplumun bütün namuslu insanlarının canını dağladı. Kuşkusuz adalet duygumuz hâlâ yerine gelmedi. Bu yüzden öfkemiz canlı duruyor. Üstelik yeni kederler de eklendi. Kibir, hakaret ve tehditle yönetenler, mağdurların yasa bürünmüş ruh halini bile cezalandırmak için satırlı saldırganlarla meydanlarda halen avazları çıktığı kadar bağırıyorlar.

Gençlerin ortak hafızasında Başbakan korkunun, Berkin'imiz ise cezasızlığın imgesi oldu. Bu sebeple Başbakan toprak altındaki küçük çocuğumuzun bedenini dövmekten bir türlü vazgeçemiyor. Toprağın altındaki savunmasız çocuğumuza yaptığı hiçbir saldırı zalim iştahlarını doyuramıyor.

Bu, her türlü itirazı vatana ihanet olarak gören imtiyazlı bir iktidarın ruh hali... Kendine oy vermeyeni, üstelik mezhebini de fişleyerek yok sayan bir azamet hali...

Öldürülen çocuklar, dövülerek öldürülen gençler, gözlerini kaybetmiş insanlar...

Aralarından birinin yürek dağlayan satırlarını aktarmak istiyorum:

"*Zaman durmuş gibiydi, öleceğimi zannettim. Sanki bütün kalabalık açılmış ortasında ben vardım. Kamera dönerek yükse-*

liyor ve beni çekiyordu. Büyük bir film kahramanının vurulması anıydı bu. Ancak bu kez gerçekten acıyı hissediyordum. Bütün hislerim sol gözümde yoğunlaşmış. Yalnızca orada bulunan keskin bir acı. Ben o acıyı taşımakla görevlendirilmiştim. Öldüm, dedim kendi kendime. Hayatım bir film şeridi gibi geçmedi gözümün önünden, çünkü zaten oradan vurulmuştum. İki saniye sonra annem geldi aklıma, beni bu halde görse kim bilir ne kadar üzülecekti. Ne kötü bir şey evladını böyle görmek.

Çünkü hiçbir zaman hiçbir şeye başkasına zarar verecek kadar inanmadım. Fanatik bir takım tutmadım, sınavlarda hırs yapamadım, zafer şarkıları söyleyip, kendimi solcu, sağcı, dindar diye tanımlayamadım. O yüzden gitti bizim bir göz.

Artık eskisi kadar yakışıklı değilim. Uzaktan güzel bir kızla bakışamayacağım. Yanına gidip merhaba diyemeyeceğim eskisi gibi. İş bulmak için görüşmeye gittiğimde, ne kadar prezantabl olduğumu anlayacaklar! Durumu anlatsam belki daha baştan eleneceğim. Ehliyetim değişecek, belki de hiç alamayacağım. Üç boyutlu film izleyemeyeceğim.

En neşeli anlarda çocuklar abi 'Neden bir gözün böyle diye soruyorlar?' ve ben daha 22 yaşındayım. Ne büyük bir yük bıraktınız bana ah bilseniz!"

Gazla, canla ödettikleri gösterilere, akıl almaz yolsuzluk skandallarına, polis ve yargının tasfiyesine, dış komplo paranoyasına, ekonomik durgunluğa ve toplumun daha fazla İslamlaşmasına itirazlara karşı yeni kızgınlıklar, yeni yaslar yaratmak istiyorlar.

Ali İsmail'i öldüren "ahlakın" takdir edilmesi; şiddet ve otokratik iktidar arasındaki bağın ne kadar güçlü olduğunu açıkça gösteriyor. Bizi Ortadoğu batağına bulaştıranlar, bu en masum bireysel itirazda bile galeyana gelen serseri zalimler için resmi şiddete karşı şiddetle cevap vermek, onlara bir cennet sunmaktır.

İsterse her şeyi, her yeri yıkıp geçebilir AKP ama bu politika, nefretle bölünmüş bir toplum yaratmaktan başka bir sonuç

vermeyecektir. Sosyal dokusu parça parça edilmiş bir ülkede yaşıyoruz artık. Ancak unutulmamalıdır ki zulüm, en çok o acılardan iktidar çıkaranların geleceğini etkiler; bir süre sonra onları geleceksiz bırakır.

Berkin'i, yaşadıkları zaman boyunca unutmayacak olanlar; haksızlık, hukuksuzluk ve zalimliğin öfkesinden patlamak üzere olduğunuzda asil sabrınızı hatırlayın.

Alevi felsefesinin büyük enerjisi; bizi kargaşaya çekerek büyüttükleri düşmanlıktan beslenen güçlerini içten içe yanan bir kömür ateşi gibi eritecektir.

Gösterilerde uygulanan devlet şiddetine kaldırım taşlarıyla, kırıp dökmeyle, öfkeli darbelerle cevap verdiğinizde, saygın direnişimize leke sürebilirler. Tek istedikleri bu zaten. Kimileri, polisin bu denli sert müdahalesi, baskınları, gazı, TOMA'sı olmasa, olaylar bu boyutlara sıçramaz, diyebilir. Ben de diyorum ki; o iktidarın sorumluluğudur. Bize düşen, gösterilerin şiddete, çevreye zarar vermeye dönüşmediği sürece hak ve saygın olduğunu aklımızda tutmaktır. Hatırlatmak isterim ki baskıcı yönetimler sessizliğin muazzam gücüyle yok olur.

Kulbe-i Ahzan*

Faris Kuseyri

Güzel sözler söylemek istiyorum, umutlu sözler... açık yaralara inat, ölümü beklerken hırçınlaşan saatin sesine, parça parça yere saçılmış göğlere, bir çocuğa tabut çivilemenin utancına, taze mezar kokusuna inat... güzel sözler... oyunlarını bölüp eve koşan acıkmış çocuklar, salça sürülmüş beyaz ekmek, simitle beslenen sokak köpekleri, hayaller... hepsini gömdünüz, bir avuç kalmış bir çocuğun bir avuç mezarına. fesleğen kokmasın, yasemin açmasın, zeytin meyve vermesin.

* Oğlu Hz. Yusuf'un acısı ile yasa boğulan, ağlamaktan gözleri kör olan Hz. Yakub'un insanları rahatsız etmemek için kapanıp ağladığı odanın adı. Hüzünler evi de denilir. (y.h.n.)

artık güzel değiller. umutlu sözler söylemek istiyorum. ama gelmiyor elimden.

Yas, acıyı dindirmiyor; sırlı toprağa karışıyor kırık aynada yankılanan ağıtlar. ölüm, sen namertsin. sen hainsin kuytuda gizlenen korkak katil. hiç çocukluk yaşamamış gibi tanrı; hiç oyun oynamamış gibi emir kulları, yasal mermiler, satraplar. dünya bir kulbe-i ahzandır. gözleri görmez oluyor babaların, toprak evlatların bedenine değerken. ben yetim kaldım, diyor bir baba, evladını toprağa veriyor sonra. yas elveriyor, acı yürüyor kalbimize. ben yetim kaldım, ben yetim kaldım...

Hatıra birikmemiş aklına, neşeli düğün şarkılarını duymamış, çıplak bir omuz görmemiş daha. yumruğunu sıksa kalbi daha da büyüyecek, güç kalmamış ama kollarında. on beş bahar, on beş güz... hepsi o kadar.

Hiçbir sözün kıymeti yok, kederli şarkıların, gazellerin... kendi adını unutuyor şehir. gece sirenlerinde hatırlıyor, kırmızı ışıklarda, birden bire boşalan sokaklarda, zehirli gazın tıslayan zafer yürüyüşünde... çocuklar ölüyor, adları yazılmasa da olurdu duvarlara. adları yazılmasa da olurdu, yüzleri bilinmese, bir ağızdan söylenmese de olurdu son sözleri. tek yaşasalardı. gün eskiseydi pencerelerinde, koparsalardı takvim yapraklarını anlamsız bir neşeyle. yaşasalardı, yaşasaydı çocuk.

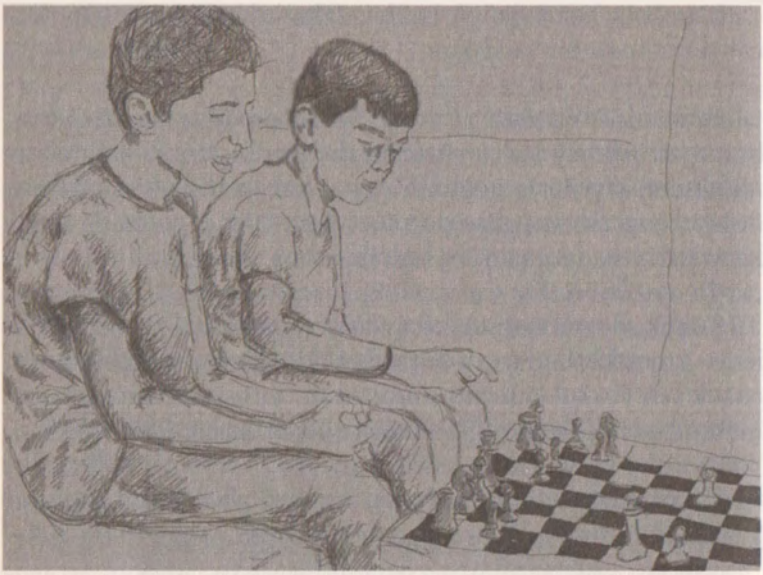
Öfke yürüyor, damarlarımızı yol ediyor kendine. nefretle dindirmiyoruz kalbimizi, elhak nefret acıyı bile susturur. nefret değil çocukları vuranlara sakladığımız, acımaktır belki. yüzünü örten, adından utanan biz değiliz. sinsi gölgelere sinen biz değiliz. utanmıyoruz kederli şiirler söylemekten, sıkılı yumrukla silmekten utanmıyoruz göz yuvalarımızda biriken sıcak, sessiz akışı.

Bir yün kazağı söküyorlar. bir daha örülmeyecek. hapsolacak naftalinsiz bir sandıkta.

Gülbanklar çekilsin ey tarih, ey zaman defterler dürülsün. bulut yürüsün ey tanrı, yürüsün de dursun "ah ya hu" terennüm eden servilerin göğünde. oyun bahçelerine, salıncaklara değsin rengi solmuş güneşler. çık salın ey selam, ey kitap ayağa kalk. yol biter, bitmez yürümek hasreti.

Çocuk sen yurtsuzsun cihanlara eş. aşksız sokaklarda, bekleme kuyruklarında, otobüs duraklarında sabah selamısın. çocuk sen yoksul kahvaltı sofralarısın, sofraya yetişmemiş ekmeksin. çocuk sen ikramsız misafirliksin, azıksız yolculuksun.

Çocuk sen öldün, dünya bir kulbe-i ahzandır. babaların gözleridir adının ardı sıra çarpan yürekler.

Mahmutcan Papiroğlu

Son Hamlenin Kıyısında

Ilgaz Gümüştaş

Günlerden Cumartesiydi ve B piyonunu ileri doğru bir adım oynadı. Hava çok sıcaktı ve B piyonların neden ilk hamlede iki adım gittiğini ama sonradan neden sadece bir adım gidebildiğini bugüne kadar anlayamamıştı. Bu durum ona çok saçma geliyordu. Piyon ya hep iki adım gitmeli ya da sadece bir adım gitmeliydi. Eğer bir kez iki adım gitmeyi başarmışsa bunu bir kez daha başarabilirdi. Yine de satranç oynarken piyonun en son kareye gelerek kendi istediği bir taş haline gelmesi –her zaman en güçlü taş olan veziri tercih ediyordu- ona büyüleyici geliyordu. Veziriyle oynamak da B'nin çok hoşuna gidiyordu. Vezir en güçlü taştı. Hem kale gibi düz hem de fil

gibi çapraz gidebiliyordu. Bir kale ve bir fili yan yana koysa vezirin gücü bu iki taşın gücünü de geçiyordu. O yüzden vezirle saldırmak çok etkileyiciydi. Rakip kuvvetlere saldırıyor, onları dağıtıyor, bir o tarafa bir bu tarafa hücum edip duruyordu.

Arkadaşı A.

"Hadi dışarı çıkalım, mahalleye gidelim. Bu oyunun biteceği yok."

Diğerleri A'ya katıldı. Maçı dört kişi oynuyorlardı. İki kişi birlikte karar veriyorlar, diğer iki kişiyi yenmeye çalışıyorlardı.

"Durun" dedi B.

"Şahınız tehlikede, mat olabilir. Biraz daha devam edelim."

"Tamam" dedi M. "Oynarız da sonra oynayalım. Maçı böyle bırakalım daha sonra geldiğimizde devam ederiz. Hem okuldan hoşlandığın kız da mahalleye geliyormuş. Onu da görmüş olursun oğlum. Boş ver oyunu."

B bunu duyunca maçı bıraktı. Rakipler M,B,A,S ve maçı yandan izleyen arkadaşları İ ve E, çalışma evinden çıkarken ağabeylerine, ablalarına selam verdiler. Büyükler ise başka bir odada günlerdir devasa bir pankarta kumaş boyasıyla yazı yazıp resim çiziyorlardı; oda tiner kokusuyla dolmuştu ve ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar boya yine de yeterli gelmiyordu. Onlar da karşılık olarak güler yüzle el salladılar. B rakip şahı mat etme heyecanından başka bir heyecana kaptırmıştı kendini. Bu kızı uzun zamandır izliyordu. Sadece arkadaş ortamında onun sesini duymuş ama aralarında tek bir kelime konuşma geçmemişti. Gözlerin -arada bir belli etmemeye çalışarak- birbirine bakmasından başka bir şey yaşanmamıştı. Bu yıllardır böyleydi. B. ise acele etmiyor, bu kadarının bile ona büyük bir haz vermesinden ve bu durumun büyüsünden hoşlanıyordu. Bir akarsuyun yatağından taşması gibi içine bir heyecan doldu. Sonra yarı yoldan geri döndü. Çalışma evinin kütüphanesinden aldığı kitabı satranç oynadıkları masanın yanında unutmuştu. Kitap ince bir kitaptı ve başlangıcı çok hoşuna gitmişti.

"Şimdiye kadarki tüm toplum tarihi sınıf mücadeleleri tarihidir. Özgür insan ve köle, patrisyen ve pleb, derebeyi ve serf, lonca üyesi usta ve kalfa, kısacası ezen ve ezilen, sürekli bir karşıtlık içinde bulundu" B bu girişi okuduktan sonra her şeyin sırrını bulmuş gibi kitabı elinden bırakmadı. Çalışma evinden tekrar dışarı çıktı. Şimdi kendini çok enerjik hissediyordu.

Oysa sabah yataktayken biraz yorgun kalkmıştı. Sabahın ilk saatlerindeki olaylar şöyle yaşanmıştı:

B uyandığında ilk olarak bacaklarını kırk beş derece bir açıyla yukarı doğru kaldırıp duvara doğru yaslayarak ayaklarına giden kanın akışını yavaşlatmakla dinlendi. Bu durumda kitabını okumaya devam etti. Dün oynadığı halı saha futbol maçında kalecilik yapmak istemediği ve hücum bölgesinde rakip oyunculara devamlı baskı yaptığı için doğal olarak bacakları ağrımıştı. Evin en küçüğü olduğu için bakkala gitmek onun göreviydi. Ayrıca çöp atmak, yumurtayı haşlamak da onun yaptığı işler arasındaydı. Kendisine ve ailesine tost yapmak ise en büyük zevklerinden biriydi. Nedense yumurtanın haşlandıktan sonra kaç dakikada yumuşak kıvama gelebileceğini evde en doğru o tahmin ediyordu. Peynirli, domatesli, kimyonlu tostu da mükemmel yapardı. Bu yeteneklerini defalarca kanıtlamıştı. Ablası G'nin sesini duydu.

"B hadi bakkala git. Evde ekmek yok."

B mahallede belki oynanır ihtimalini düşünerek torbasındaki bilyelerden biraz aldı ve yola koyuldu. Bakkal yıllardır kendi küçük dükkanında çok iş yapan H. Abi'ydi. Ekmekleri bisikletiyle fırından alırdı. B, fırına gidip tazesini bulamıyorken H Abi'nin dükkanında her zaman nasıl oluyor da taze ekmek oluyordu, buna şaşırıyordu. B'nin tahmini şuydu: Bakkal farklı fırınlardan ekmeği alıyor, hangisinin ekmeği ne zaman çıkaracağı saati biliyor, ona göre gün içerisinde fırınları ziyaret ediyordu. H Abi müşterilerin ekmekleri ellemesine laf eder –bir keresinde köpeğini gezdiren bir kadının ekmeği elleyip bıraktığını görünce ekmeği torbaya koymuş, çöpün yanına

bırakmış ve kadına bir daha dükkânına gelmemesini söylemişti– ve bisikletiyle dükkândan ayrıldığında kapısını açık bırakır, müşteriler hiçbir yere ayrılmadan sıra olup onun gelmesini sabırla beklerlerdi. Bakkalın başka bir özelliği ise muhalif bir duruşu olması, televizyonunun devamlı açık olması ve ülkeyi yönetenlere devamlı ağzına geleni söylemesiydi. Bu arada bakkala güvendikleri için mahalledekiler çoğu zaman evlerinin anahtarlarını ona teslim ederler, ailenin diğer bir üyesinin anahtarının olmadığını, okuldan veya işten gelince alacaklarını söylerlerdi. Bakkalda birçok evin anahtarı vardı. Bunlardan bazıları ise geri alınmamış, aylardır orada unutulmuştu. Bakkal ise kimin olduğunu artık hatırlamadığı anahtarlardan kurtulmanın en doğru yolunu onları çöpe atmakta bulmuştu. Bu ve diğer başka özelliklerinden dolayı B, H Abi'yi çok seviyordu ve evinin yakınındaki fırına değil de daha uzakta olan bu bakkala gitmeyi tercih ediyordu. B bakkala gitti, parmaklarının arasında çıtırdayan ekmeği aldı. H Abi onu her zamanki güler yüzüyle karşıladı,

"Gördün mü" dedi, "parktaki çadırları yakan bu adamlar. Canavar bunlar canavar. Ölmüş, insanlık ölmüş."

B biraz televizyonu seyretti, bakkalın dışındaki dondurma dolabının üzerindeki gazetelerin manşetlerine baktı. Giderken bakkal babasına selam söyledi.

Kahvaltıdan sonra B arkadaşlarıyla buluşmuş, çalışma evinde onlarla satranç oynamış ve şimdi de mahalleye onlarla birlikte geri dönmüştü. Gecekondu evlerinin arasındaki apartmanın alt katındaki kapanmış dükkanın kepenklerini kale yaparak –her cumartesi pazar olduğu gibi– futbol oynadılar. Kızlar da mahalleye çıkmışlardı. Bir köşeye oturmuşlar kendi aralarında sohbet ediyorlardı. B hem rakibine çalım atmaya çalışıyor hem de hoşlandığı kızın onu izleyip izlemediğini anlamaya çalışıyordu. Futbolu her geçen gün daha çok seviyordu. Çok yetenekliydi. Rakiplerine çok ince ayak oyunlarıyla çalım atardı ama mahalledekiler B'nin zayıf yönünü bulmuşlardı.

Sertçe, kaba bir şekilde ittirerek saldırdıkları zaman B'nin güzel çalımları işe yaramıyor, topu rakibinden geçirse bile kendi geçemiyordu. Eskiden bilye oynarlardı veya uçurtma uçururlardı ama artık on dört yaşındaydı, liseye gidiyordu ve çoğu zaman futbol oynuyorlardı. Zaten kırtasiyede büyükleri satılsa da B'nin hiç böyle bir uçurtması olmamıştı. Onunki harita metod defterinin tam ortasındaki büyük iki yaprağın koparılmasıyla yapılıyor-bugüne kadar kendisi böyle bir tekniği hiç becerememiş ve bu işi iyi bilen arkadaşına yaptırmıştı- ve bir ip takarak uçuruyordu. B uçurtmasının her zaman çok yükseklerde uçmasını hayal ederdi ama rüzgârın yeterli olmayışından mı yoksa kötü yapılışından mı bilinmez uçurtma hiç öyle yükseklere çıkmazdı. Sokakta koşturup havalandırmaya çalışırken bir gün uçurtması yükseklere çıkar da ip yetmez diye elindeki ipi hep uzun tutardı.

Kızlar gitti, maç bitti ve hava kararadı. Akşam bütün aile birlikte yemeklerini yediler. Yemekte nohut, televizyonda olaylar vardı. Binlerce insan meydanlarda toplanıyordu. B. leblebiyle nohutun aynı şey olduğunu, birinin haşlama diğerinin kavurmayla yapıldığını daha yeni öğrenmiş ve bu duruma çok şaşırmıştı. Her ne olursa olsun nohutu seviyor, ekmeğini suya bandırıp yemekten hoşlanıyor ama leblebiyi sevmiyordu. Hele bakkalda satılan leblebi tozunu ilk defa yediği ve boğazının kuruduğu günü hiç unutmuyordu. Bu arada iştahla nohutun suyuna bandırdığı ekmekler de bitti.

Akşam olaylar üzerine sohbetten sonra herkes yattı. B uyumadan önce kitabından birkaç sayfa okudu. Kitap şöyle devam ediyordu.

"Fabrikatör tarafından sömürülmesi, ücretini nakit olarak almasıyla birlikte o an için son bulur bulmaz, işçinin üzerine burjuvazinin diğer kesimleri, yani ev sahibi, bakkal, tefeci çullanır." Bizim bakkal hiçbir zaman çullanmaz, dedi kendi kendine, "burasını doğru yazmamış." Gerçekten de bakkal o güne kadar bir defa olsun ona olan borçlarından bahsetmemiş, tam

tersi ihtiyacı olduğu zamanlarda B'ye yardım etmişti. B Kitabı yatağın kenarına bıraktı ve bir süre sonra uyudu.

Sabah olduğunda sokakta sesler, yer yer gaz bulutları vardı. Ev ise yiyeceksiz ve havasızdı. Anne bakkala ekmek almaya gidecekti ki B annesini durdurdu.

- Ben giderim, dedi. Senin ayağın sakat. Bir olay olsa koşamazsın. Sokakta bir arkadaş bulursam kahvaltıya getirebilir miyim? Dedi.

Dışarıda beyaz bulutlara benzettiği bir hava vardı ama B cesaretliydi. Çalışma evinin gösterisinde, saz eşliğinde bütün koronun önünde tek başına Hiroşima şarkısını söylediği gün kadar cesaretliydi. Mahallede insanlar oradan oraya koşuyorlardı. Beyaz bulutlar bazı yerlerde yoğunlaşıyor, insanların birbirini görmesini engelliyordu. B bu duruma alışıktı. Zaten mahallesinde zaman zaman böyle olaylar olurdu. Ayrıca yazın sinek öldürme ilacı sıkan belediye arabasından da böyle beyaz bulutlar çıkıyordu. Çocuklar bu arabayı gördü mü peşinden koşturur, onun yaydığı sisin içinde kaybolur, kendi hayal dünyalarına dalarlardı. Yalnız bugünkü bulutlar ilaç arabasındaki bulutlar gibi güzel kokmuyor, kusma hissi yaratıyor, gözleri acıtıyordu. B nefesini tutarak ilerlese de gözlerinin yanmasına çare bulamadı. Daha önce de mahallede komando oyunları oynamıştı –bu oyunda arkadaş grubu iki takım olarak ayrılır, bir grup diğer grubu elindeki silahlarla yakalayana kadar oyun sürerdi-.o yüzden tehlikelere karşı hazırlıklıydı. Yalnız gözünün yanmasından dolayı çevreyi iyi göremiyordu. Bakkala az kalmıştı. Gözünden yaşlar geldi. Sokağın karşı kaldırımına geçmek için uygun zamanı beklerken aniden bir yıldırım çaktı. Bir anda bilincini yitirir gibi oldu, ne olduğunu anlayamamıştı. Yere düşerken küçükken parkta sallandığı salıncak gözünün önüne geldi. Sanki salıncakta sallanma hissine benzer bir his yaşadı. O salıncakta ne kadar da hızlanırdı ve çok hızlanınca ayaklarıyla önündeki ağacın yapraklarına dokunmayı çok severdi. Ağaca dokunduğu zaman hayatta en büyük başarıyı ya-

kalayan kahraman gibi kendini hissederdi. Cebindeki dünden kalan bilyelerin yere düştüğünü gördü. Yere yattı, bekledi. Bu bekleyiş az sürmüştü ama ona çok uzun bir zaman gibi geldi. Yerdeyken birden nedense aklına oynadığı satranç maçındaki pozisyon geldi. Matı vezirle yapmayacaktı, aklına o zamana kadar düşünmediği bi şey geldi: Piyonla oynamak!

İnsan hafızası ne tuhaftı. Elini vezirden çekerken piyonun Türkçede "er" anlamına geldiğini hatırladı. Bir de nefer vardı, abileri konuşurken duymuştu "sıra neferi"... ama o daha başka bir şeydi sanki. Aklı karışmıştı. Son bir gayretle kafasını toparlayıp önündeki hamleye odaklandı. Tahtayı kafasında hayal edip piyonu sürdü.....

Rakip mecburen almak zorundaydı. Piyonla bir kez daha aldı ve artık şahın kaçabilecek hiçbir yeri yoktu. Bugüne kadar hep vezirin ve güçlü kalenin matı yapabileceğini düşünmüştü. Sadece 1 puanı olan güçsüz piyon da yerine göre fırtınalar yaratabiliyordu demek ki. Zaten en son kareye gidip de kendi istediği bir taşa dönüşmesinden bir şeyler yapabileceği belliydi. Kız arkadaşı tahtanın kenarından gülümsemeyle birlikte onu alkışlıyordu. B'nin yaptığı mat ile gurur duymuştu. B onun ipeksi tenini, gamzeli yüzünü ve konuşacağı ilk anı hayal etti. Dudaklarından ilk kelimeler şimdi çıkacaktı.

Abilerden biri B yi kucağında taşırken diğer bir kişi yardım etti. Bir arabaya bindirdiler. B'nin bilinci giderek kayboluyordu. Hastaneye vardıklarında uçurtması göklerde süzülüyor, elindeki ip yetmiyordu. Birden ip elinden kaydı. Uçurtma beyaz bulutların arasında gözden kayboldu.

İki hafta sonra satranç odasına giren öğretmen yarım kalmış oyunu gördü ve maça bir göz attı. Diğer odada 15 kişi tiyatro çalışması yaptığından büyük bir gürültü geliyordu ve öğretmen pozisyondaki tehlikeyi hissetmesine rağmen matı göremedi. Taşları topladı. Kutuya koydu. Geri dönüp sonra tekrar tahtaya baktı. Olası hamleleri hesapladı:

...cxb4.. 1.g5 hxg5 2.fxg5 mat.
"Berkin" dedi sonra.
"Berkin! Kara kaşlı, güleç yüzlü oğlum benim!

Bir Tek Bu

Firuze Engin

Bugün yengem, annesini ziyarete gitti. Onun annesi de benim annem gibi kanser. Ama yengemin annesi yaşlı olduğu için iyileşmesi çok zormuş. Torunlarını görmek istemiş. Yengem, Mehmet'le Barbaros'u da hastaneye götürdü. Beni götürmedi. Biz de dayımla haftaya annemi ziyarete gideceğiz.

Yengem o kadar titiz ki başımızda büyük olmadan evde yalnız kalmamıza bir dakika bile izin vermiyor. Halbuki Barbaros 12 yaşında. Ben de büyüdüm. Bu sene 3'e başlayacağım. Ama artık Afyon'daki okuluma gitmeyecekmişim. Annem iyileşene kadar burada kalacağım. Annem Antalya'daki hastanede yatıyor. Dayım bana haritadan gösterdi; Mersin, Antalya'ya

Afyon'dan daha yakın. Dayımın oğlu Mehmet bu yıl ilkokul 1'e başlayacak. Ben onunla aynı okula gideceğim, onun okuma yazmasına yardım edeceğim.

Sabah kahvaltı ediyorduk.

"Bir komşuya rica edelim de Sine'yi de onlara..."

Dayım konuşurken yengem lafı ağzına tıktı.

"Ay yok! Sibellere bırakacaktım ne güzel, son dakkada temizlik var getirme dedi. Görüyor musun; dün öyle dememişti ama! O da benden bir şey ister bundan sonra!"

"Nuraylara gideyim mi?"

İzin verseler de Nuraylara gitsem. Nuray'ı çok seviyorum. Cingöz bir kız. Bana bir ayda bütün kasabayı öğretti. Kendi makyaj malzemeleri var. Annesi ona milyoncudan farla ruj almış.

Yengem gözlerini patlattı, dayıma baktı. Nuray'ın annesini hiç sevmiyor.

Dayım da kaşlarını çattı yengeme baktı.

"Ne yapalım Nurbanu? Söyle!"

"E götür karakola! Alsın yanına oyuncaklarını. Bahçede oynasın. Kâğıdını boyasını da al, öğlen çok sıcak olunca odada resim yapsın. Zaten çok uslu benim kızım". Yengem saçımı sevdi. "Doğru düzgün bir de öğle yemeği yedirirsin ona dayısı..."

Dayım iç çekti. Ama bir şey demedi. Beni bugün karakola götüreceğini anladım. Bu habere de sevindim. Çünkü karakolun arka bahçesinde yavru kediler var. Küçük bir havuz var. Havuzda iki tane balık var. Akın Abi'nin bilgisayarında iskambil oyunu var. Karakolu seviyorum. Zaten Akın Abi'yi çok seviyorum.

Yengemler dolmuşa yetişmek için hızlı hızlı giyindiler, çıktılar. Ben de ayakkabılıktaki karton torbanın içine Ponny atımı, vampir kızı, vampir kızın tarağıyla giysilerini, bir de boyalarımı koydum.

Acaba Akın Abi karakolda mıdır? Karakolun arka bahçesinde, demir kapının arkasında duran fileli bir kepçe var. Geçen gün, havuzun üstüne düşen yaprakları, dalları o kepçeyle topladık. Kedilerden biri benim olacak. Yine karakolun bahçesinde duracak ama benim kedim olacak. Akın Abi "Adını düşün sen koy" dedi. Bir isim buldum; gidince koyacağım. Eğer Akın Abi karakoldaysa, bahçedeki domateslere de bakarız. Domatesleri karakolun bahçesine dayım ekmiş. Kıpkırmızı olmuşlar ama "daha olmadılar" diyor, kimseye elletmiyor. Şimdi gidince, Akın Abi bir tane kendine bir tane bana koparır, yine kırt kırt yeriz. Anne kediye de veriyoruz, yemiyor salak.

Nuray'ın ablası çok güzel fal bakıyor. Geçen gün bana fal baktı. İçinden bir dilek tut dedi. İçimden Akın Abi'nin bana aşık olmasını diledim. Fincanı açtı, "Aaaa" dedi. "Ne kadar aydınlık. Çok temiz dilek tutmuşsun. Biraz zamanı var ama olacak. Olunca gel beni bul, bana hediye getir"

Dayımla evden çıktık, el ele tutuştuk. Eski köprünün oradan geçtik. Çocuklar oyun oynuyorlardı. Nuray da oradaydı. Beni görünce "Sine gelsene, kurbağa bulduk" dedi. Dayım hiç duymamış gibi yürümeye devam edince ben de mecburen, elini tuttuğum için, onunla yürüdüm geçtim. Geçerken "Ben bugün dayımla karakola gidiyorum" diye o tarafa doğru bağırdım.

Yengem Nuray'ın annesini hiç sevmiyor. Ablasını da; hiçbirini sevmiyor. Nuray'ın babası yok. Annesi, ablası üçü yaşıyorlar.

İki tane tuhaf şey oldu.

Birinde, yaz başında ilk geldiğimde, Nuray'la yeni tanışmıştık yani, dayımların apartmanının olduğu sokakta bir ağaç var, çocuklar ona tırmanıyordu. Önce Samet'le Doğukan tırmandı. Birazcık tırmanınca, kalın iki dalın ortasında bir çatal var, oraya oturabiliyorsun. O ikisi oturdu, biz de Nuray'la aşağıdan onlara bakıyorduk. Barbaros geldi. Ama sokağın başın-

da durdu, bize yaklaşmadı. "Sine gel biraz" dedi. Yanına gittim. Kaba kaba konuştu benimle. "Bu kızla arkadaşlık etme. O çocuklarla oynama" dedi. Ben de "Sana ne?" dedim. Kiminle istersem oynarım ona mı soracağım?

Geri döndüğümde Nuray da ağaca çıkmıştı. Ben hayatımda hiç ağaca çıkmadım. Ama Nuray'ı görünce bir cesaret geldi. Doğukan'la Samet aşağı atladılar, avuçlarını birleştirip bana merdiven yaptılar. Elimi Samet'in omuzuna attım tam ayağımı avucuna koyacağım, yengem de o sırada mutfak penceresinden bizi izliyormuş. Yüksek sesle öyle bir bağırdı ki! "Sineee gel bakayım buraya".

Durdum. Kızmış gibi bana. Apartmanın önüne koştum, yengem mutfak penceresinden sarktı, bana söylüyormuş gibi yapıp çocuklara duyurarak "Aptal mısın sen?" dedi. "Sizi ağaca çıkarıp eteğinizin altına bakmaya çalışıyorlar. O kız eteğini göstermeye meraklı da ondan çıktı tepelere! Gel bakayım sen eve!"

Ciğerimden karnıma doğru bir sıcaklık indi. Kalbim atmaya başladı. Eteğimin altını göstermeye meraklı değilim; altımda tayt vardı zaten. Nuray'ın meraklı olduğu da aklıma bile gelmemişti. Yengem bunu böyle bağırınca, sanki kendim söylemişim gibi utandım. Ağacın oraya geri mi dönsem eve mi girsem bilemedim. Nuray, Samet, Doğukan bize doğru bakıyordu. Yengem "basıyorum otomatiğe" dedi. Apartman kapısının önünde, dönüp çocuklara hiç bakmadan otomatiğin sesini bekledim. Yengem otomatiğe basınca da eve girdim.

Nuray benimle bir daha hiç konuşmaz diye düşünüyordum ama ertesi gün, öğlen sokakta kendi kendime şarkı söylüyordum, bir baktım koşarak yanıma geliyor. "Burası çok sıcak bizim bahçeye gelsene" dedi.

O gün ilk defa onların evine gittim. Dayımların arka mahallesinde tek katlı bir evde oturuyorlar. Bana küs davranmadı. Ablasının yaptığı kolyeleri gösterdi. Boncuk kutusunu açtık.

İkinci tuhaf şey; bir gün yine dayımların sokağında oyun oynarken bilmiyorum neden, ikimiz yine Nuraylara gittik. Annesi tiramisu yapmış. Tiramisu yiyorduk; yerken de "misu misu tiramisu, misu misu tiramisu" diye şarkı söylüyorduk. Ablası geldi. Nuray'ın ablası kasabada değil de, ama yakın bir yerde galiba, takı-süs eşyası satan bir dükkanda çalışıyor. Her sabah dolmuşla gidip akşam hava kararırken dönüyor. Nuray'ın annesi şaşırdı hatta. "Ne oldu; ne geldin erken erken?" dedi. O akşam hep beraber bir düğüne gideceklerdi. Nilay Abla, düğüne rahat hazırlanmak için karnım ağrıyor diye yalan uydurmuş, işten erken çıkmış. "Afferim kızım, bu işten de attır kendini de rahatla" dedi annesi, ayak tırnaklarına oje sürmeye devam etti. Sonra ben baya kaldım onlarda. Nilay Abla, çalıştığı dükkandan iki tane uzun saçlı toka almış. Saçını sıkıca toplayıp bu tokaları dolayınca uzun bir at kuyruğun varmış gibi görünüyor. Nuray'a taktık, güzel olmadı. Onun saçları turuncu gibi. Ben taktım, tam oldu. Sanki benim saçım. Nilay abla "Ay çok yakıştı kız Sine. İkimizin saçı aynı renk" dedi. Sonra da bana mavi farla göz makyajı yaptı. Böyle eğleniyorduk işte, kapı çaldı, Nuray'ın annesi açtı, tanıdım hemen, Mehmet'in sesi: "Sine sizde mi?"

O an fark ettim ki kaç saattir oradayım. Dayım eve gelmiş, her yerde beni aramışlar. Hemen at kuyruğu tokaları çıkardım, Mehmet'le beraber koşa koşa eve döndük.

Dayım, Barbaros, yengem... Hepsinin suratı bir karış asık. "Nereye gittiğini niye kimseye haber vermiyorsun?" diye kızdılar. Haklılar. Ben zamanın nasıl geçtiğini anlamadım ki. Dayım kucağına oturttu. "Dayıcığım, sen bize emanetsin, yengenden habersiz hiçbir yere gitme, başına bir şey gelse annene babana ne deriz?" Haklı.

"Bak görüyor musun? Kadın gibi boyamışlar kızın suratını! Hey Allah'ım!"

Yengem öyle deyince yüzümde makyaj olduğunu hatırladım. Hoşuma gitti, gülümsedim. Çünkü makyajla baya güzel

görünüyordum. Nilay Abla gözlerimi boyarken Nuray'ın annesi bana bakıp bakıp gülmüştü. Mavi boyalı gözlerimin dayımları da güldüreceğini düşündüm. Gülmediler ama yengem o andan sonra yumuşak yumuşak konuşmaya başladı.

"Sineciğim... O Nuray'ın annesi hiç normal bir kadın değil yavrum. Çok hoppa çok fettan bir kadın".

Hoppa da ne demekse? Fettanı biliyorum. Muhteşem Yüzyıl dizisindeki Nurbanu Sultan fettan. Yengem, kendi adı da Nurbanu olduğu için, bir gün diziyi yazanlara kızmıştı "Ama ben kitabını okudum, bu kadar da fettan değil bu kadın!" demişti. O gün de işte, Nuray'ın annesine fettan dedi.

Yine ciğerimden karnıma o sıcaklık indi.

Nuray'ın annesini artık sevmiyorum. Başka şeyler de duydum. Bazen yengemin abisinin domates tarlasında çalışıyor. Oradaki kadınlar anlatıyormuş. Erkeklere düşkünmüş.

Dayımla karakola geldik. Akın Abi yok. Başka polisler var. "Komiserim şöyle oldu, komiserim böyle oldu" diye dayıma bir şeyler anlattılar. Ben hemen arka bahçeye çıktım. Kedilere baktım. Hepsi meme emiyordu. Önce benim kedimi göremedim. Kardeşlerinin altına sıkışmış. Sevmek istiyorum, çekiyorum, yine memeye gidiyor. Havuza baktım, kepçeyle alınacak bir tane bile yaprak yok. Kepçeye baktım, filesi ıslak. O zaman sevindim. Akın Abi karakola gelmiş. Ama bir yere gitmiş demek ki. İçeri girdim, arkadaki odaya baktım. Akın Abi'nin masası boş, öbür masada başka bir polis oturuyor. "Ben şu masaya oturabilir miyim?" dedim. Güldü. İlginç bir adı vardı bu polisin. Hatırlamıyorum. "Otur" dedi.

"Resim mi yapacaksın?"

"Oyuncaklarımla oynayacağım".

Vampir kızı çıkardım. Mor elbisesini soydum. Sarı, üstü siyah taşlı elbisesini giydirdim. Bu elbiseyi biriyle buluşmaya giderken giyiyor. Sevgilisiyle buluşacak. Sevgilisi onun vampir olduğunu bilmiyor. Vampirler kraliçesi izin verdiği zaman, vampir kız sevgilisini ısıracak ve onu da vampir yapacak.

"Dilülülüüüt".

Dışarıdan telsiz sesi geldi. Karakola giren birkaç kişinin ayak sesini duydum. Oynamaya devam ettim.

Vampir kızın sevgilisi ona evlenme teklif etti. Bir çocukları olsun istiyor. Ama vampir kızlar evlenemez. Sadece vampir erkekler evlenebilir. Vampir olmayan kadınlarla evlenirler ve doğan çocuklarını ısırıp vampir yaparlar.

"Ulan hepimizin kanını siz emdiriyorsunuz be! Şerefsizler!"

Nuray'ın annesinin sesi!

"Bağırma lan!"

Dayımın sesi!

Adını hatırlamadığım polis hemen masasından kalktı, odadan çıktı.

"Gel sen böyle gel".

Başka bir polis, Akın Abi'yi kolundan tutmuş, benim oynadığım odanın önüne geldiler. "Bırak komiserime anlatsın derdini". Polis, Akın Abi'yi içeri sokacaktı, odada beni görünce vazgeçti, koridorun karşısındaki odaya götürdü. Vampir kızı masaya bıraktım koridora çıktım.

Dayım başkomiser. O yüzden karakolun kapı girişindeki büyük oda onun. Nuray'ın annesi karakolun kapısındaydı. Dışarı doğru yürüyordu.

"Allah hepinizin belasını versin inşallah!"

Dayım odasından çıktı "Alloooo!" O kadar sert söyledi ki bunu. "Getirin şunu!"

Kapıdaki polis Nuray'ın annesini kolundan tuttu. Dayım dişlerini sıktı.

"Hayırdır nereye gidiyorsun?" Nuray'ın annesi iyice sinirlendi. "Gidiyorum! Yok benim şikayetim mikayetim, hepiniz Allah'ınızdan bulun!"

Dayım sıktığı dişlerinin arasından nefes aldı. "Bu adam şikayetçi mi bakalım? Bu adamın şikayeti ne olacak?"

Dayımın odasından bir adam çıktı. Elleri kirli, ağzı kanıyor. "Ben şikayetçiyim komiserim!"

Dayım eliyle dumanı yeller gibi bir hareket yaptı. "Geçin hepiniz içeri! Geçin!"

Nuray'ın annesi, ağzı kanayan adam, dayım, hepsi dayımın odasına girdiler. Akın Abi'yle öbür polisin girdiği odanın önüne gittim. Kapı açıktı. Koridorda durdum, konuşmalarını dinledim.

"Cep telefonundan mı aradı seni?"

"Ya evet abi!"

"Ne olmuş?"

"İşte bu yevmiyeler meselesi. Arada domatese gidiyor ya... Kadınlara erkeklerden az yevmiye veriyorlar. Bu da deliriyordu, dedim git patronla konuş".

"Hıı?"

"Tarlanın sahibi de 'size erkeklerle aynı parayı vermem ama kazan kaldıracaksanız erkeklerden azaltıp onu size ekleyeyim' demiş".

"Komserin kayınçosu?"

"Ha o. Bu içerideki herif de işçilerin çavuşu gibi bir şey. Duyunca öbür kadınların gözünü korkutmuş tabi".

"Hıı?"

"Bu da gitmiş kafa tutmuş".

"Kadın haklı o zaman?"

"Ya siktirsin orospu, herife yumruk attı!"

Adını hatırlamadığım polis beni koridorda gördü.

"Sine, hadi sen git oyuncaklarınla oyna abiciğim yok bir şey"

O an oradan ayrılmak istemiyordum. "Akın Abi'ye bir şey söyleyeceğim" dedim.

Ağzımdan öyle bir şey çıktı.

"Tamam ama şimdi Akın Abi'nin işi var. Sonra söylersin".

"Kısa bir şey söyleyeceğim".

"Sen odaya git, Akın Abi'n işi bitince gelir"

Yeni bir şey uyduramadım. Yerimden de kıpırdamadım ama. Akın Abi koridora çıktı. Hemen ne söyleyeceğimi düşündüm.

"Akın Abi".

Yanına yanaştım. "Kediye isim buldum".

"Hah koydun mu adını?"

"Annesinden meme emiyor. Sen alıp benim kucağıma versene".

Dayımın odasının kapısı açıldı. Nuray'ın annesi bağırıyor yine:

"Komser! Bu adam senin akraban değil mi? Çağır gelsin, burada konuşalım!"

Dayım koridora çıktı "Akkıııın!"

"Buyurun komiserim".

"Ne oldu?"

Akın Abi dayımın kapısının önüne kadar yürüdü.

"Komiserim, erkeklerle kadınların yevmiyeleri aynı değilmiş, kadınlar daha az alıyor diye..."

"Onu geç şimdi, bahçede ne oldu?"

"Ben gittiğimde tartışıyorlardı komiserim".

"Senin nereden haberin oldu? Karakolu mu aradı?"

"Evet komiserim".

"Cebinden mi aradı, karakolu mu aradı?"

"Karakolu aradı komiserim".

"Senin bu kadınla herhangi bir alakan var mı?"

"Hayır komiserim. Ben olaya müdahale etmeye gittim".

Nuray'ın annesi içeriden avazı çıktığı kadar bağırdı "Ben senin erkekliğine sıçayım!"

Dayım da bağırdı "Sus!"

"Hayri'ye yumruk attı mı?"

"Evet komiserim".

"Alın kadının ifadesini, indirin nezarete".

Akın Abi'yi arka odaya götüren polis , emri alınca dayımın odasına girdi. Nuray'ın annesini kolundan tutarak çıkardı. Az

önce Akın Abi'yi götürdüğü odaya doğru yürürlerken Nuray'ın annesi "0543 671..." diye başlayan bir telefon numarasını sürekli ama sürekli bağırarak tekrar etmeye başladı. Bir yandan da gülüyordu. Polis, ağzını kapattı. Odaya soktu, kapıyı kapattı.

Dayım yine o duman yelleme hareketini yaptı. Bu sefer Akın Abi'ye doğru : "Gel".

Akın Abi dayımın odasına girdi. Ağzı kanayan adamı dışarı çıkardılar. Kapıyı kapattılar.

"Sine. Gel biz seninle kedileri sevelim".

Adını hatırlamadığım polise baktım. "Ben kendim severim sen gelme".

Koşarak arka bahçeye çıktım. Kedileri sevmeye değil de o odanın penceresi arka bahçeye bakıyor.

Bahçeye çıkınca bir baktım Nuray. Yavru kedilerden birini sırtından yere bastırmış, kaçmasın diye, kafasını seviyor.

Beni fark edince "Sine gelsene bak, kafasının üstünde kalp şekli var" dedi.

Annesiyle mi gelmiş anlamadım. "Bu kediler kimin?" diye sordu.

"Şuradaki benim, diğerleri polislerin".

"Biz de bugün dereden kurbağa yakaladık. Doğukan pantolonumun içine attı".

"Niye?"

"Bana aşık. Salak, pantolonunu indir de çıksın dedi".

"Nasıl çıkardın?"

"Paçamdan çıktı. Kurbağadan korkmam ki".

Nuray'ın annesini götürdükleri odanın penceresi kapalıydı. İçeriden hiç ses gelmiyordu. Nuray karakola annesiyle mi gelmiş acaba?

Elini gevşetti, kediyi bıraktı. Kedi fırt diye annesinin yanına kaçtı. Hepsi birden duvar gölgesine yatmışlar. "Burası çok güneş, gel şurada oynayalım" dedim. Kedilerin yanına gittik. Orası pencereye uzak. "Sen burada bekle, vampir kızla Ponny'yi getireceğim".

Karakola girdim. Dayımın odasının kapısına koştum. Dayım bağıra bağıra konuşuyordu. Ama biraz dinleyince anladım, Akın Abi'ye bağırmıyor, telefonla konuşuyor. "Bak bu adam şikayetçi. Sen gel, konuş şikayetini geri aldır. Yav tamam işte. Sen gel Hayri'yi al. Ben kadını sonra çıkarayım. Bırak, konuşma ne konuşacan? Yollu bu, bunu at işten! Evet. Başına bela".

Akın Abi'nin odasına gittim, kimse yok. Masadan oyuncaklarımı aldım. Bahçeye çıktım. Nuray havuzun kenarına diz çökmüş, iki elini de havuza sokmuştu. Ben de oyuncakları kenara bırakıp ellerimi havuza soktum. İki tane balık, ikisi de birbirinin tersine doğru yüzüyordu. Bir tanesi sürekli benim elimin etrafında dolaşıyordu. Bir kere dokundum. Yine yaklaştı, bir kere daha dokundum. Nuray kalktı geldi benim yanıma diz çöktü. "Dur ben onu yakalayayım mı?" dedi. Bir kere tuttu balık elinden kaçtı. Ayağa kalktı iyice havuza doğu eğildi. Yine tam tutar gibi oldu, balık havuzun öbür tarafına kaçtı. Bir daha bizim tarafa gelmedi. Bu sefer Nuray benim yanımdan kalktı, o tarafa gitti, havuza yavaşça eğildi, iki elini suya soktu, balığı iki taraftan kıstırıp yakaladı. Yakaladığı gibi sudan çıkardı. Balık elinde kıpır kıpırdı. Bana baktı güldü. O kadar kıkırtılı bir gülüşü var ki. Balık, kuyruğunu Nuray'ın eline çarpıp duruyor o da kıkır kıkır gülüyordu. O an, bir daha Nuray'la arkadaşlık etmemeye karar verdim.

Odanın penceresi açıldı. Hava çok sıcaktı ve Nuray gülmese bahçe çok sessizdi. Kolun çevrildiğini, pencere tahtalarının birbirinden ayrıldığını duyduk. Nuray hemen balığı suya attı. Biri kızacak diye korktu herhalde. Ama pencereye kimse çıkmadı. "Üstüme yürüdü! Deli miyim ben durup dururken niye yumruk atayım?"

Annesinin içeride olduğunu biliyor mu bilmiyor mu karar veremiyordum. Ses bahçeye yayılırken dikkatle Nuray'a baktım. Pencere bizim boyumuzdan biraz yüksekteydi. Nuray havuzun yükseltisine çıktı.

"Anneee!"

Sanki annesine merhaba der gibi seslendi. Sevinmiş seslendi.

Bir süre odadan hiç ses gelmedi.

Sonra Nuray'ın annesi pencereye çıktı.

"Ne yapıyorsun orada?"

"Oynuyoruz".

"Orada oynanmaz. Eve git çabuk".

"Sine de var. Sine'yle beraber oynuyoruz".

Annesi bana baktı.

"Sine'nin dayısı polis. O oynayabilir. Sen eve git".

"Seni bekleyeyim mi?"

"Bekleme. Biz polis abinlerle bir şey konuşuyoruz".

"Ne konuşuyorsunuz?"

"Bir şey konuşuyoruz yavrum. Eve git. Konuşmamız bitsin geleceğim".

Polis, Nuray'ın annesinin arkasından bize bakıyordu. Birden dayımı gördüm. O da bahçe kapısından bakıyordu.

Nuray havuzun yükseltisinden aşağı atladı. Bana döndü.

"Ben gidiyorum".

"Tamam".

Şimdi bahçe kapısından karakolun içine girecek, sonra da karakolun kapısından çıkıp gidecekti. O bahçe kapısından geçerken dayım kenara çekilecekti.

Ama Nuray karakola girmedi. Gölgesinde kedilerin yattığı duvara doğru yürüdü. Çok kısa bir an duvara baktı, boyunun azıcık üstündeki bir oyuğa elini soktu. Tırmanmaya başladı.

Nuray duvara tırmanırken hepimiz onu izledik. Betonun oyuk yerlerine tutuna tutuna yukarı çıktı. Duvarın üstüne oturdu. Hop, diğer tarafa atladı.

Ben ona bakarken odanın penceresi kapandı.

"Acıktın mı Sine?"

Dayım ellerini cebine sokmuş hâlâ bahçe kapısında duruyordu.

"Hayır".

"Domateslerimi yeme sakın".

Gülümsüyordu.

"Tamam".

İçeri girdi.

Nuray'ın annesini hiç ama hiç sevmediğime emindim artık. Vampir kızı, Ponny'yi havuzun kenarından aldım, duvarın dibine, gölgeye oturdum. Yavru kediler sırtüstü yatmıştı, anneleri bir onu bir ötekini yalıyordu. Ağlamak istediğimi fark ettim. Ağlamak için vampir kızın saçlarını okşamaya başladım. Sevgilisiyle evlenemeyeceğini, bir çocuğu olamayacağını düşündüm. Doğukan'ın gerçekten Nuray'a aşık olup olmadığını düşündüm. Nuray pantolonunu çıkardı mı yoksa kurbağa dediği gibi paçasından mı çıktı diye düşündüm. Nuray'ın annesinin bağırdığı telefon numarasını düşündüm. Karnımdaki sıcaklık yukarı, gözlerime doğru yürümeye başladı.

"Sine! Neredesin kız cimcime?"

Birden her şey durdu. "Karnın acıkmadı mı?"

Akın Abi, az önce dayımın olduğu yerde, bahçe kapısının tam altında duruyordu. Sanki bir yere gidecekmişiz gibi. Bahçeye çıkmak istemiyormuş gibi. Oradan konuşuyordu.

"Döner yiyelim mi?"

"Kediye isim buldum" dedim.

Güldü. "Hah. Ne koydun adını?"

"Daha koymadım. Misu koyalım mı?"

"Koyalım. Ne demek Misu?"

"Bir şarkı... Bak şöyle; Misu misu tiramisu.. misu misu tiramisu..."

Hoşuna gitti, güldü.

Ama ben artık bu şarkıyı da hiç sevmiyordum.

Karakoldan çıktık. Akın Abi hemen elimi tuttu. "Sine boşver dönmeyelim karakola" dedi.

"Güzel bir döner yiyelim, sonra da seninle akşama kadar takılalım. Olur mu?"

"Olur. Dayıma haber vereyim".

Durdum. Elini bıraktım. Geri dönüp karakola koşup dayıma haber verecektim.

"Dayın izin verdi" dedi.

Tekrar elimi tuttu, birazcık da sıktı.

"Madem sen Sine'yi çok seviyorsun, ikiniz bugün akşama kadar gezin dedi dayın".

Kalbim duracak. Beni sevdiğini söyledi.

Nuray'ın ablasının falı çıktı.

Ama Nuray'ın ablasına hediye götürmek istemiyorum.

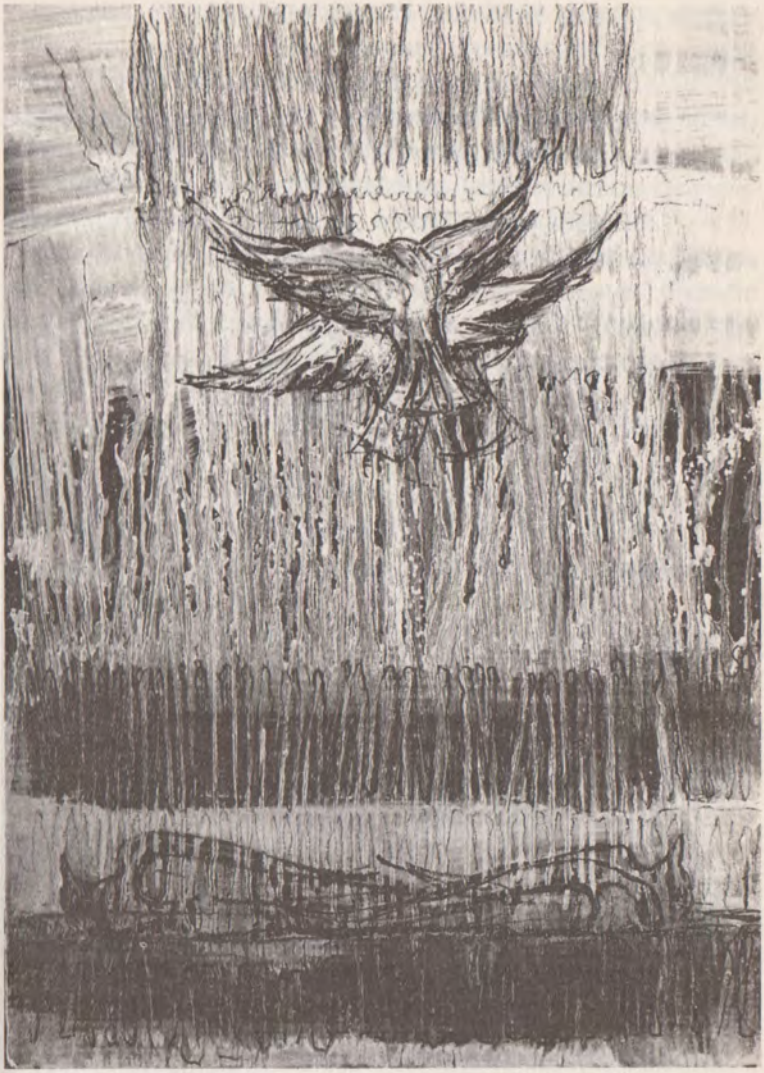
Bir daha Nuray'ı da annesini de hiçbirini görmek istemiyorum.

Bugün başka hiçbir şey düşünmek istemiyorum.

Akın Abi beni seviyor. Bir tek bu.

Elimi çektim elinden. Kendim yürürüm dedim.

Yürüdük yan yana.

Erdal Ünal

Küçük Adam

Can Mesut

"Küçük adam ne demek?" diye sordu yine!

Yorgundum. Ne demeliydim ki şimdi, bilmiyordum. Sıkılmıştım artık bu soruyu duymaktan.

Bir an durdum düşündüm, gerçekten "küçük adam" ne demekti, kimdi ve neden ben "küçük adam" olmayı seviyordum? Cevap vermedim. Kendime de vermedim. "Küçük adam" hakkında konuşmak istemiyordum.

Hava kararmak üzereydi. Haziranın ortalarıydı. Güneş bir taraftan günün telaşı bir taraftan.

Yorulmuştum. Her zaman uçarcasına gittiğim yol git git bitmiyordu. Bir an önce evime varmak, çok sevdiğim o koca

yatağımda, yastıklarımın arasına sokularak yatmak, dinlenmek istiyordum. Eve yaklaşmıştım ki köşede, asırlık çınar ağacının dibinde alaca bir kedi çarptı gözüme. Pür dikkat, ön ayak kemikleri vücudunun üst tarafında belirginleşmiş, her an saldırabilir pozisyonda kuşları izliyordu. Karnı acıkmış olmalı diye düşündüm. Kuşları seviyordum, kedileri de ama ne yapabilirdim ki. Benim de karnım acıkmıştı. Devam ettim.

Eve vardığımda açlıktan karnım sırtıma yapışmıştı. Doğru buzdolabına gittim. Biraz peynir, biraz domates. Ekmek! Ekmek yoktu. Ekmeksiz yapamayanlardandım. Ekmeksiz karnım doymazdım ki. Bakkal uzak değildi ama dedim ya yorgundum, yol gözümde büyüdü. Kolayı seçmeye, internetten sipariş vermeye karar verdim. Siparişi verip beklemeye başladım.

Nerede kaldı bu yemek diye düşünmeye başladığım anda kapı zili çaldı. Tam zamanında! On üç lira tutan yemeğin karşılığında on beş lira vererek bana hizmet sunan lokantanın çırağına iki lira kadar bahşişi çok görmek istemedim.

Yemeğimin elime ulaşması yarım saat, tamamının mideme ulaşması beş dakika sürmüştü.

Karnım doymuştu. Yarın beni yoğun bir gün bekliyordu. Yatağıma uzanıp uykuya geçebilirdim artık ama bir türlü uykum gelmiyordu. Eski model bilgisayarımın fanından çıkan ses uyumama izin vermiyordu. Bilgisayarı kapatmak için elimi uzattığımda son anda fikrimi değiştirip internet haberlerine bakmaya karar verdim. Memleketin her yerinde Gezi direnişi bağıntılı olaylar oluyordu. Alışkanlıkla haberleri taradım. Bir iki derken üçüncü haber başlığında kalakaldım:

"Ekmek almaya giden çocuk vuruldu!"

Kimdi bilmiyordum ama bir çocuk vurulmuştu. Detayın ne önemi vardı ki vurulan küçük bir çocuktu.

Çocuk. Yani bildiğimiz çocuk işte!

Garip bir şekilde bütün yorgunluğum gitmiş içimi bir öfke sarmıştı.

Bir çocuk vurulmuştu. Ekmek almaya giderken vurulmuştu.

Ekmek...

Ekmek almaya üşendiğim için bakkala gitmek yerine başucumdaki bilgisayarımdan sipariş vererek ayağıma kadar gelen hizmeti tercih etmiş, belki de hayatımı kurtarmıştım. Öyle miydi? Hayat bu kadar basit miydi gerçekten?

Sonuçta bir çocuk vurulmuştu. Yani bildiğimiz çocuk işte!

Yüzüm sert bir tokat yemişçesine acıyordu. Ne yediğimi unutmuştum. Midem bulanıyordu ve bunun yediklerimle alakasının olmadığını biliyordum. Ayağa kalktım. Odamın içinde bir o tarafa, bir bu tarafa gidip gelmeye başladım. Saçma sapan düşüncelere dalmıştım. Ekmek alamayacak durumda olsaydım ne olurdu acaba? Kafka'nın *Dönüşüm*'ü geliyordu aklıma,

Gregor Samsa'nın çektikleri... Bencil miydim? Bencil miydik? Ne alaka dedim sonra.

Durumun anormalliği, ekmek almaya giden bir çocuğun vurulmuş olması, beni gerçeküstü bir düşünce hali içine sokmuştu. Ortada bir sorun vardı. Ekmek almaya giden bir çocuk ölmüştü ve ben ekmek almaya gitmeden de karnımı doyurabiliyordum. İçimden geçen şeye karar verdim. Gitmeye üşendiğim bakkala sanki özür dilemek için gider gibi yürümeye başladım. Ayaklarım beynimden emir beklemeden ilerlemekteydi, beynim ise çocuğu düşünmekten kendini alamıyordu. Bakkalda çalışan genç delikanlıya baktım, bir süre daha baktım ve "Bana bir ekmek verir misin?" dedim.

Genç çocuk arkasındaki dolaptan bir ekmek çıkardı, kâğıda sardı.

"O çocuğun elindeki tek masum silah ekmeğiydi. Senin silahın nedir abi?" dedi.

Bakkala gitmiş miydim, bakkal öyle bir şey söylemiş miydi, emin değildim. Halüsinasyon görüyor olmalıydım. Kapıyı açmak için öne doğru hamle yaptığımda burnuma çarpan ekmek kokusuyla aydım. Evet! Bakkala gitmiş, ekmeği almış-

tım. Bu, anne kokusuyla en çok özdeşleştirdiğimiz bu koku ekmekten geliyordu. Taze ekmek kokusu, çocukluğumuzun kokusu...

Annem, elinde terlik evin balkonundan "Çabuk eve gel" diye sesleniyordu. Daha cümlesini tamamlamadan "Gelmiyorum yaaa!" diye bağırıyorum. Her şey ne kadar da farklı, büyüleyiciydi çocukken. Yoksulduk. Oyuncağın kırılmış olanı bile değerliydi. Birazdan çoşkuyla akan nehirde yüzdürülecek tahta parçası, az bir uğraşla dörtnala koşmaya başlayacak bir ağaç dalı, gazoz kapakları, bakır teller, kibrit kutuları... Kendi oyunumuzu kendimiz kurardık, oyuncaklar yapardık kendi ellerimizle. Zenginlerin yaşadığı yukarı mahallelerden kaldırım taşlarını söker, denk parçalar halinde kırarak oynamak istediğimiz oyuna uygun hale getirirdik. Taşların sayısı dokuz oldu mu tek ihtiyaç kalırdı geriye: Top! Bakkal amcanın kapısını çalardık. Olmadı kahvehaneden okunmuş gazete toplar, dünyanın en muhteşem topunu yapardık.

İnsanın böyle kendine, yaşadıklarına uzaktan bakması tuhaf bir duygu. Taşra farklıydı, evet. Kentin varoşlarında çocuk olmak farklıydı. "Varoşlarda erken büyür çocuklar!" diye bir cümle düşüyor aklıma. Dönüp, "küçük adam neydi, kimdi?" sorusunu soruyorum kendime yeniden.

Küçük adam, erken büyümek zorunda kalan çocuktu. Çocukluğumu, o hesapsız saflığı, masumiyeti özlemiştim. Kocaman yatağımda günün onca yorgunluğuna rağmen uyku tutmamasının, mide bulantısının sebebi o küçük adamdı. Küçük adamın vurulmuş olduğu haberiydi.

Vurulan bendim!

Ekmek almaya giderken vurulmuştum!

Çok ama çok canım yanıyordu!

Gündönümü Fırtınası*

Mahir Ergun

Ay ışığı teneke damın hemen altındaki camsız küçük pencereden süzülerek ahırın içini dolduruyordu. Yemliğin önünde yatmış, son yağmurlarla artan sivrisinekleri kuyruklarının kıvrak salınışlarıyla kovmaya çalışan beygirlerin yeleleri ni aydınlatıyordu. Beygirlerin ardında, saman balyalarının üzerinde yaşı on beşe belki ancak değen bir çocuk uzanmış, elindeki açık gazete sayfasının üstünden yukarıda gümüş bir tepsi gibi parlayan aya bakıyordu.

Ay iyice batıya düşmüştü. Zaten başka türlü ahırın içi bu kadar aydınlık olmazdı. Ay alçaldıkça ahır aydınlanıyor, çocu

* Haziran ayının üçüncü haftası içinde esen şiddetli fırtına.

ğunsa soluğu hızlanıyor, gencecik adaleleri bir yay gibi geriliyor ve tüm vücudundan, baharın ilk günleri eriyen karların dağlardan boşanışını andırır buzlu bir ter ırmağı boşanıyordu.

Çocuk yattığı yerden, elindeki gazete sayfasını ay ışığına tutup üzerindeki fotoğrafa bir kez daha baktı. Bir trampet gibi çarpmaya başlayan kalbini sakinleştirecekmiş gibi elini hızla samanların arasına soktu. Sıcaktan hararet yapmış sarı sapları biraz karıştırdı. Hemen sonra, kaybettiği bir şeyi bulmuşçasına derin bir nefes vererek elini geri çekti.

* * *

Gazetedeki fotoğrafta genç bir holding patronu, şirketinin yaptığı konutların açılışında başbakanla birlikte kırmızı kurdele keserken görülüyordu. Fotoğrafın altındaki haberde ise bilmem kaç tanesi daha inşaat bitmeden satılmış olan lüks konutlarda oturacak ailelerden bahsedilmekteydi.

Samanların üzerindeki çocuk bir yıl önce annesiyle birlikte fotoğraftaki adamı görmek, dertlerini anlatmak için ne kadar uğraştıklarını hatırladı.

Babası haberdeki konutların inşaatında çalışırken çöken bir iskeleden düşerek yaşamını kaybetmişti.

Cenazeden sonra komşulardan biri anasına, "İş kazası kızım, mutlaka tazminat alırsınız. Rahmetlinin maaşı da işler, merak etme. Gidin patronla konuşun" demişti.

Annesi, "Vermezler abla" diye üzüntü içinde belli belirsiz mırıldanınca da köpürmüştü komşu teyze. "Olur mu canım öyle şey! Ne demek vermezler. Dağ başı mı burası? Mahkemesi var, hakimi var. Davanızı açarsınız, alırsınız söke söke!"

Bunun üzerine günlerce şirkete gidip gelmiş, en sonunda ancak muhasebe masasından biriyle görüşebilmişlerdi.

Muhasebecinin işi başından aşkın görünüyordu. Haydi derdiniz neyse bir an önce söyleyin de gidin dercesine, gönülsüz bir "Buyrun" demiş, sonra da başını masasına eğmişti. Annesi durumu anlatırken, önündeki defterlere bakar gibi yapıyordu. Bir sürü "rahatsız ettik, işinizin ortasında kusura

bakmayın"ların arasında "tazminat" kelimesini duyunca başını hafifçe kaldırıp bakmış, tam yeniden defterlerine dönecekken, annesi bu kez, "Eşimin maaşı bize işlermiş diyor bizim komşu" deyiverince, adam önündeki defteri kenara iterek dirseklerini masaya koymuş ve şöyle demişti:

"Bakın hanımefendi, eşinizin maaşı size işler diye bir şey yok, çünkü eşinizin maaşı yok. Yevmiyeciydi eşiniz. Bir kaza oldu, hepimiz üzüldük; ama artık yapacak bir şey yok. Ölenle ölünmez, işimize bakacağız, hayat devam ediyor."

"İyi ya ben ne yapacağım peki şimdi?" diye yarı öfkeli yarı sinik sesini yükseltmişti annesi. "Bu çocuk okuyor, bir büyüğü var, mahpus. Ben temizliğe gidiyorum evlere. Apartmanların merdivenlerini siliyorum. Yapabileceğim başka bir iş yok, nasıl geçineceğiz?"

Annesini omzundan tutup geriye doğru çekerek "Bırak anne!" dediğini hatırladı.

"Yakarma elin adamına, mahkemesi var hakimi var demediler mi? Mahkemeye gideriz. Babam öldüğüyle kalacak değil ya, hakkımızı ararız biz de."

Muhasebeci çok da oralı olmayarak, "Mahkemeye gitseniz ne olacak? Ne diyeceksiniz, ne talep edeceksiniz?" demişti. "Ne olacağını söyleyeyim ben size, elinizde avcunuzda üç kuruş varsa onu da vereceksiniz, elinizdekinden olduğunuzla kalacaksınız. Senin baban yevmiyeciydi diyorum delikanlı. Günlük çalışır, paydosta parasını alırdı. Sigortası da yoktu. Kendisi istemiyordu, onu da söyleyeyim bak, bizden değil yani. Sigortaya vereceğiniz parayı bana verin daha iyi diyordu. Biz de her akşam sayıyorduk eline parasını. Burada çalıştığına dair kayıt bile yok. İşçilerden tanık bulurum diye de ümitlenmeyin. Hepsinin çoluk çocuğu var, adam niye riske girsin. Bu şirketin sahipleri büyük adamlar. Devlet korur. Bırakın bu işin peşini. Bak bir de bir şey söyleyeyim şimdi size. Rahmetli biraz da kendi ukalalığına gitti. Gitmiş çürük iskeleye çıkmış, bana

sökmez demiş, emniyet kemeri de yok üzerinde, cesaret gösterisi yapmış."

"Emniyet kemeri mi? Bu inşaatlarda çalışanların hangisinde var ondan?"

"Hepsinde olmalı. Yoksa da istemeli. Biz koskoca şirket olarak tek tek her çalışanın emniyet kemeriyle mi uğraşalım?"

"Peki devlet beni ortada mı bırakacak iki çocuğumla?" demişti annesi, ağladı ağlayacak.

"Bir oğlum mahpus demiştiniz değil mi?"

"Evet."

"Neden?"

"İşte, bir gazeteye mi dergiye mi ne gidiyormuş. Bir sabah eve gelip götürdüler. Üniversitede okuyordu benim oğlum."

Adam çok önemli bir keşif yapmış gibi ellerini masanın kenarına koyarak geriye doğru kaykılmış, başını alaylı bir gülüşle başını sallayarak, büyük hayrete düşmüş gibi "Haa, şu mesele!" demişti. "Komünistlik yapmış yani oğlunuz, terör merör işlerine bulaşmış. Bir de devlet bana yardım etsin diyorsunuz. Bakın şöyle yapalım, biz şirket olarak iki yüz elli lira verelim size. Kan parası yerine. Ya da hadi kalkıp o kadar gelmişsiniz, taziye ikramiyesi sayın. Başka da yapabileceğim bir şey yok. Ben de burada sadece bir çalışanım, şirketin kuralları şusu busu var."

Eve dönerlerken yol boyu ağlamıştı annesi. Önce sessiz sessiz, duyurmamaya çalışarak ağlarken birden tir tir titremeye başlamış, kendisini koyuvermiş, "Okul mokul yok artık," diye bağırmaya başlamıştı. "Gidip çalışacaksın. Anladın mı Rıfat Efendi? Gidip çalışacaksın. Mahalleye gider gitmez başlayacaksın iş aramaya. Abin okudu da n'oldu? Bak baban inşaattan düştü, devlet zırnık vermiyor bize. Neden? Herif diyor işte, abin yüzünden. Yok artık okumak falan!"

Rıfat, annesindeki bu davranış değişikliğine anlam verememiş, üzüntüsüne ve çaresizliğine vermişti.

"Abimle ne ilgisi var?"

"Konuşma!.. Konuşma diyorum sana!"

Ertesi gün Paytoncu Aleko Efendi'nin yanında çalışmaya başlamıştı. Ahırı temizliyor, beygirleri tımarlıyor, koşumları parlatıyor, akşam arabayı, beygirleri ahıra bırakıyor, hatta bazen gün boyu arabayı kendisi koşuyordu.

Aleko Efendi iyi adamdı. Dobra konuşur, yalakalığı da yalakaları da sevmezdi. İlerlemiş yaşına, kısa boyu, incecik yapısına rağmen yaman kavgacıydı. Yalnız içince biraz bozulur, önüne gelene söver, olmadık nedenle olmadık yerde kavga çıkarır, kavga edecek kimseyi bulamazsa, ahıra gelir beygirlere söverdi. Böyle zamanlarda Aleko Efendiye bulaşmamak en hayırlısıydı, yaptığı işin önünü arkasını düşünmez, en sevdiklerini gözünü kırpmadan harcardı.

Rıfat'ı sevmişti Aleko Efendi. Kahvede otururken, uzaktan paytonunu göstererek,

"Bizim oğlan" derdi, "iyi tımarlıyor beygirleri, pırıl pırıl. Sonra sakalının ucuyla beygirlere yem torbası takan Rıfat'ı gösterip böbürlenirdi."

"Çalışkandır, ama paraya tamah etmez. Benim çocuğum olsaydı okuturdum bunu. Adam olurdu bu çocuktan."

Rıfat'sa okumadığına pek de hayıflanmıyordu. Hem beygirleri seviyordu, gün boyu onlarla olmak hoşuna gidiyordu. Hem de bazı geceler ahırda kalıyor, taze taze çayır kokan samanların üzerinde, beygirlerin nefes alışını dinleyerek uyuyordu.

Aradan geçen zaman içinde annesinin davranışlarında tuhaf değişiklikler olmaya başlamıştı. Bir süredir kendini bilmez bir halde dolaşıyor, ne çalışıyor ne de ağabeyinin görüşüne gidiyordu. "Kocası da ölünce iyice kaçırdı zavallı" diyorlardı mahallede. Demiryolunun oradaki çalgıcılardan başka ahbaplık ettiği kimse kalmamıştı. Akşamları eve doluşuyor, rakı içip ahlı vahlı şarkılar söylüyorlardı. Böyle zamanlarda Rıfat ahıra koşuyor, kendini beygirlerin arasına, ay ışığının huzur verici biçimde usul usul süzüldüğü küçük pencerenin altına atıveriyordu.

Aylar geçtikçe Rıfat'ın evden uzaklaşıp beygirlerin huzur veren yuvasına sığındığı akşamların sayısı arttı. Annesinin davranışlarındaki değişikliğe tatsız tuzsuz ifadeler karışmaya başlamış, paradan puldan başka şeyden söz etmez olmuştu. İki lafın birinde küfür ediyor, her şeye tersinden yaklaşıyor, kavgasız gürültüsüz iş yapmıyordu.

Güneşli bir kış günü, Rıfat payton durağında kireç badanalı duvarın dibine çömelmiş beklerken, Aleko Efendi ağır adımlarla yanına gelip çökmüştü. Gözlerini kaçırarak,

"Yolda muhtarı gördüm" demişti, "ananı evden çıkarıyormuş ev sahibi."

"Nasıl yani? Neden ki? Kirasını veriyorum zamanında."

Aleko Efendi, sesi titreyerek,

"Ahlaksızlık yapıyor diyorlar anan için Rıfat. O çalgıcı çengici pezevenklerle beraber akşamları oturak alemi yapıyor diyorlar. Ev sahibi ben orospu parası yemem diyormuş her yerde. Çıkmazsa polis zoruyla çıkarırım diyormuş. Bir git de bak."

Rıfat bir süre ağzı açık, gözü yem torbasını sallayarak ön toynağıyla kazırcasına taşları döven doru kısrağa takılı, ne yapacağını bilemeden beklemiş, sonra yerinden bir sıçrayışta doğrulup eve doğru koşmuştu.

Evin önüne vardığında annesini, akşamdan kalma oldukları her hallerinden belli olan iki adam ve genç bir kızla birlikte, eşyaları bir el arabasına yüklerken bulmuştu.

"Niye paytonu getirmedin ha? İşe yaramaz oğlum benim! Hiç akıl yok değil mi sende?" diye çıkışmıştı anası.

"Ne oluyor burada? Yine mi içtin sen! Nedir bu böyle?"

"Görmüyor musun taşınıyoruz. Ev sahibi kovdu bizi."

"Nereye taşınıyoruz? Ne konuşuyor böyle insanlar senin hakkında? Bu adamlarla ne işin var senin? Abimin görüşüne de gitmiyorsun aylardır. Ne yapıyorsun? Ne oluyor anne sana?"

"Ne konuşuyormuş herkes? Ne konuşurlarsa konuşsunlar. Yetti be! Abisinin görüşüne gitmiyormuşum, bak hele bak. Ben mi dedim o Abin olacağa git de vatanı milleti kurtar diye?

Okusun dedik, baban çalıştı gece gündüz, adam olsun diye. Ne oldu? Gitti mapuslara düştü. Bütün gün döşeme sileceğim dizimin üstünde, işim yok bir de görüşlere taşınacağım. Beklesin. Neymiş, konuşuyorlarmış hakkımda. Ne diyorlar ha? Senin de zoruna gidiyor öyle mi? Senelerdir pisliğini temizlediğim kokonalar ceketlerini ilikliyorlar önlerinden geçerken şimdi ama ne haber!"

Kadının sesi perde perde yükseliyor, boyun damarları şişiyor, elleri denetimsiz biçimde titriyor, yumruk yemiş de dengesini kaybetmiş gibi sağa sola savruluyordu. Sonra Rıfat'ı bırakıp ev sahibinin oturduğu üst kata doğru haykırmaya başladı:

"Evinde oturtmayacakmış beni. Seni kerhaneci köpek seni! Ben ahlaksızsam sen nesin? Bütün gün kerhanedesin ulan utanmaz! Konuşayım mı ha? Anlatayım mı bütün mahalleye? Kapımda kuduz köpek gibi süründüğünü gecelerce!"

O günden sonra anasının yüzüne bakmaz olmuştu Rıfat. Artık her gün ahırda yatıyordu. Yalnız haftalığını aldığı günler demiryolunun oradaki izbe eve gidiyor, sessizce içeri giriyor, anasının kim bilir nereden bulduğu süslü, şeker pembesi etajerin üzerine para bırakıp çıkıyordu.

Mahallelinin Rıfat'a bakışı da değişmişti. Onu görenler, acımayla karışık bir gülüşle selam veriyor, eğer Aleko Efendi'nin kulağına gitmesinden çekinmeyecek kadar içmişlerse,

"Anan nasıl delikanlı?" diye soruyorlardı.

Bir keresinde, orta yaşlı, kalitesiz kumaştan eğreti dikilmiş bir takım elbise giymiş, daha önce hiç rastlamadığı bir yabancı paytona yaklaşmış, göz kırparak,

"Buralarda alemci karılar varmış" demişti. "Tren yolunun oradaki izbelerde... Var mı bildiğin şöyle ele avuca geleni? Biliyorsan çek bakalım, oraya atıver bizi."

"Bilmiyorum" demişti Rıfat.

"Bilmiyor musun? Hadi oradan. Ben senin yaşındayken memlekette tanımadığım karı yoktu be, vesikalısı, vesikasızı. Delikanlı adamsın, nasıl bilmezsin?"

"Bilmiyorum" dedim.

"Hay Allah. Ne yapalım kendimiz bulacağız. Sen çek şu izbelerin oraya da hele, biz sonrasına bakarız."

"Paydosa gidiyorum, başka araba bulun bayım!"

"Ne paydosu kardeşim bu saatte? Ne nazlanıyorsun? Mevzu arpaysa bahşişse, dert etme, yaparız güzellik yapana biz de güzelliğimizi!"

Adamın sırnaşık tavırları üzerine Rıfat beygirleri hareketlendirmiş ve kamçısını eline alıp, öfkeli bakışlarını adamın gözlerine sabitleyerek dişlerinin arasından mırıldanmıştı,

"Paydosa gidiyorum" dedim, "uzatmayın bayım, yolunuza gidin!"

Kamçısını adamın kulağının yanına doğru sallayıp, tırısa kaldırmıştı beygirleri. Beygirler öyle güzel, öyle rahat gidiyordu ki tozlu sokakta, arkasından küfredip duran adamı duymuyordu bile Rıfat. İşte o an, kireç duvarlar olduğundan daha beyaz, güneş her zamankinden daha parlak göründü gözüne. Yol kenarındaki yeni biçilmiş otlardan taze bir koku yayılıyor, beygirlerin kaldırım taşlarına vuran canlı toynak sesleri, paytonun yayının gıcırtısına, koşumların şıngırtısına karışıyordu. Rıfat dünyanın sonuna dek böyle gidebileceğini ve tüm yolculuğu boyunca da tek bir insanoğluna hasretlik çekmeyeceğini düşünmüştü o an.

Bir tek hapisteki ağabeyi ve ara sıra da Aleko Efendi düşerdi herhalde aklına. Ağabeyi iki yıldır mahpustu. Daha ilk celsesi görülmüştü davanın. Kolay kolay çıkamaz diyorlardı. Sabaha karşı polis evlerini bastığında yumruğunu havaya kaldırıp haykırmaya başlamış, aldığı darbelerden nefesi kesilinceye dek de susmamıştı. Kısacık yaşamına sığan birçok taze hatıra arasında bir o an, bir de babasının boyalı pantolonuyla eve gelip ona sarıldığı anlar, sanki çok eskiden gördüğü sıcak bir rüyadan arta kalan hazinelermiş gibi geliyordu şimdi ona.

İşte tam bu sırada, elinde dizginler, böylesi düşlere dalmış giderken, tanıdık birini gördüğünü fark ederek heyecanla dur-

durmuştu beygirleri Rıfat. Gençten bir adam duvar dibi boyunca hızlı adımlarla yürüyordu. Hemen paytondan atlamış, seslenerek adama doğru koşmuştu,

"Abi! Hey Cemal Abi!"

"..."

"Hatırlamadın mı abi? Ben Rıfat. Murat'ın kardeşi. Hani bizim eve gelirdiniz bazen abimle. Abim hapse girmezden önce."

Genç adam şaşkınlıkla bir an durakladıktan sonra,

"Rıfat? Rıfat! Haa, hatırladım tabi şimdi, hatırlamaz olur muyum? Ne kadar büyümüşsün. Tanıyamadım bir an, kusura bakma. Nasılsın, ne yapıyorsun? Okul nasıl?"

"Okulu bıraktım abi. Araba koşuyorum, na bak, şu, Aleko Efendi'nin arabası. Ama sen nereden hatırlayacaksın şimdi Aleko Efendi'yi, boşver? Asıl sen nasılsın abi?"

"İyiyim. Sağol. Dergi gazete falan çıkarıyoruz hatırlarsın. Akşamları oturuyoruz işte, söyleşiler tartışmalar. İşçilerin oraya gidiyoruz, toplantılar düzenleniyor. Bu şekilde!"

Cemal dergilerinin gayesini anlatmaya başlamıştı. Yaptıkları söyleşileri, işçi mahallelerinde olanları. Sanki onca zaman hep şu genç Rıfat gelsin de tüm bunları ona anlatayım diye beklemiş gibi, dur durak bilmeden konuşuyordu. O konuştukça da Rıfat heyecanlanıyor, içi içine sığmaz bir hal alıyordu.

Cemal, şu an onun için sanki başka bir dünyadan gelmiş gibiydi. Abisiyle sohbetlerini aslında hayal meyal hatırlardı Rıfat. Şimdi tam sıcak bir duygu karmaşası içinde hapisteki abisini düşünürken Cemal Abi'nin karşısına çıkıvermesi inanılır gibi değildi. Tüm yüzünü saran bir gülümsemeyle, rüyada gibi bakıyordu genç adama. Onun bu halini gören Cemal kesivermişti konuşmasını,

"Yahu sen beni dinlemiyor musun?"

"Dinliyorum abi, nasıl dinlemem? Elbette dinliyorum. Ama ben bir şey sormak istiyorum sana, kafam orada da!"

"Sor tabi. Neymiş?"

"Ben de sizin gibi olmak istiyorum. Abim gibi yani. Sizler gibi. Olabilir miyim abi sence?"

Cemal önce şaşırmış, sonra gülümseyerek,

"Olursun tabi. Neden olmayacakmışsın? Kaç yaşındaydın sen Rıfat?"

"Eee, on beş. Ama böyle göründüğüme bakma, güçlü kuvvetliyimdir ha. Şu beygirlerin yem çuvallarını kendi başıma kaldırırım hep. Ağırdır biliyor musun? Sonra saman balyaları var... Su çekerim günde dört defa kuyudan, böyle kocaman kovalarla."

Cemal çocuğun gücünü hareketlerle anlatmaya çalışması karşısında gürültüyle gülmüştü bu kez,

"Tamam tamam. Onun için sormadım ben" demişti. "Hepten bırakmadın değil mi okulu? Ara veriyorsun herhalde. Annen nasıl bu arada, evde durum nasıl? Hâlâ temizliğe mi gidiyor?"

Rıfat hiç karşılaşmak istemediği bir şeyle karşılaşmış gibi yüzünü buruşturmuş, geçiştirmek istediği belli olan bir tınıyla sesini alçaltarak,

"Ha evet. Evet abi, temizliğe gidiyor ne yapsın, idare ediyoruz işte kendimizi, öyle!"

"Ağabeyinle mektuplaşıyoruz, sizi soruyorum bir şey demiyor hiç. İyiler bir şeye ihtiyaçları yok, diyor, teşekkür edip başka konuya geçiyor. Kaç kere sordum, adresinizi de göndermedi. Eski evden çıkmışsınız onu öğrendim?"

"Evet, çıktık oradan abi. Kirası çok gelmeye başladı bize. Ama doğruyu demiş abim, iyiyiz, bir şeye ihtiyacımız yok."

Cemal daha sonra önemli bir görüşmesi olduğunu söyleyerek Rıfat'tan izin istemişti,

"Bak nasıl yapalım seninle biliyor musun? Sen bizim dergiye gel yarın. İşte adresini yazıyorum, burada. Yarın saat ikide gel mesela, oturur konuşuruz biraz, ne dersin?"

"İki mi? İki biraz zor olur be abi. Beygirleri yedide bırakıyorum ahıra. Sekiz gibi gelsem olmaz mı? Ya da öbür güne izin alayım, öyle geleyim."

Cemal yine gülerek,

"Tamam, sekiz gibi gel. Ben senin için söyledim öyle, geç olmasın, annen merak eder diye."

"Yok abi, ne geç olacak? Koca herif olduk artık."

"Vay canına, şu Rıfat'a bak ya! İyi peki o halde, sekizde gel. Zaten dokuzda bir söyleşimiz var topluca, ona da katılmış olursun."

Rıfat sevincinden yerinde duramaz olmuştu. Konuşurken sesi heyecandan inceliyor, kelimelerinin sonu hıçkırık gibi gülüşlerle boğuluyordu.

"Oldu bil Cemal Abi, saat sekizde oradayım. Beygirleri erken bırakırsam daha erken de gelirim. Haydi ben gideyim şimdi. Abimin durumunu da konuşuruz değil mi yarın? Ne yapıyorlar hapiste zorlukta? Neyse gideyim şimdi ben. Yarın görüşürüz Cemal Abi. Adres tamam, anladım, kolay bulurum burayı ben. Haydi eyvallah şimdilik."

Geldiği gibi koşarak uzaklaşmıştı paytona doğru. Cemal ardından bakakalmıştı.

Ertesi gün gerçekten de saat sekiz olmadan gitmişti dergiye. Cemal'in söz ettiği söyleşiye de denk gelmişti. Konuşulanların çok azını anlamasına rağmen her kelimeyi pür dikkat dinlemişti. Söyleşi bittikten sonra da kalan üç dört kişiyle geç saatlere kadar konuşmuş, ahıra neredeyse sabaha doğru dönmüştü.

Son zamanlarda içten içe yaşadığı umutsuzluğu, insanlara güvensizliği kırılır gibi olmuştu Rıfat'ın. Göğsünü bir heyecan dalgası sarmıştı. İçi bir şeyler yapma isteğiyle dolup taşıyordu. O geceden sonra haftada en az üç akşam dergiye gitmeye başladı. Ahırda kalmadığı böyle gecelerin ertesinde de uykusuzluğuna başka anlamlar yükleyip "Akşam yoktun ortalarda yine, seni kaçak!" diye manalı manalı göz kırpan Aleko Efendi'den saklanmakla uğraşıyor, rastlaştığında da,

"Valla usta, uyku tutmadı, çıktım dolaştım biraz, yeminle bak! diyerek utangaç bir yüz ifadesiyle hızlı hızlı uzaklaşıyordu."

Dergide geçirdiği saatlerde şu ya da bu sosyalist memlekette sanat telakkisi üzerine, bilmem neredeki işçi sınıfının örgütlülük seviyesi üzerine bir dolu şey birikmişti kafasında. Bir gün işçiler birleşip artık yeter diyecekler, hep birlikte grev yaparak hayatı durduracaklar ve böylece sömürü düzeni yıkılacak, herkesin özgür, herkesin eşit olduğu, sınırları, sınıfları olmayan bir dünya kurulacaktı.

Rıfat'ın bu duyduklarından, öğrendiği yeni bilgilerden hiç şüphesi yoktu. Ama iş her gün gördüğü, karşılaştığı rezaletlere gelince, akşam söyleşilerinde konuşulan konular ona sanki çok uzak bir ülkede, burayla ilgisi olmayan bir hayal ülkesinde gerçekleşecekmiş gibi geliyordu. Kazandığı haftalığı bırakmak için eve gittiğinde annesi ve uygunsuz misafirleriyle karşılaşmamak için eve hâlâ bir hırsızmış gibi gizlice girip çıkmak zorunda kalan oydu. Hâlâ etraftakilerin aşağılayıcı bakışlarından, arsız sırıtışlarından kaçınmak için başı önüne eğik, midesine kanarcasına sıkılı bir yumruk oturmuş gibi acı ve sıkıntı içinde geziyordu. Paytonuna binen yaşlı kodamanların çocuk yaştaki genç kızlarla kucak kucağa yılışık muhabbetlerinden tiksiniyor, uzattıkları bahşişleri hakaret sayıyor, kendisinden başka hiç kimsenin bu rezaletlerin farkında olmadığını düşünüyor, içi her an patlayacakmış gibi duran bir öfke nöbetiyle dolup taşıyordu.

Dönüp dönüp babasının bir türlü hazmedemediği ölümüne kafayı takıyordu Rıfat. Evet, tüm bu rezaletler bir yana babası hâlâ ölüydü. Öldüğüyle kalmıştı. Düşüp öldüğü inşaat hâlâ hiçbir şey olmamış gibi yükselmeye devam ediyordu. Bu cinayetten sorumlu olanlar hakkında hiçbir hukuki adım atılmamıştı. Binalar neredeyse bitmiş, böyle bir olayın yaşandığına dair tek bir iz bile kalmamıştı. Sonra tabii, bir de ağabeyinin durumu vardı. Ağabeyi de hâlâ mahpustu. Hâlâ davanın ikinci

celsesi görülmemişti ve abisinin arkadaşları hâlâ onun kolay kolay içerden çıkamayacağını söylüyorlardı. Üstelik ağabeyinin suçlanmasına neden olan şeylerin şimdi kendisinin yapmakta olduğu şeylerden çok farklı olmadığını kendi gözüyle görüp anlıyordu. Belki ağabeyi ondan farklı olarak bir kaç işçi mahallesine gitmiş, oralarda fazladan birkaç dergi dağıtmış, şehirde birkaç mitingde göz önünde bağırıp çağırmış, slogan atmıştı. Ama işte iki yıldır hapisteydi. Demek ki polis Rıfat'ın orada olduğu bir akşam söyleşisi esnasında dergiyi bassa, o sırada hangi sosyalist memleketteki sanat telakkisi ve sairesi üzerine konuşuyor olduklarına aldırmadan herkesi tutuklayabilecekti. Doğrusunu söylemek gerekirse birkaç kez de sınırdan dönmüş, rastlantı eseri beş on dakika farkla yakayı sıyırmıştı daha şimdiden.

Tüm bunlara rağmen umudunu kaybetmeden gündüzleri araba koşmaya, akşamları dergi bürosuna gitmeye devam etmişti. Yavaş yavaş olacaktı demek ki bazı şeyler.

Fakat bir gün bütün o sabırlı uğraşını sarsacak bir şey oldu.

Payton durağında müşteri beklerken, okunduktan sonra bekleme banklarına bırakıldığı anlaşılan bir günlük gazeteye rastlamıştı. Sayfalara öylesine göz atarken, gazetenin dördüncü sayfasında, bir yıl önce annesiyle birlikte günlerce kapısını aşındırıp bir türlü görüşemedikleri adamı gördü.

Habere göre, Rıfat'ın babasının çaresiz ölüsü üzerinde yükselmeyi sürdüren inşaat nihayet bitmişti. İnşaat şirketinin patronu başbakanla birlikte konutların açılışını yaparken görülüyordu. Fotoğraf siyah beyazdı ama haberde kırmızı kurdele kesildiği yazıyordu. Fotoğrafa tekrar baktığında Rıfat babasının kanı gibi kıpkırmızı bir kurdelenin, patronun elinden dakikalarca süren bir ağır çekim sahnesi gibi yavaş yavaş yere döküldüğünü hissetti. Nasıl da pis pis sırıtıyordu. Babası öldüğünden beri çektikleri tüm o acıların sorumlusunun işte bu adam olduğunu düşündü birden Rıfat. Evet, her şeyin sorumlusu bu adamdı. İşçiler ayağa kalktığında bunun gibiler tarihe

gömülecekti. Kafasında bir dolu düşünce şimşek gibi çakıp sönüyordu. Peki ama ya bu adam ölene kadar işçiler ayağa falan kalkmazsa? Adam bu durumda, çöken iskeleden düşüp ölen çaresiz Rıza Usta'nın adından bile habersiz, sürdüğü uzun ve mutlu ömür sonunda rahat yatağında, hiçbir hesap vermeden ölüp gitmiş olmayacak mıydı? Sadece inşaat şirketi de yoktu herifin. Bir dolu fabrikası, maden ocağı işletmesi vardı. Yalnızca babasının değil, belki de daha kaç işçinin ölümünden sorumluydu. Kafasının iyice uyuştuğunu hissediyor, sorduğu bir dolu soruya kendince yanıtlar veriyor, sonra ikircime düşüyor, ne yapıp edeceğini bilemiyordu.

Haberin geçtiği gazete sayfasını özenle yırttı, katlayıp cebine koydu Rıfat. Ve aklından geçenleri çevredekilerden gizlemeye çalışan çocuklara has tedirgin ama kararlı bir bakışla etrafını süzmeye başladı.

O günün akşamında, beygirleri bıraktıktan sonra, dergide bir şiir dinletisine katılmış, şiirler biter bitmez de hiç oyalanmadan kalkıp ahıra gelmişti. Boğazında nefesini tıkayan bir düğüm, gidip yumuşak samanların üzerine serilmiş, sesi ahırın penceresinden içeriye dolan bülbülü dinlemeye koyulmuştu.

Nağmeleri çok duruydu bülbülün. Sesi de bir fersah öteden duyulurdu. "Ne mutlu şu bülbüle" diye düşünmüştü, "şu mayıs gecesinde tek derdi kendine bir eş bulmak." Bir an için bülbülün yerinde olmayı ne kadar isteyeceğini düşündü. Sonra ahırın arkasındaki üç beş ağacın bu güzelim hayvanın şu şehirdeki tek yuvası olduğunu anımsadı. Gazetedeki fotoğrafta sırıtan adamın ve sahibi olduğu şirketin, Aleko Efendi'nin ahırını yıkıp bu ağaçları da keserek yerine pekala bilmem kaç katlı lüks bir iş merkezi dikebileceğine kanaat getirdi birden. Demek ki aslında bülbüle de rahat yoktu. Bülbülün sesinin geldiği yöne doğru, onun sesini taklit etmeye çalışan bir ıslıkla karşılık verdi. İçi şefkatle doldu ama çenesi neredeyse sinirden kilitlenmişti.

Sonraki birkaç hafta boyunca, ısınan havalarla birlikte yüreği de ağırlaşıp durmuştu Rıfat'ın. O gazete sayfasını cebinden hiç çıkarmıyordu.

Bir gün paytona iki polis bindi. Mahalledeki polisler paytonlara ücret ödemeyi pek sevmezlerdi. Her ne kadar polis de olsalar Aleko Efendi'nin bıçağının kafayı bulduğunda resmiyete pek itibar etmeyeceğini bildiklerinden genelde başka paytonlara binerler, Rıfat'ı pek rahatsız etmezlerdi. Ancak bir kaç gün önce karakolun bütün mevcudu değiştirilmiş, yeni bir karakol amiri ile yeni polisler atanmıştı. Bu iki polis de mahalleye yeni gelmiş olduklarından buraya özgü durumları galiba pek bilmiyorlardı.

Aralarındaki konuşmalardan Rıfat'ın kulağına "bizim amir", "demiryolu", "her cumartesi" gibi sözcükler çalındı. Konuşmanın tamamını duymasa da ne konuşulduğunu anlaması zor değildi. Sonrasını duymamak için konuşulanlara kulağını tıkadı. Sinirle, "Cumartesiye iki gece var," diye geçirdi içinden.

İki gece sonra anasının evinin yakınlarına gidip beklemeye başlamıştı. Yeni karakol amirinin hangi eve geleceğini merak ediyordu. Yarım saat kadar sonra adam karşıda göründü. Elinde paketlerle tek başına yürüyordu. Sokağa girip, anasının evine doğru yöneldi. Rıfat dişlerini sıkmış, ama sesini çıkarmamıştı. Bu gece aklına koyduğu iş başkaydı. Duygularına gem vurdu, hiç renk vermeyecekti.

Karakol amirinin içeri girmesinden yaklaşık on beş dakika sonra, eve giderek kapıyı çalmıştı. Annesi mavi tülden bir entariyle kapıyı açtığında şaşkınlıktan neredeyse yere düşecekti. Biraz da korkuyla,

"Ne işin var burada?" diyebildi.

"Eve geldim."

"Misafirim var."

"Olsun."

"Oo, beyimiz anasını ayıplamaktan vazgeçmiş öyle mi? Aç mı kaldın yoksa? Gel bakalım içeri, gel."

Anasıyla karakol amiri rakı masasında el çırparak akordu dağılmış cümbüşe eşlik ederlerken Rıfat duvar dibindeki küçük masanın başına oturup beklemiş, karakol amirinin kendisine gönderdiği mezeleri teşekkür ederek almış ve halinden memnun bir ifadeyle ağır ağır yemişti.

Birkaç saat sonra karakol amiri sarhoş olunca, annesinin desteğiyle yan odaya geçmişlerdi.

Rıfat bir süre daha masasının başında oturmuş, çalgıcıların da gitmesinden sonra eve sessizlik hakim olmuştu.

Herkesin derin uykuda olduğuna kanaat getirdikten sonra usulca ayağa kalkarak, karakol amirinin ceketiyle paltosunu bıraktığı sandalyeye yöneldi. Ceketle paltoyu sandalyenin üzerinde yavaşça kaldırınca, geniş bir kemere takılı duran, siyah deri bir kılıfın içerisinde parıldayan tabancayı gördü. Silahı hızla kılıftan çıkarıp aldı, beline takarak dışarıya çıktı. Heyecandan ter içinde kalmıştı.

Rıfat o gece ahırda, ay ışığının teneke damın hemen altındaki camsız küçük pencereden süzülerek ışıttığı saman balyalarının üzerinde, elinde bir gazete sayfası ve samanların arasında bir tabancayla yatarken, şafağa dek neredeyse hiç gözünü kırpmadan işte bunları düşündü.

Hava aydınlanmaya yüz tutmuştu. Yattığı yerden kalkarak kovadaki suyu bir kaç kez yüzüne vurdu, avucuna doldurduğu suyu sanki içindeki yangını söndürebilirmiş gibi kana kana içti. Suda toprak tadı vardı.

Kapının yanında duran kırık aynanın karşısına geçerek gömleğini düzeltti. Saçlarını şekle sokmak için ıslak elleriyle iki üç defa alnından ensesine dek başını sıvazladı. Bir bez parçasıyla ayakkabılarını sildi.

Sıra o meseleye gelmişti. Kalbi çarparak samanların arasından tabancayı çıkardı. Koyu füme boyalı küçük bir tabancaydı bu. Eline alıp tarttı ve tetiğe dokunmamaya dikkat ederek aynaya doğru nişan alır gibi yaptı. Daha sonra evirip çevirerek

sağına soluna baktı tabancanın. Üzerinde ne işe yaradığı konusunda hiç bir fikrinin olmadığı bir takım pimler vardı. Rıfat'ın silahlarla ilgili tek bildiği şey, tetiğe basıldığında patladıkları ve tehlikeli olduklarıydı. Fazla kurcalamamaya karar vererek kemerine sıkıştırdı.

Kapının hemen yanındaki çivinin üzerinde Aleko Efendi'nin keçi kılı yeleği asılıydı. Yerinden alıp giydi. Haziran sıcağında bu kalın yeleği giymesi tuhaf olacaktı ama aklına daha iyi bir fikir gelmedi. Tabancayı göstere göstere taşıyamazdı. Aynanın karşısına geçip tabanca fark ediliyor mu diye dikkatlice tekrar baktı. Yelek neredeyse kalıp gibi, bükülmeden öylece duruyordu. Altında ne olduğunun fark edilmesi çok zordu.

Bir süre daha aynanın karşısında bekledi Rıfat. Yaşına göre uzun boyluydu. Tüm imkansızlıklara rağmen iyi bakılmıştı. Yapısı sağlamdı. İnce ama atletik bir bedeni saran esmer teni ve ateş gibi parlayan yeşil gözleriyle güzel bir çocuktu.

Hazır olduğuna ikna olduktan sonra beygirlerin yanına gitti, eline kaşağıyı alıp ikisini de sakince tımarladı. O kaşağıyı ileri geri sürttükçe beygirler gövdelerini hafifçe ona doğru yatırıyor, boyunlarını keyifle ileri doğru uzatıyorlardı. Tımarı bitirdikten sonra ikisini de nemli burunlarından, kocaman gözlerinin üzerinden öptü. Sıra vedalaşmaya gelmişti. Veda saati için evden getirdiği şekerleri çıkardı cebinden ve çocukları arasında adaletli olmaya özen gösteren bir anne edasıyla, şefkatle gülümseyerek ikisine de pay etti. Doru kısrak her zamanki gibi şekerlerin bittiğine inanmak istemezmişçesine burnunu Rıfat'ın eline dayayarak aşağıya doğru bastırıyordu. Rıfat'ın elinde şeker kırıntısı bile kalmadığından emin olduktan sonra da, yine her zamanki gibi, burnunu Rıfat'ın saçlarının arasına gömerek ön dişleriyle hafifçe saçını çekti. Rıfat keyifli bir gülüşle karşılık verdi doru kısrağa.

Geriye bir tek Aleko Efendi'ye bir veda notu yazmak kalmıştı. Ne yazabilirdi? Hani şu filmlerdeki, "sen bu satırları

okurken" gibi hazin cümlelerle başlayan bir mektup bırakamazdı. Diğer yandan, hiçbir şey söylemeden ortadan kaybolmak da olmazdı. Birden, birkaç gün önce dergide tiyatro topluluğundaki uzun siyah saçlı genç kızın okuduğu şiirlerden biri geldi aklına. Veda'ydı şiirin adı. "Bu şiiri biraz değiştirip bizim Barba Aleko'ya uyarlasam, şair bana kızmaz herhalde" diye mırıldandı, sanki tiyatrocu kız da yanındaymış ve onunla konuşuyormuş gibi. Nedenini tam anlayamadığı bir heyecan dalgası göğsünü hızla kat ederek sönümlendi. Günlerdir cebinde taşıdığı gazete sayfasını, az önce üzerine bıraktığı saman balyasından aldı. Keçi kılı yeleğin cebinde bulduğu kısacık kurşun kalemi de eline alarak, gazete sayfasının kenarındaki boşluğa yazmaya koyuldu.

Şiirin tamamı aklında kalmamıştı. Hatırladığı kadarını alt alta sıraladı:

"Resimlerdeki kuşlar gibi dizilip üstüne kumsalın,
mendil sallamayın bana. İstemez...
Yine görüşürüz Aleko Ustam, yine görüşürüz...
Beraber güneşe güler, beraber dövüşürüz..."

Aleko Usta ile beraber en son nerede dövüştüklerini hatırlamaya çalıştı ve başını iki yana muzipçe sallayarak son bir kez kendi kendine gülümsedi:

"Şiiri ben yazmadım ha usta. Öyle sanmayasın. İyi bak beygirlere. Rıfat"

Gazete sayfasını arpa kırması fıçısının üzerine koydu. Beygirlere son bir kez baktı. Belindeki tabancaya hafifçe dokundu. Ahırdan çıktı.

Hava aydınlanmış ama güneş henüz doğmamıştı. Gece düşen kırağı sokakları ıslatmış, havaya serin bir tazelik katmıştı. Rıfat şehrin haziran sabahlarını eskiden beri çok severdi. Haziranda sokaklar çok erken hareketleniyordu. Bir kez hare-

ketlendi mi de, yılın bu en uzun günlerinde geç saatlere kadar batmayan kırmızı haziran güneşinin altında, adeta tüm ağaçlarına tüm taşlarına dek, sıralarından boşanmış ilkokul çocuklarıyla birlikte kuşlar gibi bir oraya bir buraya koşuşturup duruyordu. Haziranı çocuklar gibi severdi Rıfat.

Şirket binasının köşesine vardığında işte o bildik kırmızı güneş, serin gölgelerin üzerinde sıcacık bir ana kucağı gibi parlamaya başlamıştı.

Binanın gri duvarının dibinde durdu Rıfat. Ne yapacağını düşündü, saat daha erkendi. Adamın gelmesine daha en azından bir saat olmalıydı. Tabii gelirse. Dikkat çekmeden beklemenin bir yolunu bulmalıydı.

O sırada yaşlıca bir adamın ara sokaktaki binanın duvarını boyadığını gördü. Fırçayı kaldırmaya mecali yokmuş gibi, ağır hareketlerle duvarı griye boyuyordu. Rıfat sokağa baktı, şirket binasının duvarları dahil tüm duvarlar griye boyalıydı. Kendi mahallesinin kireç badanalı duvarlarıyla kıyaslayınca hiç güzel görünmediğini düşündü. İhtiyar boyacının yanına gitti.

"Kolay gelsin dayı" dedi.

"Hoş geldin" diye cevap verdi ihtiyar.

"Destek lazım mı? İki fırça da ben sallayayım. Sen de dinlenirsin biraz. Şu şirkette işe başlayacağım. Patronla konuş dediler. Uzak mahalledenim. Zamanı ayarlayamadık, erken geldim. Hatta sabah çıktığımda hava da serindi, o yüzden böyle kalın kalın giyindik. Şirkette bekleme salonu mu ne varmış, ama ben sıkılırım orada dedim çıktım dışarı. Seni gördüm sevindim. Dedim şimdi iki fırça sallarım, kendime gelirim, dayı bey amca da dinlenmiş olur biraz."

İhtiyar boyacı çocuğun arka arkaya sıraladığı açıklamaların yoğunluğundan şaşırmıştı. Elindeki fırçayı uzatarak,

"Ne diyeceğim delikanlı? Al buyur. Anlıyorsun işten ama değil mi? Sonra fırça izi falan bırakırsan başıma iş çıkar."

Rıfat'ın bir an gözleri daldı. Acı bir gülümsemeyle,

"Ayıp ettin dayı" dedi, "baba mesleği bizim."

İhtiyarın uzattığı fırçayı aldı, bir gözü şirketin kapısında, duvarı boyamaya koyuldu.

Şirketin ana giriş kapısı caddeye bakıyordu. Rıfat'ın boyadığı duvar ise, şirketin solundaki ilk ara sokaktaydı. Yarım saat kadar boyadı duvarı Rıfat. Zaman geçtikçe heyecanı artıyor, şirketin kapısına daha sık bakmaya başlıyordu. Bir süre durup derin bir nefes aldı. Fırçayı kutunun üzerine bırakıp, gömleğinin yeniyle yüzünde biriken teri sildi. Eğilip tekrar fırçayı alacaktı ki, ihtiyar boyacı karşı köşeyi dönen siyah bir otomobili göstererek,

"Senin patron geliyor" dedi.

Rıfat hiç beklemediği bir şey olmuşçasına olduğu yerde kalakaldı.

"Hadi! Emin misin o olduğuna? Erken değil mi daha?"

"Yo, geç bile kaldı, hep erken gelir."

Rıfat ağır hareketlerle üstüne çekidüzen verirmiş gibi yaparak,

"İyi o zaman dayı" dedi, "bana müsaade."

Çocuk şirketin kapısına doğru yürümeye koyulurken ihtiyar adam arkasından,

"Dur yahu" diye seslendi, "adam bir yazıhanesine girsin. Arabanın kapısında mı karşılayacaksın?"

Rıfat oralı olmadı, hiçbir şeyi duymuyor gibiydi. Titreyen adımlarla ve soluğu kesilerek şirketin kapısına yaklaştı. Araba kapının önüne gelmişti. İlk önce siyah takım elbiseli iki adam indi arabadan, biri kapıyı açtı, diğeri kapının önünde durdu. Aynı tip giysi giymiş üç başka adam da şirket kapısının önüne fırlamış, merdivenlerde bekliyordu.

Gazetedeki adam arabanın kapısında belirdiğinde Rıfat'ın kalbi öylesine gürültüyle çarpıyordu ki, merdivendeki korumaların, kendisinin görünmeyen bir fırtınada sürüklenircesine arabaya doğru yürüyor olmasından tedirgin olduklarını ve ilikli siyah ceketlerinin önünü açarak ellerini hızla bellerine götürdüklerini fark edemezdi.

Aleko Efendi, paytonun arka koltuğuna oturmuş, hâlâ kafasından çıkarmadığı kışlık kasketinin siperliğinin altından, lodos tarafında elektriklenen mor bulutları izliyordu.

Duraktaki tek payton kendisininkiydi. Sokak bomboştu. Oysa haziran akşamları bu tozlu sokağı gamsız bir kalabalık doldurur, sokağın sonundaki gazinodan taşan bulanık seslerin eşliğinde, abartılı tavırlarla sağa sola boy göstererek dolaşırlardı.

Fırtına bulutlarının şehri sardığı şu saatte ise hiçbirinden eser yoktu. Gazinonun ışıkları da kapalıydı. Bir saat kadar önce, lodosun amansız gümbürtüsüne karışan ilk yıldırımlar, piyasa vaktine hazırlanan kalabalığı hızla evlerine kaçırmıştı.

Sanki öfkeyle kızaran bulutlar yeryüzüne bir yağmur sağanağıyla saldıracak, sokaktaki tozla birlikte antik çağlardan beri insanoğlunun ördüğü ne kadar yalan varsa önüne katıp süpürecek, haziranın aleviyle boy ölçüşebileceğini sanan tüm o sahte pırıltılı neon lambaları söndürecek ve nihayet, ardında doruklarından esip geldiği dağların serin, bilge sessizliğini bırakarak bilinmez bir ufka doğru çekip gidecekti.

Kıvrık kuyruklu, kahverengi bir köpek, esen rüzgâra rağmen dik durarak bir şeyler aranırcasına payton durağının çevresinde dolaşıyordu. Paytona yaklaştı, pembe dilini sarkıtarak Aleko Efendi'ye dikti gözlerini. Aleko Efendi yerinden hafifçe doğruldu,

"Ne oldu lan?" diye söylendi köpeğe. "Yalnız mı kaldın?"

Bir süre birbirlerine sessizce baktılar. Doru kısrak huysuzlanmaya başlayınca gitti köpek. Aleko Efendi paytondan aşağı atlayarak uzaklaşan köpeğin ardı sıra baktı bir süre, sonra doru kısrağın yanına sokuldu.

Doru kısrak, başıyla kuyruğunu dikmiş, burun delikleri açılmış, esen rüzgâra karşı gürültüyle soluyordu. Aleko Efendi'yi yanı başında görünce sertçe salladı başını, sol ön toynağıyla yere bir kaç kez vurdu.

"Şşşşt, siga koriçaki mu, siga*" dedi Aleko Efendi doru kısrağın burnuna dokunarak. Elini yelesine daldırıp parmak uçlarıyla ensesini kaşımaya başladı.

"Gelecek, merak etme. Öyle yazmış ya, okumadın mı sen? Na, işte burada. Yok, öyle baktın olmadı. Tamam, çocuk biraz hülyalıdır, ama yalanla dolanla işi olmaz. Bak ne yazıyor? Al kendin oku, yine görüşeceğiz yazmıyor mu?"

Aleko Efendi'nin dokunuşlarıyla biraz sakinlemişti hayvan. Tam elini çekerken, özenle örülmüş bir tutam yele değdi eline, hafifçe ürperdi Aleko Efendi. Rıfat, beygirlerin yelelerinin arasından böyle bir tutam seçip örer, sonra da Aleko Efendiye,

"Ben örmedim usta, ben örsem hepsini örerdim. At perileri örüyor bunları" derdi.

"Hadi be sende" diye çıkıştı birden Aleko Efendi doru beygirin yüzüne doğru, "peri masalı dinleyecek yaşta değiliz."

Rüzgârın büyük bir uğultuyla konuştuğu sokakta, yalnızca Aleko Efendi ve beygirleri vardı, bir de arayan adımlarla gezinip duran kahverengi, bodur köpek.

Rüzgâr durup durup üflüyor, üfledi mi de önüne çıkanı kaldırıp savuruveriyor, sokakların pisliğini kireç duvarlara çalıyordu. Bu kargaşanın arasında, bir gazete parçası neredeyse yarım saattir uçuşup duruyor, tam bir yere konacakken, yeniden havalanıyordu.

Aleko Efendi, batan güneşin keskin ışığı altında uçuşan gazeteye baktı bir an. Sonra Rıfat'ın kendisini beklerken önünde çömelip oturduğu eski duvara çevirdi gözlerini. Haziran güneşinin kırmızı alevleri, bulutların arasından kıvrılarak duvarın üzerinde karmaşık şekiller çiziyordu. Ağaçlar iplerinden boşanmış yelkenler gibi savrularak eğiliyor, güneydeki bulutlar ani ataklarla fakat vakur ve kendinden emin yaklaşmayı sürdürüyorlardı. Mor, mavi, kırmızı bir palette bir uçtan bir uca dolaşıyordu bulutlar. Yağmur ha yağdı ha yağacaktı. Gerçi böyle lodos kaçıkları, hele sıcak havalarda, ne yağacağı hiç

* Yavaş kızım, yavaş.

belli olmazdı. Bir bakardın ceviz gibi dolu taneleri ortada ne varsa kırıp geçirmeye başlamış...

"Ne yapalım?" diye sordu Aleko Efendi beygirlere. "Yollanalım mı ufak ufak ahıra doğru?"

Beygirlerin cevabını beklemeden paytona yönelmişti ki, doru kısrağın toynağında yapraklanan kağıdı fark etti. Gazete parçası yine sokak boyunca savrula devrile yükselmiş ve bir anaforla kısrağın toynağında sonlandırmıştı yolculuğunu.

Aleko Efendi eğilip aldı gazete sayfasını.

Sayfada devasa puntolarla üç kelimelik bir manşet atılmıştı: Dört Hain Kurşun! Alttaki siyah beyaz fotoğrafta, eylemin faili olduğu söylenen gencin kaldırım kenarında boylu boyunca uzanmış kan içinde yatan gövdesi görülüyordu.

Aleko Efendi elinde gazete sayfasıyla sokağın ortasında, çok yükseklerden çok uzaktaki kıpırtısız söylensel bir denize bakan devasa bir kaya gibi uzun bir süre hareketsiz kaldı. Derin çizgilerle bölünmüş alın duvarı davul gibi gerilmiş, kara taştan bir ur gibi ihtiyar paytoncunun iki kaşının arasında toplanmıştı.

Cesedin üzerindeki keçi kılından kahverengi yeleği tanımıştı.

Gözleri karardı.

Buğulu, acı bir gülümseme alın çatından kurşun gibi inen iki damla gözyaşıyla ağzının iki yanında buluştu.

Uzaklardaki fırtına lacivert bir kan pıhtısı gibi şehrin göğüne çökmüştü. Çakan şimşekler uzayıp giden sokakları renkten renge boyuyordu.

Gözleri bulutlarda sakince çıktı paytona. Ve iki beygir, bir köpek, bir insan, bulutların çocuk çığlıkları gibi birleşip dağılan uğultularına bıraktılar kendilerini. Hiçbir şey duyulmuyordu. Yağmur, indirdi indirecekti.

Dönüş Yolu

Nilay Fırat

Hayatın zorluklarını çocuk yaşta tanımaya başladım. Yaşanılanların ne anlama geldiğini, ne olduğunu tam kavrayamıyordum. Her şey oyun gibi geliyordu. Algılayamıyordum. Zamanla bu oyunun nasıl acımasız bir hale geldiğini gördüm.

Köyde evin kapısının önünde kocaman bir alan vardı. Bu alanda yazları biçilen ekinleri patoslar ya da harmana serer otla üstünden "musene"yle* çevirirdik. Bu tahtanın ve yöntemin yardımıyla otlar un ufak olurdu. Bu bizim için ise sadece

* Musene: Uzun geniş tahta ve altında sivri taşların olduğu bir alet. Tahtanın altındaki taşlar sayesinde otlar da ufalanır. Çok eski zamanlardan beri köylerde kullanılır. Günümüzde ise kullanımı nadirdir.

bir eğlenceydi. Harmandan sonra bu alan bize bir oyun alanı olurdu. Top oynar, ip atlar ve ebelemeç oynardık. Bazen de köpeğimiz Çomar'la oynardık.

Bir gün yine böyle bir oyunun neşesi ve kahkahası içerisindeyken bahçede annem hızlı adımlarla yanımıza gelerek "çabuk içeri girin" dedi. Bizse hâlâ birbirimizi kovalıyorduk. Ve annem bu sefer daha yüksek bir sesle "çabuk diyorum size" dedi. Annemin bu kızgınlığını anlayamıyorduk. İçeri girdik. Annem kapıyı kapattı. Telaşlı ve tedirgindi. Aradan birkaç dakika geçti. Bir araba sesi duyduk. "Araba geliyor" dedik heyecanla. Heyecanlıydık çünkü arabanın gelmesi misafirin gelmesi demekti. Şehirden geldiği için çok sevinirdik. Misafirin gelmesinden çok yanlarında getirdikleri şeker ve çikolatayla ilgiliydi sevincimiz.

Ama bu gelenler beklediğimiz misafirler değildi. Gelenler "cemseler"di, askerlerdi. Kapıda babamla konuşuyorlardı. Biz de içeride oturmuş, konuşmaları dinliyorduk. Normal şekilde başlayan konuşma yerini bağrışmalara bıraktı. Dış kapı hızla açıldı. İçeriye bir anda ellerinde uzun namlulu silahlar, kafalarında şapkalar, ayaklarında uzun kara botları olan adamlar girdi. Kıyafetlerindeki karalık yüzlerine yansımıştı. Biz korkudan annemin eteğine yapışmış bırakmıyorduk. Kara kıyafetlerinden, ellerindeki silahlardan korkuyorduk. Az önce attığımız kahkaha, kahkahayla birlikte attığımız çığlık sesleri yerini korkuya bırakmıştı.

Evin her tarafını aradılar. Bütün eşyaları dağıtıp yerlere saçmışlardı. Buzdolabının içine, annemin yaptığı yağ, çökelek ve ekmeğimizin içine varana kadar baktılar. Şaşkın ve korkulu gözlerle ne aradıklarını anlamaya çalışıyorduk. Dedim ya çocuk yaştaydık henüz. Çocuk yaşta oyun oynarken tanıştım o kara yüzlerle ve evimizi kirleten postallarla.

Bu durum giderek sıklaşmaya başladı. Ara ara gelip "ihbar var" der ve evimizi dağıtıp giderlerdi. "Dağdakilere yardım ediyorsunuz. Teröristleri besliyorsunuz" derlerdi her geldikle-

rinde. Oysa bizim için onların "terörist" dedikleri "gerilla abiler, gerilla ablalar"dı.

Bir gün yine böylesi bir "arama"da annem dayanamayıp "Ne istiyorsunuz, ne her gün her gün gelip evi dağıtıyorsunuz! Çıkın gidin" diye bağırınca kara suratlı ve kara postallılardan biri elindeki silahla annemin üstüne yürüdü. Öyle öfkelenmiştim ki henüz çocuk olduğumuzu, güç yetiremeyeceğimizi düşünmeksizin koşup adamın boğazına yapışmak istedim. Sonra babamı da alıp geldikleri cemselere binip gittiler. Annem ise feryat edip ağlıyordu. O gün annem damın üstünde oturup yola bakıp durdu. Ta ki babam gelen kadar. Karar verilmişti. Doğup büyüdüğümüz köyümüzü, tırnaklarımızla yaptığımız evimizi terk etmemiz gerekiyordu. Kararı vermişlerdi kara postallılar. Her ne kadar yok desek de, gitmeyiz desek de gitmek, köyümüzü bırakmak zorundaydık. "Yoksa zulüm üstüne zulüm yaşatırlar. Bizi bu saatten sonra burada yaşatmazlar" diyordu babam. Annem ise çaresiz bir şekilde ağlıyordu.

Aradan birkaç gün geçmişti. Kapının önüne kocaman bir kamyon geldi. Var olan bütün hayvanlarımızı bu kamyona yüklediler. Kamyona yüklenirken annem kapının eşiğine oturmuş, yüzünü avuçlarının içine almıştı. Öyle sessiz sessiz bakıyordu. Gözyaşları yanaklarından aşağıya doğru süzülüyordu. Kamyonun kasasında keçiler ve koyunlar bağrışıyorlardı. Sanki onlar da bu ayrılığa kendi dilleriyle isyan ediyorlardı.

Hayvanların gönderilmesinin üzerinden kaç gün geçti bilmem. Kapının önüne tekrardan kamyon geldi. Bu sefer kamyona yüklenen eşyalarımızla birlikte bizlerdik.

Eskiden arabanın gelmesi heyecanlandırırdı bizi. Deliler gibi havalara zıplar bağırırdık "araba geldi-araba geliyor" diye. Oysa şimdi ne seviniyor ne de heyecanlanıyorduk. Hüzün, gözyaşı ve öfke vardı artık. Evimizin önüne gelen bu son araba bizi götürmek içindi.

Evimizden, köyümüzden ayrılma vakti gelmişti. Her şey tamamdı artık. Kamyonun hareket etmesi için sadece bizim bin-

memiz gerekiyordu. Annem son kez evimize baktı. Evin duvarına elini sürdü. Islak gözleriyle ektiğimiz bostana, biçtiğimiz tarlalara bakıyordu. Bir anneme bakıyordum bir karşımızda duran dağlara. Biraz aşağıda gürül gürül akan dereye bakıyordum, bir de üstüne çıkıp topladığımız elma ağacına. Sonra bomboş olan ve koşup oynadığımız harman yerine. Baktıkça içim acıyordu. Öfkelenmiştim. Gözlerimle sessiz ve usulca dolaştım evimizin her bir köşesini. Koşup oynadığım, düşüp kolumu, bacağımı yara ettiğim bahçemize son bir defa baktım. Hafızama kazıdım her bir yeri.

Tam arabaya binecekken hepimizi şaşırtan ve aynı zamanda sevindiren bir şey oldu. Daha önce kamyona yüklenip götürülen arılar kovandan birer ikişer çıkarak geri gelmişlerdi. Etrafta kanat çırpıp vızvızlıyorlardı. Kendi dilleriyle isyan ediyorlardı belki. Bir iki derken arılarımızın sayıları giderek artmaya başladı. 10, 20, 30 ve hepsi. Yok gitmiyordu arılarımız, kabul etmiyorlardı bu sürgünü. Toprağını, emeğini verdiği bunca şeyi bırakıp gitmek istemiyorlardı. İçim kıpır kıpır oldu. Umut doldum. Evet biz de bugün gidiyoruz ama başka bir zaman tıpkı arılarımız gibi geleceğiz, diye düşündüm.

Dönüp arabanın camından her yere baktım. Evimiz ve köyümüz gözden kaybolana kadar tekrar tekrar baktım. Ve gözümün gördüğü her şey her yere "geri geleceğiz" diye haykırdım. Haykırdım dağa, taşa, ağaca, kuşa, çiçeğe, dereye...

Köklerimiz buralarda, bu topraklarda oldukça bir gün geri döneceğiz. Kovanlarca petek petek bal işlemiş arılar, boy vermiş fidanlar karşılayacak bizi. Kavuşacağız yeniden birbirimize...

Faruk Tıranç

269 Gün Sonra Seni Gördüm Berkin

Deniz Ekin

Ne vakit her şeyden biraz vazgeçecek olsam sesin kulağımda çınlıyor, bakışların gözlerimin önünde.

Ve bir kez daha emin oluyorum, hayatın o keskin çizgisinde nerede durmak gerektiğine. Eğer bilseydim Berkin, oturur yanına dinlerdim senden aşık olduğun kızın güzelliğini. Bilseydim Berkin, 2 Haziran günü Taksim Meydanı'nda zafer halayları çekerken senin yanında halaya girerdim ve Berkin bilseydim o sokakta seni vuracaklar, bütün ekmekleri ben alırdım, yeryüzündeki tüm ekmekleri size getirirdim... Biliyorum sen de bilemezdin. Vurulduğun an "abi doktora götürmeyin dikiş atarlar" diye ağlarken onların son cümlelerin olacağını

bilemezdin ve Berkin bilseydik onlar senin son cümlelerin olacak Mahir'ler, Ulaş'lar gelir başının ucuna "korkma, hemen geçecek" derlerdi...

Berkin bir şiirde şair der ki "eğer bilseydi kahraman olacağını okulun yaşlı hademesi daha iyi temizlerdi sırasını".. Böyle işte, çoğu zaman içimizde yaşarlar da biz bilmeyiz onların kahraman olduklarını... Böyle işte Berkin, sen daha demincek İdil'in önünde arkadaşlarınla halaya duruyordun. Daha demincek, o genç ömrünle Okmeydanı sokaklarında koşturuyordun ve daha demincek bir puştun kurşununda son cümlelerini kurup, uykuya dalıyordun.

Çocukluğumdan aklımda kalan en net cümle; çocukların ölemeyeceğiydi. Ne zaman ölümden korkup, annemin eteğine saklansam annem böyle der bu korkuyu yüreğimden alırdı. Büyüdükçe, ölüm payının en çok çocuklara düştüğünü gördüm. Ve o kadar çok, o kadar çok çocuk ölüyordu ki Berkin, şair dayanamayıp "öyle acılar çeksem/acılar çeksem ki çocuklar/size hiç acı kalmasa" diyordu.

Sen uyurken kaç mevsim geçti tahmin edersin. Kaç mevsimde kaç kere, kaç mevsimde kaç yüz kere gözaltına alındı adını haykıranlar, hangi yolları adımladı adına adalet arayanlar ve kaç milyon toplandı seslerindeki adına bilsen Berkin, bilmeni çok isterdim... Ve sen direnmenin onuruyla uyudun mevsimlerce, o hastane artık umut olmuştu koskoca bir halk için ve sen Berkin, direnişin kara kaşlı simgesi olmuştun...

Ve Berkin, bilsen ne çok umut kattın o hastanede, o odada, o yatakta uyuyan güzel bedeninle bir halkın yüreğine. Seni on dördünde sokağa çıkaran nedenleri, on dördünde beynini sokağa akıtanların nedenlerini sorguladı durdu bu halk ve buldu cevabını "halk uyanırsa, Berkin uyanır" dedi. Bulduğu cevaplarla, sen son kez geldiğinde mahallene, doldu taştı mahallen, adım adım, sokak sokak doldu taştı. Ekmek almaya giden çocuklarını tereddütle beklemek istemeyen anneler, babalar, "bir umudum sende" diyen abiler, ablalar dolup taştılar Berkin.

Okmeydanı'na girerken sen öyle çoktun ki artık, üç milyon insan adını haykırdı ve seslerinde yankılanan adına koca bir dünya toplandı... Buralar artık Berkin'in mahallesi diye biliniyor ve seni vuran alçak katiller buraya gelirken işledikleri cinayetin hesabının muhakkak sorulacağı korkusuyla atıyorlar adımlarını. Bu korku Berkin, gerçektir ve dahi mutlaka bir gün gerçekleşecektir...

269 gün sonra seni gördüm Berkin ve hayatımın en zor fotoğrafını çektim. Bulunduğun odanın kapısını açtılar usulca, adım atarken içeri gözümün önündeydi suretin. Sonra bir dolabı açtı dede, o an yüreğimin atışı Berkin, tahmin edemezsin. 269 gün sonra seni görecektim... Nasıl da sığıyor insan o torbaya, ömür bitiyor o anda, bir torbada... Gözlerimi hiç kırpmadan baktım. Açtılar torbayı. 269 gün sonra yeniden gördüm seni. O ilk gençliğin, çocukluğun, mahallede heyecanla koşturuşun, kahverengi yeleğin, elinde telefonun... Bir torbadaydı işte.. Gözlerin açıktı, uzun uzun baktım gözlerine. 16 kiloluk bir insan nasıl da yer ediniyormuş milyonlarca halkın yüreğinde. Nasıl da korku salarmış düşmana... Nasıl da ezilirmiş altında bütün halk düşmanı katiller...

Gözlerin ne çok şey söylüyordu. Yüzüne, gözlerine bakmaya devam ederek aldım makineyi elime, hayatımın en zor fotoğrafını çektim. Çektim, çektim... Dede dönüp daha çekip çekmeyeceğimi sordu. Konuşacaktım, cevap verecektim boğazıma bir şey düğümlendi. Konuşamadım... Elimle yok diyebildim... Torbayı kapatırken eline kan bulandı dedenin. Gayet normal bir şeymiş gibi elini yıkadı ve çıktı odadan.

Fotoğraf makinesi elimde, oturdum morgun önünde, ağlayamadım. Konuşamadım... Nefes alamadım...

269 gün sonra seni öyle gördüm ya ah ettim Berkin ama biliyorum yerde kalmaz ahım...

İktidarın Hedef Tahtasındaki Hayat

Tanya Varer

"İktidar hayatı hedef aldığında hayat iktidara direniş olur"
Gilles Deleuze

Biz ölmeyi öğrendik. Hem de çok uzak olmayan bir geçmişte.

Kendinden sonra gelen kuşakları beğenmemek büyümenin şanındandır, ama yaş gözetmeksizin herkes 90'larda doğan kuşağa gelmiş geçmiş en boş beleş, en dünyadan habersiz ve sadece kendisi için yaşayan kuşak olarak bakardı yakın zamana kadar. Hatta kuşağın bir mensubu olan ben bile nefret ederdim kayıtsız tavrımızdan, bizden bir yol olmaz diye düşünürdüm.

Geçtiğimiz yaz bir mucize oldu ve değişti her şey. Apolitik bir güruh olmayı bıraktık, bir ülkenin görüp görebileceği en büyük dönüm noktalarından birinde başrole koyduk kendimizi. Pek azımız polis şiddetiyle burun buruna gelmişti Haziran'dan evvel. Hatta başkasının acısıyla ilgilenme alışkanlığımız olmadığından olsa gerek, bu şiddet yıllardan beri süregeldiği halde devlet erkinin çirkin, karanlık yüzüyle birebir tanışana kadar neler yaşandığının, yaşanabileceğinin hiç de ayırdında olmayan, TOMA görmek bir yana TOMA'nın açılımını bilmeyen, adını bile duymamışlar vardı aramızda. Sonra beklenmedik bir şey oldu, çoğu bu kuşaktan olmak üzere yüz binler, milyonlar çıktı sokağa.

O kalabalıkla ilgili yapılan en yanlış tahlillerden biri 'apolitik gençler, sadece doğayı korumak istiyor' güzellemesiydi sanırım. Apolitiklik güzellenecek bir şey değil, ancak eleştirilebilir. 80 sonrası kuşağa bariz ve yoğun bir apolitikleştirme politikası uygulandı –ki geçen yıla kadar son derece işe yaramış görünüyordu– ama biz aslında bir miktar bilgisiz, donanımsız olsak da, kaynağı nedir bilinmez, içten içe apolitik kalmamıza izin vermeyecek kadar yoğun bir farkındalığa sahipmişiz demek ki. Sonuç olarak iktidar hayatı her alanda kuşatınca ve bireyler yaşam alanlarının fütursuzca kısıtlandığını hissedince isyan kaçınılmaz oldu.

"Protesto, şu ya da bu bana uymuyor dememdir. Direniş, bana uymayan şeyin artık gerçekleşmemesini sağlamamdır."
Frad Hampton

Haziran'da başlayan isyanalışık olduğumuz protestolardan, eylemlerden çok farklıydı. Günlük hayatı durduran, tüm ülkeye hatta yavaş yavaş dünyaya yayılan bir direnişti. Bize uymayan şeye dur diyebileceğimizi, dahası dememiz gerektiğini fark ettik. Birlikteyken ne kadar güçlü olduğumuzu gördük.

İnsan korkar, aklı olan insan korkar... Biz Haziran'da korku duvarını aştık. Sonra öldük, çocuklarımız öldü, kardeşlerimiz, arkadaşlarımız öldü. Tarifsiz acılar, tarifsiz hüzünler yaşadık ve büyük coşkular... Onur Yaser Can intihar ettiğinde, bir trans cinayeti işlendiğinde, bir işkenceci serbest bırakıldığında, her yıl çok sayıda işçi basit güvenlik önlemleri alınmadığı için öldüğünde umurunda bile olmayan insanların gözünde yaş vardı artık.

Tehlikeli olduğunun farkındaydık, ama artık biliyoruz devlet öldürür. Öldürdü. Çiçek çocuklar olarak görülmemize yol açan güler yüzlülüğümüzü kaybettik.

Hayata kastedilmişse direnmek meşrudur. Bizde bu bilinç çok geç gelişti. Bizzat biz ölmeye başlayana kadar kulağımızı tıkadık olan bitene, hiçbir şey yokmuş gibi davrandık, harekete geçmekten kaçtık.

20'li yaşlarda hâlâ anne-babanın güvenli kanatları altında yaşıyoruz, bir türlü bağımsızlaşamamış, birey olamamış çoğumuz. Eleştirilecek pek çok yanımız olmasına rağmen, ben karamsar değilim;artık bunca şeyden sonra, yaşadığımız hayatı, dünyayı değiştirmeye kalkmışken yavaş yavaş kendimizi de değiştirdiğimizi, değiştireceğimizi umuyorum.

Biz büyürken, direnirken ve değişirken sokakta abilerini ablalarını yalnız bırakmaya gönlü el vermeyen sorumluluk bilinci gelişmiş, erken büyümek zorunda kalmış çocuklar da vardı yanımızda. Berkin onlardan biri. Haziran'da daha 14 yaşındayken vuruldu. O, yaşadığımız hayatı değiştirmek için bir şeyler yapmamız gerektiğinin farkındaydı. Ya da değildi. Belki sadece polisi sevmiyordu. Attığı her taşın bir şeyleri değiştireceğini düşünüyordu ya da düşünmüyordu. Vurulduğu sırada taş atıyordu ya da atmıyordu. Fark eder mi? 14 yaşında bir çocuk vuruldu. Çocukluğunu yaşaması, daha çok gülmesi, sevmesi, büyümesi gerekiyordu, ama öldü. Aylarca hayata tutunmaya çalıştı, 15 yaşında 16 kiloyken bıraktı mücadeleyi.

Berkin ve çocukluğunu yaşayamayan diğer çocuklar nedenerken büyümek zorunda?

Çatışmada ya da devlet terörü karşısında yitirdiklerimizi yüceltmek ve 'devrim şehidi' ilan etmek çok yaygın Türkiye sol kültüründe. 'Şehitlik' kavramının sol literatüre uygun olup olmadığını burada tartışacak değilim. Kayıplarımızı unutmamak, unutturmamak, onlara hak ettikleri saygıyı göstermek elbette ki görevimiz. Berkin'in bizim isyanımız olduğu da doğrudur. Ama aynı zamanda hüznümüz, yaramızdır da o bizim. Neden koruyamadık onu, neden Berkin'i vuran kapsülün önünde biz yoktuk, neden sırasını bekleyemedi bu çocuk? Sorular dağ gibi... Yakıcı.

Erken büyümek zorunda kalan bir çocuk daha öledursun, 'Berkin zaten teröristti' dedi soğukkanlı katil devlet.

Polis bir çocuğu öldürdü kahvaltı vakti sokak ortasında. Eylem halindeyken öldürülmesi meşruymuş gibi 'eylemcinin yüzü kapalıyken yaşının anlaşılamaması doğal...' gibi zırvalar duyduk polisi savunmaya çalışanlardan.Evladını yitirmiş, üzüntü içindebir aileye saldırdılar, yalancılıkla itham ettiler. Anneyi yuhalattılar oğlunun cenazesinden iki gün sonra mitingde binlerce kişiye...

Karşısında direndiğimiz iradenin yüzsüzlüğünü, hoyratlığını, güvenilmezliğini, çirkinliğini gördük bir kez daha.

Artık bu mücadeleyi bırakmamız, gözlerimizi, kulaklarımızı tekrar kapamamız imkânsız. Çünkü uzun zamandır kem gözleri üstümüzde erk sahiplerinin ve biz hayatı yaşanır kılma, çocuklara –tıpkı Berkin gibi ve bütün diğer çocuklar gibi– yaşamayı, özgürce yaşamayı hak eden çocuklara özgür bir gelecek bırakma sorumluluğunun bizde olduğunu biliyoruz. Biz direnirken, savaşırken çocuklar büyümeli.

Görev kavganın göbeğindeki abilere ablalara düşüyor öncelikle. Ancak onlar koruyup kollayabilir erken büyümeye meyilli bu çocukları... 'Dur bakalım' diyebilir, 'sıranı bekle!

Bizim kuşak da beceremezse eğer o özlenen dünyayı kurmayı, biliyoruz ki sıraları gelecek.

"İktidar hayatı hedef aldığında hayat iktidara direniş olur" çünkü...

Haziran 2013. Büyük Gezi Parkı direnişi günleri.
İstanbul Okmeydanı'nda, on dört yaşında bir çocuk
sokak ortasında başından gaz fişeğiyle vuruldu.
Aylarca yoğun bakımda kaldı.
Biz bunun uzun da olsa bir umut uykusu olmasını diliyorduk.
Ama Berkin Elvan isimli çocuğun bedeni ancak
iki yüz altmış dokuz gün direnebildi.
Bu uzun uykunun aslında bir ölüm uykusu olduğunu anladık.
Çocuğumuz on altı yaşını göremeden aramızdan ayrıldı.
Berkin'in ölümü, yüreği sağırlaştırılamamış her insanda
ortak bir öfke ve sahiplenme duygusu yarattı.
Haziran'da Bir Fidan kitabı bu ortaklaşmanın ürünü olarak
okurun karşısına çıkıyor.
Yaşar Kemal'den Stig Dagerman'a, Åsa Lind'den
Seyla Tanya Varer'e, Mustafa Delioğlu'ndan
Mahmutcan Papiroğlu'na, farklı yaşlardan,
farklı duyarlıklara sahip, kimi tanınmış kimi hiç bilinmeyen
çok sayıda yazar ve çizer *Haziran'da Bir Fidan*
kitabının sayfaları arasında bir araya geldi.
Haziran'da Bir Fidan kitabı öyküler, masallar, anlatılar,
desenlerle Berkin Elvan'ın adının yaşatılmasına,
bu ölümün haksızlığının insanlığın vicdanına
bir kez daha duyurulmasına, ortak çocukluk hafızamızda bundan
böyle silinmeyecek bir yer edinmesine katkı getirebilmeyi arzuluyor.
Haziran'da Bir Fidan, büyük dünya şairi Yannis Ritsos'un
ünlü dizelerinin öldürülen bütün çocuklar için öldürülmeye çalışılan
çocukluğumuz için yeniden okunmasını diliyor: *Berkin için...*

"Karanlıkta gülümsedi *bir çocuk*
Belki çünkü karanlığı görmüştü
Belki çünkü karanlıkta görmüştü!"

AYRINTI • TÜRKÇE EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-890-7
9 789755 398907